

S V M M A

S A G R A M E N T O R V M

E C C L E S I Æ, E X D O C T R I N A

fratris Frãcisçi à Victoria, ordinis Prædicatorum:

apud Salmanticã olim primarij Cathedratici: per

reuerendum patrem Præsentatum fratrem

Thomam à Chaues illius disci-

pulum, ac eiusdem

ordinis.

*Ad illustrissimum ac reuerendiss. dominum D. Gasparem
à S. tunicæ & Anellaneda Archiepiscopũ Cõpostellanũ.*

Huic ex tertia auctoris recognitione, nũc denuò multo plu-

res quàm antea, quæstiones accesserũt, nec non & sancto-

rum Conciliorum, præsertim Tridentini, & alio-

rum decretis aucta, locupletata,

atq; illustrata est.

O S C Æ,

Ex Typographia Ioannis Perez à Valdi-

nielso, anno 1581.

IN NOMINE DOMINI AMEN TORVM

EX PARTE EX DOTINA

IN CAUSA

INTER

ET

CONTRA

ORDINIS

CAUSAM

DE

RE

ET

CONTRA

ORDINIS

de S. B. in Holomeni

OSCA

EX TYPIS

IN

NO S don Pedro del Frago, por la gracia de Dios, y de la sancta sede Apostolica Romana, Obispo de Huesca, y del cōsejo de su Magestad. Por las presentes, damos licencia y facultad a vos Ioan Perez de Valdivielso, impressor de libros, en esta inclita Vniuersidad de Huesca, para que imprimays, y podays imprimir y vender en esta Ciudad, y en todo nuestro Obispado, el libro intitulado Summa de los sacramentos de la iglesia, copilado de los escriptos, y doctrina del doctissimo maestro, y padre dignissimo de memoria, fray Francisco de Victoria, de la orden de los Predicadores, por el padre Presentado fray Thomas de Chaues, de la misma ordē. En testimonio de lo qual mandamos dar las presentes firmadas de nuestra mano, y por el infrascripto nuestro secretario referendadas. Dat. en nuestro palacio episcopal de Huesca, a 17. dias del mes de Mayo de 1581.

Pe. Fr. Episcopus Oscen.

De mandamiento de su reuerendissima señoria.

Luis Navarro notario

GO Fr. Michaël Carrança sacre Theologiae doctor, ac humilis Prior Prouincialis, & seruus Fratrum & sororū ordinis beatissimæ, perpetuoque virginis Mariæ de Monte Carmeli regularis obseruatitæ in prouincia Aragoniæ: ex commissione admodum Reuerendi domini Gomezij de Caruajal vtriusq; iuris doctoris, & Vicarij generalis, & Officialis diocesis Valentiniæ, pro illustriss. & reuerendiss. dño D. Ioanne à Ribera Patriarcha Antiocheno, & Archiepiscopo Valentino, &c. vidi presentē Summam sacramentorum, ab admodum reuerendo magistro Francisco à Victoria, Salmanticensi olim Cathedratico primario, suis auditoribus traditam: & per Reuerendum presentatum Fr. Thomam à Chaues illius discipulum editam, & multiplici Typographorum diligentia excussam: & nihil in ea reperit, quod sacrosanctæ matris Ecclesiæ, tã scripturæ, quàm decretis aduersetur: sed omnia cum originali Salmanticensi ab Andrea à Portonarijs Catholicæ maiestatis typographo. 1567. concordare. In cuius rei fidem, presentis veritatis testimoniū manu propria sublimitum exhibui, in Conuētū nostro Carmelitarum Valentiæ, die. 18. mensis Aprilis. 1570.

Fr. Michaël Carrança
Prouincialis Carmelitas
Aragon.

Gomezius de Caruajal decretorum Doctor, ac pro
Illustriss. & Reuerendiss. dño D. Iuane de Ribera,
Vei & Apostolica sedis gratia Patriarcha Antiocheno,
Archiepiscopo Valentino, & de consilio sua Maiestatis?
Vicarius generalis, & Officialis Valentinus. Cum de
hac sacramentorum Summa, ex his qua nobis egregius
sacra Theologia Doctor retulit, praclare sentiamus:
ipsamq; si in communem vtilitatem, prodierit in lucem,
multis profuturam esse iudicemus: potestatem facimus,
typis eam excudendi: ipsumq; Typographum ab omni
aut multa, aut pena alterius periculo liberum fore
declaramus. Datum Valentia, decimo calendas Maij,
anno millesimo quingentesimo septuagesimo.

Doctor Caruajal.

De mādato dicti Reuerēdi Dñi
Vicarij gñalis & officialis Valeñ.

Gaspar Ludouicus Steue
Not. & scriba.

Digo yo el maestro fray Ioan de Ludeña, Prior de
sant Pablo de Valladolid, que la impressiō desta
Summa collegida de las lecciones del padre maestro fray
Frāncisco de Victoria, se nos cometio en el Capitulo de
Segouia, al padre maestro Cuenas, y a mi: y siendo el vno
cōmunicamos si se imprimiria, o no: y fuymos de parescer
que se puede imprimir, y que sera libro prouechoso para
memoria de los que algo saben, y lumbrē de los que saben
poco de sacramentos y casos de consciencia. Y porque este
fue nuestro parescer, lo firme de mi nombre: en siese de
Febrero de mil y quinientos y sesenta.

Fray Ioan de Ludeña.

POR mādado de los señores del Cōsejo,
vi este libro intitulado Summa de los
Sacramentos de la Iglesia, copilado de los
escriptos, y doctrina del doctissimo maestro,
y padre digno de memoria fray Francisco de
Viçtoria, de la orden de los Predicadores,
por el padre Presentado fray Thomas de
Chaves de la misma orden, y leydo con atē-
ciō: y assi mismo las addiciones que el dicho
padre fray Thomas agora le añade: hallo en
el resoluciones muy doctas, breues y claras
de materias muy graues: las quales con las
addiciones que agora se añaden, se confirman
con determinaciones del Concilio de Tren-
te, y de otros Concilios: y siendo como lo es
la doctrina deste libro cōforme a lo que nue-
stra madre la Iglesia catholica Romana nos
enseña, me parece se deue imprimir, para
que todos gozen de tan buena doctrina.
Fecha en sanct Francisco de Madrid, a tres
de Hebrero, de mil y quinientos y sesenta y
cinco años.

Fray Francisco
Pacheco.

FRATER THOMAS

CHAVES IN SACRA

THEOLOGIA PRAESENTA-

tus, familiae Prædicatoriæ mini-

mus; candido Lectori

salutem.

Superioribus annis exciderat nobis, candido Lector, potius quam editus fuerat, Commentariolus; quo in compendium redactæ erant observationes inclyti præceptoris mei F. Francisci Victoriae, re & fama super æthera noti, in quartum librum sententiarum: quem ego attenta cura, & magna aviditate, ex ore dicentis & prælegentis exceperam; mihi ipsi, ut thesaurum eximium servaturus. Quem tamen postea passus sum communicari Reipublicæ, id quod factum fuit alienis manibus, potius quam nostris. Nunc autem veluti repositam ad tempus tabulam reuifens, & videns aliqua etiam quæ secundam, eamque propriam limam desiderarēt; libenti animo hoc, quicquid est laboris, assumpsi, ut opusculum ipsum in lucem ipse publicam emitterem, castigatum, tersum, splendidumque, atque adeo locupletatum multis partibus. Recisa itaque sunt à nobis nonnulla superflua, additæ sunt plures quæstiones dignissimæ, quæ præter

EPISTOLA.

missæ fuerant. Cuncta etiam ad amussim
 Concilij Tridentini sunt exacta, adhibitis in
 proprijs locis decretis ipsius atq; definitioni-
 bus; quibus & doctrina ipsa fit augustior, &
 legētis animus optatam tranquillitatem in-
 uenit, anxietate & nutatione sic prorsus
 exempta. Boni cōsule, quòd maiore sumpta
 luce ab Ecclesia, nostris eā lucubrationibus
 deesse non tulimus. Ea ipsis addita, adiuncta-
 que noua diligentia factum sit, vt libellus ille
 prior, iam merito fordere tibi debeat; hic
 autem, quem in præsentia damus, omnino
 sit amplectēdus; vt pote qui tot rationi-
 bus illi antecedit, tot commodi-
 tatibus eum exuperet, vt iam
 præ isto, ille nullus
 censeri queat.

Vale.

ILLVSTRIS-

SIMO AC REVERENDIS-

simo Domino, Domino Gaspari Stunicæ
Auellanedæ, Archiepiscopo cōpostel-

lano, sacræ atq; catholicę maieſtati

à consilijs; Frater Thomas de

Chaues ordinis Prædica-

torum, salutem

dicit.

N votis mihi semper fuit (illu-
strissime, atq; vndecūq; orna-
tissime Præsul) quoad eius fie-
ri posset, curare, vt præceptoris
nostri Fræncisci Victorię, imago
animi expressior, æternitati consecrata, sine
fine per orbem circumferretur, viriq; digni
immortalitate, immortalis esset memoria.
Et quia vidi semper hoc à nullo pictore, aut
sculptore sperari debere; vt pote quorum
artem vniuersam superaturum esset opus
præstandum, (quid enim illi præter mutum
corpus nobis redderent, si maximè conaren-
tur?) verti me ad speciosiores plures effigies
quas ipse reliquit, spirantes atq; loquentes,
pudentesq; diuini hominis ingenium,
omnium rerum capax, omnium rerumq;ue
locuplex. Vnde etiam (quamuis crassiore

A 5

Mi-

Minerua) conijcere licet, placidissimi homi-
nis constitutionem, ac formam. Plerunque
enim natura comparatum visitur, vt pulchri
animi, pulchris & speciosis corporibus sine
tributi. Ex plurib⁹ ergo huiusmodi imaginib⁹
præstantissimi hominis, hanc in publicâ
lucem olim dare constitui; quæ toto hoc li-
bello sese offert spectandâ. Qui libellus tam
felici sydere primû prodiit, tantoq; applausu
susceptus est, vt nostram (licet magnam) ex-
pectationem vicerit. Hunc ergo noua cura,
multis in locis locupletatum, atq; expolitû,
tibi offero protegendum, tanquam vnice tibi
debitum, vt qui vnica sis gloria tâti magistri.
Fuit enim & in hoc felix Victoria noster,
quòd te tantum discipulum tamq; omnibus
numeris absolutum, sortitus est. Bene
vale Hispaniæ nostræ alterum lu-
men. Apud inclytum nostrum
sancti Petri martyris Toleta-
num cœnobium idibus

Aprilis anni

1566.

ADMODVM

REVERENDO DOMINO
FRANCISCO PEREZ,
ECCLESIAE TOLETANAE

S. Genesij Rectori; frater Thomas de
Chaves Ordinis Praedicatorum S. D.

Bsecrasti me (admodum obseruande domine, paterque sapientissime, in Christo Iesu animo meo charissime) ac tuis literis efflagitasti, ut septem Sacramentorum Ecclesiae mysteria in summam quandam redigerem; atque doctrinarum fluentia, quae doctissimus magister frater Franciscus à Victoria interlegendum materiam de Sacramentis, in suos discipulos longè, lateque effuderat, in compendium cogerem. Cum itaque considerarem obsecrationem eius qui potest praecipere, vicem urgentis obtinere mandati, quauis aliò me sollicitudines, quibus assidue distringor, euocarent, tua me tamen merita (haud spernenda) pepulerunt, ut ibi potissimum meum desudaret ingenium, cui iam pridem animum consecraueram. Et licet hoc meum erga te obsequium, communibus alijs laboribus (in quos me totum reiecit obedientia) iniuriam videatur afferre, non sum tamen ratus iniquè facere, privatae tuae utilitati inseruiens; qui solus vniuersitatis merita propemodum aequas; cui etiam longè sum ego magis adstrictus, quam cæteris vniuersis. Omitto

mitto interim, quòd huius nostri suscepti laboris
fructus, non ad te solùm, sed ex te in plures alios
debet pro manare: qui animum tuum tanquam lucer-
nam ardentem, non sub modio clausam, sed in edito
si tam loco suspiciunt. Itaq; quòd communi vtilitati
in hoc meo opere vna ratione videbar subtrahere,
multis alijs (si quis rectè expendit) cū amplo sceno
re restituo. Cape igitur ouans, pater integerrime, hoc
ex me munusculum: quod licet inglorium, licet exile,
nunquam vlli à me, nisi tibi concessum. Sic autem
Sacramentorum materiam in hoc breui opusculo
collegi, vt nihil (nisi meus me fallit animus) quod ad
rem pertinet, subtraherem; nihil superfluum admise-
rim: quorum alterum mihi vitio verteres, alterum (no-
ni enim te) repudiare. Et vt auidius, maioriq; cum
fide opus hoc legeres, nihil ex meo promptuario de-
prompsi. Omnia ex ditissimo penu mei sapientissimi
magistri sunt eruta: qui ex integro, meo rogatu,
scripturam perlegit; quò nullus tibi
in animo dubitationis scrupu-
lus resideret.

Vale.

QVIA OMNIS QVI

DE RE ALIQUA INSTI-

tuitur sermo, debet à diffinitione profi-

cisci, vt intelligatur quid sit id de

quo disputatur: ideò nos à dif-

finitione initium

ducemus.

ARTICVLVS. I.

VÆRITVR in primis,

quid sit sacramentum? Diffini-

tio autem debet esse breuis, &

dilucida oratio, naturam rei ex-

ponens. Et ideò August. lib. 10.

de Civitate Dei, sic diffinit. Sacramentum

est sacræ rei signum. Hæc diffinitio habetur

de conse. d. 2. c. sacrificium. Hæc est etiam

prima diffinitio earum quas Magister senten-

tiarum ponit in 4. dist. 1. & sanctus Thomas

tertia parte, quaestione. 60. arti. 2. Vbi aduer-

te, quòd quando dicit sacræ rei, non intelligi-

tur quælibet res sacra, quia sic crux, & multa

alia esset sacramentum, sed res sacra sanctifi-

cans nos. Cùm enim sacramentum sit signum

quoddam, signa autem propriè debeantur

hominibus, & sacramentum sit proprium

hominum, oportet vt per rem sacram intelli-

gamus rem homines sanctificantem. Per

signum etiam non intelligas quodcunque

signum, sed signum exterius quod commu-

niter

Sacramē-
tum quid
sit:

i. diff. Sacra-
menti in coi

niter vocatur signū, & quod diffinit Augu-
 2. de doctrina Christiana dicens. Signum est
 quod præter speciem, quam ingerit sensibus,
 facit aliquid aliud in cognitionem venire.
 Est igitur sacramentum, signum sensibile rei
 sacrae, nos sanctificantis. Per rem ergo sacra
 nos sanctificantem, intellige principaliter
 gratiam gratum facientē: quamuis S. Tho.
 3. p. q. 60. art. 3. dicat tria figurari in sacramē-
 tis. Primū, causam effectiuam nostræ sancti-
 ficationis, scilicet passionē Christi. Lucę. 22.
 Hoc facite in meam commemorationem.
 Et 1. Corinth. 11. Quotiescūque manducabi-
 tis panem hunc, & calicem bibetis mortem
 domini annuntiabit. Secundum, causam
 formalē nostræ sanctificationis, scilicet gra-
 tiam. Tertium, causam finalem, quæ est glo-
 ria. Vnde Eccle. cantat ex officio. S. Tho. O
 sacrum cōuiuium, in quo Christus sumitur,
 recolitur memoria passionis eius, ecce primū
 mens impletur gratia, ecce secundū: & futu-
 ræ gloriæ nobis pignus datur, ecce tertium.
 Sunt & aliæ diffinitiones sacramenti, quæ
 sub alijs verbis idem quod prima iam posita
 docent. Sacramentum, ait Magist. sententia-
 rum, Est inuisibilis gratiæ visibilis forma, vt
 eius imaginem gerat, & causa existat. Et
 Augustinus libr. de corpore Christi, Sacra-
 mentum est per quod sub tegumentis rerū
 visibilium, diuina virtus secretiūs salutem
 opera-

2. diffinitio

3. diff.

operatur. Et Hugo de S. Victo. lib. de Sacra-
 mentis. 1. part. cap. 1. Sacramentum est mate-
 riæ elementum, foris sensibiliter propositum,
 ex similitudine representans, ex institutione
 significans, ex sanctificatione continens ali-
 quam inuisibilem & spiritualem gratiam. Et
 hæc de diffinitione sacramenti sufficiant.

4. diff.

VISA sacramenti diffinitione, quia de
 sacramentis nouæ legis est noster hic tracta-
 tus. Cum iuxta fidem certissimum sit sacra-
 menta nouæ legis, à sacramentis veteris legis
 differre, vt habetur in Conci. Triden, sessi. 7.
 de Sacramentis in genere. Cano. 2. videre
 oportet in quibus differant nostra sacramen-
 ta à sacramētis veteris legis, maxime à circū-
 cisione, quæ secundum Augu. & doct. con-
 ferebat gratiam ex opere operato. Notandum
 ergo, primò certum est, quòd sacramenta
 veteris legis non aperiebant cælum, vt patet
 ex multis sacra scripturæ locis. Omnes enim
 antiqui patres, etiam sanctissimi fatebantur
 se in infernum descensuros, vt Iacob Gene.
 37. Descendam ad filium meum lugens in
 infernum. Iob. 14. Quis mihi tribuat vt in
 inferno protegas me? & 17. & infern⁹ domus
 mea est ps. 88. Quis est homo qui viuet, &
 non videbit mortem: eruet animam suam
 de manu inferi? Et certum est quòd sacramē-
 ta nouæ legis aperiant ianuam cæli. Christus
 in sua passione aperuit eam in cōmuni toti

2
 Sacramē-
 ta veteris
 & nouæ
 legis quo
 differant.

gene-

generi humano, in particulari verò aperiunt sacramenta. Matth. 3. Prædicabat Ioannes, poenitentiam agite, appropinquauit regnū celorum. Ephe. 2. Cuius gratia estis saluati, & confedere nos fecit in cælestibus. Rom. 8. Si filij, ergo & hæredes. Matth. 25. Venite benedicti patris mei, percipite regnū. Et Matth. 3. Iesu baptizato, aperti sunt cæli. Ex hoc sequitur, quòd sacramenta veteris legis, non ponebant homines in statu sufficienti perueniendi ad vitam æternā, & per consequens non dabant salutem, quia vltima salus est beatitudo, ac proinde tunc gratia non erat perfecta. Vnde, tunc quanto tempore heres paruulus est, nihil differt à seruo: quia scilicet, non habebat ius ad eundi vitam æternā, ab extrinseco, quia nondū aperuerat Christianam cæli. Per peccatum enim Adæ, & quodcunq; actuale peccatum, non solum Adam incurrit indignationem, sed etiam omnes posterij eius, & tota natura humana: & sic duplex olim erat indignatio, scilicet contra personam, & contra naturam. In veteri autem lege, per sacramenta tollebatur indignatio prima particularis contra singulos homines, sed tamen manebat adhuc indignata Deo tota natura humana, quæ indignatio nunquā vsque ad Christum à toto genere humano fuit ablata, & sic non erant Deo perfectè grati in illa lege veteri, sicut

nunc

nunc in noua, quando omnis indignatio particularis & communis ablata est. Et ista sufficiant de sacramentis veteris legis.

QVÆRITVR, quot sint sacramēta nouæ legis? Respondeo, quòd septem. Bap-³ Sacramē-
tismus, Cōfirmatio, Pœnitētia, Eucharistia, ta quot
Ordo, Matrimoniū, Extrema vnctio. Hoc sint.
determinatum est in Concil. Florenti. sub Euge. 4. & in cap. ad abolendam. extra. de hæreticis. Excommunicantur & dānantur, qui de ecclesiasticis sacramentis aliter sentire, aut docere præsumpserint, quàm ecclesia Romana docet. Præterea idem patet ex Cōcil. Trident. Sessi. 7. de sacramētis in genere. Cano. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis esse plura vel pauciora quàm septem, videlicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam vnctionem, Ordinem, & Matrimonium anathema sit. Cùm ergo ecclesia Romana in dictis concilijs, & in vlu teneat. 7. esse sacramenta nouæ legis iam nemini licebit de hoc dubitare.

DVBITATVR à quo fuerint instituta septē prædicta sacramenta. Resp. Iuxta fidem omnia septem instituta fuisse à domino nostro Iesu Christo. Nam ita expressè diffinitur in Concilio Tridentino, Sessio. 7. de sacramentis in genere. Cano. 1. Cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ
B legis

legis non fuisse omnia à domino nostro Iesu Christo instituta, anathema sit.

5 QVÆRITVR item, an omnia prædicta septem sacramenta, sint verè & propriè sacramenta? respondetur iuxta fidem certissimū esse omnia esse propriè & verè sacramenta. Patet ex prædicto Concil. Trident. Cano. illo primo. Cuius verba sunt. Si quis dixerit aliquod horum septem sacramentorum non esse verè & propriè sacramentum, anathema sit. Vnde cōstat sententiā Durandi, quæ olim sub opinione defendebatur, iam nunc inter hæreses esse computandam.

6 QVÆRITVR an huiusmodi septē nouæ legis sacramenta, gratiam contineant, ipsamq; semper & infallibiter omnibus & singulis dignè ea suscipientibus, conferant, etiam ex opere operato, hoc est, ratione sui? respondetur ad questionē affirmatiue quantum ad omnes & singulas eius partes. Et oppositum est hæresis, patet ex Concil. Tridentino, Sessione. 7. de sacramentis in genere. Canone. 6. 7. & 8. Verba sexti sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiā ipsam non ponētibus obicem, non cōterre, anathema sit. Canonis verò septimi verba sunt. Si quis dixerit non dari gratiam per huiusmodi sacramenta semper & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiam si ritè ea suscipi-

suscipiant, sed aliquando & aliquibus, anathema sit. Cañ. 8. verba sunt. Si quis dixerit per ipsa nouæ legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, anathema sit.

SUFFICIENTIAM & congruitatem huius numeri docet. S. Tho. 3. p. q. 65. art. 1. dicens. Sacramenta ecclesiastica ordinantur ad duo, scilicet ad perficiendū hominem in vita spirituali, seu in culto Christianæ religionis, & in remedium contra peccatum, & quantum ad vtrunque conueniēter sunt. 7. Vita enim hominis spiritualis, similitudinē habet ad vitam corporalē, propter quod eodem nomine vocatur vtraque vita. In vita autem corporali dupliciter aliquis perficitur, vno modo quantum ad propriā personā, & hoc dupliciter, scilicet aut acquirendo perfectionem, aut remouēdo impedimenta. Perficitur autem vita perfectione prima per generationem, quando acquirit vitam: & loco istius generationis succedit baptismus, qui vocatur regeneratio, quia homo cum esset mortuus per peccatū, recipit vitam per lauacrum regenerationis, & renouationis, ad Titum. 3. Secunda perfectio est augmentum, cui succedit secundum sacramentum confirmationis, quod principaliter in Pentecoste est institutum, quando dominus dixit, Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Tertia perfectio vite corpo-

Sacramētorū sufficientia.

ralis est nutritio, quæ est conseruatio vitæ, & loco huius succedit eucharistia. Vnde Ioan. 6. Nisi māducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Sed quia homo interdum incurrit ægri tudines, habere debebat remedium: quod quidem est duplex, vnum ad repellendum morbum, vt pharmacum: alterum ad restituendas vires. Sic etiam in vita spiritali, ad expellendas infirmitates peccati, est pœnitentia. P sal. 11. Sana animam meam, quia peccati tibi: Alterum ad expellendas reliquias peccatorum, & est extrema vntio, de qua Iacobi. 5. Et si in peccatis fuerit, dimittentur ei. In ordine autem ad communitatem perficitur homo dupliciter, vno modo suscipiendo potestatem regendi: & loco istius succedit ordo. Alio modo secundum naturalem propagationem, quod fit per matrimonium, tam in corporali, quàm in spiritali vita.

DE SACRAMENTO BAPTISMI tractat Magister. quarto. distinct. tertia. & dicit, quod baptismus est ablutio exter. & corporis facta sub forma verborum præscripta & determinata. Tractat de hoc sacramēto sanctus Thomas tertia parte, quæstio. 66. Tractatur etiam de baptisinate, in Concilio Florentino. Et abundè satis in Concilio Tridentino, Sessione. 7. de Baptismo, per canones quatuordecimi.

*Diffinitio
baptismi*

Dubi-

DUBITATUR, quando fuit institutus baptis-
 mus? vtrū ante Christi passionem, vel postea? Respondeo per duas propositiones. Prima, Certissimū est, quòd fuit institutus à Christo ante passionem. Patet hoc Ioan. 3. vbi expressè habetur, quòd Christus baptizabat. Et Ioan. 4. declaratur quomodo baptizabat, quanquam Christus non baptizaret, sed discipuli eius baptizabant de mandato ipsius, quia aliàs Christus nō diceretur baptizare. Non est autem verisimile, quòd Christus baptizaret baptismo Ioannis, nec etiam apostoli Ioannis baptismo baptizabant, vt dicit Hierony. in episto. ad Seleucianum, & in sermone Epiphaniæ. Aliàs inter discipulos Ioan. non fuisset inuidia, qui dolebant eò, quòd plures baptizaret Christus, quàm Ioannes, nam ille baptis-
 mus diceretur Ioannis, non Christi. Item sacramēta sunt instrumenta nostræ redemptionis: cū ergo Christus perfecit redemptionē in passione vel resurrectione, & baptis-
 mus sit potissima pars redemptionis, sequitur, quòd fuit institutus ante Christi passionem. Et ita tenent omnes doctores.

SE D quæritur, quādo? Quidam dicunt, quòd quando Christus baptizatus fuit in Iordane, tunc enim sanctificans aquas, vim

⁹
Beda. 2.

regeneratiuā illis contulit. Alij dicunt, quòd fuit institutus, quādo Christus dixit discipulis suis, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. Marci vltimi. Sed hoc refellitur, quia fuit institutus ante passionem, predicta autē verba dicta fuere post resurrectionem. Sāctus Thomas & Nicolaus de Lyra, tenent, quòd fuit institutus quando Christus fuit baptizatus in Iordane. Ioan. i. & ita tenendum est, sine aliqua dubitatione.

10
Baptismi
obliga-
tio quan-
do ince-
pit.

QVÆRITVR, quando baptifinus incepit obligare, & conſequenter alia ſacramenta nouæ legis, ac proinde quando ceſſauerunt legalia? Reſpōdeo per propoſitiones. Prima propoſitio, Ante paſſionem & mortem Domini, circunciſio & alia legalia fuerunt ſemper ſub præcepto. Probatur, nam Chriſtus non ſoluit veterē legem, antequam eam impleret: ſed non fuit impleta vſq; ad paſſionem, cūm dixit conſummatum eſt. Ioannis decimonono. Ergo ante paſſionem legalia non ceſſauerunt: per paſſionē enim ſuam (vt ait Paulus) liberauit nos Chriſtus à ſeruitute legis. Secūda propoſitio, In paſſione Domini omnia legalia fuerunt extincta quantum ad præceptum, & quantum ad virtutem. Volo dicere, quòd poſt paſſionē Domini non erat præceptum de circunciſione, nec de aliquo alio in lege ſcripta, totaliter enim extincta erat quantum ad vim illam, quam

quam prius habebat, & nullum omnino habebat effectum. Lex enim illa fuit instituta ad significandū gratiam noui testamenti, quæ per Iesum facta est, ac proinde mortuo Christo debuit cessare: sicut adueniente luce, cessat umbra. Item legalia non conferebant gratiam perfectam: ergo dum venit quod perfectum est, euacuatum est quod ex parte erat. 1. Corint. 13. Reprobatio fit prioris mandati propter infirmitatem eius, & inutilitatē, nihil enim ad perfectum lex adduxit, introductio verò fit melioris spei. Tertia propositio, Ante promulgationem sufficientem euangelij, per aliquod tempus legalia non erāt mortifera: ad hunc sensum, quia licebat obseruare ea, & nō erat peccatū etiam scienti & non ignorantem legem Christi. Prob. quia Paulus circumcidit Timotheum, Act. 16. & purificauit se. Act. 21. Hoc autē permissum fuit, vt Augu. ait, vt synagoga cum honore sepeliretur. Vt ostenderetur igitur quòd fuerat bona & sancta, non est illi statim post passionem derogatum. De ista propositione fuit magna controuersia inter Hieronymū & August. Hieron. enim videtur sentire, quòd statim post passionem legalia fuerunt mortifera, & factum Pauli & Petri excusat, quia fuerunt quædam piæ dispensationes & simulationes, vt vitaretur scandalum. Sed Augustinus oppositum omnino tenet, &

Legalia
quando
cessauerunt.

quidē differtē & eleganter disputat: Si enim iam essent mortifera, propter nullum scandalum licuisset Paulo circūcidere Timotheū, nec simulare circuncisionem: etiam pro salute totius populi Iudeorum, quia esset mendacium in facto. Petrus autem incautē se habuit in obseruatione legalium, nimium condescendens Iudæis illis, qui legalia obseruanda esse dicebant, ita vt aliqui eius exēplo inducerentur ad eorum obseruantiam, quasi essent necessaria: & idcō Petrus aliquam leuem culpam incurrit, & erat reprehensibilis, vt ait Paulus. Quarta & vltima propositio, Post sufficientem promulgationē euangelij omnia legalia fuerūt & sunt mortifera. Hoc determinatum est extra de baptismo & eius effectu. c. maio. & in Conci. Florenti. dānati sunt Cherinthus & Ebion, contrarium tenētes. Et ad Gal. 5. Si circuncidamini, Christus vobis nihil proderit.

xx
 Promul-
 gatio euā-
 gelij quā-
 do fuit fa-
 cta suffi-
 cienter.

S E D dubium est, quando fuit facta sufficiens promulgatio euāgelij? Respon. quòd non est certum. Non enim potest dici quòd fuit facta in Pentecoste, quia postea Paulus circuncidit Timotheum, & Petrus seruabat legalia, vt patet Actu. 10. Absit à me dñe, commune & immundum non introiuit in os meum. Nec potest dici quòd in. 3. concii celebrato actu. 15. quia postea purificatio Pauli facta est, Act. 21. & in illo concilio con-

tine-

inentur aliqua legalia, scilicet vt abstineant
 suffocato & sanguine. Dicunt aliqui, quòd
 tunc facta est sufficiens promulgatio, quādo
 Titus & Vespasianus destruxerūt Hierusa-
 lem. Permissio enim legalium post passio-
 nem, erat propter Iudæos, Cum igitur illi
 tunc sint penè extincti, sine lege, sine rege,
 sine Deo, vt dicit Lactan. videtur quòd ex
 tunc omnia legalia sint mortifera: & licet
 hoc non sit certum, non est tamen aliquo
 pacto dubitandum, quin nunc & per multas
 annorū centurias antea fuerint legalia mor-
 tifera. Circūcisio enim fuit instituta ad signi-
 ficandum aliquid futurum in Christo, & sic
 modò esset mendacium perniciosum. De
 baptismo igitur, & de omnibus sacramentis
 nouæ legis, ait Sanct. Tho. quòd post passio-
 nem Domini cœperunt habere vim obliga-
 toriā, quia tunc cessauerunt legalia: vt aperte
 dicit prophetia Daniel. 9. Et in dimidia
 hebdomada occidetur Christus, & cessabit
 hostia & sacrificium. Probatur autem hoc,
 quia Marci vlti. Christus dixit, Ite Docete
 omnes gentes baptizantes eos, &c. qui non
 crediderit, condemnabitur. Hoc autem di-
 ctum fuit ante Pentecostem, & apostoli
 prædicabant eo modo, quo Christus præce-
 perat, scilicet, Nisi baptizemini & credide-
 ritis condemnabimini: ergo tunc tenebātur
 ad baptismum, & per consequens ad alia præ-

cepta nouæ legis.

12
Baptismi
materia
quæ sit.

QVÆRITVR, quæ sit materia sacramenti baptismi? Respondetur, quòd aqua simplex, quia habet proportionem ad effectum spiritualem, quoniam mundat, & est communior materia, quam omnes facile possunt habere. Patet hoc Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest, &c. Et ita diffinitur in Conci. Floren. sub Eugenio. 4. Et item in Conci. Trid. Sess. 7. de Sacramento baptismi. Cano. 2. cuius verba sunt. Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate baptismi, atq; ideo verba illa Domini nostri Iesu Christi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, ad metaphoram aliquam detorserit, anathema sit. Cum niue autè & cum glacie, non posset quis baptizari, quia est alterius speciei, quam aqua. Posset tamen baptizari aqua resoluta ex niue, aut glacie, seu gelu, quia iam est vera & simplex aqua, quamuis de hoc Marsilius dubitet, & quidam alij. In aqua verò rosacea & alijs artificialibus aquis, non potest quispiam baptizari, quia non sunt aquæ veræ.

13
Baptismi
forma q
sit.

QVÆRITVR, quæ sit forma huius sacramenti? Respondetur, quòd hæc, Ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Patet hoc Matth. vlti. & in concio. Floren. Quæritur utrū mutatio huius formæ

vitiet

vitiet sacramentū? Respōdetur, quōd duplex est variatio, quædā quæ mutat sententiam & sensum formæ, & talis euacuat sacramētum. Altera quæ nō mutat sensum & sententiam formæ, & talis non tollit sacramentū. Vnde in cap. retulerunt. de consec. distinct. 4. Zacharias Papa determinauit, quōd ille qui dixit. Ego te baptizo in nomine patris, & filias, & spiritus sanctas, verè baptizauit.

Q V Æ R I T V R, an si diceret, Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & procedentis, verè baptizaret? Respondetur, quōd S. Tho. hic, & 3. p. q. 66. ar. 5. & 6. dicit quōd nō. Idē tenet Scot. Bona. Ricar. Tho. de Argēтина, Gabri. Aliaco, & Marfi. Paulu. tamē dubitat. Caiet. autē tenet omnino contrariū, asserens quōd ibi esset verū sacramentum, quod probat multis argumētis. Nam de conse. d. 4. c. à quodā Iudæo, habetur, quōd cum quidā Iudæus baptizaret, determinauit Papa, quōd si baptizabat in nomine Trinitatis vel Christi, vel patris & filij & Spiritus sancti (vnū quippe & idē est) non debebat iterum baptizari. Plus autem differt nomen Christi, à nomine patris, & filij, & Spiritus sancti, quàm nomen genitoris, geniti, & procedentis: ergo. Hanc opinionem Caiet. reputat certam magister Vieto. Fatetur tamen quōd taliter mutare formā esset contra præceptum, ac proinde peccatum: baptismus tamē

14
Error in
forma an
vitiet sa-
cramen-
tum.

tamen esset validus.

15
Baptif-
mus in
nomine
Christi
an sit va-
lidus.

QVÆRITVR, an diceret, Ego te baptizo in nomine Iesu Christi, sufficeret ad baptismū? Resp. quòd hoc aliquando fuit licitū & sufficiens. Patet, quia vt dicitur Act. 2. & 8. apostoli baptizabant sub illa forma: quod factum est ex instinctu spiritus sancti propter odiū quod habebāt Iudæi ad nomē Christi, vt incitarentur ad amorē eius. Vel forsan, quia apostoli non audebant in principio prædicationis sue, apertè nominare Trinitatem populo infirmo. Sed vtrū sufficeret nūc prædicta forma? Respōdet. S. Tho. 3. p. q. 66. art. 6. dicit quòd nō, & ita tenēt cōmuniter docto. Quia dicitur Matth. vlt. Baptizantes eos in nomine patris & filij, & spiritus sancti. Et cap. in synodo, de cons. d. 4. Eugē. expressè determinat, quòd si quis in forma baptismi vnā personam nō nominaret, non baptizaret, & ibidem cap. si re vera. dicitur, quòd si quis baptizaret in nomine dñi, non esset baptismus. Et Didymus in lib. de Spiritu sancto, dicit, q̄ qui in forma baptismi nominaret vnā personā Trinitatis sine alijs, nō baptizaret. Cū apostolis autē dispēsauit spiritus sanctus propter rationes iam dictas. Caie. verò oppositum tenet. 3. p. q. 66. art. 6. & Magist. senten. hic in litera, & Hugo de S. Victore lib. 2. de sacramē. par. 6. c. 2. & Adri. in 4. q. 2. Quia in cap. à quodā Iudeo, dicitur, quòd

quòd qui baptizatus est in nomine Christi, non est rebaptizandus. Sed fortè prædictum caput noluit hoc determinare tãquã de fide. Res mihi dubia est & ambigua, & ideò nihil volo determinare: vtraq; opinio est probabilis, & periculosum est hic tenere in tãta materia, quod certum non est.

QVÆRITVR, an esset baptismus si quis diceret: Ego te baptizo in nomine sanctissimæ Trinitatis & indiuiduæ vnitatis? Respondetur, quòd omnes dicunt, quòd non. Ita tenent S. Tho. Sco. Adria. & ceteri, Caiet. tamè tenet, quòd est verus baptismus, propter illud cap. à quodã Iudeo. Certè ego in hac re non credo Caiet. sed dico, quòd non esset baptismus. Et idè dico de eo qui diceret, Ego te baptizo in nominibus patris, & filij, & spiritus sancti: non est baptismus: Ita tenet Palu. 4. distin. 3. q. 1. art. 3. & Magister Sententiarum. 4. distin. 3. cap. 5.

QVÆRITVR, an requiratur, quòd minister, seu baptizans exprimat propriam personã, dicēs, ego? Respondetur quòd sufficit dicere virtualiter, vt si dicat, Baptizo te, &c. Sed vtrum sit necessariũ quòd exprimatur saltem virtualiter? Respondeo, quòd non, & ita tenent omnes. Nam Græci baptizant sub hac forma, Baptizetur seruus Christi in nomine patris, &c. Et est verus baptismus, vt tenet S. Tho. 3. p. q. 66. art. 5. 1. & 2. Et ita tenē-

16

Baptis-
mus in
nomine
Trinita-
tis.

17

Baptizãs
an debeat
exprime-
re pro-
priã per-
sonam.

Baptiza-
re vnum
an pos-
sint duo
simul.

tenendū est sine dubio. Quāuis in c. 1. si quis
de baptif. videatur dici cōtrariū, sed intelligi-
tur de illis, qui tantummodò dicūt in nomi-
ne patris, & filij, & spiritus sancti: non dicen-
do bapuzo, vel baptizetur, Si quis autem
diceret (causa grauitatis) nos te baptizamus
in nomine, &c. non esset baptismus, secundū
S. Tho. 3. p. q. 66. ar. 5. 4. quia variatur sensus
formæ. Nos enim, significat ego & tu. Si au-
tem episcopus, vel alia magna persona
baptizet sub illa forma, est verus baptismus,
quia iam ex circūstantijs & accōmodatione
patet tantundē significari, sicut ego te bapti-
zo. Duo autē si sic baptizāt, & vnus aquam
mittat, alter verò dicat: ego te baptizo, &c.
nihil faciūt, quia est falsa forma illius qui di-
cit ego te baptizo. Si verò simul & semel
ambo baptizāt (quia cōtendunt de præben-
da) ita quòd quilibet totum faciat, est verus
baptismus, nec de hoc dubito, nisi quilibet
dicat, nos te baptizamus. Tunc enim secun-
dum S. Tho. 3. p. q. 66. art. 5. & q. 67. art. 7.
nō est baptismus: quod ego reputo securius,
licet oppositū dicat Caiet. 3. p. q. 67. art. 7. &
Palu. 4. d. 3. q. 2. & Durand. 4. d. 3. q. 3.

18
Baptiza-
ta perso-
na an de-
beat ex-
plicari.

S E D vtrū requiratur quòd nominetur
persona baptizata, scilicet te? Respon. quòd
Scot. 4. d. 3. q. 2. art. 3. & Gabriel. 4. dist. 3. q.
vnica, dicūt quòd sic, & ita tenendū est, nam
requiritur quòd verba baptizantis applicē-

tur

aut alicui. Sed utrum quis posset seipsum baptizare? Respon. quod nō, ut patet. c. debitum. de baptismo. ubi hoc determinatur. Sed utrum esset baptismus si quis diceret, ego te abluo, vel mergo? Respondetur, quod sic, quia verba sunt synonyma: quicquid dicat Glossa in cap. multi sunt. Et foemine sermone Hispano baptizantes, melius faciunt, quā illae quae baptizant sermone Latino, quia sciunt melius pronuntiare verba Hispana, quā Latina.

DUBITATUR, an requiratur immersio baptizati in aqua, vel an sufficiat tingere ipsum? Respon. quod fuit antiqua cōsuetudo ut mergeretur, iam verò nō oportet, sed quilibet seruet morem suae dioecesis. Unde in Germania ponitur dūtaxat guttula aquae, &c. In locis autem ubi consuetum est tēmergere puerum, si ante secundam vel tertiam mentionē, dicta forma baptismi, puer inoriatur, verè baptizatus est, ut dicit Caieta. licet Palude oppositū teneat. Si autem timeatur mors pueri si mergeretur, non debet mergi, sed sufficit eum aqua aspergere, quicquid dicat Palud. 4. d. 6. q. 1. art. 3. nam cōtra eum tenēt omnes Doctores. Si verò quis diceret, Ego te baptizo in nomine patris, &c. & mitteret puerum in flumen, utrum esset baptismus? Respon. Palud. 4. dist. 3. quaest. 1. & Scotus. d. 5. q. 3. & Mar. 4. q. 1. & cōmunis opinio dicit,

19
 Immersio
 baptiza-
 ti, an re-
 quiratur.

dicit, quòd nō est baptizatus talis puer. Syluest. etiā tenet idē, & hoc intelligendū est etiā si ille qui sic mittit puerum, intendat eum baptizare. Maio. autē in 4. d. 4. q. 2. & Panor. c. non vt apponeres. de baptismo, tenet, quòd esset verè baptizatus. Pro vtraq; parte est apparentia, Ego mallē tenere, quòd esset baptizatus, nihil enim refert mittere eum in aquā, vel mittere plurimā aquam super eum.

20
Baptism⁹
an remittat omnia pec.

QVÆRITVR, vtrum baptismus remittat omnia peccata etiā actualia? Et videtur, quòd non, quia institutus est cōtra originale. Respondetur ex sententia omniū doctorū, quòd baptismus remittit omnia peccata etiā actualia. Patet Ezechielis. 36. Effundā super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et est determinatū ab ecclesia, de cōsec. d. 4. c. paruulo. & c. regenerāte. & sunt verba Augu. & figuratum fuit Exodi. 14. in Ægyptis, de quibus dicitur: nec vnus quidē superfuit ex eis. Vbi dicit gloss. sic, peccata omnia in baptizato. Item originale nō dimittitur sine gratia, sed gratia non patitur secum peccatū mortale, ergo omnia peccata mortalia remittuntur in baptismo. Hæc conclusio est de fide, & patet ex multis locis sacræ scripturæ, & ex capit. maiores. de baptis. ac proinde non licet de ea dubitare. Sed an remittatur tota pœna debita peccatis? Respondetur ex senten. omnium

docto-

doctorum, quòd sic Augu. in Enchiri. c. 4. 3. & habetur de conse. d. 4. cap. per baptismū. ait. Per baptismum quicquid ab homine dictum, factum, aut cogitatum est, totū aboletur, & quasi factū nō sit habetur. Et Ambros. qui allegatur à magistro senten. 4. d. 4. dicit quòd in baptismo non requiritur gemitus peccatorum, quia gratis omnia condonātur: sed si non remitteretur tota pœna, requireretur gemitus peccatorū, ergo. Item, quia aliās post baptismum imponeretur pœnitentia sicut in confessione, sed non imponitur, ergo nullus relinquitur, reatus pœnæ post baptismum. Item vt dicitur Roma. 6. In baptismo cōmorimur Christo, idest, applicatur nobis eius passio plenè, ergo totam emundat consciētiam. Et si aliqua ieiunia baptizādis ante baptismū imponebantur vel permittebantur, hoc erat propter reuerentiā baptismi vel ad satisfaciendum pro peccatis, non autē ad tollēdam pœnam. Remittitur etiam ratione baptismi fomes & inclinatio ad peccādū: dicente Augu. de consec. d. 4. c. non ex quo. quòd non ex æquo infestatur à fomite baptizatus, sicut non baptizatus. Diminuitur autem non per subtractionem, sed per additionem cōtrarij, scilicet gratiæ & virtutis.

QVÆRITVR, utrū in baptismo detur gratia? Respon. quòd de hoc nō potest dubitari. Nā preterquā quòd in sacra scriptu

21
Gratia &
virtutes
datur in
bapti-

smo.

C ra

ra habetur, est etiam determinatū in clemēti. vni. desum. Trini. & fide catholi. & in cap. maiores. de baptismo. Et etiā virgini Mariæ contulit gratiam, contra quosdā errantes, & dicentes, ipsam vel non habuisse præceptum baptismi, vel non recepisse in eo gratiā. Confer etiam virtutes infusas, vt in prædictis ca. est ab ecclesia determinatum.

QVÆRITVR, an baptismus omnib' conferat æqualē effectum? Resp. duplicē esse baptismi effectum, vnum ordinatū, qui est gratia & virtutes, & remissio peccatorū, atq; pœnarum. Alterum aliquo modo annexū, vt donum prophetiæ, & gratiæ gratis data. & de hoc secundo effectū, manifestum est quòd non semper omnibus confertur æqualis. De primo verò est inter theologos concertatio. Scotus enim de Gabriele. & Caieta. tenent quòd licet ratione sacramēti detur determinata gratia, tamen ratione deuotionis ministrorū (vel quia vnus est prædestinatus ad maiorem gratiam, quàm alius) est maior effectus baptismi in vno, quàm in alio. Sed ego nō dubito quin hoc sit falsum, & contra Sanctum Tho. Sed dico, quòd semper ratione sacramenti datur æqualis gratia. Ita tenet Maio. 4. d. 4. q. 3. & hoc intellige de puero. Nam de adulto non negarem quin maiore gratiam baptismi recipiat vnus quàm alius, quia est maior dispositio in vno, quàm in alio.

Quæ

22
Baptismi
effectus,
an sit æ-
qualis in
omnibus
fuscipien-
tibus?

QVÆRITVR, vtrū qui est in actuali voluntate peccandi sit baptizandus? Respō. S. Tho. 3. par. quæst. 68. articu. 4. & art. 8. ad 4. & Scotus. 4. dist. 4. quæst. 5. Et Palu. 4. distin. 4. q. 1. Et Duran. 4. d. 4. quæst. 2. quòd talis non est baptizandus, & de hoc non est dubitandum. Et Augu. (& habetut de consecra. dist. 4. cap. omnis qui.) ait. Omnis qui iam suæ voluntatis arbiter constitutus est, cū accedit ad sacramentum fidelium, nisi pœniteat, non potest nouā vitam inchoare. Ab hac pœnitentia, cū baptizantur, soli pueri immunes sunt: Item Actu. 2. Agite pœnitentiā, & baptizetur vnusquisq; vellrū. Pœnitentia autem quæ ante baptismum requiritur, debet esse contritio, sicut & in sacramento confessionis: nisi excusetur ignorantia, qua putat se sufficientem dolorē habere, cū tamen non habeat: tunc enim sufficit attritio cum sacramento, sicut etiā de pœnitentia. Et per omnia similis dolor requiritur ante baptismū, sicut ante pœnitentiā: quia dolere de peccatis, est de iure naturali, quod non impeditur à iure diuino. Baptismus autem in peccato mortali susceptus, valere incipit fictione recedēte, vt determinat Augu. cap. tunc valere. de consecratione. distinct. 4. maximè si habuerit attritionem. Sed quæritur, quare hoc sacramentum habeat istud priuilegium, quòd recedente fictione,

23
An sit ba
ptizandus
qui est in
actuali
volunta-
te peccan-
di.

valeat, cum Eucharistia non habeat illud, immo nec poenitentia? attritio enim post poenitentiam nihil valet, quamvis cum poenitentia valeat: & tamen attritio post baptismum, illius inquam peccati attritio de quo erat factio, sufficit ad hoc ut baptismus conferat gratiam ex opere operato. Respon. S. Tho. 4. d. 4. q. 3. art. 2. quod ratio discriminis est, quia baptismus imprimit characterem, quia iam talis est vere baptizatus, & baptismus non potest iterari: & si sic non repararetur effectus eius: esset in vacuum susceptus. Effectus autem aliorum sacramentorum iterabilium potest recuperari.

24
Baptis-
mus tri-
plex.

Q V Æ R I T V R, an sint plura baptismata? Respon. q. sic, nam triplex est baptismus, videlicet, flaminis, sanguinis, & aquae, ut notat gloss. super illud Hebræo. 6. Baptismata doctrinae. Et de baptismo flaminis fit mentio. 15. q. 1. ca. firmissime. & ibi glo. & de consec. d. 4. ea. necessarium. & ibi glo. & Grego. Nazianzenus, Oratione. 2. in sancta Epiphaniarum lumina. & Bernar. epist. 77. martyrium vocat baptismum. Et Casiodo. de origine officiorum. ca. 24. ponit hæc tria baptismata. Et Origen. homil. 4. Leuiti. & Augu. 13. de Ciuita. Dei. c. 7. Baptismus autem flaminis vocatur poenitentia peccatorum, & quaecunq; conuersio in Deum sufficiens ad infusionem gratiae, qui non vocatur sacramentum.

tum,

tum, quia non cōfert gratiā ex opere operato. Nec martyriū vocatur sacramentū, quia iam essent plura quàm septem sacramenta nouæ legis. Nec sunt necessariae in martyrio, res & verba, materia & forma. Sacramenta autem omnia constant ex illis.

QVÆRITVR, vtrum pueri sint baptizandi? Et videtur quòd non, quia nemo debet baptizari, nisi voluntariè, sed in pueris non est voluntarium, ergo. Respōdeo, nullo modo est dubitandum, q̄ pueri si non baptizantur, dānantur: si autem baptizātur, saluātur. Hoc expressè determinatur in c. maiores. de baptismo. & Ioan. 3. dicitur, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, &c. Et Aug. cōtra Iulia. & de baptismo paruulorum. ca. 13. & 30. & de fide ad Petrū c. 6. & in multis alijs locis determinat, quòd pueri sine baptismo damnantur, & cum illo iustificantur. Pueri enim habent originale peccatum, secundum illud Rōma. 5. Omnes in Adā peccauerunt: sed in noua lege nō est aliud remedium contra originale, nisi baptismus: ergo.

QVÆRITVR, vtrum amētes, & furiosi sint baptizādi? Resp. q̄ si aliquis sit perpetuò amens, quia sic natus est, & nunquam habuit vsum rationis, talis est baptizandus, quia idem est iudicium ac de puero. Secūdo dico, quòd si amens habuit aliquando vsum rationis, & tunc cūm erat sui compos voluit

25
Pueri an
sint ba-
ptizandi.

26
Amentes
& furiosi,
an sint
baptizan-
di.

baptizari, licet postea inciderit in amentiam, est baptizandus sine dubio. Verum est, quod si quando habuit usum rationis, & voluit baptizari, constet eum esse in aliquo peccato mortali, à quo nolebat abstinere, male faceret qui eum baptizaret. Si autem talis de facto baptizetur, vtrum consequatur gratiam? Doctores concorditer dicunt, quod nihil sibi proficeret baptismus. Nec ego oppositum auderem determinate dicere. Probabile tamen existimo, cum baptismus sit in remedium peccatorum, quod habet efficaciam erga attritum qui est in mortali. Et potest etiam baptizari cum sit in originali talis furiosus: quod si baptizetur in casu dicto, saluabitur, ne ponamus aliquem in via extra statum salutis. Hoc credo multum probabile. Tertio dico, quod si talis cum habuit usum rationis noluit baptizari, postea lapsus in amentiam, non potest baptizari, quia voluntas preterita reputatur praesens, & si baptizetur, nihil ei valet baptismus, ut videtur. Quarto dico, quod si sit taliter amens, de quo creditur quod redibit in pristinam sanitatem, etiam si ante amentiam voluerit baptizari, non est baptizandus, sed propter reuerentiam sacramenti expectanda est eius conualescentia: dummodo non sit periculum de morte eius.

27
An pueri infidelium sint baptizandi inuis parentibus.

QVÆRITVR, an pueri infidelium sint inuis parentibus baptizandi? Est, quaestio grauis,

grauis, & tractatur à S. Th. 3. p. q. 68. ar. 10. 4.
 d. 4. Capre. & multi Thomistæ tenent partē
 negatiuam, scilicet, quòd nullo modo licet
 baptizare filios infidelium quorumcunq; siue
 illi sint pagani, siue Iudæi, siue liberi, siue ser-
 ui, inuitis parentibus. Sco. 4. d. 4. q. 9. tenent
 contrarium, scilicet, quòd sunt baptizandi.
 Durand. autem lib. & dist. ead. quæst. 6. &
 Caie. 2. 2. q. 10. art. 12. tenent viam mediam.
 Dicit enim hæc opinio esse distinguendum
 de infidelibus. Quidam enim sunt sui iuris, &
 non serui Christianorum, & talium filij non sunt
 baptizandi inuitis parentibus. Alij infideles
 sunt serui christianorum, quales sunt qui iure
 belli sunt serui, & etiam Iudæi secundum
 istos, & filij eorum, quia occiderunt regē no-
 strum: & horum filij possunt & debent inuitis
 parentibus baptizari. Hanc opinionem putat
 Caieta. esse San. Tho. Pro huius quæstionis
 solutione notandum, quòd per parētes in pro-
 posito, non intelligimus solos genitores, sed
 etiā eos, in quorum custodia, & cura sunt filij.
 Vnde si puer infidelis iusto titulo, vel etiam
 iniusto (vt bene dicit Capre.) venerit ad ter-
 ras christianorum, cum iam non possit esse sub
 cura genitorum, sed sub cura dominorum
 christianorum, esset baptizandus. Nam
 si tales non liceret baptizare, cum proprij pa-
 rentes non possint eorum curam gerere, essent
 pueri extra statum salutis S. Tho. igitur de-

terminatè, & absolutè respon. quòd tales nō sunt baptizādi inuitis parentibus, & ita tenēdum est. Et ecclesia tales pueros in terris paganorū sub cura parentū degētes nunquā consuevit baptizare. Quanuis eorum parentes malè vtantur dominio quod in ipsos habent. Nos tamē non sumus eorum iudices, dicente Paulo, de his qui foris sunt nihil ad nos. Sicut ergo non possum cogere Christianum ad audiendā missam die dominica, licet habeat præceptū audiendi eam: quia ego nō sum executor huius legis. Et cap. Iudēi. 28. q. 1. & ca. ex literis. de conuersione infidelium, habetur, quòd si alter infidelium fiat christianus, baptizentur eius filij pueri: ergo si nullus parentum conuertatur, non debent baptizari.

De ministro.

28
Mali ministro, an conferāt vera sacramēta.

QVÆRITVR, vtrūm mali ministri cōferant verum baptismū, & alia sacramēta? Respōdetur secundūm omnes doctores quòd sic, & opposita assertio est heresis, vt diffinitur in Cōcil. Trid. sess. 7. de sacramētis in genere. Cano. 12. cuius verba sunt. Si quis dixerit ministrū in peccato mortali existētē, modò omnia essentialia, quæ ad sacramentū cōficiendum aut cōferendum pertinent, seruauerit, nō cōficere, aut cōferre sacramentū, anathema sit. Et hoc idē est determinatū ab ecclesia in cap. Roma. de consecra. d. 4. vbi dicitur.

citur. Romanus Pōtifex non attendit homi-
 nem, qui baptizat, sed spiritum Dei submi-
 nistrare gratiā baptismi, licet paganus sit qui
 baptizat. & .i. q. .i. cap. si iustus fuerit. Nō est
 de hoc dubiū apud fideles, & oppositū dicere
 est error V uiclesista. Sed de hæreticis mini-
 stris fuit olim altercatū inter doctores, an cō-
 ferrent vera sacramēta? Vnde Cyprianus cū
 episcopis prouinciæ Africæ, & aliarum dua-
 rū, Carthaginē conuenerunt, vbi Cyprianus
 determinauit, q̄ ab hæreticis baptizati essēt
 rebaptizādi, & perseuerauit in ea opinione,
 vt patet, cap. si quis inquit. .i. q. .i. & ca. quo-
 modo exaudiet. de cōsec. d. 4. Augu. autem
 lib. vno de baptismo, dicit q̄ siquid erroris
 ibi Cyprian⁹ tenuit, falce passionis est remo-
 tum. Et de baptismo cōtra Donatistas. lib. 6,
 & 5. c. 23. & in multis alijs locis, dicit q̄ conci-
 lium vniuersale totius ecclesie post illud Car-
 thaginēse celebratum, determinauit, q̄ hære-
 tici conferebāt vera sacramēta, & ita ecclesia
 tenet. & in ca. ad abolendā. de hæreticis. dici-
 tur, q̄ qui aliter de sacramētis ecclesie sentit
 & docet, quā ecclesia Romana, hæreticus
 est. Et si Ambr. lib. de initiādis rudibus, & ha-
 betur. .i. q. .i. c. non sanat. dicat q̄ baptismus
 perfidi non mundat, sed polluit: loquitur de
 baptismo Arrianorū, qui ponebant aliā for-
 mam. s. in nomine filij serui. Et eadē veritas
 diffinitur tanquā de fide tenēda, & oppositā

assertionē esse hæreticā in Cōcil. Trid. sess. 7. de baptismo. Cano. 4. cuius verba sunt. Si quis dixerit baptismū, qui etiā datur ab hæreticis in nomine patris & filij, & spiritus sancti eum intentione faciendi quod facit ecclesia, non esse verum baptismum, anathema sit.

29
Ministrās
sacramen-
ta in pec-
cato mor-
tali, an
peccet
mortali-
ter.

QVÆRITVR, vtrum minister existēs in peccato mortali: peccet mortaliter ad ministrās sacramentū? Resp. S. tho. 3. p. q. 64. art. 6. q̄ sic: quia est notabilis irreuerētia diuinorū cōtra præceptum iuris naturalis. Admonet tamē Caiet. hoc esse sanè intelligendum. Nam ad hoc q̄ talis actio sit mortalis, requiruntur tria. Primò, q̄ sit minister, ita q̄ faciat actū religionis. Ex quo patet cōtra Adrianū, q̄ qui eleuaret hostiā iacentē in luto, nō peccaret, estò esset in mortali, quia illa actio non est ministri in quātum minister est. Secūdò requiritur ad hoc q̄ sit mortalis, q̄ actio illa sit sacramētalis. i. q̄ procedat à sacramento. Vnde diaconus in mortali legens euangeliū peccat mortaliter, quia illa actio procedit à sacramento ordinis, & terminatur ad eucharistiā. Tertiò irreuerentia ista est mortalis ex genere. Et cū secretè, & sine solēnitate in necessitate baptizat in mortali, peccat venialiter tantū, quia facit id in persona alterius, & non vt sacerdos.

30
Sacramē-
ta à ma-
lis mini-
stris re-
cipere an
sint licitū.

QVÆRITVR, an liceat recipere sacramēta à malis ministris, scilicet à concubina-

rijs,

nis, &c. S. Tho. 3. par. q. 64. art. 6. in solutioni-
 bus argumentorum. & 4. distinctione. 5. q. 2.
 tractat hanc materiam. Respōdeo, quod du-
 plex potest esse minister malus, vnus qui to-
 leratur ab ecclesia, quoniam scilicet non est
 excommunicatus, nec præscisus, & à tali lici-
 tum est recipere sacramenta. Non tamen
 (vt bene notat Caietanus) licet eum induce-
 re ad conferendum sacramētum, nisi in duo-
 bus casibus. Primò, quando ipse tenetur con-
 ferre sacramentū illud, putà quia est curatus,
 & dominica die possum eum inducere ad
 celebrandū, licet sit in mortali: quia ego vtor
 iure meo, & exigo quod ipse potest bene fa-
 cere: & si malè agit, ipse viderit. Secundò in
 articulo necessitatis, quādo in periculo mor-
 tis egeo baptismo, possum inducere tunc
 ministrum quantumuis pessimum ad confe-
 rendum mihi sacramentum. Alter potest es-
 se minister malus, qui sit excōmunicatus, &
 præscisus ab ecclesia, & à tali non licet recipere
 baptismū, ac proinde nec aliud quoduis
 sacramentū. Has duas propositiones ponit
 Sanctus Tho. Caie. Durād. Palud. Adria. &
 Sco. qui addit, qd si sum in extrema necessita-
 te, & egeo baptismo, & sunt duo, qui possunt
 me baptizare, scilicet laicus bonus, & sacer-
 dos iniquus, potius debeo inducere sacerdo-
 tem ad me baptizandū, quàm secularem: &
 bene dicit, nā laicus nō est minister sacramē-

ti baptisimi, nisi in defectu sacerdotis. Tēpore
 verò necessitatis licitū est etiā suscipere sacra-
 mentū baptisimi ab excōmunicato, & præsci-
 fo, vt benedicit S. Tho. & Sco. nam talis mi-
 nister solo iure positiuo impeditur ab admi-
 nistratione sacramentorū, sed in casu necessi-
 tatis est præceptū de iure diuino vt iste bapti-
 zetur, & quòd ille eum baptizet, ergo. Et ita
 determinatur in ca. si quem forte, & cap. sub
 diaconus, 24. q. 1. Et Augustin. allegatur ab
 Adria. in lib. de vno baptismo, de quodam,
 qui in extremis ab hæretico est baptizatus.
 Super quo Augu. ait, non solūm quod fecit
 non improbamus, sed etiam securissime, &
 verissime laudamus. Possunt ergo, & tenen-
 tur in articulo necessitatis ab hæreticis, excō-
 municatis, præscisisq; suscipere sacramentū
 baptisimi, vt dictum est.

31
 Ab excō-
 munica-
 tis, an li-
 ceat sacra-
 menta re-
 cipere.

H O C autē quod diximus nō esse licitū
 recipere sacramēta ab excōmunicatis, intelli-
 ge de solis illis qui nominatim sunt excōmu-
 nicati, vel ob notoriā percussionē clerici. Sic
 enim determinatū est in Concil. Constan. &
 in Concil. Basilensi. Cū alijs verò excōmuni-
 catis idē iudiciū est, sicut de ministris pecca-
 toribus, nō enim tenemur eos vitare, etiā in
 participatione sacramētorū, nisi sicuti malos
 ministros, non inducendos eos sine necessita-
 te ad sacramenta conferenda.

Quæ-

QVÆRITVR, an ad baptizandum puerū expectāda sit eius natiuitas ex vtero? Respon. secundum omnes doct. quòd sic, & habetur de consecr. d. 4. ca. qui in maternis. Verum est quòd si manu obstetricis posset realiter mitti aqua & verba dicantur, quòd esset verus baptismus. Si autem perichitetur puer nascens, & appareat caput, baptizetur, & erit verus baptismus: vt ait S. Tho. 3. par. q. 68. art. 11. 4. vbi ait, quòd si esset omnino natus, sufficeret mittere aquā in caput, ergo, &c. Si autem alia pars appareat scilicet pes, vel manus, dicit S. Tho. Durā. Palu. & est cōmunis opinio, q̄ licet nō sit certū an esset verus baptismus, baptizandus tamen est, & postea si nascatur debet sub cōditione iterū baptizari, Palu. contendit probare quod certissime erit baptizatus, licet non intingatur aqua nisi pes vel manus. Sed tamen non est ita certū, vt ipse putat. Panormi. & Innocētius in ca. debitū, de baptismo. videntur sentire, quòd quelibet pars sufficiat ad baptismū & vere est in hoc magna apparentia.

QVÆRITVR, quid faciendū est de p̄gnante dānata ad mortē? Respon. quòd est expectādus partus. Patet in lege. negat. ff. de statu. hominū. & in lege. p̄gnantis. ff. de p̄cnis. & aliud facere esset grande sacrilegium. Sed quid si illa ægrotet ad mortem, an sit aperienda vt foetus baptizetur? Respō. quòd

An puer in vtero matris sit baptizā- dus.

Mulier p̄gnās condemnata ad mortem, vel pro- pinqua ā sit aperiēda vt par- tus bap- tizetur.

quòd temporibus nostris quidã medicus cõ-
sultuit, vt fieret scisio, sed pessimè proculdu-
bio: nam nullo modo licet: non enim sunt
facienda mala, vt veniant bona: & nõ potest
omnino esse certa mors matris: & dato quòd
esset certa, aperire eam viuentem esset occi-
dere eam, quod est immane sacrilegium.
Posteà verò cum mater moriatur, aperienda
est, & puer si viuus reperiatur, baptizã-
dus, vt in lege. posthumus. ff. de inoffi. testa-
men. Solinus dicit de Iulio Cæsare, quòd sic
fuerit ab utero matris extractus. & idem dicit
Palu. Sed hoc non est verũ de Iulio Cæsare,
sed de alijs Cæsaribus.

34
Pueri an
sint sta-
tim ba-
ptizandi.

QVÆRITVR, quo tẽpore sint pueri
baptizandi? Respondeo secundũ S. Tho-
quòd statim. Quia ratione baptisimi, Deus &
angeli habent maiorem curam illorum: non
dico statim, id est, eadẽ die. Est enim magna
abusio in nostris temporibus, quòd semper
antequam puer ducatur ad ecclesiam est
baptizatus: si timeretur eius mors, & esset
periculum, bene quidem: sin autem, melius
est vt in ecclesia baptizetur. Si autem adulti
sint baptizandi non debent diu differre ba-
ptisimum propter pericula interim imminẽ-
tia: debent tamen prius instruit in fide. Tem-
pore etiam interdicti licitum est baptizare,
vt patet in cap. quoniam. de sententia ex-
communicatio. lib. 6.

Quæ-

QVÆRITVR, vtrum ad baptismū
 requiratur intentio baptizantis? Respondeo
 secundū S. Tho. 3. p. q. 64. ar. 8. & secundū
 omnes doctores, quòd sic, & est secundum
 fidem ita tenendum, & opposita assertio est
 hæresis. vt diffinitur in Concilio Tridentino
 sessio. 7. de sacramentis in genere. Cano. 11.
 cuius verba sunt. Si quis dixerit in ministris
 dum sacramēta conficiunt & conferunt nō
 requiri intentionem, saltem faciendi quod
 faciat ecclesia, anathema sit. Idem fuit diffi-
 nitum in Concil. Florent. sub Eugenio. 4.
 cuius verba sunt. Hæc omnia sacramenta
 nouæ legis tribus perficiūtur. s. rebus tanquā
 materia, verbis tanquam forma, & persona
 ministri conferentis sacramentum cum intē-
 tione faciēdi quod facit ecclesia. Quorū triū
 si aliquod desit, non perficitur sacramētum.
 Præterea eadem veritas patet. Nam quando
 ad vnū concurrūt multa, oportet quòd sit ali-
 quid per quod ex illis multis fiat vnum. In
 baptismo autem concurrunt multa, scilicet
 materia & forma, baptizans, & baptizatus,
 &c. Ergo oportet cūm sacramentum sit vnū,
 quòd per aliquid fiat vnum: sed non videtur
 quomodo aliter fiat vnū, nisi per hoc quòd
 applicantur isti per intentionem: ergo inten-
 tio requiritur. Item oportet quòd baptismus
 sit actio humana, nam si infanus baptizaret,
 nō esset baptismus: sed nō potest esse actio hu-
 mana

35
 An in bap-
 tismo
 requira-
 tur inten-
 tio bapti-
 zandi.

mana sine intētionē, ergo requiritur intētio faciendi quod ecclesia intendit. Requiritur intentio baptizandi, nec quando baptizat, requiritur actualis intentio, sufficit enim virtualis. i. quòd prius voluerit baptizare: licet tunc quādo baptizat cogitet de impertinētib. Furiosus verò baptizare nō potest, quia non habet intentionē, quæ requiritur, vt dictum est. Si autem sacerdos putet se baptizare Petrum, & baptizat Martinum, quia iam intendit baptizare, vere baptizat, licet erret in persona. Imò quāuis erret in sexu, putans se baptizare Franciscū, & baptizat Ioānam contra Hostiens.

36
Baptif-
mus an
possit ite-
rari.

QVÆRITVR, an baptismus possit iterari? Respon. secundū omnes doctores q̄ non, & ita est de fide tenendū vt diffinitur in concii. Tridē. sessio. 7. de baptismo. Cano. II. cuius verba sunt. Si quis dixerit verum & rite collatum baptismum iterādum esse, illi qui apud infideles fidē Christi negauerit cū ad pœnitentiam conuertitur, anathema sit. S. Tho. 3. p. q. 66. ar. 9. tractat de hoc. Et patet, quia ad Ephesios sexto dicitur, Vna fides vnū baptisma. Et ad Hebræos. 6. Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati. &c. & prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiam. Quidam hæretici hunc locum intelligebant de pœnitentia. Contra quos Augu. lib. de vera & falsa pœnitentia. cap. 3. ostendit

dit prædictum locum necessario esse intelligendum de baptismo. Similiter Damasc. l. 4. c. 1. Nam si de pœnitentia intelligeretur, esset contra illud euangelij. Mat. 18. nō dico septies, sed septuagies septies. Et est determinatio ecclesiæ. de consec. d. 4. c. rebaptizare, & sunt verba Augu. ad Maximianum, Rebaptizare hæreticū hominem omnino peccatum est, rebaptizare autē catholicū, immatissimum scelus est. Habetur etiam 1. q. 1. c. quod quidam. Est autē secundum S. Tho. multiplex huius ratio. Baptismus enim est quædā natiuitas, & regeneratio: sed homo in vita corporali non potest semel iam natus denuō nasci, ergo nec in vita spirituali. Item in baptismo cōmorimur Christo, vt dicitur Rom. 6. Sed Christus tātum semel mortuus est, ergo. Itē baptismus imprimiū characterē indelebile, ergo. Itē quia datus est in remedium cōtra originale peccatū, sed hoc peccatū semel dimissum, nō potest redire, ergo nec baptismus potest iterari: q̄ si reiteretur, nihil omnino valet secundus baptismus. Qui autē. 2. baptizat, manet irregularis, vt patet in ca. ex literarum. de apostata. Et est notandū quòd baptismus nō debet iterari, nec absolute, nec sub conditione, si constat q̄ antea sit baptizatus: etenim qui baptizaret sub conditione eū qui iam est baptizatus, irregularitatem incurrit, vt patet ex verbis Augu. que

Magist. senten. adducit. 4. d. 6. dubitans, an qui ludicrè baptizaret, conferret verum baptismum. ait Augu. implorandum esse diuinum auxiliū gemitibus, & orationibus. Si tantum anxiebatur Augu. quomodo licet rebaptizare etiā sub conditione? Est pessima abusio in partibus nostris rebaptizare sub conditione, sed debet parochus diligenter quærere, an puer sit baptizatus: & si cōpererit q̄ sic, nullo modo debet eum rebaptizare: si constet oppositum, debet eum baptizare. Si autem sit verè dubium determinat ecclesia c. 2. de baptismo, q̄ baptizetur sub conditione. Me presente adductus est quidam puer ad baptismum, & quibusdā dicentibus eum iam esse baptizatum: alijs verò hoc ipsum negantibus, admonui clericū, vt quæreret prius veritatem, qui dixit mihi: O pater non curetis, expectetis modicum, & videbitis, quid ego facio. Hæc dicens arripuit puerū, & ait: Alphonse, si tu es baptizatus, ego nō te rebaptizo: si non es baptizatus, ego te baptizo, in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Hæc est magna abusio, nec toleranda.

37
Baptizatus
secretè
debet
publicè
bñdici.

QVÆRITVR, an baptizato puero secretè, debeāt repeti solēnes illæ cæremoniæ, & benedictiones ecclesiæ? Resp. quòd sic, vt ait Palude, & est cōmunis sentētia. Sed quid si credens curatus iam puerum esse baptizatum, dixit solēniter omnia illa quæ cōcomitā

tur

tur baptismum, sine immersione tamen: an postea sciens illum non fuisse baptizatum, debeat baptizare sine solennitatibus prædictis? Respon. quòd non, sed debet de nouo solenniter baptizare, quia solennitates non sunt de essentia baptismi. De ritu Baptismi, an sit conueniens? consule. S. Thom. 3. par. q. 66. art. 10. & de catechismo, exorcismoq; 3. par. quæst. 71. Quanti autem habendi sint ritus sacramentorum, qui per ecclesiam sunt recepti & approbati, vide & pondera in definitione celeberrima cōcilij Triden. sessio. 7. de sacramentis in genere. Cano. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit receptos & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in solēni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunque ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit.

QVÆRITVR, an in catechismo puerorum, quando respondent pro eis, abrenūtio, sit ibi noua obligatio pueri, an sic maneat puer obligatus, sicut si fecisset votum? Resp. q̄ Durādus videtur dicere quòd sic. Palud. tamē bene dicit, q̄ ibi nulla est obligatio, etiā si qui baptizatur sit adultus. Non enim intēdit ecclesia obligare eos de nouo, sed vt acceptent ea ad quæ tenētur Christiani. Notā- dum etiam quòd in catechismo contrahi-

38

An abrenun-
natio
baptizati
sit votū.

D 2

tur

BIBLIOTECA
PUBLICA
PROVINCIA
DE BARCELONA

tur quedā cognatio spiritualis inter suscepto-
rem, & susceptum: inter patrinū verò filiosq;
eius & baptizatū contrahitur affinitas spiri-
tualis. Si autem non baptizetur, sed fiant
solēnitates tantū, contrahitur etiā affinitas,
sed imperfecta: nam prima dirimit matrimo-
nium, non tamen. 2. vt habetur de cognatio-
ne spirituali. cap. 5.

39
Materia
& forma
baptismi
debēt si-
mul con-
currere.

An in sacramento baptismi, oporteat si-
mul concurrere materiā & formā baptismi?
Respon. secundū omnes quod sic. Patet ex
Augustino, & habetur cap. detrahe. i. q. i. ac-
cedit verbum ad elementum, & fit sacramen-
tum. Ista autem si multas secundum Scotū
intelligitur modo humano: quia euangeliste
loquuntur hominibus, ac proinde satis est,
quòd materia & forma sint simul, eo modo,
quo aliqua dicuntur esse simul apud homi-
nes. Nō credo tamen quòd requiratur quòd
ante quàm immersio aquæ finiatur, incipiā-
tur verba: sed sufficit quòd postquàm dixit,
Ego te baptizo in nomine patris, & filij, &
spiritus sancti, mittatur aqua. Nec de hoc
dubito, iam enim iste est baptizatus in nomi-
ne patris, & filij, &c. sicuti in euangelio præ-
ceptum est. Et hæc de baptismo.

*Diffinitio
confirmat.*

SEQUITUR DE SACRA- mento Confirmationis.

*Confirmatio, è consignatio facta cum chrismate De
in fronte baptizati ab epō. sub certa verborū forma.*

De sacramento confirmationis tractat Magister
senten. 4. d. 7. & S. Tho. 3. par. q. 72. &c.

VÆRITVR ante omnia, an Cōfirmatio sit à Christo institutio est à Christo instituta? Ad hoc dicunt quidam, quod confirmatio non fuit instituta à Christo, nec ab apostolis, sed ab ecclesia. Hoc tenet Alexander de Ales. 4. p. q. 23. membro. 1. & S. Bonau. 4. d. 7. & Alexā. ait, quod cōfirmatio fuit instituta in concil. Meldensi. Oppositum tenet omnis schola theologorum. Opinio tamen Alexan. non est hæretica, quia non negat confirmationem esse sacramentum, sed dicit quod Christus habens potestatem cōdendi sacramenta cōmunicauit illam ecclesiam. Sed nos dicimus confirmationem institutam esse à Christo, nam apostoli cōfirmabant, ut patet Act. 8. & 19. Et confirmati recipiebant spiritum sanctum, etiam visibiliter: & non legimus quod ipsi apostoli hoc instituerunt, ergo. Et quod fuerit ante concil. Melden. patet, de cōsec. d. 5. vbi Melchiades, Urbanus, & Fabianus, antiquissimi pontifices loquuntur de cōfirmatione, sicut de re in ecclesia cōsueta. Et S. Cle. qui Petro successit in epist. 3. ad vniuersos, & Cyprianus in concil. Carthagin. & Hierony. aduersus Luciferianam. Cum autem sacramenta sint instrumenta nostre redemptionis, quam Christus operatus est usque ad resurrectionem, oportet dicere omnia sacramen-

mēta instituta fuisse ante resurrectionē Christi. Insti. ergo Christ⁹ hoc sacramētū, Ioa. 16. quādo promisit apostolis spiritū sanctū quo cōfirmarētur virtute ex alto. Illa enim missio spirit⁹ sancti in Pētecoste, vel fuit sacramētum cōfirmationis, vel habuit locum eius.

Quòd autem confirmatio sit sacramentum vere & propriè, & q̄ sit à domino nostro Iesu Christo institutum, est ab omnibus fidelibus tanquā de fide firmiter tenendum, ut iam superiùs diffinitum est, cū de sacramētis in communi ageremus. q. 4. & 5. Item hoc idem probatur ex eodem Concil. Tridē tino. sessione. 7. de confirmatione. Cano. 1. Cuius verba sunt. Si quis dixerit cōfirmationem baptizatorū ociosam cāremoniā esse, & non potiùs verū & propriū sacramētū, aut olim nihil aliud fuisse, quā catechesim quandā, qua adolefcētia p̄ximi, fidei suæ rationē corā ecclesia exponebāt, anathema sit.

41
Materia cōfirmationis est chrisma.

QVÆRITVR, quæ sit materia huius sacramēti? necessariò. n. est dāda in eo aliqua materia, ut patet ex ritu eccles. & autoritatibus sanctorum, & quia omnia alia sacramenta constant ex materia & forma: ergo etiam hoc. Et oppositum dicere esset temerarium, nam in forma huius sacramenti, signatur materia, dicitur enim, Consigno te signo cracis, & confirmo te chrismate salutis. Respondetur, quòd materia huius sacramenti est

est chrisma. Vt patet ex diffinitione concilij Floren. sub Eugenio. 4. vbi sic dicitur. Sacramenti confirmationis materia est chrisma confectum ex oleo & balsamo per episcopū benedicto. Hoc vocabulum Chrisma est Græcū, & accepit ecclesia illud ex Dionysio. capitu. 4. de ecclesiastica hierarchia, & significat vnguentum compositum ex oleo & balsamo, vt patet in. c. vno. de sacra vinctio-
ne. Balsamum autem necessariū est in materia cōfirmationis necessitate præcepti, vt patet ex cap. vno. & ca. nouissimè. de consecra. d. 5. & ca. 1. de sacramentis non iterandis. & ex ritu ecclesie. Non est autem necessarium necessitate sacramenti: nam balsamum est in sola Syria terra paganorum, & difficulter potest inueniri, & nō videtur quòd materiā tam arduā voluerit Deus esse materiā sacramenti: non est ergo necessarium de essentia sacramēti, sicut nec aqua in consecr. sanguinis. Hoc tenet Caiet. 3. p. q. 72. art. 2. hoc etiā probatur ex cap. 1. pastoralis. de sacramentis non iterandis. vbi habetur, quòd quidā per errorem fuit confirmatus, oleo benedicto sine balsamo, & quæsitum est, an esset iterandum sacramentum: & responsum, est nihil esse iterandum, sed cautè supplēdum quod incautè fuerat omisū. Si illud fuit sacramentum, ergo chrisma nō est de necessitate sacramenti: si autem nō debuit iterari, ergo certè

Balsamū
nō est de
necessita
te sacra-
menti cō-
firmatio-
nis.

fuit sacramentum, licet postea propter præceptum chrismate ungeretur. Credo ergo probabilissimè, quod chrisma non est de essentia sacramenti confirmationis: aliàs enim rarò esset sacramentum, nam etiã puto negotiatores decipere nos, vendètes non balsamum pro balsamo.

42
 Chrisma
 in confir-
 matione
 debet esse
 consecra-
 tum.

QVÆRITVR, an sit necessarium quod chrisma sit consecratum? Resp. quod sic. Ita tenet Sco. Duran. Palu. Marfi. Syluest. Florèti. & omnes, & videtur idè sentire S. Tho. 3. p. q. 72. art. 3. unde si chrismate non consecrato per errorè quis confirmaretur, non esset confirmatus, nã Christus hoc instituit: quod patet ex ritu ecclesiæ, & autoritate antiquorũ doctorũ. Cyprian. in opusculo de unctiõne chrismatismis, & Dionysius, c. 4. de ecclesiasti. hierarch. Ratio huius assignatur à S. Tho. Ricar. Alexan. & Bonauen. Quia cum sacramentum sanctificet actione, oportet ut in se sit sanctum: & propterea congruũ fuit, ut ipsa materia habeat in se sanctificationem. Sed est differentia inter materias sacramentorũ, nam aliquas sanctificauit Christus immediatè, ut sunt materiæ illorum sacramentorum, quibus Christus est usus, scilicet, baptismi, & eucharistiæ. Aliorũ verò sacramentorũ quib⁹ Christus non est usus, materias non sanctificauit, ut materiã confirmationis, &c. Et ideo necesse est, quod tales materie consecrentur. Et licet Christus receperit unctiõnem à Magdalena, & in sepulchro, illud fuit modo

modo humano, non sacramentali vel spirituali, vel ad aliquem effectum spirituale: sicut sanctificauit aquas in baptismo, non tamen quando bibebat nec panem quando comedebat.

¶ Sed utrum debeat ab episcopo chrisma consecrari? Videtur quo sic, ut patet in prædicto. c. vno. de sacra vntione, & consecratur in die cœnæ, & quolibet anno renouatur. Vtrum autem papa possit communicare consecrationem simplici sacerdoti? Credo probabiliter, quod sic, & tunc non esset de essentia sacramenti, quod confirmatio fieret cum chrismate ab episcopo consecrato, ut notum est.

QVÆRITVR, quæ sit forma sacramenti confirmationis? Respō. quod hæc, Consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis. Hoc tenent omnes doctor. nullo excepto. Et ita habet ritus ecclesiæ, & autoritates sanctorum. Et si apostoli non utebantur hac forma, ut patet Actuum 8. hoc ideo fuit secundum S. Tho. & omnes, quia oleum ponitur in confirmatione pro signo visibili: sed tunc miraculose fiebant signa visibilia, & ideo non ungebant confirmatos. Item propter irrisiones infidelium vitandas, esset enim ridiculum apud infideles, si ungerentur confirmati, & ideo solum confirmabant per manuum impositionem. Cessantibus autem illis signis visibilibus miraculose factis, vbi sunt materia & forma prædictis.

45
Chrisma
debet ab
episcopo
consecrari.

44
Forma sa-
cramenti
confirma-
tionis.

45
In confir-
matione
imprimi-
tur cha-
racter.

I M P R I M I T autem confirmatio
characterē, vt patet ex concilio Florenti. sub
Eugenio 4. cuius verba sunt. Inter hec septē
ecclesiæ sacramenta tria sunt, (scilicet, Ba-
ptismus, Confirmatio, & Ordo) quæ chara-
cterem, id est, spirituale quoddam signum à
ceteris distinctiuum, imprimunt in animam
indelebile. Vnde in eadem persona nullum
horum trium sacramentum reiteratur. Idem
patet ex concilio Tridentino sessione. 7. de
sacramentis in genere. Cano. 9. vbi sic dici-
tur. Si quis dixerit in tribus sacramentis ba-
ptismo, scilicet, confirmatione, & ordine nō
imprimi characterē in anima, hoc est, signū
quoddam spirituale & indelebile vnde ea ite-
rari non possunt, anathema sit. Qui autem
his confirmaret eundem, peccaret quidem,
sed tamen non est irregularis: quicquid dicat
canonistæ. Quia nullus textus in iure ponit
hanc poenam. Et patet ex capitu. dicto de
consecratione. d. 5. vbi fit mentio de iteratio-
ne cōfirmationis, & non ponitur poena irre-
gularitatis, licet prohibeatur iteratio. Sed
quare posita est poena irregularitatis iterati-
bus baptismum, & nō iterantibus confirma-
tionem? Respondetur, quia antiquitus fuit
contentio & hæresis de iteratione baptismi,
non autē de confirmationis repetitione. Et
ideo hoc secundum noluit ecclesia ita strictē
prohibere, & punire, sicut primum.

Qua-

QVÆRITVR, vtrum quis possit cōfirmari antequàm sit baptizatus? Resp. quòd non, & si fiat nihil factum est: vt habetur in ca. si quis. de presbytero nō baptizato, vbi præcipitur, quòd de nouo baptizetur, & iterum ordinetur. Et eadem est ratio de cōfirmato, & nō baptizato. Et c. veniēs. de presbytero non baptizato, dicitur, quòd baptismus est fundamentum omnium sacramentorū. Si autem quis ordinaretur ante confirmationem, malè faceret, sed tamē factū teneret.

QVÆRITVR, an confirmatio cōferat gratiam? Respond. quòd sic. Et ita tenendum est tanquàm de fide, quia est sacramentum. Item quia sic expressè diffinitum est in concilijs, vt habes superius, quæst. 6. cū de sacramentis in communi ageremus. Item patet ex concilio Tridentino sessione. 7. de confirmatione. Cano. 2. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit iniurios esse Spiritui sancto eos qui sacro confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt, anathema sit. Imò confert maiorem gratiam, quàm baptismus. Quia iā in confirmatione fit miles, & roboratur ad defendendam fidem, quam in baptismo recepit. Et ita dicit Palude & omnes. Et de consecratio. distinctione. 5. ca. de his. dicitur, quòd confirmatio est dignius sacramentum, quàm baptismus, & maiori veneratione dignum.

46
Confir-
mari ne-
mo po-
test ante
baptis-
mum.

47
In confir-
matione
cōfertur
gratia.

Que-

48
An omnes teneantur confirmari.

QVÆRITVR, an omnes debeant confirmari? Resp. secundum doct. omnes quod sic. Et patet de conse. d. 5. omnes fideles, & c. ut ieiunium ubi dicitur, nunquam erit Christianus nisi Confirmatione episcopali fuerit chrismatus. Sed utrum sit de necessitate salutis hoc sacramentum? Resp. quod stando in iure diuino non est preceptum, nec inuenitur in euangelio locus obligatorius, sicut inuenitur de baptismo, poenitentia, & eucharistia. Verum est quod contemptus eius est peccatum mortale: contemneret verò qui nollet illud recipere, quia non vult obedire, & putat nullius meriti esse, & valoris. Hoc esset mortale secundum omnes & S. Tho. 3. p. q. 72. ar. 8. dimittere autem illud ex negligentia non esset mortale contra ius diuinum, qualiscumque negligentia sit, etiam crassa. Stando autem in iure humano, Adria. & S. Tho. tenent quod non est preceptum, & ego ita credo, licet oppositum teneant penes omnes, Sco. Pau. Maio, & c.

49
Qua ætate confirmatio est suscipienda

QVÆRITVR, qua ætate dandum est hoc sacramentum? Respon. quod Marsilius, & quidam alij dicunt, quod expectanda est ætas. 12. annorum, sed credo ex S. Tho. non esse necessarium expectare usum rationis. Idem ait Gabriel & Antoninus, & Syluest. Verum est quod beatus Antoninus, dicit bonum esse expectare septennium pueri, propter periculum reconfirmationis, ut si confirmatus meminerit se esse confirmatum.

Quæ-

QVÆRITVR, an solus episcopus
 possit hoc sacramentum conferre? **Quærit**
 hoc S. Tho. 3. p. q. 72. art. 11. Resp. quòd licet
 de hoc sint variæ opiniones, dicendum tamē
 est cum S. Tho. Alexan. & Palu. 4. d. 7. q. 4.
 & Marfi. 4. q. 5. quòd propria autoritate nō
 potest simplex sacerdos confirmare, & si ten-
 tet, nihil faciet. Nihilominus ex commissio-
 ne Papæ quilibet sacerdos posset confirma-
 re. Hoc patet autoritate ecclesiæ ex facto
 Gregorij, vt habetur. 95. d. cap. peruenit (ait
 Gregorius) ad nos quosdam scandalizatos
 fuisse, quòd presbyteros prohibuimus cōfir-
 mare. Et post dicit ad Ianuarium. Et si de
 hac re aliqui cōtristātur, vbi episcopi desint,
 concedimus quòd presbyteri signēt in frōte
 baptizatum. Et in Concilio Florentino sub
 Euge. 4. in extrauagā. de vnione Armenio.
 instruendo Armenos, numerantur septem
 sacramenta, & secundum est confirmatio,
 cuius ordinarius minister est episcopus. Itē
 idem diffinitum est in Concilio Tridentino
 sessio. 7. Cano. 3. cui⁹ hæc sunt verba. Si quis
 dixerit sanctæ confirmationis, ordinarium
 ministrum non esse solum episcopum, sed
 quemuis simplicem sacerdotem, anathema
 sit. Nihilominus ex dispensatione sedis apo-
 stolice, & rationabili causa simplex sacerdos
 potest hoc sacramentum ministrare.

50
 An solus
 episcop⁹
 possit cō-
 firmare.

51
 De ritu
 confirma-
 tionis &
 suscepto-
 re confir-
 mati pa-
 trino.

CIRCA ritum huius sacramenti, vide
 cele-

celeberrimam definitionem concilij Tridē.
de sacramentis in genere. sessio. 7. Cano. 13.
supra quæst. 36. vbi de baptismi ritibus age-
batur. Et est notandū, q̄ susceptores cōfirmā-
di, seu patrini debent esse cōfirmati: vt patet
de cōsec. d. 4. c. in baptisate. Et si patrinus
non confirmatus teneat, non oritur inde
cognatio spiritualis, quæ aliās oriretur: quia
non est verus susceptor. Quilibet autem cō-
firmatus potest esse patrinus, nisi vir vxoris,
& vxor viri. Si vir tamen teneat vxorē, inde
oritur affinitas: & si scienter fecerit, non po-
test petere debitum, tenetur tamen reddere.
Et contrahitur in hoc sacramento tāta affini-
tas, quanta in baptisimo. Et non possunt es-
se susceptores plures, sed vnus, & debet esse
alius quā in baptisimo. Quòd autem fiat
signatio in fronte, non videtur esse de essen-
tia huius sacramenti. Quia in euangelio nō
legimus, nisi quòd imponebāt manus super
illos. Quòd autem fiat per modum crucis,
patet esse necessarium, quia in forma dicitur,
consigno te signo crucis. Oleum etiam ne-
cessarium est, & ritus ecclesiæ tenet quòd
confirmatus non lauet oleum per 7. dies: sed
hoc non est de essentia. Et hæc de sacramen-
to Confirmationis.

Diff. Euchar.

SEQUITUR SACRAMEN-
tum Eucharistia.

*Est sacramentum corporis & sanguinis dñi nri. J. x. De
sub speciebus panis & vini. virtute verborum a sacerdote
prolatorum.*

De sacramento Eucharistiae tractat Magister sententiarum.
4. distin. 8. & Sancti Thomae 3. part. quaest. 73. Et ante
omnia.

QUAEESTIO, an Eucharistia sit sacramentum? Resp. ab omnibus Christianis, quod sic, & maximum omnium sacramentorum.

52
Eucha-
ristia est sa-
cramen-
tum.

Ita determinatur in multis concilijs, & ideo hoc firmiter est de fide tenendum, ut habes superius de sacramentis in genere. q. 5. item idem habetur in Concilio Tridentino. sessio. 13. c. 2. Et ecclesia cecat, Tantum ergo sacramentum, &c. Sed quid est illud quod vocamus sacramentum, an sit actio ipsa, puta consecratio, vel sumptio eucharistiae, vel aliquid aliud? Respondetur, ex S. Thoma 3. part. quaest. 73. articulo. 1. ad. 3. & 78. articulo. 1. ad. 2. quod nec consecratio, nec sumptio eucharistiae, est sacramentum, nec pars sacramenti: sed sacramentum eucharistiae perfectum est id quod remanet post consecrationem. Sicut enim collatio baptismi non est sacramentum baptismi, ita nec consecratio eucharistiae est sacramentum, nec ipsa sumptio: sed species ipsae, & corpus Christi sunt sacramentum: ut patet in capitulo penultimo. 1. quaestione. 1. ubi dicitur. Sunt autem sacramenta, baptisma, chrisma, Corpus Christi & sanguis: ecce aperte dictum. Et licet sub diuersis speciebus contineatur corpus Christi, est tamen unicum sacramentum,
non

non vnitate naturali, cū species sacramen-
tales differant specie: sed vnitate finis, quia
omnia quæ in eo sunt, ordinantur ad vnum
finem, scilicet, vel ad continendum Christū,
vel ad faciendā vnitatem corporis mystici.

53
Euchari-
stia an sit
de neces-
sitate sa-
lutis.

Q V Æ R I T V R, vtrū sacramentū eu-
charistiæ sit de necessitate salutis? Respon. qd
est præceptū de eucharistia, vt patet Ioan. 6.
Nisi māducaueritis carnem filij hominis. Est
etiam sacramentum hoc de necessitate præ-
cepti ecclesiæ, vt diffinitum est in cap. omnis
vtriusq; sexus. de pœnitentijs & remissioni-
bus. & longè efficacius idem est diffinitum
in Concil. Trident. sessio. 13. Cano. 9. cuius
verba sunt. Si quis negauerit omnes & singu-
los Christi fideles vtriusq; sexus, cū ad annos
discretionis peruenerint teneri singulis an-
nis saltem in paschate ad communicandum,
iuxta præceptū sanctæ matris ecclesiæ, ana-
thema sit. Secundò dico, quòd hoc sacramē-
tum non est ita de necessitate salutis, sicut
baptismus. Nam nemo potest saluari sine
baptismo realiter, vel in voto suscepto: & ta-
men sine eucharistia possunt saluari multi,
vt de facto saluantur pueri baptizati, ac pro-
inde non est ita de necessitate salutis, sicut
baptismus. Eucharistia autem interpretatur
bona gratia, vt patet. i. quæst. i. ca. multi. Ab
alijs interpretatur, gratiarum actio, synaxis,
communio, & sacrificium.

Huius

H V I V S autē sacramēti potissima figura, secundum S. Tho. fuit agnus paschalis. Lutherus tamē irridas figuras huius sacramēti, & officiū S. Tho. de corpore Christi, dicit cōpositum à summo Christi hoste, eò quòd adducit figuras, & miratur quare ibi non adduxeris figuram a sinæ Balaā: sed dimittamus perniciosissimum hominē. Circa hoc multa bona dicit Gabriel in canone. lect. 55. vbi petens quare in canone fit mentio de sacrificio Abrahæ, Abel, Melchise. & nō de agno: Respon. hoc ideo esse factum, quia in illis tribus sacrificijs allegatur sanctitas sacrificantium, quæ semper placuit Deo: eius autem agni paschalis nō semper fuit acceptus Deo.

Q V Æ R I T V R, quæ sit materia huius sacramenti? Resp. q̄ panis & vinum. Ita determinatum est ab ecclesia, capit. firmiter, de summa Trinita. & fide catholi. Et in concil. Carthaginensi. Et habetur de consecra. d. 2. cap. in sacramentis. & cap. cum omne. & ca. cum Marthæ. de celebratione missarum. Et patet, nam Christus hac materia est vsus: accepit (ait euangelista) panem, &c. similiter & calicem, & non bibam amodo de hoc genere vite. Ex quo patet quòd in calice continebatur vinum. Panis verò debet esse triticus, ita q̄ in alia materia non potest confici: vt ait S. Tho. 3. par. q. 74. arti. 3. Idem tenet Alexā. de Ales. 4. par. q. 32. & Durand. 4. d.

E u. qua.

54
Figura
euchari-
sticæ.

55
Materia
Eucharis-
ticæ pa-
nis triti-
ceus.

11. quæst. 4. & Scot. distin. 11. quæst. 6. Idem
 habetur in concilio Florenti. sub Euge. 4.
 cuius verba sunt. Sacramenti Eucharistie ma-
 teria est panis triticeus, & vinum de vite, cui
 ante cōsecrationē aqua modicissima miscen-
 debet. Vnde omnis panis qui in communi
 modo loquēdi vocatur panis, & est ordinat⁹
 ad alimentum hominum, est sufficiens ma-
 teria consecrationis. Ex quo sequitur, quod
 panis ordeaceus nō est materia cōsecrationis
 nec potest in eo cōfici hoc sacramentū: quia
 nō est panis, nec ordeū est alimentū hominū,
 sed bestiarum. Panis autem siliginis (de cen-
 teno) quia verē est panis, & ad alimentum
 hominū ordinatus, potest consecrari. Idem
 dicendum de farre, & spelta, si ex eis cōficere
 tur verus panis. De farre dicit Palu. q̄ suffi-
 cit. De spelta dicit Antonius, q̄ sufficit: sed
 quia hoc nō est certū, credo esset temerariū
 cōsecrare in alio, quā triticeo pane. De mayz
 apud indos, dubiū est, an esset sufficiens ma-
 teria, & ideō non est consecrandum in eo. In
 pasta autē ex tritico (en la massa) non potest
 fieri cōsecratio, quia non est panis, sed ex ea
 fit panis, & habet aliās proprietates, quā
 panis: hic enim nutrit, illa verò interficit. In
 agmidone etiam S. Tho. tenet q̄ non potest
 fieri consecratio: & ita ego credo, alij tamen
 dubitāt. Et Palu. 4. d. 4. & d. 11. q. 1. ar. 4. dicit
 quod potest in eo fieri consecratio: sed hoc
 nullo

nullo modo est tenendum.

QVÆRITVR, an panis cōsecrationis debeat esse azymus, id est sine fermēto? **Re-**
spon. S. Tho. 3. p. q. 74. art. 4. quòd nō est de
 essentia sacramenti, quòd panis sit azymus:
 sed potest conficiētiā in fermentato, quia
 est verus panis. Conueniens tamen est quòd
 quilibet consecret secundum ritum, suæ ec-
 clesie. In ecclesia autē circa hoc nō est vnus
 ritus solus, nam Græci conficiunt in fermentato:
 vt dicit Grego. in registro. Sed cōsuetudo
 latinorū cōsecrādi in azymo cōueniētior
 est, quā consuetudo Græcorū. Nam Christus
 celebrauit in acymo, vt patet Matth. 26.
 Prima autem die azymorum accesserunt
 discipuli ad Iesum dicentes, vbi vis paremus
 tibi comedere pascha? Et Lucæ. 22. venit au-
 tem dies azymorū, in qua necesse erat occidi
 pascha. Græci verò propter detestationem
 Nazaræorū, qui putabant legalia simul esse
 obseruanda cū euāgelio: quia in lege Iudæo-
 rum comedebantur panes azymi, ipse elege-
 runt non consecrare in azymo. Et etiam vt
 expressiūs significarent Christū ex carne &
 diuinitate factū. Vnde in hoc nō sunt hæreti-
 ci, nec peccāt consecrantes in fermentato.

QVÆRITVR, vtrū requiratur certa,
 & determinata, quantitas panis ad consecrā-
 dum, vel an posset sacerdos consecrare tan-
 tum panis, quantū sibi placuerit? S. Tho. 3. p.

E 2

quæst.

56

Panis a-
 zym' ma-
 teria eu-
 charistie.

57

An requi-
 ratu: cer-
 ta quan-
 titas.

q. 74. art. 2. tenet q nulla est quantitas panis, aut vini tam magna ad consecrandum, quæ non possit esse materia huius sacramenti: sicut in rebus habentibus materiam, ex parte finis determinatur quantitas materiae, vt in domo: & in fabricatione nauis, ex parte intentionis determinatur quantitas. Ita etiã tenet Sco. Du. Gab. & omnes, & idem dicendum est de paruitate.

58
An oporteat materiam eucharistiae esse presentem.

QVÆRITVR tamẽ, an oporteat materiam esse presentẽ? Resp. ab omnib⁹ q sic patet ex facto Christi, qui cõsecrauit materiam presentẽ, accepit panẽ in sanctas ac venerabiles manus suas, similiter & calicẽ. Itẽ patet quia intẽtio ministri nõ potest distinctẽ dirigi, nisi super rem presentẽ, cum omnis nostra cognitio ortũ habeat à sensu: sed ad consecrandum requiritur intẽtio ministri, ergo & presentia materie. Itẽ probatur efficacius ex ritu ecclesie, quæ nunquã materiam absentẽ, &c. nec vnquã visum est q aliquis sacerdos bon⁹, aut malus tẽtauerit contrariũ facere: oportet igitur materiam esse presentẽ, & apud sacerdotẽ. Cum enim sacramentũ sit institutũ propter homines, illa presentia requiritur in materia sacramenti, quã cõmuniter homines vocãt presentiam: & cum res quæ est post parietẽ non dicatur apud nos presentis, nec etiam quæ est retro nos videtur quod non possit consecrari.

59
vinum vitis e materia eucharistiae.

QVÆRITVR, vtrũ vinũ vitis sit materia

teria huius sacramenti? Respō. q̄ sic. Quia in vino vitis cōsecrauit Christus, vt patet Matth. 26. non bibam de hoc genimine vitis. Et habetur cap. didicimus. & ca. cum omne. de conse. d. 2. & in alijs multis locis.

V T R V M autē possit consecrari in aceto? Resp. omnino q̄ non. Et nō est dubiū de hoc, quia non est vinū, sed corruptio vini. Licet con-

In aceto non potest consecrari.

cet gl. in c. sicut (el primero) de cōsecrat. d. 2. dicat contrariū: sed misit falcē in messem alienā, & turpiter errauit, nisi intelligatur de vino aliquātulū corrupto (hoc est. q̄ tiene vna pūta de vinagre) in tali enim consecrari pōt: quia est vinū verū. Sed vtrūm posset cōsecra-

ri in vino cōtēto in racemis, in musto? Resp. q̄ non debet fieri, prohibitū enim est in cap. cum omne. de cōsecr. d. 2. Secūdo dico, q̄ nec

Mustū in uis non potest cōsecrari.

posset fieri consecratio in tali vino: quia sicut pasta nō est panis, sed ex ea fit panis, ita nec succus ille intra vuas contentus, est vinū, sed ex eo fit vinum, & ideo non potest esse materia consecrationis.

60

Q V Æ R I T V R, vtrū aqua sit miscēda cū vino? Resp. q̄ sic. Et habetur cap. in sacramento. de cōse. d. 2. & ibidē cap. scriptura. & ca. cum Marthæ. de celebratione missarum

Aqua miscēda est vino in calice.

& in multis alijs cap. Est autē necessaria aqua necessitate præcepti, non tamen necessitate sacramenti, vt tenent omnes theologi.

61

In Eucharistia nō manet substantia

D V B I T A T V R, an in eucharistia

panis & vini.

manet substantia panis & vini? Ad hoc. S. Tho. 3. p. q. 75. art. 2. & omnes doctores dicunt quod non, & hoc de fide tenendum est. Et fuit determinatum in concilio Constantiensis. Sess. 8. ubi condemnatus fuit Wicleff. qui oppositum tenebat. Et in concilio Lateranensi in c. firmiter. de summa Trinitate, & fide catholici. Item in concilio Tridentino. Sessio. 13. Cano. 2. cuius verba sunt. Si quis dixerit in sacrosancto Eucharistiae sacramento remanere substantiam panis & vini cum corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, negaueritque mirabilem illam & singularem conuersionem totius substantiae panis in corpus, & totius substantiae vini in sanguinem, manentibus duntaxat speciebus panis & vini. Quam quidem conuersionem catholica ecclesia aptissime transubstantiationem appellat, anathema sit. Desinit autem per consecrationem esse ibi panis materia & forma, manentibus accidentibus, & incipit ibi esse corpus Christi loco panis. Non tamen dicitur panis annihilari, licet nihil ipsius maneat, quia omnis motus accipit nomen a termino ad quem, sicut vocamus calefactionem quando ex aqua frigida fit calida, quia illa actio terminatur ad calorem. Cum igitur conuersio ista non habeat pro termino desitionem panis, sed praesentiam corporis Christi sub his speciebus, ideo non est dicenda annihilatio panis, sed conuersio: licet desinat esse materia

teria & forma panis secundū se & quodlibet sui. Disputatio videtur de nomine, sed hoc modo dicitur conuenientius.

V T R V M omnia accidentia panis & vini maneant in hoc sacramento? Sanctus Thomas. 3. p. q. 75. art. 5. respondet, q̄ sic, vt habes in Concil. Triden. in præcedenti quaestione allegato. ea enim accidentia que nos in Eucharistia videmus, clarū est, quòd erant panis. Et hoc congruit, quia horribile esset comedere carnem Christi in propria specie. Et quia diminueretur meritum fidei: vide rationes S. Tho. loco allegato. Manent etiā in hoc sacramēto aliquæ proprietates panis & vini, nā homo sine miraculo nutritur eisde.

V T R V M prædicta conuersio sit instā-
tanea, vel successiua? Respondetur secundū omnes quòd fit in instanti: nam successio in rebus naturalib⁹, est vel ex defectu materiæ, vel formæ, vel agentis: sed hic propter nihil istorum est necessariū quòd fiat successiue, ergo fit in instanti. Et verba consecrationis sunt causa huius conuersionis: sed illa finiuntur in instanti, ergo conuersio fit in instanti, scilicet, in primo instanti nō esse verborū. In consecratione autē hostiæ ex vi verborū est ibi corp⁹ Christi, & etiā anima rationalis, que dat formā corporeitatis: est enim ibi corpus Christi, & etiā caro Christi, de qua antea dixerat. Nisi manducaueritis carnē filij hominis:

sunt & ossa & sanguis, dicit enim Christus, Hoc est corpus meū, idest humanum, & per cōsequens caro, & sanguis, & ossa. Nā corpus humanū (vt dicitur. 2. de anima) est corpus physicū organicū potentia vitā habēs, cuius actus est anima. Caro autē capitur pro materia, & forma, etiā cum accidentibus. Sanguis verò sub specie panis est, ex naturali concomitantia, non ex vi verborū, sicuti, & anima, & diuinitas ipsa.

64
 Christus
 est totus
 in tota
 hostia, &
 in quali-
 bet parte.

QVÆRITVR, utrū Christ⁹ sit totus in tota hostia, & totus in qualibet parte hostiæ? Resp. iuxta fidem catholicā, affirmatiuè. Sic enim expressè diffinitur in concil. Florenti. sub Eugenio. 4. Et item in concil. Tridē. Sessione. 13. Cano. 3. cuius verba sunt. Si quis negauerit in venerabili Sacramento Eucharistiæ sub vnaquaque specie, & sub singulis cuiusq; speciei partibus, separatione facta, totū Christū contineri, anathema sit. S. Tho. ingenuè fatetur se nescire modum, quo Christus est in hoc sacramēto. Alexand. de Ales. 4. p. q. 40. Altifiodorensis, Ricardus, Bonauentu. Palu. Durād. Capreo. S. Tho. & omnes antiqui ponunt hunc modū, & dicunt, q̄ Christus est totus in tota hostia, & totus in qualibet eius parte, & q̄ omnes partes Christi sunt simul cū qualibet parte hostiæ: sed non simul inter se, nam corpus Christi in hostia est extensiuè & septem pedum. Nec mem-

mēbra Christi in hostia sunt simul, sed sicut in cælo. Quantitas enim habet duo officia, vnum est separare partem ex parte subiecti, ita q̄ caput sit extra pedes, & brachia extra crura. Alterum est extēdere partes in situ in ordine ad locū. Quātitas ergo in Eucharistia exercet officiū primū, non tamē secundum: nam si Christi corpus non esset in hostia extensum, non esset organizatū, nec cum figura, & viueret ibi violenter. Hunc etiam modum tenet Sco. Maio. & Marsilius. Ex quo sequitur, q̄ corp⁹ Christi in Eucharistia verè & sine fictione quacunque potest à nobis imaginari cuiuscunq; figuræ voluerimus. Et sic depingitur crucifixus, eo modo se habere sicut si esset vnus puer tātillus, sicut est imago crucifixi in hostia: nam vbi sunt oculi imaginis, est oculus Christi: & vbi man⁹ imaginis, ibi & manus Christi, quomodocunq; figurata sit imago. Hæc nō est mala imaginatio.

QVÆRITVR, an prædicta cōtinentia & existentia corporis & sanguinis Christi & totius Christi sub speciebus panis & vini, sit vera & realis? Resp. affirmatiuè, & ita secūdū fidem catholicā tenendum est. Ita enim definitur in concil. Trident. sessione. 3. Cano. 1. cuius verba sunt. Si quis negauerit in sanctissimo Eucharistiæ sacramento contineri verè realiter & substantialiter corpus & sanguinē vnā cum anima & diuinitate Domini nostri

Iesu Christi, ac proinde totū Christum : sed dixerit tantummodo esse in eo, vt in signo, vel figura, aut virtute, anathema sit.

66

QVÆRITVR, an huiusmodi realis existētia & continētia toti⁹ Christi & partiu eius in hoc sacramento, duret duntaxat pro tempore quo sacramento est in vsu, hoc est, si sit ibi verè & realiter solummodo quando sacramentū sumitur? Respondetur negatiuè, sed est ibi ab instanti consecrationis, & transubstantiationis, vsq; dum species ipsæ panis & vini desinant esse in rerum natura, & ita de fide tenendum est. Sic enim diffinitur in Concilio Tridenti. sessione. 13. Cano. 4. his verbis. Si quis dixerit peracta consecratione in admirabili Eucharistia sacramento, non esse corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, sed tantum in vsu dum sumitur, non autem ante vel post, & in hostijs, seu particulis consecratis, quæ post communionem reseruantur, vel supersunt, non remanere verum corpus Domini, anathema sit.

67

QVÆRITVR, an in sacramēto Eucharistia Christus fit adorandus adoratione latriæ nō solū interno cultu, sed etiā externo? Respondetur affirmatiuè, & ita secundū fidē catholicam firmiter est tenendum. Sic enim diffinitur in concil. Tridē. Sessio. 13. cano. 6. cuius verba sunt. Si quis dixerit in sancto
eucha-

eucharistiæ sacramēto Christū vnigenitum Dei, filiū, nō esse cultu patriæ etiā externo adorandū, atq; ideo nec festiua peculiari celebritate venerandū, neq; in processionib⁹ secundū laudabilē & vniuersalē ecclesię sanctę ritū & cōsuetudinē solēniter circūgestandū, vel non publicē, vt adoretur populo proponendum, & eius adoratores esse idolatras, anathema sit.

68

EX quæstionibus nunc proximè diffinitis cōstat licere sacram Eucharistiā in sacrario reseruari, & licere item ipsam ad infirmos honorificē deferre, & oppositæ assertiones hæreses sunt, vt patet ex Concilio Tridenti. Sessione. 13. Cano. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit non licere sacrā Eucharistiam in sacrario reseruari, sed statim post cōsecrationem astantibus necessariō distribuendā, aut non licere, vt illa ad infirmos honorificē deferatur, anathema sit. Ex eisdem item definitis quæstionibus aliquet certissimumq; est Christum in Eucharistia exhibitum manducari non tantū spiritualiter, sed etiam sacramentaliter, quod quidem diffinitum est vbi supra cano. 8. his verbis. Si quis dixerit Christum in Eucharistia exhibitum, spiritualiter tantū manducari & non etiam sacramentaliter, ac realiter anathema sit.

69

QVÆRITVR, vtrum Christus moueatur in hoc sacramento? S. Thom. 3. par. quæst.

Christus
quomo-
do mo-
ueatur in
euchari-
stia.

quæst. 76. art. 6. ponit duas propositiones. Prima, corpus Christi in eucharistia nō potest moueri localiter per se: quia non potest transire ab vna parte hostiæ ad aliam. Secunda, ad motum hostiæ corpus Christi mouetur localiter de per accidēs, sicut motis nobis mouentur ea quæ sunt in nobis. Idem dicit Marsilius 4. q. 7. arti. 3. dub. 5. de alijs autem motibus, alterationis, calefactionis, corruptionis, & similibus, dicit S. Tho. & Scot. q̄ non est ibi capax alicuius actionis, aut passionis naturalis, saltem respectu alicuius extrinseci, respectu cuius habet se corpus Christi, sicut si esset substantia spiritualis. Et ita communiter tenent omnes: & hoc non est propter impedimentum Christi, sed naturaliter. Et sic in sacramēto hoc non est mobiliter Christ⁹, nisi solo motu locali. Etsi corruptis speciebus desinat ibi esse corpus Christi, non tamē dicitur corrumpi: sicut nec ego desinens esse in hoc loco, dicor corrūpi. Manet igitur Christus tandiu in speciebus, quandiu maneret substātia panis, & vini, si nō essent cōsecrate.

70
Christus
an vide-
ri possit
in eucha-
ristia.

QVÆRITVR, utrū Christ⁹ possit videri in hostia? Resp. ex S. Tho. 3. part. q. 76. art. 7. & naturaliter loquendo nullus oculus corporeus, præter oculum Christi, potest videre Christū in eucharistia, nec oculus corporis glorificati. Idem dicit Scot. 4. d. 10. q. 9. & Marsilius. q. 7. art. 3. & Durand. d. 10. q. 4.
Secū-

Secūdo dico, q̄ oculus Christi in eucharistia videt se existentē in eucharistia. Hoc S. Th. 3. p. q. 76. art. 7. ad secundū. Et quia litera est ibi mendosa. debet sic legi. Ad. 2. dicendū, q̄ oculus corporalis Christi videt se in sacramēto, non tamen potest videre ipsum modum existendi quo est sub sacramēto quod pertinet ad intellectū. Tertio dico, q̄ ocul⁹ corporalis, tam viatoris, quā beati, per miraculū potest Christum videre in eucharistia. Hoc S. Tho. & cōuenit etiam Scotus. Et hæc de oculo corporali. Vtrū verò per intellectum possit Christus videri, & eius modus existēdi in hoc sacramēto? Dico cum S. Tho. loco citato nunc, q̄ naturaliter loquendo nullus intellectus humanus, aut angelicus, coniunctus aut separatus potest cognoscere Christum in hoc sacramēto secundum q̄ est sub speciebus. Patet, quia iste modus existēdi est super naturalis, excedēs totā naturæ facultatem. Secundo dico, q̄ beati vidēt hoc mysterium, sed in verbo: nam cū hoc sacramentum sit vnum præcipuum de substātia fidei, & visio respondeat fidei & spei, beati vident illud: sicut audiuius enim sic vidimus in ciuitate domini Dei nostri. Psal: 47.

QVÆRITVR, an quando in hostia apparet puerulus, vel aliquid aliud (sicut sæpè apparuit Grego. & Paschasio) sit ibi realiter Christus? S. Tho. 3. p. q. 76. art. 8. dicit quòd

71

An in miraculosis apparitionibus eucharistie sit Christus.

quòd dupliciter potest fieri huiusmodi apparitio. Primò per modũ transeuntis, ita q̄ subito redit hostia ad suam propriã formam, & tũc à parte rei nulla est facta mutatio, sed solũ ex parte oculorũ, & sensuum nostrorũ sicut prophetis apparebãt visiones animalũ & bestiarum, quæ tamẽ nõ erant à parte rei. Fit autem hoc in eucharistia aliquando, vt sciamus ibi esse corpus Christi. Secundò modo potest fieri talis apparitio perseueranter, & tunc à parte rei facta est vera mutatio specierum. Et si in forma carnis, aut sanguinis, appareat non sunt sumendæ propter horrorem species illæ, & quia humanis carnibus vesci illicitum videtur. Essent tamen prædictæ species adorandæ, sicut antea.

72
An acci-
dẽtia ma-
neãt sine
subiecto
in eucha-
ristia.

QVÆRITVR, an accidẽtia maneant sine subiecto in hoc sacramẽto, vel an species quæ sunt in hoc sacramẽto habeant aliquod subiectũ? S. Tho. 3. p. q. 77. art. 1. & omnes cõcorditer dicũt, q̄ accidẽtia manent sine subiecto in hoc sacramẽto. Quia nõ sunt in pane, cum ille iam desierit esse. Nec sunt in corpore Christi, quia accidens migrare nõ potest de subiecto in subiectũ. Et etiã quia Christus habet iam alia accidentia, nec ista cõueniunt illi. Et sic est determinatũ in cap. firmiter. de sum. Trini. & fide catholica. Quãtitas autem est sine subiecto miraculosẽ à Deo sustẽtata. Aliæ verò qualitates, vt albedo, caliditas, frigiditas,

ditas, & alia similes sunt in quãtitate sine miraculo, & sine speciali Dei concursu. Sicut enim in actibus naturalibus principale agēs est substantia, tamen non mediante se, sed mediante accidente: sic in causalitate causæ materialis, principale subiectum accidētium est substantia corporea, sed non immediate, sed quantitate mediante. Et tales qualitates sine miraculo nouo, habēt suas operationes: nam species vini consecrati frigefaciunt naturaliter, si vinum erat frigidum: nam frigefacere non conuenit substantiæ, nisi frigiditatis ratione: cū ergo ibi sit frigiditas, naturaliter frigefacit. Sic igitur species consecratae faciunt & producunt, quicquid agere & producere possent, si manerent cum substantia panis, & vini.

QVÆRITVR, vtrūm vino consecrato possit misceri aliquis liquor non consecratus? & si talis mixtio fiat, an sit totum consecratum, vel pars, aut nihil: vel pars sic, & pars non? Hæc est grauis difficultas. Sanct. Thom. 3. par. quæstio. 77. artic. 8. ponit aliquas propositiones. Prima, si misceantur duo liquores diuersarum specierū, si sint in quãtitate sufficienti, & fiat perfecta mixtio, vtrunq; corrumpitur, & fit vnum tertium. Secunda, si misceantur duo liquores eiusdem speciei, & in quantitate sufficienti, vtrunq; corrumpitur, & fit vnum tertium.

73

An vino consecrato possit misceri alius liquor.

tium.

tium. Tertia, si vino consecrato apponatur tantundē aquæ, vel alterius liquoris, non manet ibi corpus Christi: iā enim nō est vinum. Quarta, si vino consecrato misceatur aliud vinum non consecratum eiusdem speciei in quantitate sufficienti, non manet ibi corpus Christi. Sed hoc vltimū intellige, quādo per multū tempus, & per motum magnū (quod rarò continget) fieret perfecta mixtio. Tunc enim non manerent partes vini consecrati, quia essent diuisæ subintrantibus alijs vini super additi. Vnde post sumptionē sanguinis, ecclesia consuevit accipere bis vinum, vt si manserit aliquid sanguinis, assumatur. Dico ergo sine metu, q̄ etiam addito multo vino non cōsecrato, manet ibi corpus Christi, & sanguis eius: & consequenter quòd in secunda ablutione, melius erit assumere plus aquæ, quàm vini: quia tunc corrumpentur species vini.

74
 Forma cōsecrationis panis & vini.

QVÆRITVR, quæ sit forma huius sacramēti? Resp. secundū omnes, & est determinatio ecclesiæ in c. cū Marthæ de celebratione missarū, & in concil. Florent. forma cōsecrationis panis est hæc, Hoc est enim corp⁹ meū. Et forma cōsecrationis vini hæc, Hic est enim calix sanguinis mei, noui & æterni testamēti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissione peccatorum. Et oppositū dicere est pessimus error.

Et

Et malè de hoc dubitat Erasmus in annotatione. i. Corint. ii. vbi ait, Vtinã Paul. nobis traderet quibus verbis facer ille panis consecrari deberet. Verè miror, non de erroribus horum grammatarũ, sed de eorũ superbia maxima, qui non habentes auctoritatem pro se, reuocãt hoc in dubium. Sed illis dimissis, dicimus hanc esse formã cõsecrationis eucharistia, qua vsus est Christus in vltima cœna, Hoc est enim corpus meũ. Et ita etiã apertè dicit S. Cypria. de cœna Domini in principio, & Ambro. lib. de sacramētis, & habetur de conse. d. 2. cap. conse. &c. Illa autem verba quæ præcedunt formam consecrationis, scilicet, Qui pridie quã pateretur, &c. licet Scot. dicat esse ita necessaria, vt sine ipsis esset dubia consecratio: melius tamen S. Tho. 3. p. q. 78. art. 1. 4. & Durand. d. 8. dicunt nõ esse necessaria, necessitate sacramenti, cum non sint forma: propter ordinationẽ tamẽ ecclesiæ non liceret ea prætermittere. In consecratione verò sanguinis calicis forma est, Hic est enim calix sanguinis mei. Hæc sola verba secundum cõmunem opinionem, sunt sufficientia ad consecrationem, sanguinis. Reliqua verò quæ sequuntur, scilicet, noui, & æterni testamenti, &c. sunt de perfectione formæ, & non de essentia sacramenti: sicut ly, ego, in forma baptismi. Hoc patet, quia Græci ita cõsecrant sanguinem, nec ob hoc

E sunt

sunt dānati ab ecclesia, & in missali B. Basilij illa sola verba tanquā forma erāt rubeis literis scripta. Scotus tamē admonet quòd sacerdos non debet intendere consecrare per ista, vel illa verba: sed debet absolutè consecrare, dicens omnia illa verba, quę sunt in forma, qua nunc ecclesia nostra vtitur. *Ly*, enim, in utraq; forma nō est de essentia sacramenti, nullus enim evangelista ponit illud: malè tamen faceret qui omitteret illud. Potest etiā forma dici quacuuq; lingua: sed tamen variare illam, & alia lingua dicere, peccatum esset, licet sacramentum teneret.

75
Quid de-
monstret
pronome
hoc in cō-
secratio-
ne panis.

Q V Æ R I T V R, quid demonstratur in forma Eucharistia per illud pronome, hoc.
Respon. q̄ licet de hoc sint variaz opiniones, tenendum tamen est eum S. Tho. 3. p. q. 78. art. 5. & super epist. 1. Corint. 11. vbi ponit aliquas propositiones. Prima, Tam Christus, quā sacerdos aliquid demonstrat per *ly*, hoc, quia aliās verba nō applicarētur materiæ. Secunda, Per *ly*, hoc, nō demonstratur aliquid singulare, & discretè: sed dicitur in generali & indistinctè: & sensus est, contentū sub his speciebus, est corpus meū. Sicut cū dicimus, Hic est calix, &c. intelligitur, cōtentū in hoc calice, est sanguis meus. Sicut quando demonstrō marsupium, & dico hoc est aurum: sensus est, q̄ continetur hic est aurū. Sic etiā in forma significatur, q̄ continetur vel continebitur

tur hic, est corpus meum. Idem tenet Ricar. 4. disti. 8. quæst. 1. art. 3. & Duran. disti. 8. q. 2. ad primū argumētum principale, & Capre. dist. 8. & 9. quæst. vnica. ad argumenta cōtra s. conclusionem. & Altisiod. & Glos. super Matthæum. 26. & Marci. 4. q. 6. Et est manifestum, nam illa forma, Hoc est corpus meū, nihil aliud facit, nisi quod corpus Christi cōtineatur sub his speciebus, ergo hoc ipsum significatur per formam.

QVÆRITVR, qui sint effectus hui⁹ sacramenti? Respon. S. Tho. 3. p. q. 79. arti. 1. 76
 q̄ primus effectus est collatio gratiæ, hæc autem gratia confertur in sumptione, vt patet Effectus eucharistia.
 Ioan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eo. Gratias quas promittit Christus in hoc sacramento, promittit ratione sumptionis: ergo ante sumptionē nō cōferūtur: & de hoc non est dubitandum. Datur autem prædicta gratia immediatè in ipsa sumptione. Et omnibus sumentibus Eucharistiam confertur æqualis gratia ratione sacramenti ex opere operato. Non tamen ideo datur maior gratia, quia recipitur sub vtraq; specie: nam aliās qui maiorem hostiam sumeret, maiorem perciperet gratiā ratione quantitatis cōtinuæ, quod est falsum: ac proinde nec ratione quantitatis discretæ, cū sub specie panis & vini sit vnicū sacramentum. Et aliās frau-

F 2 dare-

daretur populus magna gratia sacrificij: cum profectò pia mater ecclesia nō negaret, illud sub vtraq; specie, si daretur maior gratia. Ille autem effectus gratiæ nō impeditur per peccatū veniale: licet enim quis recipiat eucharistiam in actuali peccato veniali, non ideo impeditur augmentum gratiæ in eo, vt ait S. Tho. 3. p. q. 79. ar. 8. quia aliās esset magnū periculum. Quis enim sine peccato veniali accederet sæpe? per peccatum autem veniale impeditur actualis sensus gustus, & delectatio spiritualis. Nec etiā requiritur tunc motus liberi arbitrij actualiter cōcomitās sumptionem Eucharistiæ: sufficit enim motus liberi arbitrij præcedens, vt etiam dicit S. Tho. 4. d. 15. q. 1. art. 3. q. 2. ad 2.

77

Per eu-
chari. re-
mittitur
peccatū
mortale.

QVÆRITVR, an per hoc sacramentum remittatur peccatū mortale, an scilicet possit quis accedere ad eucharistiā in peccato mortali, ita q̄ nō peccet mortaliter de nouo? Respō. q̄ dupliciter potest quis accedere cum mortali. Vno modo sciēter, & talis semper peccat mortaliter de nouo. Nō dijudicās corpus Dñi, iudiciū sibi māducat & bibit. Secūdo modo ignorāter, quia scilicet doluit, & credidit se habuisse sufficiētem dolorē: cum tamē in rei veritate talis dolor nō fuerit sufficiens: & talis nō accedit indignè, nec peccat mortaliter, quinimo virtute sacramēti remittitur præcedens peccatū. Hoc S. Tho. 3. p. q. 79. art.

79. art.

79. art. 3. & q. 80. art. 4. & Alex. de Ales. 4. p. q. 46. mēb. 3. ad secundū. & Bonauen. 4. d. 9. q. 7. & Gabriel in canone, lectione. 8. & Marfil. 4. q. 6. art. 4. cōclu. 1. & Gerson in multis locis, & super Magistrū tract. 9. p. 3. Adrian⁹ q. 1. de Eucharistia, & omnes, prater vnum Maio. Patet autē hoc, nā aliās cū nō possit homo scire, vtrū odio, vel amore sit dign⁹. (iuxta illud, Nihil mihi cōsciū sum, sed non in hoc iustificat⁹ sum. 1. Corinth. 4. & Iob. 9. Verebar omnia opera mea: & ibidē, si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit aīa mea. & De propitiatio peccato noli esse sine metu. Eccles. 5.) periculosissimū esset accedere ad eucharistiam, & talis exponeret se periculo peccati mortalis, cū nemo sciat se sine peccato accedere. Itē Ioān. 6. dicit Christus, panis verus est qui de celo descendit, & dat vitā mūdo, cū igitur accedens in gratia, iam habet vitā: si aliquādo existētī in mortali inculpabiliter ignorato, nō daret gratiā, nūquam esset verum q̄ hic panis vitā daret mūdo. Satis est igitur, ad hoc vt quilibet securus accedat ad eucharistiam, q̄ doleat de præteritis, & proponat cauere futura, licet aliquando non sint remissa peccata: & tunc remissionē eorū accipiet, nō ratione cōtritionis, quæ perficitur: sed ratione sacramēti, quod secundū August. & sanctos, viuificat mortuos, & semper sic accedēs habebit gratiā. Et licet de hoc ali-

quid dubitent, ego tamē nullū dubiū habeo. An verò huius sacramēti præcipuus effectus sit remissio peccatorum, dicens secūdum fidē catholicā, negatiuē, ita enim diffinitur in Concil. Trid. Sess. 13. can. 5. vbi sic dicitur. Si quis dixerit vel præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistię esse remissionē peccatorū, vel ex ea nō alios effectus prouenire, anathema sit.

78
Ante sum-
ptionem
euchari-
stie præ-
requirit
cōfessio.

Q V Æ R I T V R, an ante sumptionem Eucharistię sit necessaria cōfessio, vel an sufficiat sola contritio cum proposito confitendi peccata semel in anno? Respon. sententia omnium Theologorū. S. Tho. Durād. Sco. Palud. Alexan. Bonauen. Gabriel. Ochā. & aliorum est, quòd necessarium est confiteri omnia peccata mortalia antequam accedamus ad Eucharistiam. Quę sententia adeò certa & firma est, vt nulli iā liceat de opposito aliquid etiam opinatiuē asserere. Hoc patet ex concil. Triden. Sessione. 13. de Eucharistia. cap. 7. & iterū immediatē post Canonē vndecimum, idem diffinit sub his verbis. Et ne tantum sacramentum indignē, atq; ideo in mortem & condemnationem sumatur, statuit atq; declarat ipsa sancta Synodus illis quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcunq; etiam se contritos existimēt habita copia confessoris, necessariò præmittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium dicere, prædicare,

re, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat. Hoc autem præadductio doctores non solum dicunt iure positivo tantum, sed etiam iure diuino, & hoc habitum est semper pro certo, & ab antiquo. Unde Hugo de sancto Victore, vir magnæ autoritatis, in libr. de Ecclesiastica potesta. dicit, Audacter dico, si ante sacerdotis confessionem quis accesserit ad corpus & sanguinem Christi, reus erit corporis & sanguinis domini, quantumuis poeniteat, & vehementer doleat, & ingemiscat. Hoc autem dixit. 60. annis ante Inno. 3. qui instituit cap. omnis vtriusq; sexus. Ex quo patet, qd non de nouo in prædicto ca. fuit positum præceptum de confessione ante Eucharistiam præmittenda. Et Cypria. in epistola ad fratres consistentes in plebe, reprehendit Episcopos sui episcopatus Carthaginensis, eo quod non memores euangelij, & suæ autoritatis, lapsis dabant Eucharistiam ante confessionem. Idem dicit (& adhuc acrius) in libello ad lapsos, & in alijs locis multis. Et lib. 6. ecclesiasticæ historie refert Eusebius de Philippo Imperatore, qd cum in die Paschæ communicare vellet, non fuit permissus ab episcopis, nisi prius confiteretur peccata. Omnino igitur tenendum est contra Caieta. necessariam esse confessionem sacramentalē ante summptionem eucharistie.

stia. Quod etiā probatur ex cōsuetudine ecclesie: quā frāgētes putant se grauitē errare. Item eucharistia est sacramentū vnitatis ecclesiasticæ: ergo recipiens illam oportet, non solum vt recōcilietur Deo per cōtritionem, sed etiam ministris ecclesie per confessionē. Item Matt. 6. Christus dicit, Si offers munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris, q̄ frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus ante altare, & vade recōciliari fratri tuo. Hęc igitur sentētia tenēda est, quāuis nō putem hæreticū, quod Caie. dicit.

79
1. Casus
Aliquan-
do licet
sumere
euchari-
stia sine
præuia
confes-
sione.

Q V Æ R I T V R, an liceat aliquādo sumere eucharistiam ante confessionē? Resp. secundū omnes, q̄ sic primò quādo quis tēpore necessitatis, quo tenetur sumere eucharistiam, non habet copiā cōfessoris. Cū enim præcepta dñi suauiā sint, nec præcepta postitiua militēt cōtrariū naturale, non tenemur ea implere cum infamia nostra: ac proinde si parochus ruranus, non habet cōfessorē, & si non celebrat se diffamat, celebrare potest sine præuia confessione. Et eodem modo si ego habeā casus reseruatos, & nō est episcopus præsens, & si nō celebros infamors, possū celebrare sine confessione peccati reseruati. Itē propter reuerentiā sacramēti, putā si cœpi celebrare, & in ipsa celebratione meminero alicuius peccati mortalis, non oportet vt relinquam missam, quia facerem irreuerentiā eucha

eucharistiæ: & hoc etiam si sim in ipso principio missæ, licet solum introitum dixerim. Ita tenet Ricar. Paluda. & alij: quod credo verum, quanuis Archiepiscopus Florētinus dicat, q̄ si ante consecrationē recordetur, & possit sine scandalo quærere cōfessorē, debet illū quærere. Sed non credo hoc esse verum. Idem dicendum est de his qui sunt ibi parati ad recipiendā eucharistiā, qui si ibi recordati fuerint alicuius mortalis, securè possunt cōmunicare, etiam ante confessionem, propter reuerentiā sacramēti. Nec de hoc dubito.

QVÆRITVR, utrū sacerdos debeat dare Eucharistiam peccatori perseueranti in peccato, & petenti eam? Resp. primò secundū omnes, q̄ publico peccatori, cōcubinario, vsurario, meretrici, & similibus nō debet dari eucharistia: quia esset mittere margaritas ante porcos, & sanctū dare canibus. Item quia talis publicus peccator, non habet ius ad petendū sacramentū, quia est sibi prohibitum. i. Corinthy. ii. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat: ergo qui negat ei sacramentū, non facit ei iniuriam. Per publicum autem peccatorem intelligimus cū S. Tho. 3. p. q. 80. art. 6. & 4. d. 9. q. 1. art. 1. eū qui dānatur à iudice propter euidentiā facti, cuius populus est testis: vt dicitur in. ca. cum dilectus de purgatione canonica. & ca. euidētia. de accusationib. & c. tua nos. de cohabita

180

An Eucharistia sit danda peccatoribus.

tionem clericorum, & mulierum talibus igitur neganda est Eucharistia. Verum est, quod si is qui est publicus peccator in vno loco, accedat ad me in alio loco distanti, in quo reputatur bonus nec potest fama facile ad hunc locum peruenire, & petat Eucharistiam: probabile videtur mihi quod teneor illi dare, quia alias offenderem eum grauiter. Si autem publicus peccator, secrete poenituit, & petit Eucharistiam in publico, non debeo illi dare, quousque ostendat poenitentiam suam exterius. Si vero secrete poenituit, & secrete petit, debeo illi dare Eucharistiam, nisi existimetur, quod hoc factum veniet in publicum. Si autem peccator occultus, quem ego & aliqui alij scimus peccatorem, publice petat Eucharistiam, danda est illi: quod etiam fecit Christus cum Iuda: alias diffamarem eum. Admoneat tamen cum parochus secrete si possit, ut dicitur in cap. 2. de officio ordinarij. Si autem peccator occultus occulte petat, siue sacerdos sciat eius peccatum in confessione, siue extra confessionem, debet ei denegare: quia nullo modo ei nocet. Ita tenent S. Tho. 4. d. 9. q. 1. art. 5. q. 2.

81
An pollutio nocturna impediat sumptionem eucharistiae.

QVÆRITVR, utrum pollutio nocturna impediat sumptionem Eucharistiae. Pro responsione notandum cum Palud. 4. d. 6. q. 3. quod pollutio nocturna nunquam est peccatum, sed signum, aut effectus peccati. Et idem dicit S. Tho. 4. d. 9. q. 1. art. 2. & 3. p. q. 80. ar. 7. quia

quia talis actus non est immediatē in potestate hominis. Si igitur ille actus sequatur ex causa culpabili mortaliter, tunc dicit Ricard. & quidā alij, q̄ impedit sumptionē Eucharistiæ, ita q̄ peccaret mortaliter, qui post illam accederet ad sacramentū. Sed dicendū est absolute, q̄ nulla pollutio nocturna impedit sumptionē Eucharistiæ sub pœna peccati mortalis. Hoc tenet Palud. 4. d. 9. q. 4. cōclusionē. 2. & Gabrie. lect. 10, in canone, & Gerson. de materia celebrationis cōsideratione. 7. & Maio. d. 9. q. 2. & Syluest. verbo Eucharistia. & Bonauē. d. 12. q. 3. Hoc patet nā post confessionē nō manet, nisi quædā immunditia corporalis: sed vt dicitur Matt. 18. Nō lotis manibus māducare nō coinquinat hominem, ergo. Itē quia vel hoc impedit sumptionem Eucharistiæ, propter malitiam: & hoc nō, quia maiora peccata, scilicet blasphemia, & periuriū, non impediunt. Vel propter distractionem & turbationem: & hoc nō: quia legitimus concubitus non impedit, cū tamen æqualiter dissoluat mētem, sicut illegitimus, imò & ampliùs cū sit in vigilia: ergo pollutio nocturna nō impedit sumptionem Eucharistiæ. Si verò pollutio fuerit mortalis, accedere ad sacramentū erit veniale propter quandam irreuerentiam, quia mens multū distractat est. Et sancti cōsulant, vt tales per aliquod tempus abstineant, scilicet vsq; ad diem

diem sequentem, vel per. 24. horas, vt dicit Alber. Alexan. & S. Tho. Et etiam si pollutio fuerit merè naturalis, propter reuerentiã sacramenti melius erit non accedere illa die. Et ita consulunt decreta. cap. testamentum. & cap. non est. d. 6. Et hoc nisi fuerit festum aliquod, vel causatur nota aliqua apud vidētes, q̄ iste nō celebrat: tunc enim melius erit celebrare. Ista autem irreuerentia non facit quòd sit peccatū veniale accedere ad eucharistiã, quia talis immunditia fuit mere naturalis. Ita dicit. S. Tho. 3. p. q. 80. art. 7. 1. vbi ait, q̄ id quod consulunt sancti, totū est de cōgruitate & consilio. Post concubitū autem conjugalem, Grego. 33. q. 4. c. vir cū propria dicit, q̄ si accessit voluptatis causa, abstineat: si autē ratione prolis, suo iudicio relinquatur. Breuiter dico, quòd accedere ad eucharistiã post legitimum concubitū non est peccatū. Post quācunq; verò aliã pollutionē in vigilia, fornicationē, aut adulterium, accedere ad eucharistiã etiã post pœnitentiã & confessionem, magna irreuerentia est, sed nō peccatum mortale, secluso contēptu: melius tamē esset tunc abstinere. Post sumptionē etiam eucharistiæ bonū est, q̄ vir à propria vxore abstineat, sed non est necessarium.

82
Euchari-
stia à iei-
nis sumē
da.

QVÆRITVR, an accedēs ad eucharistiã, debeat esse ieiunus? Respō. omnino, quòd sic. S. Tho. 3. p. q. 80. art. 8. allegat Aug. Epist.

Epist. 118. in responsione ad Ianuariū. Et habetur de consecra. d. 2. ca. liquido. vbi dicitur, placuit spiritui sancto, & ita apostoli ordinauerunt, & ita seruetur per totum orbem vt non sumeretur cibus ante corpus dominicū. Idem dicitur in concilio Carthaginensi. Et habetur de consecra. d. 1. cap. sacramenta. & cap. ex parte. de celebratione missarū. prohibetur sacerdos ne bis celebraturus, in prima celebratione sumat abluionē. Vide etiā ca. nihil. 7. q. 1. Christus autē eucharistiam dedit apostolis post cœnam, quia secundū ritum legis, illa hora debebat celebrari pascha, & prius debuit plenē legem obseruare, quā hoc sacramētum instituere. Et voluit vltimo loco hoc tam grāde donum relinquere, quō vehementiūs cōmendaret mysterij illius altitudinem. Institutio autē apostolorum fuit legitima, vt cum maiori reuerentia ad tantū sacramentum accedatur. Si enim Leui. 10. prohibetur Aaron & filijs eius ne bibāt vinū, nec omne quod inebriare potest, quando erant sanctuariū intraturi, vt haberent scientiam discernendi inter sacrum & prophanū, inter pollutum & immundum: multō magis sacerdotibus celebraturis conuenit, vt ieiuni accedant ad tam admirabile sacramentum. Hoc igitur de fide tenendum est, & oppositum est erroneum, & hæreticum, vt determinatum est in concil. Constantiensi, Sess. 13. quan-

83
An aliqui
euchari-
stia pos-
sit sumi à
non ieu-
no.

quanuis derideat hæreticissimus ille Luthe.
S E D dubitatur, an saltē aliquando liceat
sacerdoti celebrare post prandium, seu con-
secrare, vt det Eucharistiam existenti in ex-
trema necessitate: Maio. distinctione. 9. que-
stione. 3. ad. 5. dicit, quod licet: imò in fermentato,
& sine alijs solennitatibus potest conse-
crare secretè: quia diuinum ius derogat posi-
tuum, cū ergo esse ieiunum, & cōsecrare in
azymo sit de iure positiuo, communicare ve-
rò sit præceptum diuinum: sequitur, quod
primū non potest impedire secundum. Op-
positū tenet Paludanus distinctione noua.
vbi ait, q̄ non licet, & hoc credo probabilius.
Item videtur contra ius diuinum consecrare
panem sine vino, & econtrà. Et est contra c.
comperius. de consecra. d. 2. Et consecrare in
fermentato, & sine solennitatibus prohibitū
est, ac proinde non est faciendum. Si com-
modè fieri potest, propter reuerentiam sacra-
menti, detur Eucharistia manè infirmis ante
quam aliquid sumatur. Si autem hoc com-
mode fieri non potest, detur illis etiam post
cibum sine scrupulo. Ita enim tenet vsus ec-
clesiæ, & omnes doctores, & meritò quidem:
nam quod propter iustitiam institutum est,
nō debet cōtra charitatē militare. Debet igitur
recipiēs Eucharistiā esse omnino ieiunus.
Verum est, q̄ si cū quis lauatur, gustaret
paululum aquæ, vel vini, præter intentionē,
non

non ideo impedietur sumere Eucharistiam, dum tamen fuerit in parua quantitate. Et sic tenet Sanctus Tho. & omnes. Idem dicite, si cibi frustum paruum manserit inter dentes, & prater intentionem deglutiatur. Si etiam post abluionem inuenerit sacerdos, reliquiã hostiã, potest & debet eam accipere, quia ieiunus incepit, & eius officium nondum est terminatum. Item quia aliã non posset sufficienter occurrere necessitatibus, & difficultatibus, nam frequenter post abluionem, inueniuntur reliquiã. Patet etiam, quia in pasceue sumitur particula hostiã posita in vino, etiam si post primum haustu particula adhæreat calici.

QVÆRITVR, quibus sit danda Eucharistia, vtrum possit dari non habentibus vsum rationis? S. Tho. 4. d. 9. & 3. p. q. 80. arti. 9. cum alijs doctoribus respondet cum distinctione. Nõ habentes vsum rationis sunt in duplici differentia: quidam qui dicuntur non habere, quia parum habent, vt sunt hebetes, & rudes: & istis nullo modo est Eucharistia neganda. Alij sunt totaliter priuati vsum rationis. Et isti sunt in duplici differentia quidam qui nunquã habuerunt vsum rationis, vt sunt pueri, & amētes à natiuitate: & talibus nõ est danda Eucharistia: quia nõ habēt deuotionē, nec dijudicāt corp⁹ domini ab alijs cibis. Alij sunt qui aliquãdo habuerunt vsum rationis,

84

An sit danda eucharistia non habentibus vsum rationis.

tionis, vt phrenetici: & talibus si nō sit periculum irreuerentiæ, vel vomitus, & prius poenituerint & habuerint deuotionē ad eucharistiam, & petierint: licet postea in phrenesim inciderint, non debet negari: quia per ea que naturalia sunt, non debet quis perdere beneficia gratuita. Hoc probatur duobus decretis. c. qui recedunt. & c. is qui. 26. q. 6. & tales recipient in sumptione eucharistiæ gratiam, & omnes alios effectus sacramēti: licet in hoc non conueniat Caieta. 4. p. q. 7. ar. 1. sed oppositum, cum S. Tho. credo verū. De pueris etiā licet consuetū fuerit olim apud aliquas ecclesias, vt daretur eius eucharistia, dicimus cum S. Tho. q̄ non tenentur eam recipere, nec conueniens est quōd illis detur. Hoc patet ex vsu ecclesiæ, quæ quidē non permitteretur tam enormiter errare. Item quia pueri post baptismū sunt in gratia, quā nō possunt perdere sine culpa sua: sed culpā ante vsuram rationis cōmittere nō possunt, ergo nō tenentur de necessitate recipere eucharistiam alius baptismus non sufficeret ad salutē, q̄ asserere est hæreticum. Et ita definitū est in Concilio Tridenti. sessio. 21. de cōmunionem. Cano. 4. Cuius verba sunt. Si quis dixerit paruulis antequā ad annos discretionis peruenierint, necessariam esse eucharistiæ cōmunionem, anathema sit. Idem habetur in eadem sessio. Cano. 4. Secundò dicimus quōd

quòd huiusmodi paruulis nullo pacto est danda Eucharistia propter pericula vomit⁹, & eructationis, vel alterius irreuerentia, quae frequens est in pueris. Ideo nunc in ecclesia illis Eucharistiam conferre, sacrilegiū esset. Si autē de facto daretur illis, reciperēt gratiā.

QVÆRITVR, utrū liceat quotidie sumere Eucharistiā? S. Tho. 3. p. q. 80. ar. 10. respondet, quòd Eucharistia dupliciter consideratur, vno modo secundū se, secundū q̄ confert gratiam ex opere operato sumentis ipsam. Et quantū ad hoc non solū quotidie, verū saepe in die quolibet esset sumēda, vt gratia augetur. Secundo modo potest considerari ex parte nostra, ex qua requiritur reuerentia, & deuotio: & secundū hoc nō est cōueniēs, quòd homo accedat quotiescunq; potuerit, sed expectet cōmodum tempus quo sit deuotus. Qui igitur se inuenerit cum deuotione, & non distractum, laudabiliter quotidie communicabit: vt patet ex consuetudine primitiua ecclesiae. Et quia nunc etiā laudantur qui quotidie celebrant. Patet etiā August. autoritate de verbis domini, panis (inquit) iste quotidianus est, accipe quotidie, vt quotidie tibi prosit: sic tamē viue, vt quotidie merearis accipere. Sed quia sunt multa impedimenta, laudabile est aliquando abstinere, vt Aug. dicit lib. de ecclesiasticis dogmatibus. Et habetur in capitu. quotidie. de

85

An liceat quotidie eucharistiam sumere.

G

con-

cōsecra. d. 2. quotidie cōmunicare, nec laudo,
 nec vitupero. Gerson super magistrū, tracta.
 9. dicit, q̄ illi qui propterea q̄ frigidi sunt
 (alioquin sine peccato) recedūt ab Eucharis-
 tia, sunt similes illis qui frigent, & nolunt ac-
 cedere ad ignem. Effectus enim Eucharistiae
 est ipsa deuotio, nūquid prius vis effectum
 Eucharistiae quā ipsam Eucharistiam? Pres-
 byteris igitur laudabili⁹ est cōmunicare quo-
 tidie. Vnde Gregori⁹ 4. libr. dialogorū c. 36.
 refert Casiū Narniensīū episcopū quotidie
 celebrantē, & in celebratione stantē. Et dicit
 mandatū domini accepisse per reuelationē
 cuidā alteri factā operare quod operaris, non
 cesset manus tua non cesset pes tuus, &c. Et
 Ambrosius, Graue est, q̄ ad mensam tuam,
 mundo corde, & innocētibus manibus non
 venimus: sed grauis est, si quia peccata metui-
 mus, sacrificiū nō reddamus. De secularibus
 autem dicimus, in primitiua ecclesia eos fre-
 quentissimē, & forsā quotidie cōmunicasse.
 Postea cessante numero fidelium, tempore
 Augustini fiebat hoc rari⁹, quibusdā quoui-
 die, alijs dominicis diebus hoc facientibus, vt
 ait Augustinus in epistola ad Ianuarium. Et
 habetur. 12. d. cap. illa autem. Postea Fabian⁹
 Papa praecepit, vt saltem ter in anno omnes
 cōmunicarēt, scilicet in Pascha, Pentecoste,
 & in Natiuitate domini. Tandem Papa In-
 nocentius tertius, vel propter multitudinem
 fide.

fideliū, vel propter eorum indeuotionem, traxit communionem ad hoc, vt satisfacerēt sumendo semel in anno, vt patet in c. omnis vtriusq; sexus, de pœnitentijs, & remissionibus. Laudabile tamen est vt sæpe, fideles communicent.

85

QVÆRITVR, an sit præceptum de assumptione Eucharistiæ? S. Thom. 3. p. q. 80. art. 11. ponit duas conclusiones. Prima. Ex præcepto diuino tenentur omnes fideles cōmunicare. Patet Ioan. 6. Nisi māducaueritis carnē filij hominis, & biberitis eius sanguinem, nō habebitis vitam in vobis. Item cōsuetum est in ecclesia infirmos cōmunicare, quod non est præceptum in iure positiuo: & qui hoc transgreditur, putat se graue malum fecisse, ergo præceptū est in iure diuino. Hoc tenet Duran. 4. d. 9. q. 2. & Palud. d. 9. q. 1. Et hoc præceptum diuinum obligat sicut alia præcepta affirmatiua tempore necessitatis: quando scilicet qui est in tali statu, quod iam probabiliter credit se nō habiturum vlteriùs opportunitatē recipiendi. Secunda conclusio. S. Tho. Ex statuto ecclesie quilibet fidelis tenetur communicare semel in anno: vt patet in c. omnis vtriusq; sexus. Qui autem iam cōmunicauerit in vita, & semel in anno, in articulo mortis non communicans propter negligentiam quādam, non peccabit mortaliter: vt bene dicit Syluester verbo, Eucha-

An he præceptū sumedi eucharistia.

ristia. 3. Hoc patet, quia dānatis ad mortē nō datur Eucharistia. Verū est q̄ hac est pessima cōsuetudo iudicū, pratēdunt enim reuerentiā Eucharistiæ, sed sunt fabulæ, nō putant se esse iudices nisi occidāt tamē nō dānantur tanquā rei peccati mortalis.

Q V Æ R I T V R, utrū sit necessariū sumere Eucharistiā sub vtraq; specie? Resp. q̄ comunicandum sub vtraque specie. secundū fidē catholicā nec est ex Dei præcepto, nec de necessitate salutis, vt omnes Christi fideles adulti sumant Eucharistiæ sacramētum sub vtraq; specie, & oppositum asserere est hæreticū, vt definitū est in Concil. Trident. sessio. 21. Cano. 1. cuius hæc sunt verba. Si quis dixerit ex Dei præcepto vel necessitate salutis omnes & singulos Christi fideles vtrāque speciem sanctissimi Eucharistiæ sacramēti sumere debere, anathema sit. Dicim⁹ vltim⁹ quòd in primitiua ecclesia fuit consuetudo sumendi Eucharistiam sub vtraq; specie, vt patet. 1. Corint. 10. Vnus panis & vnum corpus multi sumus, omnes qui de vno pane & de vno calice participamus. Et hoc etiam dicit Cypri. in sermone de lapsis. Et dicuntur Græci modò sic populū cōmunicare. Sed in concil. Constātiensi, & Basiliensi interdictū est sub pœna excommunicationis, ne seculares cōmunicentur sub vtraq; specie, & damnati sunt vt hæretici, qui dicebant esse necessariū sub vtraq; specie communicare. Et hoc

hoc congruè ordinatum est, quia sæpe cōtin-
geret periculum effusionis sanguinis, si toti
populo dādus esset. Item quia aliquibus est
horridum vinum maximè foeminiis. Item vt
evitaretur error Nestorianorum hæreticorū
dicentium, quod sub specie panis non est
nisi corpus, & sub specie vini nō nisi sanguis.
Ideò sub vnica specie communicatur popu-
lus: vt ostendatur, q̄ est totus Christus sub
qualibet specie. Sunt autem verè hæretici &
tanquam hæretici puniendi asserentes eccle-
siam errasse dum supradictis prohibuit sub
vtraq; specie communicare. Similiter & he-
retici sunt & tanquam tales puniendi, asserē-
tes ecclesiam non iustis causis & rationibus
fuisse adductā dum illud prohibuit. Hęc pa-
tent ex eodē Concil. Triden. sessio. 21. de cō-
munionē. Cano. 2. Cuius verba sunt. Si quis
dixerit sanctam ecclesiam catholicam non
iustis causis & rationibus adductam fuisse vt
laicos atq; etiā clericos non conficientes, sub
panis tantummodo specie cōmunicaret, aut
in eo errasse, anathema sit. Sacerdos autem
necessariò debet sumere sub vtraq; specie: vt
patet in cap. comperimus. de consecra. d. 2.
& sunt verba Gelasij Papæ, vbi dicitur esse
grande sacrilegiū cōsecrare sub altera specie
tantum. Præceptum est igitur sacerdotibus
quòd comunicent sub vtraq; specie. Et vi-
detur quòd sit præceptum diuinū, quia aliās

non esset sacramentum perfectum: quia non est perfecta refectio sub vnica specie, sacramentum verò Eucharistia est quedam refectio.

88
An mini-
ster eu-
charistia
sit sacer-
dos.

QVÆRITVR, an minister huius sacramenti sit sacerdos? Resp. quòd non est licitum dubitare de hoc. Patet in capitu. firmiter. de summa Trini. & fide catholica. Et in Concilio Florenti. Et etiam patet ex vi ipsius nominis, sacerdos enim dicitur à sacrificando, sed Eucharistia est sacrificium: ergo ad solùm sacerdotem spectat. Item quia in lege veteri non pertinebat ad omnes offerre sacrificia, sed solùm ad sacerdotes: & Abraham obtulit decimas Melchisedech, quia erat Dei sacerdos: ergo etiam in lege noua solis sacerdotibus licet offerre sanctum sacrificium altaris. Quando autem ordinati cum episcopo consecratur, si aliqui dicant formam consecrationis, antequàm episcopus, vel postquam finiuit, episcopus, nihil faciunt, vt dicit Palud. & Caietanus. Nam intentio eorum est consecrare cum episcopo.

89
An mini-
strare eu-
charistiã
laicis, cõ-
ueniat sa-
cerdoti-
bus.

QVÆRITVR, an ministrare Eucharistiam laicis spectet ad solum sacerdotem? Respon. quòd propria autoritate, & tanquàm ex officio, spectat ad solum sacerdotem: vt habetur in cap. peruenit. de consecratione. d. 2. vbi puniuntur sacerdotes, qui per alios mittebant sacramenta, & dicitur quòd solus sacerdos potest id facere. Tẽpore verò quo popu-

populus cōmunicabat sub vtraq; specie, diaconi ministrabant sanguinem, non tamen corpus domini. Quia in calice non tangebatur corpus domini immediate, & ideo sanguinē ministrare poterant: non autem corpus domini, quia immediate tangitur. At in necessitate, scilicet agrotante presbytero, potest diacono committi vt deferat corpus dñi. Ita dicit Palu. 4. d. 13. & S. Tho. 4. d. 13. q. 1. art. 3. nec est dubitandum de hoc. Et etiam sine commissione posset diaconus in necessitate portare Eucharistiam, vt ait S. Tho. non tamen subdiaconus, aut alij inferiores. Duran. dicit se vidisse, qd diaconus cardinalis, Papa celebrante, dat Eucharistiam alijs clericis. Ipse dubitat an id rectè fiat. Sed certè nullū sacrilegiū ibi interuenit iudicio meo.

Q V Æ R I T V R, utrū malus sacerdos possit cōsecrare? Resp. sine quacunq; dubitatione, quod sic. Nam aliās ecclesia esset in magno periculo: delicta enim quis intelligit? Et etiam populus esset in periculo idolatræ. Oppositum autē fuit error Donatistarū, contra quos multa dicit Augustinus in libro de baptismo. 5. cap. 23. & contra Parmenianum lib. 2. responsione. 107. & in multis alijs locis dicit, Sacramentū Christi nulla peruersitate hominis siue dantis, siue recipientis, violari; & Sacramentum gratiæ dat Deus per malos, ipsam tamen gratiā per se ipsum.

99
Malus sacerdos potest cōsecrare.

Et contra Petilianū, lib. 2. c. 30. Si quis verus sacerdos, id iste, dignus vult esse, induatur iustitia oportet. Qui autem solo sacramento sacerdos est, id est, ordinat⁹, sicut fuit Caiphas pontifex, quanuis non sit sacerdos verus id est bonus seu dignus, verum est tamen quod dat. Idem dicit Chrysostronus super Iōanē, vbi ait, q̄ sicut per asinā Balaam locutus est Deus, sic per malos sacerdotes sacramenta praestat. Et non est dubitandum. Vide. 1. q. 1. c. q̄ quidā. & 24. q. 1. ca. audiuius.

91
An missa
mali sa-
cerdotis
prosit tā-
tū sicut
missa bo-
ni.

QVÆRITVR, vtrū missa sacerdotis mali tantum prosit alijs, sicut missa boni? S. Tho. 3. par. q. 82. art. 6. dicit quod in missa duo sunt consideranda, scilicet ipsum sacramentum, & orationes quæ in ea dicuntur, ac oblatio sacrificij. Quantum ad primū quod est principale, non minū valet sacerdotis mali missa quia missa boni ex opere operato. Orationes autem possunt dupliciter considerari. Vno modo in quantum procedunt ab hac priuata persona: & ex hac parte maioris efficacix sunt orationes boni sacerdotis, quā orationes mali: quia licet aliquando Deus audiat malos, tamen certum est quod potius audit bonos. Alio modo possunt considerari prædictæ orationes tanquā procedentes à celebrāte in persona ecclesix: & quantū ad hoc tantam efficaciam habet oratio mali, sicut oratio boni sacerdotis, & econtrā. Et
idem

dem dicendum est de horis canonicis, quæ si dicantur à ministro ecclesiæ, etiam in peccato mortali, profunt, quia dicuntur in persona ecclesiæ. Quoniam is, cui mittitur aliquid, nō respicit per quem mittatur: sed quis & quid mittat: hæc S. Tho. Si enim quis mitteret seruum ad dandam eleemosynam, licet seruus doleret, & repugnaret: nihilominus eleemosyna valeret omnibus illis pro quibus offertur. Sic sacerdos cum sit minister ecclesiæ missam celebrans, licet peccet ipse, prodest tamen alijs eius sacrificium. Ex parte autem orationum, & ipsius oblationis, quò melior fuerit minister, eò magis accepta erit oblatio facilius enim, & sapius, & amplius impetrat bonus, quàm malus. Augeretur etiam valor missæ ex assistentia audientium: offerunt enim sacrificiū circumstantes. Vnde in canone dicitur, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt. Vnde regulariter maioris valoris est missa dicta vbi sunt multi, quàm vbi sunt pauci.

QVÆRITVR, utrū hæretici, schismatici, & degradati possint consecrare? Magist. ⁹² Hæretici, schismatici, & degradati possunt consecrare. *Magist. sen. 4. d. 13. de hæreticis & schismaticis tenet aperte, qd̄ quanuis tenent consecrare nihil faciunt. Idem dicit de degradatis. Sed in oppositum est tota cohors theologorū nemine excepto. Tenēt enim omnes, quòd postquā quis est semel ordinatus, semper potest consecra-*

secrare veram Eucharistiam. Vnde Augu. libr. de corpore Christi, In mysterijs corporis & sanguinis domini, nihil à bono magis, vel à malo minus perficitur. Itē. 1. Corin. 11. Qui manducat & bibit indignè, &c. Ecce Christus permittit se contrectari & manducari à malis, ergo eadem ratione permittet se consecrari à malis. Item hæretici redeuntes ad ecclesiam non ordinantur de nouo, ergo antea poterant consecrare. Magist. sentent. deceptus est ex verbis Cyprian. qui sine dubio fuit illius sententiæ, quòd hæreticus nec poterat baptizare, nec sacramenta consecrare. Sed iam fuit illud in concilio reuocatum, idè non est tenendum. Cum igitur character sacerdotalis, in quo fundatur potestas consecrandi, sit indelebilis, non est dubitandum quin & potestas ipsa sit indelebilis. Vtrū autem tales missæ hæreticorum & excommunicatorum, valeant & profint, cum sint separati ab ecclesia, à qua valorē habēt, dubitari posset. Verum quoniam adhuc ministri sunt ecclesiæ, & vtuntur potestate sibi ab ecclesia tradita, licet malè vtantur ea probabilius est quod valēt & profunt alijs. Nec obstat capit. quidā. 1. q. 1. quia nō loquitur assertiuè, sed inquisitiuè, vt ait. S. Tho. 3. p. q. 82. ar. 8. ad. 1.

de
Missam
hæretici,
schisma-

Q V Æ R I T V R, an liceat audire missam & suscipere communionem à clericis hæreticis, schismaticis, & excommunicatis? S. Tho. 3.

par.

par. q. 82. ar. 8. dicit, q̄ à publicè suspensis ab ecclesia, nō licet, quia ecclesia prohibet, vt à concubinarijs publicis, & à simoniacis: ab alijs autē licitum est. Sed nota quòd hæc determinatio. S. Tho. vera est secundū ius antiquū. 23. d. c. nullus vbi dicitur, Nullus audiat missam sacerdotis, quē indubitāter nouit habere concubinā. Et in c. sequenti hoc idē mādatur sub excommunicatione. Et Gregorius. 4. dialogorū, & habetur. 24. q. 2. ca. capit. dicit de puero Hermigildo filio Regis Hispaniæ, quòd cū egrotaret, mandauit ei pater, vtsumeret Eucharistiā ab episcopo Arriano, qui noluit, propter quod à patre interfectus est, & à Gregorio martyr reputatur. Sed nūc non videtur standum in illo iure antiquo, quia in concilio Constantiensi determinatum est, quòd non tenemur vitare excommunicatos, nisi sint nominatim excommunicati, vel manifestè percussores clericorum. Idem habetur in concilio Basilen. si aliquā habet auctoritatem. & in capit. cū non ab homine. de sententia excommunicationis, dicitur quod occulte excommunicatus non debet publicè vitari. Admonet tamē Palu. q̄ quando ego scio sacerdotē esse peccatorē, licet sciā occultè, bene facerem, sine scandalo aliorū me separās ab auditione missæ eius, & à receptione sacramentorū: vt illi incutiam ruborem, & moueam illud ad poenitentiam.

Et

tici, & de-
gradati,
an liceat
audire.

Et sic intelliguntur c. nostra. & c. nisi. de clerico excommunicato.

94
An liceat sacerdoti nunquam celebrare.

QVÆRITVR, vtrū liceat sacerdoti omnino abstinere à celebratione? S. Tho. 3. p. q. 82. art. 10. tenet quòd omnino tenetur sacerdos celebrare. Probatur ex verbis. Ambro. iam adductis. graue (inquit) est quòd ad mensam tuam mundo corde, & innocētibus manibus nō venimus: sed grauius est si dum poenas metuimus, sacrificia non reddamus. Et. 2. Corint. 6. Hortamur vos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Ideo. Maio. & Durā. dicunt quòd sine graui peccato sacerdos nō potest abstinere à celebratione. Facit etiam ad hoc ca. dolentes. de celebr. missa. paragra. pho sunt: vbi reprehenduntur qui solum quater in anno celebrant. Et. 2. Machab. 4. contra quosdam sacerdotes dicitur, q̄ iam nō circa altaris officia dediti erāt. Item. Luc. 22. Christus dixit. Hoc facite in meam commemorationem, ergo. Sed vtrū sit mortale omnino abstinere à celebratione? Caic. 3. p. q. 82. art. 10. tenet quòd non est mortale. Et idem videtur sentire S. Tho. cū non exprimat hoc esse mortale, & ita tenēdum est, quia nullum est præceptum iuris diuini, aut humani de hoc. Sed quoniam defraudat ecclesiam suo sacrificio, ad quod offerendum est constitutus minister, nō excusatur à peccato. Et aliqui canonistæ dicūt quòd peccat mor-

mortaliter, propter verbum Ambrosij dicē-
tis, Ego quia quotidie pecco, quotidie debeo
accipere medicinem. Quod habetur de con-
secra. d. 2. ca. si quotiescunq; sed dictum est
de consilio. Licet in vitis patrum legatur de
quodā viro sancto, quod ordinatus in sacer-
dotem, nunquam postea celebrauit. Creden-
dum est quod haberet aliquod impedimētū
occultum, vel quod hoc faciebat ex revela-
tione spiritus sancti.

QVÆRITVR, quod sit opportunū
tempus ad celebrandum? Respō. S. Tho. q̄
illud in quo ecclesia, consuevit celebrare.
Omnia enim alia variantur: tamen in omni
bus optimus canon est ecclesie cōsuetudo.
Et de hac ecclesie consuetudine ponit. San-
ctus Tho. duas conclusiones. Prima, oportet
quod in ecclesia sit quotidie hoc sacrificium.
Pater, quia à Christo vocatur panis quoti-
dianus, & intelligitur de Eucharistia secun-
dum Augustinū. Item quia si in ciuitate ali-
qua non celebraretur aliquo die, reputaretur
graue scandalum. Secunda, missa solennis in
ecclesia cōuenienter celebratur ab hora diei
tertia vsq; ad nonam: quia tunc est Christus
crucifixus. Quos autem obliget præceptum
illud de quo in prima propositione. Cano-
nista dicunt, q̄ ecclesias collegiatas & recto-
res earum: ita quod si eorum defectu nō dica-
tur aliquo die missa, peccarent mortaliter.

Ego

95
Celebrā-
di tēpus
opportu-
nū quod
sit.

Ego credo q̄ nō est peccatum mortale. Panormit. in c. cū creatura. de celebratione missarum. dicit, quōd in ecclesijs collegiatis debent quotidie celebrari due missę, vna de die, alia de defunctis. Non oportet tamen quōd sit de requiē: esset enim male factum, si in die paschatis & solennitatū magnarū diceretur missa de requiem. Et in hoc corrigendus est error muliercularum, & indiscreta laicorū deuotio: cū iubent dicere missas de sanctis qui nō sunt in cælo, vel de requiem. In festiuitatibus dicatis missam de die. Syluester ait quōd id quod Panorm. dicit de missa de requiē, iam est consuetudine abrogatū. Nec est rationale, q̄ in die celebri dicatur missa de defunctis. Nec hoc potest haberi ex prædicto cap.

96
An liceat
pluries
in die celebrare.

QVÆRITVR, an oporteat pluries in die celebrare? Resp. q̄ in ca. consuluiti. & in cap. referente. de celebra. missarum, prohibitum est pluries in die celebrare, & communicare. Sed ponuntur plures exceptiones, quas ego non intelligo. Prima est in Natiuitate domini, in qua ter celebramus, & hæc clara est. Secundā ponit Syluester, si defunctus sit præsens post missā celebratā. Tūc forsā hæc erat cōsuetudo, quæ iā videtur abrogata. Si tamē aliquis hoc taceret, nō reputaretur peccare mortaliter. Tertia, quādo est necessariū infirmis viaticum porrigere, & aliter haberi non potest. Quarta, pro necessitate

tate

tate peregrinorū, si peregrinātes in die festo venerunt post missam celebratā. Ego miro certe, & puto q̄ antē non erat ita arēta cōsuetudo, semel tamē celebrandi, sicut nunc est. Quinta, pro necessitate nuptiarū, scilicet quādo tempus laberetur, & non possent nuptiæ differri. Hās exceptiones ponit etiā Raymū. Sexta secundū Hostiēsem, quādo quis habet duas ecclesias, etiam si vna sit in titulo, & alia commēdata: & hęc cōsuetudo adhuc durat. Septima quādo eodē die occurūt due missæ, vna de die, alia de ieiunio. Hos. 7. casus ponit Palu. 4. d. 12. q. 2. arti. 4. vbi notat, q̄ omnes prædictę exceptiones intelligūtur quādo sacerdos est ieiunus, aliās in nulla necessitate licet. Panor. in. d. c. cōsuluisti. ponit. 8. exceptiones. 7. prædictas, & octauā, si superueniat aliqua magna persona, vt Episcop⁹, & similes, quos nō licet trāire sine auditione missæ. Et idē est (ait Sylvester) de quolibet alio in die festo, quoniā habet præceptum audiendi missā. Glo. in dict. c. ponit nonā. s. si esset cōsuetū in aliqua ecclesia dicere duas missas, & nō sit nisi vnus sacerdos idoneus ad celebrandū. Addūt aliqui decimā, propter paupertatē ecclesiarū, & raritatē sacerdotū. Et hoc habetur in iure 21. q. 1. c. cleric⁹. in fine, & de electione. c. dudū. & 10. q. 3. c. vnico. & ita habet etiam consuetudo, Sylvester addit vndecimā, scilicet, quando cūq; occurrit necessitas
arbi-

arbitrio boni viri. Probat ex dict. c. consului
sti. vbi dicitur, q̄ propter necessitatem licet
pluries celebrare. Ex quo dictio elicitur docto-
res hos casus. Notat Palu. quòd nō licet sacer-
doti pluries in die quàm bis celebrare. Pro
quacunq; autem necessitate nemini licet bis
comunicare in die eodem.

97
Quo tē-
pore mis-
sa sit ce-
lebranda.

¶ De tēpore autem missæ solennis. S. Tho.
dicit q̄ est ab hora tertia vsq; ad nonā. i. vsq;
ad horam tertiam post meridiem. Et q̄ hæc
consuetudo fuerit in ecclesia, patet ex cap.
solent. de consecra. d. 1. & licet non inuenia-
mus præceptum de consuetudine, quā nunc
habemus, quæ reuocet præcedentem, nihilo-
minus virtualiter inuenitur in hoc, quòd
Papa cōcedit aliquibus priuilegia, q̄ possint
dicere missam post meridiē. De nocte verò
nō est celebrandū: quia est iure cautum, præ-
terquam in nocte resurrectionis, cum in præ-
fatione dicatur, Qui hanc sacratissimam no-
ctem, &c. Sed hæc consuetudo abrogata est.
In aurora autem potest celebrari, nec oportet
expectare p̄tualiter: sed seruetur in hoc
consuetudo. Credo tamen q̄ in casib⁹ pro-
pter quos licet bis celebrare, licebit etiam
noctu celebrare: vt propter infirmos. Vide
Gabrie. in cano. lect. 14. & 15.

98
Quo lo-
co missa
dicenda
sit.

QVÆRITVR, de loco in quo missa
est celebranda? S. Tho. 3. par. q. 83. art. 3. dicit
quòd non potest celebrari nisi in locis ab
episcopis

episcopo consecratis. Hoc probat consuetudine ecclesiæ. Vide Gabrielē in canone. lec. 13. & 14. & omnia illa quæ veniunt in usum sacramenti, oportet quod sint sacra, vt in ca. nullus presbyter. & cap. si quis. de conse. d. 1. Notandū tamen est, quod quauis offerantur priuilegia celebrandi in domibus, maxima tamen irreuerentia est dicere missam vbi dormiūt vir & vxor: cum etiam si in ecclesia dormierint, polluatur. Clericis conuenit istas deuotiones corrigere. Et Papa non concedit talia priuilegia nisi cum reuerentia, & in loco honesto. Vnde in Concil. Triden. sessio. 2. in decreto de obseruandis & euitandis in celebratione missæ præcipitur Ordinarijs locorum inter cætera, ne patiātur priuatis in domib⁹, atq; omnino extra ecclesiam & ad diuinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinarijs designanda & visitanda, sanctū hoc sacrificium, à secularibus & regularibus quibuscūq; peragi. De alijs ritibus si aliquid intermittatur non ex malitia, sed ex negligētia quacūq; nō existimetur mortale. Vnde si quispiam celebrās obliuiscatur manipuli, vel non aduertat se sine ara celebrare, non timeat peccatum mortale.

QVÆRITVR, quomodo violetur ecclesia, & qualiter reconciliari debet? Respon. qd ecclesia violatur in duobus casibus: vt habetur de consec. ecclesiæ. c. ultimo. & c. significasti.

99

Ecclesia
quomodo
violetur,
& re-
cōciliat.

H

ficasti.

ficasti. de adult. Prim^o est, si in ecclesia effundatur sanguis: & hoc intelligendū est graui effusione, nā si pugno percussero aliquem in naribus, & fluat sanguis, etiā in magna quantitate, nō polluitur ecclesia. Et etiā intelligitur de effusione iniusta. Si enim quispiā se defendēdo occidat aliquē in ecclesia, nō propterea violatur. Nec oportet q̄ sanguis cadat intra ecclesiam, ad hoc vt violetur: sufficit enim q̄ ibi effundatur, etiam si percussus grauius, exeat statim ab ecclesia antequam sanguis cadat. Secundus casus est emissio seminis, nō solum illicita, sed etiam licita viri cū vxore. Pollutio tamē in somnis quacunq; ex causa proueniat, nō violat ecclesiā. Additur tertius casus, scilicet si in ecclesia sepeliatur excommunicatus denūciatus. De modo autē quo ecclesia debet reconciliari postquam fuerit polluta, distinguendum est, quia vel ecclesia est consecrata, aut dedicata: & sic à solo episcopo est recōciliāda, nisi ipse vel Papa alteri commiserit: potest autem committi clerico cuiunq;. Si autem ecclesia non fuerit consecrata, sed solum benedicta, potest à simplici sacerdote reconciliari. Si autem episcopus agrotaret, & nolit committere alteri quod eam reconciliet, potest dare licentiam quod celebrentur ibi diuina quousq; ipse possit eā consecrare. Si autem vitia sint occulta, non opus est ecclesiam reconciliari, vt tenet beatus

tus Antonius, Guillel. & Hostiensis. Si autem sint publica, reconcilietur. Fiunt autem publica vel ex cōfessione eorū qui fecerunt, vel ex euidencia facti. Ratio Ioā. Andre. est, quia ecclesia nō iudicat de occultis.

QVÆRITVR, quando cœpit missa celebrari cum istis ritibus nunc consuetis? 100
 Resp. q̄ ritus ecclesiæ in celebratione missarum est antiquissimus. Nam Dionysius, qui fuit tempore Pauli, ponit pauciores ceremonias, & rit⁹ in libr. de ecclesiastica Hierarchia. Item in c. Iacobus. de conse. d. 1. dicitur Iacobus frater Domini, cui primo credita est Hierosolymitana ecclesia, & Basilius Episcop⁹ Cæsariensis (cuius claritas per totū orbē refulsit) in scripturis addiderunt nobis missæ celebrationē. Glo. 1. ordinē missæ celebradæ. Isidorus lib. 1. de officio, & Dionysius dicunt quòd beatus Petrus fuit primus qui hoc fecit. Hæc non inter se dissonant, potuit enim esse quòd alij facerent auctoritate Petri, qui erat Pontifex. August. ad Ianuari inquisitionem tractans illa verba Pauli: Cætera cum venero disponam. 1. Corint. 11. loquens quomodo sit accedendum ad Eucharistiam, dicit: Paul⁹ apud Corinthios ordinavit ritū illū, qui ordinatus fuit Romæ à Petro, & Iacobo. Hugo de sanct. Victo. libr. 2. de sacramentis. p. 8. c. vlti. dicit q̄ primus omnium celebravit Petrus Antiochiæ: q̄ potest intelligi

Missæ q̄n
cœpit ce-
lebrari.

de celebratione cum dignitate Pontificali.
Et ita intelligit beatus Anto. 1. p. titu. 6. c. 8.
Et de his sit satis.

101
Missæ de-
fectibus
quomo-
do occur-
rendum.

QVÆRITVR, de aliquibus defectibus
contingentibus in missa, quomodo sit eis oc-
currēduin? Quid si sacerdos celebrans moria-
tur? vel si impediatur aliqua infirmitate? Di-
co, quòd si hoc contingit ante consecrationē,
non oportet quòd missa perficiatur: si autem
post consecrationem, debet missa per alium
perfici. Sed quid faciet celebrans si memine-
rit se esse in mortali, aut in excommunicatione?
Respō. sanctus Antonius quòd si est ante
consecrationē, dimittat missam, si nō sit nota
infamiae, vel scandalū: at si sequatur scandalū,
non dimittat. Sed vide de hoc suprā. q. 79.
Si in verò sit post consecrationē, omnino nō
debet dimittere. Idem dicendū est de eo qui
meminit se non esse ieiunum. Quid quando
arana, musca, vel aliud animal venenosum
cecidit in calicē? Resp. si est ante consecratio-
nem, tollat animal, & vinū, & dimittat aliud
de nouo. Si post consecrationem, accipiat
animal, abluat, & cōburat: & ablutio & cine-
res mittantur in piscinā: & sumat sanguinē.
Si autem sit venenum in calice, non bibat,
sed seruet in calice, vel in vase apto inter re-
liquias: & ponat aliud vinum, & iterum con-
secret solū vinū, si nondū sumpserit hostiam.
Si verò sumpserit hostiā, reincipiat à cōsecre-
tione

tionem hostiæ. Idē faciat si post sumptionem hostiæ deprehēderit nihil fuisse in calice, vel fuisse solā aquā, reincipiat à consecratione hostiæ. Quāuis si iam sumpserit aquā dubitet Palud. an debeat calicem consecrare. Si autē dubitat an dixerit verba cōsecrationis, dicat iterū secundū Scotū. Si sanguis fundatur totus, ponat aliud vinū & cōsecrer: & si cecidit super tabulam, lambatur, & radatur, & mittatur in piscinam. Si super mappam, & potest fieri mundē, sumat, vel conburatur mappa, vel sufficienter lauetur. Regula autē generalis est, quòd quotiescunq; scitur ubi sunt species sacramēti, nō debent cōburi, sed seruari. Reliqua vide apud S. Thō. Hęc sufficiāt de sacramento Eucharistiæ.

QVÆRITVR, an missa sit sacrificiū?
 Resp. q̄ vnanimis sententia omnium sanctorū,
 & doctorū est & fuit missam esse sacrificium,
 & ita fide firma tenendum est, & opposita
 assertio est hæretica. Ecclesia enim catholica
 à principio sui ortus sensit, tenuit, confessa
 est docuit & prædicauit, atq; executione &
 usu monstrauit missam esse sacrificium. Vt
 enim dicitur Psal. 109. & ad Hebræ. 6. Chri-
 stus est sacerdos in æternum secundum ordi-
 nem Melchisedech: qui vt dicitur Gen. 14.
 in pane & vino sacrificium obtulit. Ergo si
 in cœna cōsecrans panem & vinū Christus
 non sacrificauit verè & realiter, nunquā fuit

sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Item pro statu nouæ legis, quæ vsq; in finem seculi est duratura, necesse est dare sacrificiū aliquod visibile ipsi proprium & peculiare, nam teste Paulo ad Hebræ. 7. Lex & sacerdotium & sacrificium, ita connexa sunt ad inuicem, vt nullum ab alio separari possit. Item sacrificium agni paschalis fuit figura agni Christi existētis sub speciebus panis & vini. Nā ille agnus representabat Christum sub ratione comestibilis. Item propheta Daniel qui cap. 9. dixerat sacrificiū veteris legis fore in æternū cessaturū, postea cap. 12. de sacrificio legis nouæ loquens dixit, iuge sacrificium (scilicet, legis nouæ, quod sub pane & vino celebratur) cessaturū per tres annos cū dimidio &c. Præterea Malachiæ. 1. reprobās dominus sacrificia legis Iudaicæ dicit; Mun⁹ nō suscipiā de manu vestra, ab ortu enim solis vsq; ad occasum magnū est nomē meū in gētibus. Et in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio mūda, quia magnū est nomē meum in gētibus. vbi vides quòd loquitur de ecclesia tēpore legis euangelicæ, quæ gentium ecclesia est. Hæc igitur veritas, quòd missa sit sacrificium diffinita est in cōcil. 12. Toletano. cap. 5. & in concil. Lateran. sub Innocentio. 3. canon. 1. suorum Decretorum, & in Synodo generali cap. 32. suorū decretorum. Et in concil. Ephesino in epistola ad

ad Nestorium missa, & tãdem in concil. Tridentino, Sess. 22. c. 1. 2. 3. & 4. & can. 1. 3. 4. & c. verba primi canonis hæc sunt. Si quis dixerit in missa non offerri Deo verum & proprium sacrificium, aut quòd offerri non sit aliud quàm nobis Christum ad manducandum dari, anathema sit.

O B T V L I T autẽ seipsum Christus in ultima coena sub speciebus panis & vini Deo patri pro nobis. Et ita de fide est tenendum. nam Lucae. 22. dicitur, & accepto pane gratias egit & fregit & dedit eis dicens, Hoc est corp⁹ meũ quod pro vobis datur, hoc facite in meam cõmemorationem. Datur inquam nunc in præsentem, & hæc nostra assertio diffinitur in prædicto concil. sess. 22. capitu. 1. Ex qua habes q̄ Christus pro nobis bis seipsum obtulit in sacrificium. Primò incruente sub speciebus panis & vini. Secundò cruce sub propria specie veræ carnis humanæ in ara crucis. Eadem igitur res. s. corpus & sanguis Christi & Christus totus bis oblata est pro nobis, semel in cruce. Secundò in coena sub speciebus panis & vini. Et hæc quotidie repetitur per sacerdotes missam celebrantes. Quod itẽ patet ex diffinitione cõcil. Tridẽ. c. 2. vbi supra. Et quia Christ⁹ in ultima coena missã celebrans seipsum obtulit pro viuis & mortuis, ideo missa offerri potest pro peccatis viuorũ & mortuorũ, & pro alijs necessitatibus.

bus. Est enim verum sacrificium & vnicum ecclesiæ christianæ. Et ita firma fide tenendū est. Sic enim diffinitur in prædicto concilio Triden. vbi supra cano. 3. cuius verba sunt. Si quis dixerit missæ sacrificium tantū esse laudis & gratiarum actionis, aut nudam cōmemorationem sacrificij in cruce peracti, nō autem propitiatorium, vel soli prodesse summenti, neq; pro viuīs & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & alijs necessitatibus offerri debere, anathema sit.

*diff. pœnitentia
virtutis. ex
S. Ambrosio.*

*ē præterita mala
plangere & pœnitentia
cum proposito iterū
nō committendi.*

SEQVITVR SACRAMEN- tum Pœnitentiæ.

De sacramento Pœnitentiæ tractat Magister
Sententiarum. 4. dist. 14. & Sanctus
Thom. 3. p. quæst. 84.

104
Pœniten-
tia est sa-
cramen-
tum.

QVÆRITVR, vtrum pœnitētia sit sacramentum, & vtrū post baptismū sit aliquod signū visibile institutū ad remissionē peccatorum actualiū? Resp. q̄ sic, & est conclusio de fide: vt patet Ioannis. 10. Quorū remisistis peccata, remittuntur eis. Et Matthæi. 18. Quodcunq; solueris super terram, erit solutū & in cælis. Ex his locis patet, quòd est aliqua auctoritas, & iurisdictio inter homines ad remittendū peccata. Et hæc iurisdictio inter homines exercetur per actū exteriorē: ergo pœnitētia est signum sensibile institutum à Deo

Deo

Deo in remissionem peccatorū, ac proinde est sacramentū. Idē patet auctoritate Ecclesie in cap. ad abolendam. extra. de hæreticis. Et expressè inter sacramenta numeratur cōfessio peccatorum. Et inter hæreticos numerantur qui aliter sentiūt de sacramētis, quàm ecclesia Romana sentit. Et in concil. Floren. sub Eugenio. 4. numeratur pœnitentia inter septem sacramenta: ergo. Idem definitur in concil. Triden. sessio. 14. de Pœnitētie sacramento. cano. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit in catholica Ecclesia pœnitentiam non esse verè & propriè sacramentum pro fidelibus, quoties post baptismū in peccata labūtur, ipsi Deo reconciliandis, à Christo domino nostro institutum, anathema sit.

Et quòd sacramentum Pœnitentiæ, & sacramentum Baptismi, nō sint vnum sacramentum, sed duo, firma fide tenendum est. Sic enim dicitur in prædicto cōcilio, & sessione cap. 2, & can. item 2. Si quis sacramenta confundens, ipsum baptismum, Pœnitētie sacramentū esse dixerit, quasi hæc duo sacramenta distincta non sint, atq; ideo Pœnitētiā non rectè secundā post naufragium tabulam appellari, anathema sit. Vocatur autē sacramentum Pœnitentiæ, quanuis cōtineat contritionem, satisfactionem, & cōfessionē: quia sumpsit nomen ab ultimo: vt dicit Sanctus Tho. 4. d. 16. q. 1. art. 1. sicut sæpe visita-

tum

*Diff. Sacramti
pœnitentiæ.*

*Pœnitia ē Sacramtū
remissionis pec-
catorū. in quo Sa-
cerdos auctori-
tate quam hæt
à x. absoluit à
peccatis post
baptismū comis-
sis. ~ ~ ~*

tum est. Nam licet homo sit animal, corpus & substantia, non denominatur nisi ab ultimo, quod est homo. Sic etiam sacerdos quavis sit diaconus & subdiaconus, nominatur sacerdos ab ultimo. Quia verò ultima pars pœnitentiæ, quæ est satisfactio, est pœnalis, imò omnia in hoc sacramēto sunt pœnalia: ideo vocatum est sacramentum pœnitentiæ totum aggregatum ex illis partibus, tã actus pœnitentis, quàm absoluentis.

105
Materia
sacramen-
ti pœni-
tentia.

QVÆRITVR, quæ sit materia huius sacramenti? Resp. quod materia remota sunt peccata pœnitentis. Vnde cùm beatissima virgo nullū prorsus peccatū habuerit, falsissimum est quod quidā fingunt, scilicet, quod cōfitebatur. B. Ioanni Evangelistæ. Materia vero propinqua, sunt tres actus pœnitētis, scilicet, cōtritio, cōfessio, & satisfactio. Ita enim diffinitum est in cōcil. Florēti. sub Eugenio. 4. Et idem etiam diffinitur in concilio Tridētino, Sessio. 14. de pœnitentiæ sacramēto. Cano. 4. his verbis. Si quis negauerit ad integrā & perfectā peccatorū remissionē requiri tres actus in pœnitēte, quasi materiā sacramēti pœnitentiæ, videlicet, contritionē, confessionem, & satisfactionē, quæ tres pœnitentię partes dicuntur, aut dixerit duas tantum esse pœnitentiæ partes, terrores, scilicet, incusos consciētia agnito peccato, & fidē conceptā, ex Euāgelio vel absolutione, qua credit quis sibi

sibi p̄ Christi remissa peccata, anathema sit.

QVÆRITVR, quæ sit forma huius sacramenti? S. Tho. 3. p. q. 84. ar. 3. dicit quòd forma vera sacramenti pœnitentiæ est, Ego te absoluo. Sicut enim Marci ultimo, & Matthæi ultimo dominus loquēs de baptismo dixit, Baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti: non dixit hæc sit forma baptismi, Ego te baptizo (& tamen hæretici V uiclephistæ dicunt illā esse formā baptismi) sic de pœnitētia dicitur Matthæi. 18. Quodcunq; solueris super terram, ergo hæc erit forma pœnitentiæ, ego te absoluo. Item 2. Corint. 2. Ego quod donavi si quod donavi, propter vos in persona Christi: ergo sicut Paulus dicit se donasse, sic debet & sacerdes dicere, ego te absoluo. Item vt ait S. Thom. opusculo. 22. Non est parui momenti quod ecclesia canit. Iam bone pastor Petre clemēs accipe vota precantum, & peccati vincula resolve tibi potestate tradita: ac proinde non est blasphemia, vt putant isti hæretici, quòd sacerdos dicat, Ego te absoluo. Item in concil. Florē. sub Euge. 4. expressè determinatur hæc esse formā pœnitentiæ, scilicet, Ego te absoluo, & expressius in concil. Tridē. Sess. 14. Canō. 3. cuius verba vide infra. q. 144. & 181. Hæc igitur est forma cōueniēs & necessaria. Et licet permittantur alia verba, omnia sunt de congruitate, sicut etiam crucis signū. Et si dicatur

106

Forma
sacramen
ti pœni-
centiæ.

dicatur in c. nunquid de consec. d. 5. Sacramēta cruce perficiuntur, sed non loquitur de omnibus sacramentis. Manuum impositio dicit Paluda, q̄ est de congruitate. Sed Sanctus Tho. ait quòd non debet fieri. P onatur autem à capite separata. Signat enim copiosum munus gratiæ cōferri sicut in sacramēto confirmationis.

107
Pœnitentia an sufficiens remedium contra peccata.

QVÆRITVR, utrūm pœnitentia sit remedium sufficiens contra peccata? Respō. quòd sic. Patet ex illo Ezechie. 18. Si impius egerit pœnitentiā ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, vita viuet & nō morietur: omnium iniquitatum eius, quas operatus est non recordabor. Et idem dicitur. capit. 33. & Sapien. 11. Dissimulans peccata hominum propter pœnitentiam. Et Matth. 3. Pœnitentiā agite, & appropinquabit regnū cœlorum. Idem dicitur Matth. 4. & Luc. 15. Gaudium est angelis super vno peccatore pœnitentiam agente. Et 2. Corint. 7. Quæ enim secundum Deum tristitia est salutem operatur. Luc. 17. Si pœnitentiam egerit dimitte illi. Et sunt in vtroq; testamēto infinita testimonia. Et si obijcias illud Hebræo. 6. Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, &c. rursus renouari ad pœnitentiam. Dico cum S. Tho. 3. par. q. 84. art. 10. ad. 1. & cum Chryso. & omnibus sanctis doctoribus, q̄ ibi negat Paulus, non pœnitentiam, sed re-
noua-

renouationem per baptismum secundo acceptum: quia baptismus non est iterabilis. Peccatum vero in spiritum sanctum, si sit finalis impœnitentia, id est, peccatum cum quo homo moritur, sine hoc quod egerit pœnitentiam de eo, est irremissibile. Alia autem peccata in Spiritum sanctum dicuntur irremissibilia, quia difficile remittuntur, & raro Deus tales conuertet, & sunt in magno periculo. Sed tamen si pœnitentiam egerint, remissionem sine dubio consequentur.

QVÆRITVR, an pœnitentia sit remedium necessarium ad salutem post lapsum in peccatum? Respō. quod sic. Nam in sacris literis vbiq; Dominus hortatur ad veniam petendam, non dat aliud remedium, nisi pœnitentiam, ergo. Et hoc adeo verum est, quod etiam requiritur pœnitentia de peccatis commissis ante baptismum: adulti enim qui baptizantur necesse est quod doleant de peccatis, iuxta illud Act. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum. Et Augu. lib. de pœnitentia ait: Omnis qui iam suæ voluntatis arbitrio constitutus est, cum ad sacramentum fidelium accedit, nisi eum veteris vitæ pœniteat, nouam non potest inchoare. Quod & habetur de consecra. d. 4. cap. omnis qui. Ab hac autem pœnitentia cum baptizantur soli paruuli sunt immunes. De venialibus autem non est necessaria pœnitentia, quia per dilectionem
Dei,

108

Pœnitentia est necessaria ad salutem post peccatum.

Dei, & multa alia remitti possunt. Si verò peccator præueniatur aliquo periculo maris, vel latronū, vel alicuius alterius, pœnitentia eius erit, quòd faciat tunc quicquid possit. Dicat, Misere mei Deus, vel aliquid simile quicquid enim possit etiam in vltimo statu facere hoc animo vt concilietur Deus, & placatus reddatur, pœnitentia est. Talis nãq; non est extra salutis statum.

109
Pœnitentia remittit pœnã peccatorum.

QVÆRITVR, vtrum per pœnitentiã remittatur pœna debita peccatis? Respon. q̄ per pœnitentiã semper remittitur aliqua pars reatus & fit minor: non tamen oportet quòd tollatur tota obligatio ad pœnã. Nam omnes fatentur quòd postquã pœnituit aliquis, imponenda est aliqua pœnitentia. Nec hoc infert præiudiciũ aliquod diuinę misericordię, quòd post dimissam culpam, querat pœnam ab amico: qui enim peccat, ledit iustitiam simul & amicitia. Iure autẽ amicitie teneor ego dum aduersarius petit veniam, & est paratus facere quicquid voluerim, recipere eum ad pristinam amicitiam. Nec debeo dicere, nō parcã: aut non erit amicus donec reddat domũ quã cõbussit. Sed nihilominus salua amicitia possum repetere domũ meã. Et rex potest amico suo remittere homicidium, tamen omnino salua amicitia cogit eum satisfacere alteri pro iniuria. Sic Deus omnino postquã aliquis petit veniã, redit in ami-

amicitiam, & nihilominus exigit iustitiam. Nota vnum locum ex quo expressè constat quòd Deus punit hominem postquã factus est ei amicus. 2. Reg. 12. Postquam dimisit Deus peccatum David, dicitur, Veruntamè filius qui natus est tibi morietur, &c.

QVÆRITVR, quomodo remittantur peccata venialia? Res. Primò quòd quicquid sufficit ad remittendum mortale, sufficit etiam ad remittendum veniale. Est clarum, quia quicquid est in veniali, est in mortali, & aliquid amplius, ergo. Secūdo dico quòd ad remissionem venialis sufficit dilectio Dei. Nã cū Dei dilectio sit ei velle placere: & qui vult ei placere, vult virtualiter nō displicere: iam ibi interuenit displicentia interpretatiua, quæ sufficit ad remissionem venialium: vt ait S. Tho. 3. p. q. 87. art. 1. Nam apud homines sufficit ad remissionem leuis offensæ dicere ei, quem offendit, ego post hac volo tibi in omnibus placere: ergo multò magis apud Deum, qui pronior est ad miserendum. Itē probat hoc Scotus, plus placet Deo dilectio ista, quàm displiceat peccatū veniale: sed homines etiã mali si offendātur leui offensæ, & præstentur eis magna beneficia, non exigunt satisfactionem leuis iniuriæ, etiã si non petatur venia: ergo dilectio Dei sufficit ad remissionem peccatorum venialium. Per dilectionem verò Dei, aut per displicentiam generalem, dimit-

110
Venialia
peccata
quomo-
do remit-
tuntur.

dimittuntur omnia illa peccata venialia, ad quæ homo non est actualiter affectus, vel virtualiter. Si verò quis est affectus vni peccato veniali, & dolet de alio, remittitur peccatum de quo dolet, manet alio. Et quoniam in illa potestate ecclesiæ tradita in illis verbis: Quorum remiseritis peccata, non solum tradita est facultas remittendi peccata per pœnitentiam, quæ est sacramentum: sed etiam multis alijs modis, cum ad remissionem venialium non sint necessaria sacramenta: relicta est potestas ecclesiæ ad instituenda media ad eorum remissionem. Et ista sunt oratio dominica, benedictio Episcopi, unctio pectoris, aqua benedicta, & similia, quæ sine quocumque alio modo bono sufficiunt remittere venialia, per hoc quod fiunt, quia sunt ab ecclesia instituta in remedium venialium. De aqua benedicta Alexander quintus à Petro dicit, & habetur de cõse. d. 3. c. aqua. Aquam sale cõspersam populis benedicimus, vt ea cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur. Quod etiam omnibus sacerdotibus faciendum esse madauimus. Nam si sanguis vitulæ aspersus sanctificabat, multo magis aqua sale aspersa, & diuinis precibus consecrata, populum sanctificat. De oratione dominica habetur de pœnitentia. d. 3. c. de quotidianis. Et est Chrysol. dicentis. de quotidianis leuibusque peccatis quotidiana oratio fidelium sufficit, scilicet, Pater noster.

De

De benedictione episcopali, & Abbatum habetur. 1. q. 1. c. benedictio. c. multi. De unctione pectoris, habetur de pœnitentia. d. 1. c. tres sunt actiones. & d. 2. c. sicut inquit. & de sacra unctione. c. cùm venissem. §. 1.

QVÆRITVR, utrū peccata per pœnitentiam remissa redeant per sequens peccatum? S. Tho. 3. p. q. 88. ar. 1. dicit quòd in peccato duo possunt considerari, vnum est ipsa culpa, alterū reatus ad pœnam, & tūc ponit tres conclusiones. Prima, Peccatū nō potest redire quantum ad culpam. Patet, nam si Sortes occidit hominem & egit de illo homicidio pœnitentiam: & iterum post pœnitentiam furatus est, hoc vltimum peccatū furti non habet maculā homicidij. Secūda conclusio, Peccatum non redit quantum ad reatū pœnæ sensus, quia noua pœna sensus debetur peccato huic nouo, & non illa prior. Tertia conclusio, Peccata præterita redeunt per sequens peccatum quantum ad pœnā damni aliquo modo: quia eadem pœna damni erit pro quolibet peccato, & eodem modo priuatur visione diuina. Et hoc modo intelligitur illud Iacobi, Qui in vno peccauerit, factus est omnium reus. Verum est quòd peccata præcedētia dicuntur aliquo modo redire per quandam ingratitudinem, ad istum sensum, quòd grauius est peccatum quod nunc post remissa peccata fit, quàm si prius non essent

III
Peccata
per pœ-
nitentiam
remissa
an red-
deat per-
sequens
peccatū.

I

remif-

remissa peccata. Post remissionē enim iterū Deū offendere, magna ingratitude est. Hæc autem grauitas quæ ratione ingratitude confurgit, cum non mutet speciem peccati secundum omnes, nō est de necessitate confitenda. Non enim est opus, vt dicat: postquā iunt mihi dimissa peccata adulteratus sum. Patet igitur, quod peccata semel remissa nō redeunt per peccatum sequens. Sine pœnitentia enim sunt dona Dei. Roma. II.

112
Per pœnitentiā restituitur gratia & virtutes infusæ.

QVÆRITVR, vtrum per pœnitentiā restituantur homini gratia, & virtutes infusæ? Resp. secundū omnes, quod non est dubitandū de hoc. Nam cum in pœnitentiâ detur gratia, necessariō dantur omnes virtutes infusæ, quæ gratiā cōcomitantur: sicut in Baptismo, quia datur gratia, datur etiā virtutes morales. Sed tota difficultas est, vtrum resurgat pœnitēs ad tantā gratiam, quantam habebat antequam caderet, vel ad maiore, aut minore? Ad quod omnib⁹ alijs opinionibus dimissis, dico cū S. Tho. 3. p. q. 89. ar. 2. & 5. quod pœnitens non semper resurgit ad maiorem gratiā, quā illa à qua cecidit, nec ad æqualem, sed secundū proportionem contritionis, quam habet. Hæc opinio fuit antiquorū omniū, Alberti Magni, Alexādrī de Ales. 4. p. q. 77. mēbro. 5. & Bonauenturę 4. dist. 14. & Ricardi, & omnium illorum qui scripserūt in theologia grauitate, & modestē.
Hoc

Hoc probatur à posteriori præter auctoritatē Hieronymi, quā allegat S. Tho. quia experientia ostendit, quòd pœnitens non semper resurgit ad maiorem gratiam: videmus enim feruentissimos viros, post peccatum & pœnitentiā, tepidè & non ita feruenter, sicut antea operati: ergo non habent tunc maiorem gratiam & amorem Dei, amor enim Dei non est ociosus. Videmus verò magnum peccatorem aliquando feruētissime pœnitere, & exerceri in bonis operibus: igitur non omnes resurgūt semper ad maiorem, vel æqualē gratiam. Item ad gratiam requiritur dispositio, & quantò maior est dispositio, tanto maior gratia introducitur: sed cōtritio est dispositio non solum ad nouā gratiam, sed etiā ad gratiam præteritam: ergo quantò maior fuerit cōtritio, tantò maior erit gratia, etiam præterita. Dico igitur primò quòd cuiuscunq; resurgenti, extra gratiam, quæ datur ei secundum mensuram contritionis, quam habet, & quæ daretur etiam sine meritis prioribus, datur ei aliquid ratione præcedentium meritorum: verbi gratia, sit Petrus qui habebat centum meritorum gradus, cōtritur nunc post peccatum contritione vt decem: dico quòd vltra gratiam vt decem quæ datur ei ratione cōtritionis, datur aliqua gratia ratione præcedentium meritorum. Secūdo dico, quòd quanto prædicta cōtritio maior fuerit,

rit, tantò maior gratia dabitur ei ratione præcedentium meritorum: verbi gratia, Petrus antea habebat gratiam vt decem, & Plato vt decem, resurgunt ambo: Petrus contritione vt decem, Plato cõtritione vt. 20. dico, quòd Platoni dabitur maior gratia ratione præcedentium meritorum. Tertiò & vltimò dico, quòd perfectè pœnitenti, id est, ex toto conata, semper restituitur tota gratia præcedens. Nã perfectæ pœnitentiæ correspondet perfectæ restitutio, non est autem perfectæ restitutio nisi restituatur totum, ergo: & consequenter secundum proportionem pœnitentiæ restituitur præcedens gratia. Quia iustū est, quòd si toto conatu correspondet tota gratia, & medietati conatus respondeat medietas gratiæ, & tertiæ parti conatus. 3. pars gratiæ, & sic consequenter. Vnde optimū est saepe dolere de peccatis, vt restituatur tota gratia ratione præcedentium meritorum.

113

Per omnia bona opera restituitur aliquid de gratia perditâ.

V T R V M, autem ratione aliorū bonorum operū restituatur aliquid de gratia præcedenti? Probabiliter dicimus, quòd sic. Videtur enim omnino, quòd bonus princeps, si propter delicta abstulerit ab aliquo bona, postmodū illo pœnitente restituere ei princeps aliquam bonorum partē, tot obsequia posset deinde regi exhibere, quod reddat ei omnia: & esset hoc laudabile in principe. Ita prorsus videtur dignum sentire de Deo, & quòd

quòd diligenti Deum, vel danti eleemosynā, vel alia bona opera faciēti post pœnitentiā, restituat aliquid de gratia deperdita. Certum igitur est merita precedentia nō perdi omnino, sed recuperari à pœnitente.

¶ De contritione.

Contritione est pars pœnitentię tractatum aggredienti. Quaritur in primis quid sit contritio, quoniam ea est pœnitentię pars prima? Respon. quòd est perfectus actus pœnitentię. Pœnitentia enim virtus est, per quam placamus nobis Deum iratum, & consequimur remissionem peccatorū. Ad hæc enim duo debet dirigi tota pœnitentis intētio. Est autem iste actus pœnitētis dolor, vnde pœnitētis dolor est cōtritio, qui maximè propitiatur Deum. Hierony. & habetur de pœnitentia. d. i. cap. mensuram, apud Deum non tantum valet mensura temporis, quàm doloris. Et Chrysostomus homilia. 21. super Matthæum, non dolere quia peccaueris, magis indignari facit Deum, quàm id ipsum quod antea peccaaueras. Sunt de hoc infinita testimonia sanctorum, & sacrę scripturę attestātia, quòd dolor de peccatis est pars pœnitentię, valens ad remissionem peccatorū: vt patet ex cōuersione Magdalenę, & fletu Petri post negationem, &c. Habemus igitur, quod contritio est

I 3 dolor.

114
Cōtritio
quid sit.

dolor. Et ita diffinitur in Concilio Florentino, sub Eugenio. 4. Et in concilio Tridentino, Sessione. 14. cano. 4. Sed notandum duplicem esse dolorem, quia quidam est sensitivus, alius est intellectivus. Contritio autem est dolor intellectivus & non sensitivus: ut docet sanctus Thom. 3. par. quaest. 85. arti. 1. & omnes doctores. Quia contritio est in potestate nostra, sed dolor sensitivus non est in potestate nostra, ergo. Et adhuc proprie loquendo, contritio non est ipse dolor, sed odium & displicentia peccati, ex quo nascitur dolor. Est igitur contritio odium, nolitio, & detestatio peccatorum praeteritorum.

115
 An sit necessarium propositum non peccandi.

QVÆRITVR, an sufficiat dolere solū de peccatis praeteritis, vel an requiratur etiā propositū non peccandi? Hæc est grauis quaestio, & de qua sunt variae sententiæ. Maioris in. 4. dist. 14. q. 1. & Almain, & Bonauē. 4. d. 14. in expositione textus dicunt, quod si peenitēs nihil cogitat de futuro, nō oportet quod habeat propositū cauendi à peccatis, sed sufficit quod actualiter non habeat cōtrarium actum. Sanct. Tho. 1. 2. quaestione. 113. art. 5. & in 4. d. 14. in expositione textus & d. 17. q. 2. artic. 2. quaestiuncula. 4. & 3. p. q. 85. arti. 3. & q. 90. art. 4. & 3. cōtra gentes ca. 158. & 4. contra gentes. capitu. 72. & Adrianus quodlibet. 5. articu. 3. dicunt, quod requiritur
 actuale

actuale propositū cauēdi à peccatis futuris. Idē tenet Albertus Magnus. 4. d. 14. arti. 10. & Alexander de Ales. 4. par. mēbro. 9. Quæ harū sententiarū sūt vera. Firmiter tenēdum atq; intrepide dicendum est, quod sola sentētia D. Tho. quam stabilē & firmam faciunt primū verba concil. Florent. quæ dicunt, ad contritionē spectat dolere de peccatis cōmissis, cum proposito non peccandi deinceps. Præterea concilium Trident. Sessi. 14. ca. 4. cuius verba sunt. Contritio, quæ primū locū inter dictos pœnitentiæ actus habet, animi dolor ac detestatio est de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. Itē Ioan. 5. & 8. Existenti ad piscinam dixit Dominus & adulteræ, amplius noli peccare: nō dixit non pecces, sed noli. Item primum quod ab eo qui fecit iniuriam postulamus, est huiusmodi propositū (Señor nūca mas.) Item non habet veram pœnitentiā qui non diligit Deum super omnia: sed qui sic diligit Deum, vult ei in omnibus placere, & in nullo displicere ergo talis habet propositū cauendi futura.

Q V Æ R I T V R, de quo debeat esse cōtritio? Resp. quod nō de peccato originali, sed de peccatis actualibus. Patet tum ex verbis vtriusq; Concilij Florentini, & Tridentini in præcedenti quæstione citatis. Itē quia pœnitentiæ sacramentū nō habet locum neq;

115
Cōtritio
est de pec-
catis ac-
tualibus
sed nō o.

portet ve
de quoli
bet pec-
cato fit
distincta
cōtritio.

virtutem, nisi post sacramentum baptismi
susceptum. Vnde in Conci. Tridē. Sess. 14.
cano. 1. sic dicitur. Si quis dixerit in ecclesia,
catholica poenitentiam non esse verè & pro-
priè sacramentū pro fidelib⁹ quoties post ba-
ptismū in peccata labūtur, &c. anathema sit.
Ex qua sententia nunc diffinita liquidò cō-
stat sacramentum poenitentiae nullum locū
habere in pueris, nec in illis qui ad vsum ra-
tionis, nec in minimo peruenerunt. Nam si
peccare non potuerunt, nec poenitere, nec
confiteri tenentur. Et differentia, quia ad pec-
cata mortalia requiritur contritio: non tamē
ad venialia. Vtrum autem debeat esse con-
tritio distincta de omnibus peccatis in particu-
lari, vel an sufficiat vnica cōtritio de omni-
bus in generali, dubitari solet. Quidam enim
tenuerunt necessarias esse tot contritiones,
quot peccata mortalia, quia S. Thom. dicit,
quòd contritio debet esse distincta de singu-
lis peccatis mortalibus. Sed ego credo sicut
dicit Caieta. quòd hæc opinio sit falsissima.
Non oportet reddere poenitentia ita difficil-
lem, & inaccessiblelem. Quod ego sentio est,
quòd ad remissionem peccatorum sufficit
dolor generalis de omnibus peccatis: & non
requiritur dolor in particulari. Patet, quia
alias non posset homo consequi remissionē
peccatorum nisi aliquo certo & determina-
to tempore, quod est falsissimum: nam in

quo-

quocunq; momento potest homo sufficienter conteri, iuxta illud Eze. 33. In quacunq; die ingemuerit peccator, &c. Et sumitur ibi dies pro momēto. Sequela autem probatur quia ad cogitandū peccata requiritur certū tempus, ergo ad dolendū in speciali etiam requiritur tēpus certū. Et hoc primū conceditur, & necessariō cōcedendū est ab omnibus. Secundō dico, q̄ nec ante contritionē generalē, nec post, requiritur cogitatio & detestatio singulorum peccatorū in particulari ante confessionem: in ipsa enim cōfessione tenetur homo conteri in speciali. Cū enim cōfessio debeat esse distincta, tunc cū ea cōfiteatur, detestatur illa: nam aliās esset fictio. Nec oportet dicere, doleo de istis quatuor & de his. 6, sed doleat de omnibus, & confiteatur distinctē peccata sua, & hoc sufficit. Quia actus interior pœnitētię à quo exterior proficiscitur, singula mortalia, quæ sub cōfessione cadunt, respicit.

QVÆRITVR, utrū quicunq; dolor peccatorum quātumuis parvus sufficiat ad remittendū peccata? Scot⁹. 4. d. 14. q. 2. art. 2. dicit quòd licet quis habeat dolorem de peccatis propter Deum, cū omnibus alijs bonis circumstantijs: nisi talis dolor habuerit certā intensionem & continuationē, non sufficit. Quanta autem debeat esse ista intensio doloris, dicit quòd solus Deus nouit. Sed hoc est

117

An quilibet parvus dolor sufficiat ad remittenda peccata.

merè voluntariè dictum. In re autem necessaria ad salutem non debemus loqui sine auctoritate sacre scripturæ, aut sanctorum. Item arguitur contra hoc. Deus pronior est ad miserendum, quàm ad puniendum: sed quæcunq; intensio voluntatis in peccatum, etiam in vno instanti sufficit ad damnandum hominem: ergo quæcunq; intensio contra peccatum, in quocunq; instanti sufficiet ad consequendam misericordiã & remissionem. Tenendum igitur est (omissa multitudinè argumentorum) quòd in contritione non requiritur certa intensio, aut continuatio tēporis. Sed tunc dubitatur quomodo intelligitur, quòd contritio debet esse maximus dolor, vt dicunt doctores requiri: quia est de maximo malo, scilicet de offensa Dei? Ad hoc dicendum, quòd sicut dilectio Dei debet esse maxima non intensiue, sed affectiue & appretiatiue: ita requiritur quòd odio habeamus peccatū supra omne odibile: & reuera malle malle mortuus incurrisseq; quæcunq; alia damna, quàm peccatum: licet talis actus sit remissus gradualiter. Non oportet tamen quod pœnitens faciat illam comparationem, malle pati hanc mortem, vel illud malum, quàm incurrisse hoc peccatum (quamuis hic actus esset valde perfectus, & multū valeret ad pœnæ remissionem) sed sicut satis est ad dilectionem Dei super omnia, velle ei in omnibus

bus

bus placere, & in nullo displicere: ita ad contritionem sufficit dicere, ego nullo modo vellem offendisse Deum. Et licet experiamur in morte charorum nos plus dolere, quam in peccatis, non turbemur: quia hoc prouenit ex eo quod presentia magis mouent quam absentia: & magis connaturalia sunt magis sensibilia, ideo appetitum sensitium magis mouent. Hic autem dolor sensitius debet esse moderatus. Vnde apostolus. 2. Corinth. 2. admonet eos, ut consolentur poenitentem quendam, ne abundantiori tristitia absorbeat. Dolor autem intellectiuus non potest esse nimius.

V T R V M, de grauiori peccato sit habenda maior contritio, quam de minori? Respō. primò, quod non est necessarium dolere amplius de vno peccato, quā de alio, Patet, quia vt supra diximus, sufficit ad contritionem dolor in vniuersali de omnibus peccatis, & talis dolor non est tunc intensior respectu vnius peccati, quam respectu alterius. Secundo, dico, quod id esset conuenientissimum, vt scilicet maiorem dolorem habeat homo de maiori peccato. Quod autem hoc non sit necessarium patet, quia alias teneretur poenitens scire grauitates peccatorum, quod scilicet sit grauius peccatum, fornicatio, an detractio, quod nullo modo est dicendum.

Q V Æ R I T V R, vtrum dolor contritionis, habere debeat hanc circumstantiam finis,

118

An de
maiori
peccato
sit magis
dolendum.

119

An con-
tritio sit
dolor p-
pter Deū.

finis, vt sit propter Deum? Vtrum ad hoc q̄
 contritio sit sufficiens ad remissionē pecca-
 torum, requiratur dilectio Dei super omnia?
 Resp. q̄ de hoc sunt opiniones. Gabriel. 4.
 d. 14. q. 1. & 2. & Palude. d. 17. q. 2. conclusio-
 ne. 1. & Caiet. q. 1. de contritione, & Capre. 2.
 d. 41. q. 1. ca. 1. Grego. tenent quòd requiritur
 dilectio Dei super omnia. Et idem videtur
 dicere S. Tho. 3. p. q. 85. ar. 5. vbi dicit, quòd
 quintus actus qui concurrit ad contritionē,
 est actus charitas, & 1. 2. q. 113. arti. 4. 1. dicit
 quòd ad pœnitentiam non sufficit motus
 fidei, nisi sit informat⁹ charitate. & 3. p. q. 85.
 art. 6. dicit quòd actus pœnitentiæ nascitur
 ex actu charitatis. Et probatur, quia in pœni-
 tentia sit integratio amicitie (fit enim ex ini-
 mico amicus) sed hoc est impossibile, nisi
 inimicus incipiat diligere, ergo. In contrariū
 est, quia dilectionis actus est perfectior, quā
 actus pœnitentiæ: ergo remissio peccatorū
 non deberet tribui actui pœnitentiæ, sed actui
 dilectionis: cuius oppositum dicunt omnes.
 Pro solutione huius dubij notandū, q̄ actus
 pœnitentiæ est actus distinctus ab actu dile-
 ctionis Dei: quia pœnitentiā & charitas distin-
 guuntur, ergo etiam actus earum. Hoc sup-
 posito, videtur quòd non possit esse pœnitē-
 tia sine dilectione Dei, quia odiū nascitur ex
 amore, ergo odiū peccatorū nascitur ex dile-
 ctione Dei: si enim non diligerē Deū, quare
 odio

odio haberē peccata? nūquid propter amorē
 creaturæ? non certè, sed propter Dei amorē:
 cū igitur odium peccatorum sit super omne
 odibile in verè pœnitenti, ergo procedit ex
 amore Dei super omnia. Et ita est regulari-
 ter, q̄ peccator ex amore mouetur ad pœni-
 tendum. Potest tamen esse q̄ in voluntate
 nō sit alius actus, quā iste, doleo quia offendi
 Deum: qui nec est elicitus, nec imperatus à
 charitate, & iste talis actus sine alia dilectione
 sufficit ad remissionem peccatorū, qui licet
 regulariter procedat à charitate, tamē remis-
 sio peccatorum magis tribuitur pœnitentiæ,
 quā charitati, quia in sacra scriptura illi actui
 promittitur remissio. Et S. Tho. dicens, q̄
 pœnitentia procedit ex amore, intelligēdus
 est cōmuniter & regulariter: vt patet apud
 ipsum. 4. d. 14. q. 1. ar. 2. quæst. 1. Verum est
 q̄ ipse actus pœnitentiæ, nolle Deo displicere,
 est vera dilectio. Dolor igitur peccatorum
 debet esse propter Deū, non propter timo-
 rem pœnarū, aut propter quoduis aliud: sed
 quia sunt offensæ Dei patris pijsissimi.

QVÆRITVR, utrū qui dolet, vt nūc
 diximus, semper recipiat gratiā? Caiet. q. 1. de
 cōtritione. tenet mirabilē opinionē, scilicet
 q̄ stat quempiā dolere de peccatis perfectè,
 & perfectè proponere cauere ab illis in futu-
 rum, & perfectè diligere Deū super omnia &
 non habere gratiā. Ratio eius est, quia aliās se
 que-

120

An qui
 dolet pro
 pter Deū
 semper
 recipiat
 gratiam?

queretur quod posset quis habere evidentiam quod sit in gratia. Oppositum tenent omnes doctores, & dicunt quod quam primum fecerit aliquis totum quod in se est, statim habebit gratiam. Vide S. Tho. 1. 2. q. 112. art. 2. ad 1. & q. 113. art. 3. & 8. & 3. p. q. 85. art. 5. & 6. Et in pluribus alijs locis. Et oppositum esset contra scripturam sacram dicentem, *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*: iam hic poenitens convertitur ad Deum, & Deus non convertitur ad poenitentem. *Iacob. 4. appropinquate Deo, & appropinquabitur vobis.* Et *Ioan. 14. Qui diligit me, diligetur a patre meo.* Et *Psal. 50. Cor contritum & humiliatum Deus non despicias.* Falsissimum ergo est quod Caiet. dicit. Et dico quod non stat. de lege quod taliter poenitens careat gratia cum faciat totum quod in se est. Nec hoc dato sequitur se scire evidenter quod habeat gratiam. Non enim ego possum habere evidentiam, quod doleo de peccato super omnia, vel quod proponam perfecte cauere in futurum. Habemus igitur pro certo, quod qui sic dolet habebit gratiam.

127
An attritio possit fieri contritio.

Q V Æ R I T V R, utrum attritio possit fieri contritio? Ad hoc suppono ex omnibus doctoribus, & S. Tho. quod nihil aliud est contritio, quam dolor perfectus: attritio vero dolor imperfectus. Tunc dicit S. Tho. 4. d. 17. q. 2. art. 1. quæstiuncula. 3. quod attritio non potest fieri contritio. Probatur, quia principium contritionis est gratia: virtus infusa:

attri-

attritionis verò principium est habitus acquisitus, vel sola potentia, idē autē actus non potest elici à virtute infusa, & acquisita, vel à potentia, ergo. Sciendum est tamen, quòd duplex est contritio, quædam intrinsecè, que habet hoc pro obiecto: doleo de peccatis super omnia. Alia extrinsecè, id est, ex circumstantia, & sic omnis dolor qui est cum gratia vocatur cōtritio. Eodē modo duplex est attritio. Quædam intrinsecè ex obiecto, vt putà, doleo de peccatis, quia turpia sunt & infamia, vel propter infernū. Alia extrinsecè, puta doleo de peccatis propter Deum: & cū omnibus circumstantijs, sed omitto præceptū aliquod necessarium. Tunc fit conclusio, Nunquā ex attritione fit cōtritio intrinseca, quia differunt ex obiecto: vna enim dolet propter Deum, alia propter poenas. Vnde cōclusio S. Th. intelligitur de attritione propriè dicta, & de contritione propriè dicta.

QVÆRITVR, vtrū tota ista vita sit tēpus contritionis? Respondeo primò, quòd est expediens & conueniens sæpe dolere de peccatis. Et sancti ita consulunt. Ad amicitiam enim pertinet sæpe dolere de offensa facta amico maximè quia dolere debem⁹ quousq; reparemus detrimentū factum per peccatū: sed multa sunt quæ nullo modo possunt reparari, putà tempus quod perdidimus peccādo, ergo per totam vitam dolere debemus de

An tota
vita sit
tēpus cō-
tritionis.

de illo. Hoc autē intelligendū esse de dolore qui est in voluntate, nam de sensitivo dolore graue esset videre amicū semper esse tristem. Loquēdo autē de doloris tēpore, qui est sub p̄cepto dico, quòd de peccato semel dimisso non tenemur amplius dolere, quia Deus nō iudicat bis in id ipsum, vt dicitur. Nahū. 1. Sed de peccato non dimissio est dubium quando teneatur homo cōteri? Ad hoc Caie. quodlibeto. 2. quæst. 3. dicit quòd p̄ceptū contritionis partim est affirmatiuum, quia obligat ad actum, scilicet ad dolorē; partim negatiuum, quia obligat ad non manendū in peccato. Loquendo de hoc p̄cepto in quantum est affirmatiuum, obligat semper, sed non ad semper, sicut & reliqua p̄cepta affirmatiua: scilicet in casu necessitatis, putà cū quis administrat, vel recipit sacramētū, vel in articulo mortis. Loquēdo verò de p̄dicto p̄cepto in quantum est negatiuum obligans ad nō manendū in inimicitia Dei, obligat sicut & cætera p̄cepta negatiua semper & ad semper, & ad statim. Et sicut qui tenet alienum tenetur statim reddere, sic qui est in statu inimicitie Dei, tenetur statim ab illo exire. Peccat autem contra hoc p̄ceptum qui habet actum cōmissionis contrarium, putà si dicat, volo manere in hoc statu per diē, aut per horā. Sicut qui retinet alienū non semper peccat de nouo, sed cū habet hunc

hunc actum positivum, nolo reddere alienū, est tamen semper in malo statu. Magister meus Victoria tenet quod nullum est præceptum de poenitentia aut cōtritione, quod obliget sub nouo peccato. Quāuis peccatū mortale sine poenitentia non possit deleri, ac proinde sit necessarium delere, seu poenitere: sed qui non poenituerit, damnabitur quidē propter peccata, quæ cōmisit, sed nō quia nō poenituit. Sed quia mihi magis placet opinio contraria, ideo hanc non prosequor.

QVÆRITVR, utrum post hanc vitam si locus poenitentia? Resp. q̄ non, sed prout in corpore gessit siue bonū, siue malū recipiet in. Corinthio. 3. Et ubi ceciderit lignū, ibi manebit, Ecclesiast. 11. Veniet nox quando nemo poterit operari. Ioān. 9. Sed cōtra de Traiano, & alijs, quos Apostoli suscitauerūt, quorum aliqui forsan erant in infernum detruli. Respōd. nō dubito quin Deus possit homines damnatos liberare ab inferno, sed hoc est præter legē. Id autē quod dicitur de Traiano timeo q̄ sit fabula, tamen quicquid sit, Deus potest omnes damnatos eripere ab inferno, etiam si non poeniteant. Et sic non opus est dicere quod suscitauit illum ad poenitendum: non enim erat opus.

QVÆRITVR, utrum saltem peccata venialia post hanc vitam remittantur? Resp. q̄ cum multi moriātur in peccatis venialibus, **K** **VEL**

123

An post vitam sic locus poenitentia.

124

An venialia re-

vel quia non cogitauerunt de illis, vel quia complacent sibi in aliquo, necessariū est dicere quod in alia vita remittantur. Et ita S. Tho. 4. d. 21. q. 1. art. 3. Et in additionibus. q. 4. ar. 3. dicit, quod peccata venialia remittuntur in purgatorio & eodem modo sicut in via remittuntur. In inferno autem ideo non remittuntur, quia ibi existentes sunt inimici Dei, & Deus eorum opera non acceptat. At existentes in purgatorio sunt amici Dei, & ideo acceptantur eorum opera: & etiam per displicentiam peccatorum remittuntur eis peccata venialia. Ita Greg. 4. dialog. c. 39. & habetur. 25. dif. ca. qualiter. & Aug. 21. de Ciuitat. c. 24. Matt. 12. Nō remittetur ei neq; in hoc seculo, neq; in futuro. 2. Macha. 12. Sancta ergo & salubris cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur. Opera igitur bona existentium in purgatorio sunt quidem meritoria remissionis peccatorum, non tamen gloriae.

125
An contritio remittat totā peccatam.

Q V Æ R I T V R, vtrū semper remittatur per contritionē tota poena peccatis debita.
Resp. iuxta fidē catholicā negatiuē ita enim definitū est in Concil. Trid. sess. 14. Cano. 12. his verbis. Si quis dixerit totā poenā simul cū culpa remitti semper à Deo, anathema sit. Et itē can. 15. in fine. Præterea patet nā iā satisfactio nō esset pars huius sacramēti, quod est contra prius definita. Item, quia aliās non esset opus purgatorio. Quod autē post remissionem

neq;

netis culpæ maneat reatus poenæ, probatur
unica auctoritate. 2. Reg. 12. Vbi postquã pec-
catũ David remissũ est, dicitur in poenã eius,
unicus filius qui natus est tibi morietur. Et
alius loc⁹ Iosue. 22. An parũ vobis est q^d pec-
castis in Beelphegor? vsq; in presentẽ diem
macula hui⁹ sceleris in vobis permanet. Vi-
de S. Tho. 1. 2. q. 86. ar. 2. Potest nihilominus
tãta esse cõtritio, q^d sufficiat ad remittendum
totã poenã, sicuti credimus de Magdalena. Et
hæc de contritione sufficiant.

diff.º confessionis.

SEQVITVR DE CONFES-

*è legitima corã
Deo & sacerdote*

sione, secũda poenitentie parte.

*peccatorũ declara-
tio cum spe veniæ*

De hac materia Confessionis tractant doct. in
distinct. 17. & S. Thom. ibidem, & in additioni-
bus, quælt. 6. Et ante omnia.

VERITVR, utrũ cõfessio sit
de necessitate salutis? Resp. q^d sic,
& ita firma fide tenẽdũ est, ut pa-
tet ex Concil. Tridenti. sessio. 14.

126

*Cõfessio
est neces-
saria ad
salutem.*

Cano. 6. cuius verba sunt. Si quis negauerit
confessionem sacramẽtalem vel institutam,
vel ad salutem necessariã non esse iure diui-
no, anathema sit. Idem patet ex cap. Omnis
vtriusq; sexus. de poenitentijs & remissionib⁹
vbi hoc expressẽ dicitur, ex præallegatis cõ-
stat confessionem esse de iure diuino. De
qua tamen re inferius aliqua dicentur. Sed
dubiũ est, an si cõfessio nõ esset præcepta de

iure diuino, posset ecclesia ad eam obligare. Nā si possit parū refert scire an cōfessio sit de iure diuino, sufficit enim q̄ iā ecclesia in cōcilio generali obligauit omnes ad confessionem. Et videtur q̄ ecclesia nō potuerit cōfessionē præsipere. Nā secundūm communem opinionē ecclesia non habet iurisdictionem super actus interiores, ergo saltem nō possent obligare ad confitendū illos: quod quidā asserunt, sed tamē damnati sunt. Itē ecclesia non posset me obligare etiam pro quocūq̄ crimine, vt religionem profiterer, quia esset nimis graue onus, vt est communis opinio, sed etiam est onus grauissimū & difficilimū peccata confiteri: ergo si non esset preceptū diuinum, ecclesia nō posset ad hoc obligare. Hæc est res disputabilis, & qua parū indigemus, quia habemus pro certo, q̄ de cōfessione sit preceptum in iure diuino, vt primo probauimus. Notandū tamē quod duplicia sunt precepta, quæ dā quæ licet sint absoluta, non obligāt hominem absolute, sed in casu, vt de elemosyna est absolute preceptum, & tamē non obligat nisi in casu necessitatis & potest esse quod nunquam occurrat talis casus in vita, & idē nō vocatur elemosyna necessaria ad salutē. Idem de sanctificatione Sabbati, maximē si ecclesia non determinasset diem. Idē de honorandis parentibus. Alia sunt precepta quæ obligāt absolute, &

non

In fine nu-
mero

191

nō est satis in casu, sed oportet vt vos quera-
tis casum, & disponamini ad implendū illa.
Et huiusmodi est præceptum baptisimi, con-
fessionis, Eucharistię, circa quæ teneor facere
ad illa implenda. Et hæc vocantur necessa-
ria ad salutem.

Q V Æ R I T V R, an confessio sit adeo
necessaria ad salutem, sicut baptismus: ita q̄
nunquam liceat illa omittere. Resp. primo,
q̄ non est adeo necessaria vt baptismus. Nā
puer sine actuali baptisimo nō potest saluari,
potest autē homo saluari sine actuali confes-
sione. Sed vtrūm cum quis potest confiteri,
possit aliquādo omittere confessionē? Resp.
pro nunc quod multa sunt præcepta Dei, &
sic quodocunq; quis posset confiteri sine
transgressione præcepti diuini, tenetur confi-
teri, etiam si perdat bona. Si verò simul con-
currat aliud præceptum diuinum cum con-
fessione, & præceptū confessionis non possit
impleri sine alterius præcepti transgressione,
si aliud est maius (maximè de iure naturali)
tunc non tenetur confiteri, quale est non
scandalizare. Vnde si foemina sciret confes-
sorem scandalizandū, si ei confiteretur, non
tenetur confiteri ei, vt latius infra dicemus.

Q V Æ R I T V R, an cōfessio sit de iure
naturali? Resp. q̄ non. Quia sacramenta ec-
clesiæ sunt de illis quæ sunt supra naturam,
& pertinentia ad fidē. Quis enim cognosceret

127
Confes-
sio nō est
tā neces-
saria li-
cet ba-
ptismus.

128
Cōfessio
nō est de
iure na-
turali.

aquam mundare peccatorem?

139
Peccata
venialia
an tenea-
mur con-
fiteri.

QUÆRITVR, vtrū teneamur cōfiteri peccata venialia? Resp. q̄ omnes cōueniunt in hoc, quod qui habet mortalia peccata nō tenetur confiteri venialia, quia si teneretur confiteri vnum veniale, ergo & omnia: & cū venialia sint infinita, esset quasi impossibile omnia cōfiteri. Sed dubium est, an qui nō habet nisi venialia, teneatur ea confiteri semel in anno? De hoc S. Tho. q. 6. ar. 3. ad. 3. ponit duas opiniones. Prima dicit, q̄ tenetur, quia præceptū de confessione est absolutum & potest impleri, ergo. Secunda opinio dicit quòd nullus tenetur confiteri venialia. Et hæc est tenēda, quia præceptū de cōfessione, intelligitur de mortalibus, vt expressè diffinitur in Cōcil. Tridē. sessio. 14. Cano. 7. vbi sic dicitur. Si quis dixerit sacramentum poenitentiae ad remissionē peccatorū necessarium non esse iure diuino confiteri omnia & singula peccata mortalia, &c. anathema sit. Pōdera verbum, peccata mortalia. Item patet ex eo quod dicitur in c. omnis vtriusq; sexus. &c. cōfiteatur proprio sacerdoti. Circa venialia verò nō est proprius sacerdos, nam quilibet potest ea confiteri cui voluerit. Itē ecclesia noluit de nouo præcipere confessionem, sed præceptum iuris diuini determinare quoad tempus executionis: at à Christo nō est præcepta confessio, nisi mortalium, ergo.

Item

Item in illa decretali imponitur non confitenti grauiſſima pœna, vt ſcilicet viuēs arceatur ab ingreſſu eccleſiæ, & mortu⁹ chriſtiana careat ſepultura: ſed huiuſmodi pœnæ non imponuntur à pia matre eccleſia perfectioriſ viris, quales ſunt qui habent ſolùm peccata venialia, quæ alij peccatores nō tenentur cōfiteri (aliàs meliores eſſent peioris conditionis) ergo. Itē quia ad remiſſionē venialium ſunt quā plura remedia, videlicet confeſſio generalis, oratio dominica, iunſio pectōris, &c. Cæterū & ſi nullo iure teneamur cōfiteri venialia, laudabile tamen eſt & valde vtile illa cōfiteri, horū enim peccatorū confeſſio ſufficiens materia eſt ſacramenti pœnitentiæ. Eſſetq; hæreſis aſſerere q̄ non liceat confiteri peccata venialia. vt diffinitū eſt in cōcil. Triſeſſi. 14. Cano. 7. Cuius verba ſunt. Si quis dixerit non licere confiteri peccata venialia, anathema ſit. Talis igitur qui non habet niſi venialia, petat in parochate Euchariftiam, & ſacerdoti dicēti q̄ prius cōfiteatur, reſpōdeat ſe non egere confeſſione, & ſacerdos credat. Sed quis eſt hic, & laudabimus eum?

QVÆRITVR, utrū aliquis poſſit cōfiteri peccatum q̄ non habet? **Reſp. S. Tho.** quòd ſi nūquam licet mentiri, multò minus in confeſſione. Sed quale peccatum erit? Dico probabiliter quòd qui confitetur mortale quod non habet, peccat mortaliter: quia

130
Mentiri in
cōfeſſione,
quale
ſit peccatum.

Scrupu-
loli infamant sa-
cramenta.

peccat circa ea quæ sunt de necessitate cōfessionis, & decipit confessorem, qui absoluit quæ non potest absolui: & consequenter dico, quod confessio non fuit integra, ac proinde nulla & iteranda: quia non cōfiteatur de illo mendacio pernicioso. Si autem peccatū de quo dubitat, confiteatur tanquam certū: si id faciat credēs esse magis securum, ut communiter fit, non peccat. Si autem faciat animo decipiēdi confessorem, peccat mortaliter. Sed quid de scrupulis, ut si habeo suspicionem, quod feci peccatū. Resp. quod non solum non teneor confiteri, sed neque debeo facere, si credo quod non cōsensi. Quia in rebus moralibus debemus procedere ex crassis coniecturis Deus enim non est sophista, nec querit laqueos. In rebus autem moralibus vocatur demonstratio, ubi habeo coniecturas pro vna parte & non pro alia, licet habeam formidinem eius. Isti qui sic confitentur infamant sacramenta & reddunt ea odiosa, satis est confiteri peccata certa & dubia; sed non de scrupulis qui sunt veri scrupuli. Nam de his loquor. Exemplum, est aliquis qui omnino habet propositū cauēdi à peccatis, & nullo modo vellet consentire tentationibus, & expertus est quod solet resistere cogitationibus & illecebris, postea occurrerunt cogitationes & detentus fuit in illis, & postquam discesserunt non recordatur si aduertit, si consensit, vel qualiter se habuit.

Dico

Dico quòd de tali scrupulo non oportet cōfiteri. Et eodē modo de cogitationibus fidei, & phantasijs quæ occurrunt homini etiam parato mori pro fide, si opus esset.

Dubitat̄ur, vtrum peccet mortaliter qui confitetur peccatum veniale, quod nō fecit? Nam quòd peccet venialiter certū est. Caiet. in. 2. 2. in materia de mendacio dicit quòd est peccatum mortale: quia mentitur in iudicio ubi tenetur dicere veritatem. Sed respond. quòd nō est mortale: nā licet sacerdos possit exigere veritatem à pœnitente, non tamen quācunq; veritatem, sed eam quæ pertinet ad materiam iudicij sui: & cū venialia non sint materia confessionis, mentiri circa illa, non est peccatum mortale. Sicut nec si confessori interroganti, an sim pauper, dixerò q̄ non, cū tamē re vera sim pauper, nō pecco mortaliter. Et quanuis Caieta. in. 2. 2. fuerit illius sententia, tamen in summa cōfessionis moderatiùs loquitur dicēs, quod si sit intētio pœnitentis facere peccata venialia materiā confessionis, tunc mentiri (etiam circa venialia) esset mortale, quia iam veniale est materia principalis & pertinēs ad iudiciū. Si vero non est intentio pœnitētis facere venialia materiā confessionis, mentiri circa illa nō est mortale. Sed adhuc dico, quod etiam si habuero intentionem efficiendi materiā confessionis ex venialibus, dicens mendaciū

131

Mentiri

circa venialia in confessione quale Peccatū sit.

K 5

circa

circa illa, vt si dicam me non fuisse mentitum, non pecco mortaliter: quia per hoc q̄ nolo dicere mutatur intentio prior, & iam non manet materia confessionis, etiam si non habuero reflexionem illam, nolo quòd hoc peccatum, quod volo tacere sit, materia confessionis.

132

An statim post peccatum tenemur confiteri.

Quando tenemur confiteri.

QVÆRITVR, quando obligat præceptum confessionis, an statim post peccatum? S. Tho. 4. d. 17. & in additionibus. q. 6. art. 4. dicit q̄ hoc præceptum potest multipliciter considerari. Vno modo stando in solo iure diuino, seclusa ecclesiæ determinatione. Alio modo post ecclesiæ determinationem. Loquendo igitur secundum primam considerationem, dicunt aliqui, q̄ obligat solum semel in vita, in casu necessitatis: sicut & alia præcepta affirmatiua, putà in articulo mortis. Sed contra, quia tunc esset impossibile confiteri peccata, nam cum ad hoc requiratur memoria peccatorum, videtur impossibile, moraliter loquendo, q̄ quis habeat in memoria peccata quæ commisit in 40. annis: & sic frustraretur illud præceptum, saltē pro maiori parte, quia paucorum peccatorum in fine vitæ posset quis habere memoriã. Ideò dicunt alij, q̄ tenetur quilibet confiteri in articulo necessitatis, qui vocatur quando est periculum obliuionis, sicuti & alia præcepta tenemur implere quando est probabile, quòd si tunc

non

nō implētur postea nō poterūt impleri: sicut de auditione missæ, non tencor eam audire manē, nisi solū sit vnica missa, quę mane celebratur: & sic de cōfessione quā tenetur facere intra illud tēpus, q̄ sufficit ad memoriā peccatorū retinendā. Sed cōtrā, quia si hoc esset verū, ecclesia negligēter determinasset in ea. omnis vtriusq; sexus. tēpus vnius anni pro cōfessione: nam probabile est, quōd in vno anno obliuiscuntur aliqua peccata. Certum enim est, q̄ si de iure diuino teneremur cōfiteri peccata nostra pluries in anno, nō posset ecclesia dare facultatem, q̄ differretur confessio vsq; ad annum: sed sunt aliqui qui in vno anno obliuiscuntur, ergo. Ad hoc sciendum, quōd ecclesia non dedit nouā licētiam, sed coërcuit negligentiam, nec voluit dicere quōd non cōfiteantur ante annum: sed quo ad forum exterius voluit arētare. Vnde si quis aggredieretur periculū mortis ante annum, ecclesia nō deobligauit illū à confessione in tali casu faciēda. Sed quia nunc nemo obligatur confiteri nisi semel in anno (aliās ecclesia deciperet nos) ideò falsum est quod isti dicunt. Itaq; videtur mihi, & est notandū pro alijs p̄ceptis, quōd Christus instituit ecclesiam & dedit sacramenta & p̄cepta generalia, non autem dedit p̄cepta particularia, & ordinationes speciales quib⁹ solis posset gubernari: vt isti hæretici somniant.

Quod

Quod patet, nam Christus nō determinauit
 Episcopos per diuersas dioeceses, & tamen
 nisi essent Episcopatus distincti, esset impos-
 sibile ecclesiam gubernari, quia possent præ-
 cipere cōtraria. Nec in eo fuit prouisio Chri-
 sti insufficientis, nā idcirco constituit prælatos,
 vt gubernarent Ecclesiam, & præcipit fide-
 bus, Obedite præpositis uestris. Secundo
 notandū quòd Christus reliquit aliqua præ-
 cepta generalia sine determinatione, quæ
 quidem nō possunt commodè obseruari ad
 Christi intētiōē, nisi ecclesia determinasset
 tempus, vel modum, &c. Verbi gratia Chri-
 stus posuit præceptum Eucharistiæ dicens,
 Nisi manducaueritis carnem filij hominis,
 &c. Stando solūm in præcepto Christi, quā-
 do teneretur homo sumere Eucharistiam? Si
 dicas, q̄ semel in vita, hoc non est verisimile,
 cūm secūdū Hieronymū, Augu. Ambrosiū,
 & alios doctores, in oratione dominica per
 panem quotidianū intelligatur Eucharistia.
 Cūm etiā Apostoli, & in primitiua ecclesia
 fideles frequentarent hoc mysterium. Et
 Christus dixit: Hæc quotiescunq; feceritis,
 in mei memoriam facietis. Et iterum: Hoc
 facite in meam cōmemorationē. Ac proinde
 patet, prædictum præceptum non posse cō-
 modè obseruari ad intentionem Christi sine
 ordinatione & determinatione ecclesiæ. Itē
 præceptum de celebratione festi, quomodo

impleretur? nunquid sufficeret semel in vita genua flectere, & Deum colere? Sic igitur dico de præcepto confessionis, quòd de iure diuino, tenemur confiteri quando ecclesia determinauit. Nec enim stando in iure diuino potest determinari quando obliget: fuit etenim intentio Christi quòd ista mysteria frequentarentur.

N V N C videamus vtrum stando in iure diuino, sint aliqui casus in quibus teneamur statim confiteri? Aliqui antiqui, & quidam summiſtæ dicunt, q̄ peccator tenetur statim confiteri: quia aliàs exponeret se periculo: posset enim mori, vel impediri lingua, vel memoria labi. Item quia secus agendo, iam non facit quod in se est. Huius sententiæ est Innocentius in c. omnis. de pœnitentijs & remissionibus. Idẽ videtur sentire Archid. in cap. ille rex. de pœnitentijs. d. 3. Sed S. Tho. & alij doctores dicunt, q̄ non tenetur homo statim post peccatum confiteri. Patet, nemo tenetur statim ad cõtritionem, quæ est magis necessaria, quàm confessio, ergo nec ad confessionẽ. Item hoc nõ determinatur in iure diuino, aut positiuo, ergo est falsum. Item ecclesia determinauit semel in anno, ergo hoc sufficit.

S E D, vtrũ homo de iure diuino teneatur confiteri in articulo mortis? Respõ. quòd sic. Nam peccator tenetur cõfiteri, & nõ potest post

133

Casus in quib' tenemur statim confiteri.

134

In niste
eis arde

culo, an
teneamur
de iure di
uino, con
fiteri.

post mortē, ergo qui est in illo articulo, si nō
vult confiteri exponit se periculo. Vnde in
c. cū infirmitas. de penitentijs & remissioni-
bus. præcipitur medicis, vt admoncant & ex-
ponāt infirmis pericula mortis: in quo erit
communiter medici, ne contristant infirmū.
Sed verum est, quòd debent facere quantum
melius potuerint: sed omnino sunt negligē-
tes medici. Et potest contingere quòd pro-
pter eorum negligentiam dāentur aliqui in-
firmi. Sed quid vocatur articulus mortis? Re-
spondet Palud. 4. d. 17. q. 2. quòd non dicitur
articulus mortis, vnde quis potest mori: sicut
non est articulus mortis iustar, iugara las
cañas, correr toros, o cauallos: tunc enim nō
tenetur homo cōfiteri ante ista exercitia: sed
articulus mortis vocatur, vnde cōmuniter, &
frequenter solet sequi mors, sicut intrare bel-
lum. De intrantibus autem mare est dubiū,
si enim esset paruum spacium & mare esset
placidum, non tenetur confiteri. Breuiter
arbitrio boni viri relinquatur iudicium de
periculo mortis.

QVÆRITVR, vtrū ante Eucharistiā
teneatur homo de iure diuino confiteri? Cō-
munis opinio est, quòd sic Caiet. 3. par. & in
summa tenet oppositum. Cuius sententia in
Concil. Tridentino, sess. 13. de sacramēto Eu-
charistiæ in calce canonis vndecimi, dānata
est & reprobata, ita, vt nec opinatiuè possit
defen-

defendi, etiam sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda. De hoc iam disputauimus supra. Ex dictis sanctorum non est dubium quin teneatur confiteri, si habeat copiam confessoris. Si autem non habeat & debeat celebrare diebus festiuis, bene poterit sine praua confessione: maxime si non celebrando incurrat aliquam notam infamiae.

S E D utrum ad recipienda alia sacramenta teneatur homo confiteri? De hoc Marsilius. 4. q. 12. art. 1. facit magnam difficultatem, & dicit particulariter de recipiente sacramentum ordinis, quod ordinandus tenetur confiteri prius, quia sacramentum ordinis directe ordinatur ad copiam gratiae, & esset magna irreuerentia non disponere se ad receptionem illius. Sed respondeo absolute (omissis opinionibus) quod ad receptionem aliorum sacramentorum nemo tenetur confiteri. Vnde de consecra. d. 4. ca. vt ieiunij. dicitur, quod qui confirmandi sunt, si sunt perfectae aetatis, admoneantur vt prius confiteantur. Vbi admonitio potius videtur consilium, quam preceptum. Et si non est necessarium ante hoc sacramentum confiteri in quo recipitur copia gratiae: multo minus erit in alijs. Quod clari⁹ patet ex verbis concilij Tridenti. sessione. 24. de reformatione matrimonij c. 1. vbi sic dicitur. Postremo sancta Synodus coniuges hortatur vt antequam contrahant, vel saltem

135

An ad recipiendum alia sacramenta teneamur confiteri.

136

Immo, si
dicitur in
consecra.
et non
ad hoc
sacramentum
teneamur
confiteri.

triduo ante matrimonij consummationem
sua peccata diligenter confiteantur. Et ad
sanctissimum Eucharistia sacramentum præ
accedāt. haftenus ibi. Verum est, quòd quia
omnia sacramenta conferunt gratiam, vide-
tur aliqua negligētia accedere ad illa sine cō-
fessione. Sed quia nō requiratur confessio, pa-
tet etiam, quia ecclesia hoc nō determinavit,
nec in iure diuino habetur, ergo non est nec-
cessaria. Sed vnde magis habemus quia requira-
tur confessio ante Eucharistiam, quàm ante
alia sacramenta? Respō. quòd hoc habemus
ex Paulo dicente, probet autem se ipsum
homo, &c. Et ex vsu ecclesiae: vbi qui non
confitetur haberet conscientiam peccati mor-
talis. Item ex dictis sanctorū, & ex. c. omnis
vtriusq; sexus, vbi precipitur confessio ante
pascha propter Eucharistiam in eo sumendam.

136
Ad admī-
nistrandū
sacramē-
ta, an sa-
cerdos.
teneatur
cōfiteri.

S E D vtrū ad administrandū sacramēta
teneatur sacerdos confiteri? Resp. quia nō, quia
aliās sequeretur perplexitas. Nam si essent
decem sacerdotes omnes in peccato mortali
quis audiret prius alterius cōfessionem? Sed
ex reuerentia quam debemus sacramentis,
cōmodum est, quòd antequàm illa ministre-
mus, vel euangelium legamus, confiteamur
si potest cōmodè fieri. Et aliquando negli-
gentia cōfessionis posset esse venialis, nūquā
tamē mortalis: & hoc teneatur sine quocūq;
scrupulo. Adrianus, Palude, & Bonauen-
ponūt

ponunt aliquos casus in quibus tenetur homo statim confiteri, sed ego non credo eis.

QVÆRITVR, quādo tenetur homo iure humano confiteri? Dices q̄ semel in anno. Vt diffinitū est in illo cano. oīs vtriusq; sexus. Præterea idē diffinitur in Conc. Trid. Sess. 14. cano. 8. cuius verba sunt. Si quis dixerit ad confessionē omniū peccatorū, qualē ecclesia seruat, non teneri omnes & singulos Christi fideles, iuxta magni Cōc. Later. cōstitutionē semel in anno, anathema sit. Sed quæro ego, quādo? nam in illo c. oīs vtriusq;. non determinatur tēpus, ac proinde ex illo præcepto nō plus obligamur cōfiteri in quadragesima, quā in extra: & ita est. Vnde dico, q̄ si quis extra quadragesimam semel fuerit cōfessus, si postea habuerit impedimentum sumendi Eucharistiam in paschate, non tenetur confiteri in quadragesima. Et si recorderetur se in confessione præcedēti oblitū fuisse aliquod peccatum mortale, non tenetur illo eodem anno iterum confiteri, sed potest expectare aliam quadragesimam.

S E D quid faciet obliuiosus? an teneatur scribere peccata, vel aliter mādare memoriæ peccata? Maio. 4. d. 17. q. 2. dicit q̄ sic. Ego nō credo q̄ teneatur, imō nec laudo, q̄ peccata scribantur. Probo, quia non tenetur aliquis magis ad cōfessionem, quā ad contritionē: sed ad contritionē habendā nō oportet pec-

L cata

De iure humano qñ tenemur confiteri.

Obliuiosus an teneat scribere peccata ad confitendum.

cata scribere (sufficit in generali conteri de oblitis) ergo nec ad confessionem requiritur id. Nec enim oportet iugum domini reddere grauius, satis est quòd quādo confitetur, debet dare operam, vt recordetur peccatorum, & alia sunt fabulae. Ita dicit Sylue. (doctor non spernendus) verb. Cōfessio. 1. §. 1. in fine. Et præterea difficile est profectò q̄ aliquis habens curam animæ suæ, obliuiscatur alicuius peccati mortalis. Certè est difficile.

QVÆRITVR, in qua ætate incipit obligare hoc præceptum de cōfessione? Videtur, quòd non statim post vsum rationis. Quoniam nec statim tenetur sumere Eucharistiam: cum tamen etiam sit in præcepto. Respon. secundum omnes, quòd statim post vsum rationis tenetur confiteri peccatum mortale: sed cū cōfessio sit sacramentū, non debet ludierè fieri. Et si nō sunt cōiecturæ de vsum rationis, nō sunt pueri audiendi ea intentione, quasi sit ibi aliquod sacramentum: sed instruendi sunt, & docendi. Ad argumentū de Eucharistia, respondeo primò, q̄ aliquem habere, vel non habere vsum rationis non potest certò sciri, nisi quibusdā coniecturis: ideò quādo non est certū, sed habemus coniecturas, quòd habeat vsum rationis, tenetur confiteri: quia nullum est periculum, quòd confiteantur peccata etiam ante vsum rationis. Ad Eucharistiā autē non dimittuntur accedere.

139
Qua ætate
te confi-
teri te-
neamur.

cedere quousq; certò sciamus, quòd habeant
vsum rationis, propter irreuerentiam. Secū-
dò dico, q̄ vñus rationis non simul venit de
omnibus reb⁹, potest enim quis cognoscere
vnū, & nō aliud. Nā prius peruenit puer ad
tēpus, quo possit iudicare de peccatis mor-
talibus, quā ad intelligendū tantū sacramen-
tum, & q̄ ibi sit corpus Christi: quod tamen
debet discernere qui sumit Eucharistiam.

QVÆRITVR, vtrum Papa possit
dispensare in præcepto confessionis? Resp. q̄
non. Quia inferior non potest reuocare, nec
relaxare præceptū superioris, cum nec par in
parem habeat potestatem. Cū ergo Præce-
ptum confessionis sit de iure diuino, nemo
poterit dispēfare nisi solus Deus. Sed cōtra
Papa potest dispensare in voto simplici, vt
est cōmunis opinio: & tamen obligatio vo-
ti simplici est de iure diuino, ergo. Itē secun-
dum opinionem cōmunem Canonistarum,
Papa potest dirimere matrimonium ratum
per verba de presenti (in quo etiā consentit
Caieta.) ergo Papa potest dispensare in iure
diuino positivo, quod & concedunt Cano-
nistæ: sed non ita opinor profectò, mittunt
enim falcem in messem alienā. Ad argumē-
tū igitur, potest dispēfare in voto, cōcedo: &
in matrimonio rato, transeat: ergo in iure di-
uino, distinguo cōsequēs. Duplex est ius di-
uinū, vnum quod non dependet ab acubus

140

An Papa
possit di-
pensare
in præce-
pto con-
fessionis.

nostris, & in hoc non potest Papa dispensare. Alterum quod dependet ab actibus nostris, ita quod per se non est sufficiens ad obligandum sine noua nostra obligatione: sicut est votum, & in hoc ratione illius propriæ obligationis, quã ego superinduxi, Papa potest dispensare: imò & parentes dispensant in votis filiorum ante. 14. annum. De matrimonio autem rato dico, quod est contractus quidam: vnde si ius diuinum obligaret Petrum ad accipiendam Mariam in coniugem, Papa nihil posset, sed quia ex actu istius pendet hæc obligatio, & ex contractu humano particulari, si Papa in hoc potest dispensare (de quo tamen nihil dico) est ex ea parte, qua est ibi aliquid humanum, & quia præceptum confessionis est per se sufficiens ad obligandum nos, est propriè ius diuinum, ac proinde non potest Papa in eo dispensare.

141
Confes-
sio sacer-
doti fa-
cienda.

QVÆRITVR, an sit necessarium cōfiteri sacerdoti? Resp. q̄ sic. Et ita firma fide tenendū est. Sic enim est diffinitū in cōcil. Florent. sub Eug. 4. cuius verba sunt. Sacramenti pœnitentię minister est solus & omnis sacerdos. Habens autoritatē absoluendi, vel ordinariã, vel ex cōmissione superioris. Præterea illud idē diffinitur in cōcil. Trid. Sess. 14. c. 6. Itē Cano. 9. & Cano. 10. Itē probatur, quia solis Apostolis dictū est, Quorum remiseritis peccata, remittentur eis, Et quodcūq; solueri-

tis super terrā: & soli Petro, Pasce oues meas. Confes-
 Cōfirmatur ex vsu ecclesiæ, nā solis sacerdoti sio sacer-
 bus quādo ordinatur dicūtur illa eadē verba doti fa-
 quæ Christus Apostolis dixit, scilicet. Acci- cienda.
 pite potestatem ligandi & absoluēdi. Hære-
 sis fuit V ualdensiū, vt refert Marsili⁹. 4. q. 12.
 dicentiū, q̄ indifferēter poterat quilibet cōfi-
 teri cui vellet. Dicit etiā, q̄ in aliquibus locis
 illi qui dānabantur ad mortē non permitte-
 bantur cōfiteri sacerdotibus, sed laicis: quod
 quidē est error intolerabilis. Sed de his in ma-
 teria de clauibus dicemus.

QVÆRITVR, vtrū venialia possint
 laicis cōfiteri? Resp. q̄ talis cōfessio nō erit sa-
 142
 cramentalis, sed proficiet sicut cū vnus laicus
 recitans cum alio horas canonicas, dicit con-
 fessionē generalem. Imò ipse sacerdos cū
 celebrat, absoluitur de venialibus à laico in
 cōfessione generali auctoritate ecclesiæ, quæ
 habet potestatem supra venialia: sicut per tū-
 sionem pectoris, vel aquam benedictā. Quia
 licet talis confessio non sit sacramentum, est
 tamen quoddam sacramentale.

QVÆRITVR, vtrū cōfessio morta-
 143
 lium possit fieri laico? Respondet Magister Confes-
 senten. 4. d. 17. & S. Thom. ibidem. q. 3. & in sio mor-
 additionib⁹. q. 8. ar. 2. q̄ in necessitate, vrgēte taliū an
 periculo mortis, confessio etiā mortaliū est possi fie-
 faciēda laico. Magister in litera allegat Aug. ri laico.
 dicentem. Tanta vis confessionis est, vt si

deest sacerdos, cōfiteatur proximo. Et Beda, sed & grauiora coequalibus pandenda sunt, cū deest sacerdos & vrget periculū. Hāc opinionē tenēt cōmuniter omnes doct. Durād. Palude, Ricard. Gabriel, Maio. Marfil. Sed Scot. ibi dicit, q̄ in casu licitè fit laico, scilicet, quādo ab eo spero consiliū, vel maiorē peccatorū dolorem: sed cæteris paribus melius est non facere. Et in 4. d. 14. ar. 2. in fine dicit etiam Scotus, Dubium est an talis confessio sit detrimentum salutis, quia talis diffamat se sine vtilitate, ergo non est opus sic confiteri. Ipse libenter negaret, nisi moueretur dictis sanctorum, sed plus sanctis credendum est, quā vni rationi leui. Et tenendū est omnino q̄ licet confiteri laico in tali necessitate, licet hoc multū abierit à consuetudine, quā credo antiquis temporibus magis in vfu fuisse. Nunc etiam fit aliquādo, vt in naufragio. Ad argumētum verò Scoti, nego, q̄ talis diffamat se, nam etiam extra confessionē possum dicere peccatū meum: vt detur auxiliū, vel consilium. At dices hoc esse verum, quia sequitur inde aliqua vtilitas. Dico, q̄ etiam in confessione facta seculari est aliqua vtilitas, scilicet subiectio ipsa, qua se subicit homini laico propter Deū, est pars satisfactionis. Et etiā propter verecundiam. Si autem timeretur infamia, aut reuelatio cōfessionis, tunc nec sacerdoti esset faciēda. Sic verò hoc
dici.

dicimus licitū : vt nullo modo dicamus præceptum. Vnde malè summa Angelica, & alij summistæ imponunt Magistro, & S. Tho. q̄ dixerūt esse præceptū. Nā S. Tho. dicit, q̄ potest fieri, & in solutione ad primū dicit q̄ debet fieri: sed tamen hoc verbum non dicit præceptū. Laicus autem qui sic confessionē audierit, nullo modo debet absoluere, quia nō habet potestātē, nec possūt ei cōmitti clauēs: ecclesia enim nō habet potestātē supra peccata mortalia, nisi per sacramēta, ideo talis nō debet absoluere, sed deprecari. Si autē de factō absolueret, nihil faceret: sed nō manet irregularis: quia cū irregularitas sit pœna iuris positivi, & in iure non sit expressum, quod talis incurrat irregularitatem, non incurrit. Quia in capi. is qui. de sententia excōmunicata. lib. 6. ponitur regula generalis, quod nullus incurrit irregularitātē propter quodcunq; delictum, nisi sit in iure expressum. Et ita tenet Syluest. verbo, Cōfessor. 1. & Palu. 4. d. 17. q. 3. Veruntamen omnia prædicta admitti possunt, si sermo sit de confessione non sacramentali. Ceterū si de sacramentali confessione sermo fiat, firma fide tenendum & dicendum est confessionem sacramentalem nunquā fieri posse laico, sed duntaxat sacerdoti, qui charactere sacerdotali insignitus sit. Sic enim diffinitur in concil. Trident. sess. 14. de pœnitētia can. 10. cui⁹ verba sunt.

Si quis dixerit non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christi fidelibus esse dictū, Quæcūq; ligaueritis super terram erunt ligata & in cælo, & quæcūq; solueritis super terrā erunt soluta & in cælo. Et quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorū retinueritis retenta sunt, anathema sit.

144

QVÆRITVR, an sacerdotes in peccato mortali existentes, potestatem habeant absoluendi pœnitentes in confessione sacramentali. Et proinde veram & realem absolutionem cōferant cum actualiter absoluunt? Respondetur affirmatiuè, & ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinitur in can. 10. proximè allegato. cuius verba sunt. Si quis dixerit sacerdotes, qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & soluendi nō habere, anathema sit.

145

Confiteri
debeamus
proprio
sacerdoti

QVÆRITVR, vtrum cōfessio possit fieri cuilibet sacerdoti, vel soli proprio? Resp. q̄ solūm proprio. Patet ex. c. omnis vtriusq; sexus. vbi hoc præcipitur. Item quia cum sacerdos sit iudex, oportet quòd habeat iurisdictionē. Si enim iudex superior diceret alicui, yo te hago alcalde, nihil esset, nisi ei daret subditos: ergo etiam in cōfessione. Potestas enim iurisdictionis non potest esse sine subditis. Ideò oportet cōfiteri proprio sacerdoti. Sed quis est iste proprius sacerdos? Respō. q̄
Papa,

Papa, Episcopus, Curatus, & quicumq; ex officio suo habet curā animarū : siue hoc sit ex electione vt Priores, & Abbates in religione. Superior nō est ordinari⁹ nisi mortuo priore, vel amoto. Aliqui doctores vocāt proprium sacerdotem omnem eum, qui potest confessionē audire, siue hoc faciat ex officio, siue ex sola cōmissione. Sed vtrum in absentia sacerdotis proprii, vel quando poenitens ex rationabili causa non vult confiteri proprio sacerdoti (excludim⁹ omnia priuilegia, & loquimur stādo solūm in iure communi) liceat alteri confiteri? Verbi gratia, fugit proprius sacerdos tempore paschatis, vel in ipsa confessione sollicitat foeminam ad stuprum: petit illa licentiam, vt possit alteri confiteri, & ille non vult concedere: & vrget necessitas sumendi Eucharistiam, quia est pascha & si non sumat excommunicabitur, est dubium quid faciet? Respō. ad hoc multi summistæ, q̄ in tali casu manet libera ad subiiciēdum se cuiicumq; voluerit sacerdoti: quia in dicto c. omnis vtriusq; dicitur, q̄ petat licentiam à proprio sacerdote, & sic illa petendo facit quòd in se est, ac proinde manet libera. Sed hæc opinio non est segura quia non habetur in iure: & ideo doctores qui saniùs sentiunt de hoc, dicūt q̄ mulier in tali casu debet recurrere ad superiorem, & dicere quod non expedit sibi confiteri tali sacerdoti, &

L s supe-

superior debet credere. Et quod non possit alteri confiteri sine licentia superioris, patet quia mortuo sacerdote proprio, non posset talis mulier confiteri cuiuscumque indifferenter: ergo nec poterit in casu predicto. Item si proprius sacerdos excommunicaretur, non posset alteri confiteri, nisi de licentia superioris, ergo nec in isto casu. Sed quid si non sit recursus ad superiorem, vel si ille neget licentiam? an licebit tunc confiteri cuiuscumque? Palud. in. 4. d. 18. q. 3. art. 3. dicit, quod in tali casu potest liberè confiteri cui voluerit. Idem Syluest. in summa. Ratio Palud. est, quia ipse tenet, quod stando in iure diuino quilibet sacerdos potest quemlibet absoluerè, & quod modò non possit, est propter ius humanum: & cum ecclesia non possit hoc ius statuere, ut scilicet confiteatur cum scádalo, sequitur, quod tunc cessat ius humanum, & standum est iure diuino. Sed verè hæc sententia est mihi multum dubia: & primò puto quod sit cõtra S. Th. 4. d. 17. q. 3. artic. 2. quæstiuncula. 4. ad. 5. vbi ad literam proponit casum: & dicit, quod si superior nolit committere facultatem, idem est iudicium, ac si non habeat copiam confessoris. Quod etiam dicit in additionibus q. 8. articu. 4. 5. Hoc etiam Caietanus, in summa, verb. Absolutio. Vnde propter nullum casum (excepto mortis articulo) poterit absoluerè, qui ante illam necessitatē non poterat absoluerè: & meritò quidem. Nam alias qui-

qui-

quilibet fingeret sibi causas alteri confitendi. Et consequenter dico de casibus referuatis, quòd si superior nō vult cōcedere (licet male faciat) inferior nō poterit absoluerē. Vt patet ex concilio Tridentino, Sessione. 14. de pœnitētia. c. 7. & cano. 11. cuius canonis hæc sunt verba. Si quis dixerit Episcopos non habere ius referuandi sibi casus, nisi quo ad externā politia, atq; ideo casuum referuatiōnem nō prohibere quò minus sacerdos à referuatis verè absoluat, anathema sit. Dicit tamen S. Thom. vbi supra ad sextam (& est notandum) quod malè faciunt prælati qui in hoc reddunt se difficiles, & iniiciūt laqueū animabus, nolentes dare licentiam absoluedi. De illo autem quod dicit Palude, quod stando in iure diuino quilibet sacerdos potest quemlibet absoluerē, dicimus, quòd fortè hoc est falsum.

S E D quid faciet pœnitens cū nō potest
obtinere licentiā à superiori, & instant com-
munio? Respondeo, quòd communicet secu-
rè & tutè. Idem enim est iudicium tunc de
eo ac si careret confessore (y vaya sobre mi
consciencia.) Sed tamen aduertant tales, q̄
habeant rationabilem causam nō cōfitendi
proprio sacerdoti: verecūdia enim, aut timor
quòd ille malè de me sentiet postea, non est
causa sufficiēs: quia aliās nemini teneretur cō-
fiteri quia semper accidūt illa cuicunq; cōfi-
tearis.

146
Cū non
expedie
proprio
sacerdo-
ti confite-
ri, quod
faciendū.

tearis. Si tamen nocuit iam mihi, vel indire-
cte me diffamavit, iam ista esset causa legitima
non confitendi ei.

147
Qui com-
municavit
in paschate,
an teneatur
illo anno
confiteri.

S E D dubitatur, an post quā talis cōmuni-
cavit in paschate, absolvatur à præcepto cō-
fessionis; Videtur quidem quòd sic, quia nō
stetit per eum quin confiteretur, cū non
peccaverit non confitendo, ergo. Item, quia
confessio videtur instituta propter Eucharis-
tiam, cū ergo iam communicaverit, vide-
tur quòd illo anno non teneatur iterū con-
fiteri. Sed dico, quòd adhuc tenetur cōfiteri
habita opportunitate, quia adhuc potest im-
plere præceptū de cōfessione semel in anno.

148
Qui ex
causa nō
cōmuni-
cavit in
pascha,
an tenea-
tur post-
ea cōmu-
nicare.

M A I V S dubiū est, an qui ex legitima
causa non communicavit in paschate, quia
fuit in mari, vel in via, postea teneatur ad cō-
munionem? Palu. videtur dicere, quòd sic,
sed certē nescio quare, cū sit determinatū
certum tempus ad cōmunionem & transie-
rit iam. Itē confirmatur, quia si ex malitia nō
communicaverit, postea nō tenetur cōmu-
nicare: ergo multò min⁹ si ex legitima causa
non communicavit. Consulendum esset tali-
bus ut communicarent: sed credo, quòd non
tenerentur iam pro illo anno.

149
Ex com-
missione
pprii sa-
cerdotis
liceat cōfiteri
alteri? Resp.
sic, ut patet ex dicto c. omnis utriusq;. Et
sic est consuetudo ecclesiæ, & utinam non
esset

esset tanta: quia iam nullus curatus audit subditos suos. Hanc autem commissionem & licentiam potest dare curatus, Episcopus, & Papa. Sic habetur expresse, de officio ordinarij cap. inter cætera. Et qui sic confitentur clerico seculari, vel fratribus expositis, non tenentur iterum confiteri proprio sacerdoti: ut determinatum est ab Alexandro. 4. & à Clemente. 4. & à Benedicto, & à Ioan. 22. & à Calixto.

sacerdotis
possum
alteri con-
fiteri.

QVÆRITVR, vtrum qui habet auctoritatem eligendi confessorem per bullas, vel alia ratione quacunq; possit eligere simplicem sacerdotem nondum expositum ad audiendas confessiones? Respōdeo absolutè (esto dubitent Canonistæ) q̄ sine quocunq; scrupulo potest eligere quēcunq; sacerdotē, ut etiam dicit Caiet. in summa. verb. Absolutio. Ratio est, quia in hoc solo differt sacerdos habens iurisdictionem à non habente, q̄ ille habet materiam, hic autem non: & huic nihil aliud deficit ad hoc ut possit absoluerē, nisi materia circa quam exerceat potestatem quā accepit, dum fuit ordinatus. Cū ergo recipiēti bullas detur potestas subijciendi se cui voluerit, iam talis sacerdos electus habet materiam & iurisdictionē circa illum: unde nihil sibi deficit. Et ita tenendum est. Sed quanuis prædicta doctrina fuerit ante concilium Tridentinum inter doctores trivialis, multū-

150
An vir-
tute in-
dolgen-
tiarū pos-
simus eli-
gere con-
fessorem
simplicē
sacerdo-
tem.

multumq; recepta, iam tamen post predicti Concilij determinationem, Sessione. 23. c. 15. reformationis nullus est idoneus ad confessiones audiendas reputandus, nisi beneficium parochiale habeat, aut ab episcopis per examen (si illis videbitur necessarium) aut alias idoneus iudicetur, & approbationem ab eis obtineat.

151
Sacerdos
proprius
an extra
suam dioc-
cesim pos-
sit audire
suorum cō-
fessiones.

QVÆRITVR, ubi potest proprius sacerdos audire cōfessionem, vtrum curatus vnius Episcopatus possit audire sibi subditū in alio Episcopatu? Resp. omnino quòd sic. Quia fit sine strepitu iudicij, & nemini fit iniuria. Et idem poterit frater presentatus, & extra diocesim, vt etiam determinauit Sixtus. 4. Et sic quando duo fratres de licentia praelati peregrinantur, possunt se mutuò absoluerē: etiam cum peruenerint ad alium Episcopatum.

152
Copiam
eligendi
confesso-
rem quis
possit da-
re.

SED vtrum hanc comissionem eligēdi confessorē, facere possit habens curam animarum antequam sit sacerdos, vel sacerdos excommunicatus? Respon. de primo quòd sic: quia habet titulum: quanuis aliqui dicāt quòd illa est commissio iuris, sed nihil de hoc curo. De excommunicato autem dico, quòd non potest, quia commissio illa est actus iurisdictionis, quem non potest excōmunicatus habere. Sed vtrū cōmissio talis legitime facta, superueniente excommunicatione com-

com-

commitentis spiret & sit nulla, vel an duret?
Dubium est. Palud. putat probabile, quòd
durat. Quia illum actum fecit legitime. Et
credo, quòd ita est in usu, quòd talis commis-
sio valeat.

QVÆRITVR, vtrum ratihabitio det
facultatem absoluendi? Verbi gratia, ego nō
sum expositus ab Episcopo, credo tamē, q̄ si
adirē eum & peterē potestatē audiēdi cōfes-
siones, daret mihi: est dubium, an modò pos-
sim audire poenitētē, & postea dicere Episco-
po, vt ratū habeat quod feci. Resp. secūdum
quosdā, q̄ duplex est ratihabitio, vna de fu-
turo, putā quia quādo Episcopus cognoue-
rit sufficientiā meā, ratū habebit quod feci, &
hæc ratihabitio non sufficit: & in hoc omnes
conueniūt. Quia essentia sacramēti nō pen-
det ex aliquo futuro: ac proinde ratihabitio
nō potest validare aut invalidare sacramētū.
Alia est ratihabitio de præsenti, putā quia
Episcopus de præsenti vult vt audiā: licet ni-
hil mihi dixerit, sed ego scio eius volūtatē, &
hæc ratihabitio dicūt aliqui q̄ sufficit. Quia
Episcopus cōmittit vicē suā per volūtatē.
Ego nescio an hoc sit securū: nam quāuis iu-
dex ecclesiasticus liberè exerceat suā iurisdic-
tionē, tamē quia hæc potestas est in foro ec-
clesiastico, videtur q̄ non possit exercere illā
iurisdictionē, nisi actu exteriori: sicut nō pos-
set Episcopus actu interiori excōmunicare,
vel

153

An rati-
habitio,
det facul-
tatē ab-
soluēdi.

vel absoluere aliquē : vt tenet probabilior & verior opinio. Si ergo hoc verū est (vt ego credo) sequitur q̄ per solā cōplacentiā episcopus non potest cōmunicare suā potestatem: cū hoc sit vti iurisdictione. Sic igitur si per ratihabitōnē de presenti, intelligamus cōplacentiā virtualem, putā quia si nūc diceretur Episcopo placeret ei: dico certē q̄ talis ratihabitio non sufficit. Si autē signis exterioribus Episcopus aliās ostēderet: vt si dixerit, gaudeam q̄ talis audiret cōfessionem, dico q̄ videtur mihi q̄ talis ratihabitio sufficiat. Exemplum: clerici seculares habēt hāc libertatem, q̄ indifferenter confitentur quibuscunq; nō ex iure diuino, nec ex cōmissione Papa, sed quia praelati hoc vidēt & sciunt & tacēt, quod est quoddam exterius, & hoc sufficit. Et sic in proposito dico q̄ sola ratihabitio de presenti, ostensa signis exterioribus sufficit ad confessiones audiendas.

154
Quis sit
proprius
sacerdos.

S E D quæritur in particulari, quis sit proprius sacerdos? Resp. q̄ proprius sacerdos Papæ est ille quē ipse elegerit, qui habet potestatem absoluēdi eum ab ipsomet Papa. Et qui sunt de familia Papæ, habent pro cōfessore ipsum pœnitentiariū. Cardinales qui nō sunt Episcopi, nullū habent à iure, sed ex cōsuetudine, nec subsunt curatis, nec Episcopis, sed Papæ. Et eorū familia (etiā de consuetudine) non subest ordinarijs, sed illis quibus Cardinalis

nalis voluerit. Cardinales verò Episcopi: &
 omnes Episcopi, Archiepiscopi, & Patriar-
 chæ habent à iure potestatem eligendi quæ-
 cunq; voluerint, & etiã familiæ eorum. Sed
 quando sunt extra diœceses suas, dicunt sum-
 mistæ, quòd non possunt prouidere familijs
 suis, quod confiteantur cū quibus voluerint:
 nescio de hoc. Sed iam sunt tot bullæ quòd
 non est opus horum. Sed quid de curato?
 Dico, quòd quando in vna parochia sunt
 duo vel plures ordinarij, stãdo in iure diuino
 quilibet est eius sacerdos. Si verò fuerit vn⁹,
 habet pro ordinario solum Episcopum. De
 consuetudine autem semper curati confitē-
 tur cui volent. Sed contrà, quia in capitu. si
 Episcopus. de pœnitentijs & remissionibus.
 libro. 6. dicitur expressè, quòd nulla consue-
 tudine introduci potest quòd quis eligat sibi
 confessorem sine superioris licentia. Cùm
 igitur curati, à iure nō habeant talem facul-
 tatem, ergo non possunt habere eam à cōsue-
 tudine. Sed dico, quod eorum confessio est
 rata, & valida. Quia habent facultatem à prę-
 latis videntibus, & tacentibus, ac per hoc cō-
 sentiētibus. Vnde si Episcopus eis hoc pro-
 hiberet, non possent sine dubio facere. Vtrū
 autem curatus possit eligere fratrem siue sa-
 cerdotem non confessorem? Respon. quòd
 sic sine dubio. Quia iam talis sacerdos secu-
 laris habet talem licentiam ab episcopo, vt

confiteatur cuicumq; voluerit. Sed tamen de hac re dic sicut habes supra in fine quest. 150.

155
Itineran-
tiū & pe-
regrino-
rū q̄s sit
proprius
cōfessor.

DE secularibus nihil prorsus est in iure: sed de vagabūdis (mudauientos) qui semper ambulat, dico q̄ tales qui nullibi, habitant, confiteantur cuilibet confessori: quia nō est maior ratio de vno quā de alio. De alijs qui quaerunt sibi domicilium & nondum statuerunt vbi pedem figant, idem est iudicium, sicut de vagabūdis. Nec quātū ad hoc oportet respicere vbi hospitētur: nō enim tenētur cōfiteri parrocho illius parochia. De peregrinis verò qui veniūt ab alijs locis, vt viatores, & mercatores, &c. Dicendū, q̄ si habeāt expres- sam licentiā peregrinādi à suo proprio sacer- dote (sicut aliquando fuit consuetum) iam possunt eligere sibi quēcunq; confessorē ex licētia interpretatiua propriij sacerdotis. Sed si non habeant licentiam, vt mercatores qui habent alicubi habitationē animo manēdi, quinq; vel. 6. mensibus, dico, quòd debent cōfiteri proprio sacerdoti, ad cuius parochiā pertinet domus quam inhabitāt. De viatori- bus autem, & peregrinantibus sine licentia suorū sacerdotum ordinariorum, dico, quòd debent cōfiteri in ecclesia cathedrali, & non possunt eligere confessorē ad libitum, si non habeant aliam auctōritatem, aut facultatem. Reliqua vide apud summistas.

156
In articu-
lo mor.

QVÆRITVR, vtrum in articulo

mor.

mortis quilibet possit absolui à quolibet sacerdotem? Respō. q̄ si proprius sacerdos sit ibi vel possit facile haberi, nō potest nisi ab eo absolui, capiēdo largē propriū sacerdotem. Sed si proprius sacerdos nō sit presens, quilibet potest absoluere. Hoc habetur expresse. c. eos. de sentētia. excōmuni lib. 6. Et extrā de furtis. c. fures. Et de officio ordinarij. cap. pastoralis. Et ita tenēt omnes cōmuniter. Patet etiam ex vniuersali cōsuetudine ecclesie. Quādo enim Papa, vel Episcopus reseruant aliquē casum, semper dicunt, nisi in articulo mortis: vbi etiā possunt absolui non solū à peccatis, sed etiam à censuris. Vtrū autem sit de iure diuino, q̄ in tali casu possit quilibet quemlibet absoluere, parū interest, Palu. 4. d. 20. q. 1. ar. 2. ad. 1. dicit q̄ est de iure diuino. Maio. quōd de iure positiuo. Capre. dist. 19. q. vnica, & Durandus, dicunt cum Palude, & quōd Papa nō potest hoc impedire. Probabile est vtrumq̄; probabilius tamen putō, quōd est de iure positiuo.

QVÆRITVR, an cōfessio informis (id est in qua propter aliquod impedimentum nō cōfertur gratia) teneat, & sit valida: & per consequens non iterāda? Est questio ardua, & de qua plurimum nostra interest, tractaturq̄; à doctoribus. 4. d. 17. & ibi à S. Th. q. 3. & in additionibus. q. 9. ar. 1. Respō. q̄ de hoc sunt duæ opiniones extremæ, & vna media.

M 2

Opinio

ris: an quilibet possit a quolibet sacerdote absolui.

157

An confessio informis sit valida.

Opinio prima est Maio. 4. dist. 17. q. 3. 1. & q. 9. dicentis, quòd omnis confessio informis est iteranda, vel si nò fuit integra, vel si habuit defectū cōtritionis. Secunda opinio extrema est Bernardi de Ganaco in impugnationibus Gotfredi quodlibeto. 5. q. 14. vbi ait, qd si confessio fuit integra & ex quocunq; defectu nò detur gratia, non est iteranda, sed erit valida, & verum sacramentum: etiam si placeant peccata præterita, & proponat amplius peccare: quia ibi est materia & forma. Alia est opinio media verisimilior, quam tenet Capreo. d. 17. q. 2. & Caiet. in q. quã de hoc facit & in summa. Oportet igitur hic vitare duos errores extremos. Primus, nulla confessio informis est iteranda est error intolerabilis. Secundus omnis confessio informis est iteranda. Nam si hoc esset verum cū homo non possit esse certus, an confessio sit integra, oportet in infinitū cōfiteri: & nulla est tranquillitas. Cū igitur aliqua cōfessio informis sit iteranda, & aliqua non: ad querendum quæ sit valida, & quæ non, non est attendendum, an sit informis vel non: sed debem⁹ respicere ad causas informitatis. Itē notandum, qd causæ informitatis tenent se ex parte pœnitentis, supposito, quòd sacerdos sit legitimus. Duo autē sunt actus pœnitentis ante absolutionem, scilicet, cōtritio & confessio, & ex his duobus debet provenire

in-

informitas. Si igitur sit informis quia ex intentione non est integra, confessio non est valida, sed est iteranda: & in hoc omnes conveniunt. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim definitur in concilio Florentino sub Eugenio. 4. ubi sic habetur. Oris confessio ad quam pertinet, ut peccator omnia peccata sua quorum memoria habet, suo sacerdoti confiteatur? Præterea in Concilio Tridentino Sessione. 14. cap. 5. idem dicitur, & item in canone. 7. Cuius verba sunt. Si quis dixerit in sacramento poenitentiae ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima decalogi præcepta, & circumstantias quæ peccati speciem mutant, &c. anathema sit. Et iterum ibidem Canone. 8. confirmatur hoc ipsum. Si verò sit informis ex defectu contritionis, si quidem nullum dolorem habet nec advertit, dico quod talis confessio est nulla, proinde iteranda. Quia est invalida, non propter defectum contritionis, sed quia non est vera confessio. Nam cum confessio sit pars sacramenti poenitentiae, & poenitentia dicat detestationem, oportet quod ipsa confessio sit detestatio, & quia talis solum recitat peccata sua alteri, non confitetur, sed simulat se confiteri, & novum peccatum incurrit. Si verò habeat dolorem, sed tamen

imperfectum: vel ille percipit se non habere sufficientem dolorem, vel non percipit. Si poenitens non percipiat, dico quod talis confessio est valida, ac proinde non iteranda. Et hoc est notandum ad tollendos scrupulos. Si autem percipiat imperfectionem doloris, vel aduertit esse peccatum confiteri cum illa imperfectione doloris, vel non. Si secundum, talis confessio est valida, quia integra ex intentione. Si vero aduertat esse peccatum sic confiteri, & confiteatur imperfectionem illam doloris, etiam talis confessio est valida: quia est integra & vera. Si autem percipiens se non habere perfectum dolorem, & intelligens illud esse peccatum & fictionem, non confiteatur de illo, dico quod talis confessio est inualida & iteranda: quia est dimidiata ex intentione.

158

An dolens imperfecte sit absolvendus.

S E D utrum sacerdos debeat absoluer eum qui imperfecte dolet, & confitetur illam insufficientiam doloris? Et videtur quod sic, quia talis confessio est valida & non iteranda secundum Sanct. Thom. & Caiet. & omnes: si autem non absoluat est iteranda, ergo. Respondeo quod sacerdos nullo modo debet talem absoluer: patet manifeste, quia esset fictio in absolutione, quia ibi non remittuntur peccata: & tamen sacerdos dicit, ego remitto tibi peccata. Item talis sacerdos absoluit auctoritate Dei, sed Deus non absoluit, ergo

nec

nec ille debet absoluerē. Item qui scit imperfectionē doloris sui, peccat peccato sacrilegij petendo absolutionem, ergo multo magis sacerdos absoluens. Sed contra, quia sic confitentur omnes, quod non habent dolorem sufficientem. Respon. quod ita confitentur propter suspicionem, quam habent. Si autem scirem me imperfecte dolere, nec deberem petere absolutionem, nec sacerdos deberet absoluerē. Confessio autem quae secundum S. Tho. est valida & non iteranda, est quando non percipit imperfectionem doloris & absoluitur, vel quando de facto absoluitur a sacerdote sciente imperfectionem doloris eius.

QVÆRITVR, utrum oporteat quod confessio sit integra? Resp. ex sententia omnium, quod Confessio sic, alias est inualida, sacrilega, & iteranda. Probat S. Tho. quia sacramentum poenitentiae est quaedam medicina contra morbum: at medicus non potest conveniēter admovere medicinam, nisi intelligat totum statum infirmi. Si enim habet dolorem splenis, & iecoris, & medicus intelligat primum solum, poterit applicare medicinas quae noceant iecori. Et idem de medicina spirituali confessionis, &c. Itē probatur ex usu ecclesiae, nullus enim sacerdos audiret dimidia peccata. Itē quia sacerdos absoluit auctoritate Dei, Deus autē non absoluit ab uno & non ab alio (impiū enim est a Deo sperare dimidiā veniā) ergo. Itē confessio

159
Confessio
an inte-
gra esse
debeat.

dimidiata est contra formā absolutionis, qua dicitur, ego te absoluo ab omnibus peccatis tuis, ergo. Item Augustinus dicit quòd est hypocrita qui non cōfiteatur omnia peccata ergo. Hæc conclusio est inuiolata, & quæ ab omnibus tenetur.

160
Cōfessio
ex negli-
gentia di-
midiata
an sit re-
iteranda.

S E D quid si cōfessio sit dimidiata ex negligentia quia non fecit sufficientem indagacionem? Respō. q̄ si ex industria fuerit negligens, vel si ita contemnat, vt quasi ex industria nolit examinari: sicut qui per vnū annum integrum non est confessus, & accedit ad confessionem sine aliqua examinatione, volens quidem quòd omnia venirent ad eius memoriam: talis confessio est nulla, ac proinde iterāda. Si verò omiserit aliquod peccatum, putans se fecisse sufficientem indagacionem, etiam si illa ignorantia sit culpabilis mortaliter, confessio est valida, & nō iteranda.

161
Examina-
tio cōsciē-
tiæ ad cō-
fessionē,
quāta di-
ligentia
facienda.

Q V Æ R I T V R, quæ diligētia requiritur ad examinandā conscientiam? Resp. q̄ rarò cōtinget, q̄ velit quis examinare cōsciētiam suam, & putet se fecisse sufficientē diligentiam quin fecerit diligentiam. Quando est mihi probabile, q̄ satis est quod teci: obliuio peccati nō erit culpabilis, mortaliter saltem. Resp. q̄ præceptum de examinatione cōscientiæ est idem quod de cōfessione, & de integrè cōfiterendo: & quia nemo integrè cōfiteretur si nō

exa-

examinaret se, tenetur examinare: & nō exa-
 minans, peccat cōtra præceptū confessionis.
 Et cū nō sit peculiare præceptū de exami-
 natione, videtur quōd non tantū teneatur
 ad illam, sicut si fuisset particulariter præce-
 pta: maior enim diligentia requiritur circa fi-
 nem, quā circa mediū. Satis est ergo q̄ fa-
 ciam diligentia moralē: sicut nec teneor scri-
 bere peccata, vt recordet eorū. Si autē parti-
 culari præcepto teneretur recordari peccato-
 rū, teneretur etiā scribere. Dico igitur, q̄ post
 quā quis voluit adhibere diligentiam, & fe-
 cit aliquā examinationē, quam putauit suf-
 ficientem: credo q̄ rarō talis cōmittet negli-
 gentiā. Dico præterea, q̄ quando ego puto,
 q̄ per paruam diligentiam vltiorem veniā
 in cognitionem peccatorū præteritorū, si nō
 fecero illam, non erit sufficiens examinatio.
 Sufficit autem taliter examinare, quod etiā
 si ampliū examinassem per aliquod aliud
 tēpus, nō recordarer aliorum. Et hæc sufficit.
 Credo q̄ viri qui habent animæ suæ curam,
 nunquā deficiūt in examinatione cōsciētiae
 suæ. Ex hac cōclusionē qua diximus q̄ con-
 fessio nō integra ex negligētia examinatio-
 nis, non est valida: sequitur q̄ confessor non
 debet audire eū qui nō fecit examinationē,
 maximē si sit de numero eorū qui nō cōfitē-
 tur nisi semel, aut bis in anno. Satis est tamē
 q̄ adhibuerit aliquā diligentia, nec eū qui di-

cit se aliquā fecisse debet confessor repellere.

162

Reserua-
tos casus
habēs au-
dimidia-
bit cōfes-
sionem.

QVÆRITVR, qui habet peccata re-
seruata, & etiā non reseruata, quomodo pote-
rit confiteri maximè si superior nolit audire,
nisi reseruata? De hoc casu fuit multa contē-
tio apud doctores, quorum opinionibus di-
missis, dico quò si iudex superior & inferior
sint presentes, inferior non potest absoluere
à non reseruatis: nisi prius petatur facultas
absoluēdi à reseruatis. Quia integritas con-
fessionis est de iure diuino. Cū ergo ille pœni-
tēs habeat copiā cōfessoris, cui potest integrè
confiteri, non potest inferior diuidere abso-
lutionem. Sed superior audiat omnia pecca-
ta, vel det facultatem absoluendi à reseruatis.
Hoc Adrianus. q. 4. de confessione. Et Du-
randus. 4. d. 17. q. 15. contra Caietanum. Et si
superior solūm absoluat à reseruatis, talis ab-
solutio non est sacramētalis, sed solū à censu-
ris, & datur facultas inferiori vt absoluat ab
omnib⁹ peccatis. Si autē superior absens sit,
& non pateat facilis aditus ad eum, & instet
tēpus celebrandi, inferior absoluat à nō reser-
uatis, & pro reliquis expectet absolutionem
superioris: nisi illis sit annexa aliqua excom-
municatio reseruata: vt in casibus bullæ de
Coena domini: tunc enim non debet absolui
à non reseruatis. Et hæc est contra Adrianū,
& Durandum. Et in hoc casu intelligo. D.
Tho. loqui in additionibus. q. 9. arti. 2. ad. 4.

Sed

Sed quid faciendū quando superior nō vult committere facultatem absolucndi à reseruatīs, & non expedit confiteri eidem? vtrum inferior possit tūc absolucere à reseruatīs? Resp. vt iam suprā dictum est, quòd in quocunq; casu potest quis licitè non confiteri superiori, licet accedere ad sacramentum Eucharistiæ, si superior nolit committere facultatem absolucndi: nihilominus inferior non potest absolucere à reseruatīs. Pœnitens tamen poterit accedere ad Eucharistiā ita bene ac si esset decies absolutus. Quia in tali casu est censendus non habere copiam confessoris. Tamen habita opportunitate tenetur cōfiteri de illo peccato. Videat tamen pœnitens, vt iam diximus, quòd habeat sufficientem causam non confitendi proprio sacerdoti.

QVÆRITVR, vtrū per cōfessionem non integrā, vel aliās informem satisfiat præcepto confessionis? Durand. 4. d. 17. q. 14. & 15. dicit duo. Primum, in quocunq; casu confessio non est iteranda, adimpletur præceptum de confessione. Quia ecclesia non obligat ad faciendum opera in gratia, sed ad substantiam actus. Et de hoc nemo dubitat. Secundum, in quocunq; casu confessio non sit valida, non adimpletur præceptū de confessione. Patet in dicto cap. omnis vtriusq; sexus. debet cōfiteri omnia peccata, & pœnitentia imposita, &c. Clarum est quòd si non imple-

163

An impleatur
pceptum
ecclesiæ
de cofes-
sione per
confessio-
nē infor-
mē, aut
non inte-
gram.

impletur præceptū, confessor non debet imponere pœnitentiā, nec pœnitens tenetur acceptare, quia non est ibi sacramentum. Sed dubia est mihi hæc propositio: cū ecclesia vel non possit obligare, vel non obliget ad actum interiorem: & iste confiteatur omnia peccata sua, etiam si non habeat dolorem, si confiteatur hoc ipsum quod nō habet dolorem, siue absoluat, siue non credo quod satisfacit præcepto ecclesiæ: ego certè non damnarem talem.

164
Cōfessio
dimidia-
ta in ne-
cessitate
valida.

QVÆRITVR, an confessio dimidiata in necessitate sit valida? Verbi gratia: Percussus est aliquis lethaliter, & habet centum peccata, incipit confiteri, & postquam dixit decem, moritur, vel impeditur: an talis possit absolui? Certè dubitari posset, sed probabilius puto, & magis pium quòd sit cōfessio totalis & valida. Si enim damus confessiones dimidiatas propter obliuionē, vel propter casum reseruatum: quare non dabimus etiā propter impotentiam istius? proderit ergo illa confessio & ex attrito faciet contritum.

165
Peccata
nō cōfes-
sa an re-
mittantur
in cōfes-
sione.

QVÆRITVR, utrū virtute absolutio-
nis remittantur peccata etiā nō cōfessa in par-
ticulari? Resp. q̄ sic omnino eadem ratione,
si ex opere operato habet absolutio remitte-
re peccata, nō est dubiū, quin remittantur isti,
quia cōfiteatur modo quo potest: sicut de pec-
cato dubio de quo confiteor cū dubitatione,

remittit

remittit mihi, esto illud fecerim. Et confirmatur, quia alias frustra esset confessio in generali, accuso me de alijs quorum memoriã non habeo, cuius contrariũ habet cõmunis vsus piorum hominum,

QVÆRITVR, vtrũ liceat in cõfessionibus generalibus de peccatis aliã confessis, 166
 dimidiare confessionẽ, & dimittere aliquod An in cõ-
 turpe, dicendo reliqua? Videtur quidẽ quod fessionibus
 non, quia integritas confessionis est de iure bº gene-
 diuino, ergo non licet celare aliquod pecca- ralibº, li-
 tum? Resp. qd non licet celare aliquod pecca- ceat dimi-
 tum mortale: & si celatur non est confessio, diare con-
 sed fictio circa materiã principalem sacramenti. fessionẽ
 Non est dubium quin si quis velit generaliter de pecca-
 confiteri, & dicat sacerdoti qd vult generaliter tis cõfessis
 cõfiteri de omnibus peccatis suis, si celet aliquod, peccat mortaliter, quia est fictio manifesta circa principalem materiã sacramenti, & mētitur perniciosẽ, & decipit confessorem. Dico tamẽ qd pœnitens potest ex peccatis iã confessis eligere aliqua, quę confiteatur, aliquibus pratermissis, si non decipiat confessorem, dicens illa esse peccata totius vitæ suę. Nec ad cõfessionẽ generalẽ requiritur tãta cõscientię examinatio: & cõsequẽter potest fieri per plures dies vt scilicet hodie confiteatur quinq; peccata, cras sex &c.

QVÆRITVR, vtrũ ex defectu satisfactionis, putã quia nõ impleui pœnitentiã 167
 mihi An qd nõ impleuit

poenitentiam teneant iterare confessionem.

mihî iniunctâ à confessore, sit iteranda confessio? Multi summistæ tenent q̄ est iteranda inter quos Sylvester verbo, confessio primo parrapho. 3. Quia quomodo imponet poenitentiam oblitâ, vel neglectâ, qui nō audierit de nouo peccatū. Sylvester allegat Ricardū pro se, quē nō vidi nūc. Allegat etiâ Palu. sed potius videtur tenere oppositū. Res. igitur ad quæstionē sine quocunq; dubio & scrupulo absolute, q̄ talis cōfessio non est iteranda propter poenitentia oblitâ, vel ex malitia neglectâ. Patet, quia cōfessio præcedēs fuit iâ valida, & per cōsequēs fuerunt remissa peccata: ergo quicquid postea sequatur, non efficiet eâ inualidâ ac iterandâ. Et ita tenet Maio. 4. d. 17. q. 6. dubio vltimo. Dicemus tamen aliquid de hoc in materia de satisfactione.

168

An q̄ confitetur sacerdoti ignorantî satisfactione præcepto.

QVÆRITVR, vtrum si aliquis confiteatur sacerdoti ignorantî, quod sit peccatū mortale (sunt enim aliqui in mundo) teneatur iterare confessionem? Resp. primò, quòd si poenitens est doctus quantū ad hoc, q̄ scit quale sit mortale, & quale veniale: parum refert qualis sit confessor doctus scilicet, an indoctus, nec tenetur iterare confessionem. Verū est tamē quòd si cognosceret cōfessorem nescire discernere inter peccatū & peccatum, debet illum instruere dicēs, hoc non est mortale, hoc sic: aliâs confessio non esset valida. Nam si ego dicerem, ego occidi hominē, sed

sed bene feci, quia ille occiderat patrem meum non esset confessio. Sic quoque confessio non est quando confessor audiens non intelligit esse peccatum mortale. Si verò tam poenitens, quam confessor ignorent, si ista ignorantia sit circa ea quae communiter ignorantur, talis non impedit: nulli enim contingit inter omnia peccata scire de quolibet, an sit mortale, vel non. Si autem ignorantia sit tanta quòd sit eorum quae à paucis ignoratur (vt quòd iuramentum falsum, vel quod vindicare se de iniuria accepta non sint peccata) (crederem profectò quòd teneretur iterare confessionem. Quia confessor non intelligit peccata illius, ergo ille non cõfiteatur. Nam quomodo imponet poenitentiam, aut quomodo absoluet eum? Et hæc est communis opinio. Non oportet tamen formare novos scrupulos, nam rarò contingit talis sacerdos confessor. Satis est enim quòd confessor sciat communia scilicet homicidium, furtum, &c. esse peccata, & quòd sciat dubitare.

S E D quæritur, an si confessor alioquin sapiens, nō aduertat ad peccata poenitentis, cõfessio sit valida? Respõ. quod sine dubio ex quacumque causa cõfessor nō aduertat peccata poenitentis, cõfessio est iteranda. Sed tamen poenitens potest ignorare inuincibiliter an confessor audierit, vel non. Si tamē cõstaret aliquo pacto, quòd confessor, vel nō audiuit, vel nō intel-

169

Cõfessio:
re non ad
uertente
ad poeni-
tētis pec-
cata an
iteranda sit
cõfessio.

intel-

intellexit peccata, omnino tenetur iterare confessionem: quia prior fuit nulla.

170

Peccata
semel cō-
fessa, an
possum⁹
iterū con-
fiteri.

QVÆRITVR, an liceat confiteri peccata semel confessa, & si fiat, an confessio secunda sit sacramentū? Resp. q̄ de hoc sunt opiniones. Scotus. 4. d. 18. ad primū dicit q̄ sic, hoc est q̄ talis cōfessio est valida, & meritoria: sed tamen ibi non est sacramentū, aut aliqua virtus clauium, quia non potest eadē forma replicari super eandē materiā: impossibile est enim vt eadē forma informet pluries eandē materiā. Item iudicium semel rite factum, non potest infringi, ergo non debet iterari (como se puede pleytear vna sentēcia en grado de reuista confirmada?) Contrariū tenet S. Tho. Bonauētura, Marsilius Gabria. Alexand. & Maio. & omnes quos mihi cōtigit videre. Et probatur, peccata oblita sunt absoluta sacramentaliter, & tamen cū veniūt ad memoriā sunt necessariō confitenda, & debet homo ab illis absolui: ergo non inconuenit quòd quis absoluator bis ab eodē peccato. Nota igitur pro hac opinione, quòd potestas clauium data est ecclesiæ ad remissionē peccatorū, non solūm ad remissionem culpæ, sed etiā ad remissionē pœne. Cū ergo illa potestas maneat in ecclesia post primā absolutionē, & remanet etiam reatus pœne in eo qui iam est cōfessus, sequitur q̄ secūda confessio valebit ad remissionē peccatorū &

& poenæ. Maximū argumentū pro hac parte est, cōsuetudo honorū, qui saepe cōfitemur eadē peccata. Et ad argumētum Scoti, nego q̄ eadē forma non possit replicari super eandem materiam: nam cum eadem aqua possum baptizare centum. Item illo dato, peccata sunt materia remota, sed peccata cōfessa sunt materia proxima: vnde si in eadē cōfessione absolueretur bis, absolutio secunda nihil omnino valeret. Sed in pluribus cōfessionibus, quare non erit valida?

QVÆRITVR, an possit aliquis confiteri absenti sacerdoti per nūcium, putā quia est in carcere, & non datur aditus sacerdoti? Resp. q̄ nullus tenetur isto modo confiteri. Quia forū cōfessionis debet esse secretum, & nemini tenetur homo reuelare peccata, nisi sacerdoti. Secūdo dico (licet Palud. videatur dicere contrariū. 4. d. 17. q. 2.) q̄ non est licitū hoc modo cōfiteri, nec talis confessio, si fiat, potest esse sacramētalis, nec sacerdos potest talē absolueri, nec est rationi cōforme. Quia cōfessio debet esse forū secretissimū: nam licet nō sit de essentia cōfessionis q̄ sit secreta, tamen quia sacramēta non sunt cōtra legem naturæ, secūdū quā non licet publicare peccata, idcirco cōfessio fit secreta, & nō ratione clauium. Ratio igitur quare talis non potest absolui est, quia re vera non cōfitemur: confitemur quidē internuncio: internuncius tamē

171

Confiteri
per nū-
ciū an sit
licitum.

N

non

non confitetur, sed est testis. In foro contentioso sufficeret illud, quia non posset retractari, & si retractaret, non crederetur. In confessione verò sic, quia semper manet libertas ad confitendū: quando enim nuncius loquitur sacerdoti, potest pœnuens se retractasse, ac proinde non potest absolui: nec confiteri modo prædicto. Non dubito de hoc.

172
Cōfessio
an fieri
possit per
interpre-
tem.

Q V Æ R I T V R, an per interpretem possit quis confiteri sacerdoti præsentī. Resp. primò sicut ad dubium præcedens, q̄ homo non tenetur sic confiteri. Quia non tenetur prodere peccata sua, in tali autē casu manifestat ea interpreti, ergo non tenetur. Secūdo dico q̄ potest licitè eo modo confiteri. Sed contrā, quoniā talis non confitetur sacerdoti sicuti dicebam⁹ de eo qui cōfitemur per inter nuncium, ergo talis confessio non est valida. Resp. q̄ est differētia clara. Quia quādo inter nuncius refert peccata sacerdoti, pœnitēs se habet merè negativè, & non est præsens. Per interpretem autem signo & nutu actualiter ostendit pœnitens, q̄ ipse dicat sacerdoti, q̄ interpretes dicit: & sic est verum sacramentū. Et interpretes omnino tenetur occultare peccata, quæ audiuit.

173
Confite-
ri per scri-
pturā, an
liceat.

Q V Æ R I T V R, an aliquis possit cōfiteri per scripturam, maxime quando non potest voce? Palude. 4. dist. 17. quest. 2. & Maio. 4. dist. 27. quest. 1. dicunt quòd si sacerdos

dos sit præsens, qui non potest voce, tenetur scripto confiteri. Sed dico cum Caieta. Scot. & Ricard. quòd talis non tenetur sic confiteri. Quia nemo tenetur prodere peccata sua extra cōfessionem, talis autem proderet peccata: quia ex natura rei scriptura manet trāfacta confessione, ergo nō tenetur: praecepta enim Christi debent esse suauia. Sed vtrum possit confiteri scripto dubium videtur. Nā scriptura & nuncius in hoc conueniunt, q̄ scriptura non est confessio, quanuis posset qui dat scriptum annuere, quòd confitetur illa peccata scripta, & iam videtur quòd esset idem iudicium, sicut de confessione per interpretem, quæ est vera confessio. Et tandem ita credo & teneo q̄ licitè tunc sit scripto, si signis annuat q̄ cōfitetur illa. Sine necessitate verò à potente loqui non reciperetur talis cōfessio. Quia inter signa voces obtinuerūt principatum, & magna irreuerentia esset cōfiteri scripto. Muti autem, si possunt cōfiteri nutibus, non manifestādo alijs peccata, tenentur confiteri. Caieta. in summa, ponit modū quo tales possent confiteri, scilicet, vt peccata scribantur in vna charta, & in alia numerus peccatorum, &c. Sed credo quòd nō tenentur illo modo confiteri, meo iudicio.

QVÆRITVR, vtrum quis teneatur eo modo confiteri circumstantias peccatorū, quo reuelentur consortes? Verbi gratia, cō-

184
Confor-
tem pec-
cati an

possimus
reuelare i
cōfessioe.

misi incestū cum matre, curat' cognoscit me
& matrē meā, an teneat confiteri illam circū
stantiā, quæ quidē non potest dici sine reuela
tione personæ consortis in crimine? Resp. ex
sententia omniū, q̄ talis tenetur quærere aliū
cōfessorem, qui nō cognoscat matrem, quia
multum noceret matri talis cōfessio: ac pro
inde nimis cauere debēt poenitētes, ne in cō
fessionibus aliorum peccata detegāt. Si verò
nō inueniatur cōfessor ignorās talem perso
nam, dico (quanuis aliqui voluerūt dicere q̄
tunc non tenetur dicere illam circūstantiam
personæ) ex sententia. S. Tho. Bonauen. in
4. d. 21. & Gabrie. 4. d. 17. q. 1. cōclusionē. s. q̄
talis tenetur confiteri circūstantiam illam, &
omnes aliās circūstantias necessarias, esto cō
fessor veniat in notitiā tertiæ personæ. Quia
præceptū de cōfessione est maius, quàm præ
ceptum de seruāda fama alterius, & ego vtor
iure meo: maximè quia nō diffamo confor
tem, cū sacerdos teneatur peccatū meū &
suū equè celare. Imò Bonau. dicit, q̄ si sacer
dos sit talis de quo estimatur q̄ non nocebit,
sed pderit, poenitēs posset ei dicere personā,
etiā si aliās nesciret, vt adhiberet remedium.

175
Circūstā
tiæ pecca
torum.

QVÆRITVR, quæ circūstantiæ sint
necessariò confitendæ. Resp. q̄ triplices sunt
circūstantiæ. Quædā minuunt peccata, aliæ
quæ grauant peccata, aliæ verò quæ nec gra
uant, nec minuunt, quas quidem antiqui nō

cant circumstātiās: vt si peccaui noctu, vel in die, & propterea istæ dimittātur. Primæ circumstātiæ si tales sint, q̄ faciant ex peccato mortali veniale, vel ex peccato, non peccatū, cōfitendæ sunt necessariò, aliàs esset mendacium. Verbi gratia, participare cū excōmunicato est mortale, si quis autē cum negligētia veniali cōmunicet in diuinis: illa circumstātia ignorantia reddit peccatum veniale, & ideò est confitenda. Vel si rex excōmunicatus metu mortis cōpelleret me celebrare corā eo, talis circumstātia videtur facere de peccato non peccatū, & ideò est necessariò confitenda. At si huiusmodi circumstātiæ, quæ non tantū excussant, quòd faciant mortale veniale, vel peccatum non peccatū: vt egestate furari, passione mœchari, dicūt aliqui q̄ esset melius quòd non confiterentur. Sed dico, q̄ si verè sint circumstātiæ, quæ multum excussant, debent confiteri. Quia vnum furū potest esse in duplo peius quàm aliud, & stuprū ex libidine multò peius est, quam ex timore mortis. Tales igitur circumstātiæ confitendæ sunt, nō ad excusanda peccata delictaue, sed ad confitendum ea purè & nudè.

S E D tota difficultas est de circumstantiis aggrauātibus, quæ quidē sunt in duplici differētia. Quædam enim mutāt speciē: sicut furari, vel occidere in ecclesia: fornicari cum virgine, vel fornicari in ecclesia: est dubiū an tales

176

Quæ circumstātiæ confitendæ.

N 3

sint

sint necessariò confitēda? Respōdet S. Tho.
 4. dist. 17. & Bonauentu. Palude, Syluester,
 & est cōmunis sentētia, q̄ illæ circumstantiæ,
 quæ mutant speciē, sint necessariò confi-
 tendæ. Quia peccatum habens illam circun-
 stantiã, equiualeter est duobus peccatis. Fur-
 tū enim per se est peccatū, & iniuria ecclesiæ
 est etiam peccatum per se, & ideò furtum in
 ecclesiã æquiualeter duobus peccatis, & ob id
 est necessariò talis circumstantia confitenda.
 Item fornicatio est peccatum, & iniuria viri
 est peccatū, & ideò fornicatio cum vxorata
 æquiualeter duobus peccatis, ac proinde talis
 circumstantia est necessariò confitenda: & sic
 de similib⁹. Itē probatur, per illa peccata frā-
 guntur duo præcepta ecclesiæ: furtū enim in
 ecclesiã est primò contra præceptum de non
 furando, & etiam contra præceptum cultus
 diuini, ergo circumstantiæ istę sunt necessariò
 confitendæ. Aliæ verò sunt circumstantiæ
 aggrauantes quidē, sed non mutant speciē
 & tales non sunt necessariò confitendę: quia
 aliàs nunquam posset homo purè & integrè
 confiteri. Marsil. 4. d. 12. & Gabrie. 4. dist. 17.
 & Maio. ibidem dicunt primò quòd omnes
 circūstantiæ mutant speciē, sunt confiten-
 dæ. Secūdo dicūt, quòd etiam sunt cōfitendę
 aliquæ nō variantes speciē, scilicet quæ faciūt
 maiorem malitiam mortaliter: tales inquit
 circūstantiæ necessariò sunt cōfitendæ. Quia
 aliàs

aliàs aliquando cōtingeret, quòd maior esset pars malitiæ, quæ celatur, quàm quæ manifestatur. Verbi gratia: ego semel consensi in homicidium, & continuavi consensum per diem integrum, si confiteor quòd consensi semel in homicidium, & taceo tempus continuationis, nonne celarem maiorem partem gravitatis? Item furari decem est mortale, furari verò mille est eiusdem speciei cū primo furto: sed nunquid sufficeret dicere, accuso me quòd furatus sum, non nominando quantitatem? Ad hanc igitur quæstionem, dico quòd ego non auderem condemnare eum qui confitetur solas circumstantias mutantem speciem. Nam cū illud dicat S. Thom. & Bonaventura, vel est verum, vel ad minus qui sequitur illos excusatur ignorãtia inuincibili. Secundo dico, quòd nemini consulerem, nec ego essem contentus illo modo cōfiteri, sed confiterer etiam illas circumstantias, quæ manifestè multiplicant malitiam mortalem. Sicut in exemplis positus de tempore continuationis, & de quantitate furti: quia aliàs confessor non intelligeret totam maliciam confitentis. Placet etiam mihi quod Caiet. dicit, scilicet quòd aliquæ circumstantiæ mutantem speciem, non sunt necessario confitendæ: quando gravitas circumstantiæ est parua. Sicut diuinare per terram est alterius speciei, quàm diuinare per aquam, & tamen sufficit

quòd dicat (accuso me que fuy supersticio-
so) vsq; ad peccatū mortale. Credo igitur ne-
cessarium cōfiteri magnitudinem rei furatae,
& continuationem in peccato.

177
Confes-
sor an
possit ab-
soluere
cōtra pro-
pria opi-
nionem.

QVÆRITVR, vtrum confessor possit
pœnitentem absoluere cōtra propriā opinio-
nem? Verbi gratia, sit casus de quo sunt duæ
opiniones an sit vsurarius, vel non, qui vedit
frumentū ad certā diem, porque se lo pague
como valiere en Mayo. Quidam dicūt: q̄ est
illicitū, & ego ita credo. Alij tamen dicunt q̄
non est illicitū. Sunt pro vtraq; parte proba-
bilitates, ego tamē sum opinans q̄ sit illicitū:
& pœnitens tenet q̄ non est illicitū, & sic cō-
fiteatur q̄ vendidit frumentū illo modo, & q̄
habet propositū ita deinceps faciendi, quia
audiuit viros doctos dicentes q̄ id licet. Est
dubium quid faciet hic confessor qui tenet
illud esse mortale, nunquid poterit absolue-
re eū contra propriā opinionē? Sit aliud exē-
plū, si iudex sequēs opinionē S. Tho. occidat
hominē, quē ipse certò scit innocentē, proba-
tū tamen nocentē, & confessor sit opinionis
Nicolay de Lyra, qui tenet id nō licere: vtrū
possit absoluere iudicē volentem semper in
illa opinione persistere? Est magna quæstio,
& mouet eā Cōradus celebris doctor, tracta-
tu de contratibus, quæstione vltima. Et ante
omnia quæstio hæc habet locū, quādo ambæ
opiniones sunt probabiles: nam si opinio
pœnit.

poenitentis non habeat probabilitatē, non debet eum absoluerē: quia eius ignorātia nō est inuincibilis, sed vincibilis. Vt si ego teneo opinionē quōd nemo potest possidere plura beneficia simul, si opposita opinio nō sit probabilis, sicut forsan nō est, clarū est q̄ non deo eū absoluerē: quia puto eū esse in peccato mortali, & nō excusatur ignorātia inuincibili. Sed quid faciet quando ambe opinionēs sunt probabiles, & habent suos proprios assertores? Resp. q̄ siue sit eius proprius sacerdos, siue non, tenetur eum absoluerē in tali casu. Ita tenet Palu. 4. d. 17. quæst. 2. arti. 1. Et Gotfre, quodlibeto. 9. Probatur apertē, talis poenitēs est in gratia, & cōfessor habet probabilitatē quōd sit in gratia: quia scit esse probabilem eius opinionem, ergo non debet ei negare absolutionem.

QVÆRITVR, an numerus peccatorum sit necessariō cōfitēdus? Resp. ex omniū 178
sentētia, q̄ sic, licet multi cōfessores parū de peccato-
hoc curent. Probatur, quilibet tenetur confi- rum ne-
teri omnia peccata sua: sed qui non cōfitetur cessario
numerū, non confitetur omnia peccata sua, confiten-
ergo tenetur eū cōfiteri: aliās esset fictio. Sed dus.
vtrū iste numerus sit determinate dicendus, putā furat⁹ sum decies, iuravi falsum millicies, &c. Caiet. respondet, q̄ numerus peccatorū ideō manifestari debet, vt sciat confessor à quo debet absoluerē, & qualitatem poeni-

N 5 ten-

tētis: & quia ad hoc parūm præstat quōd cōfessor sciat an sint decem, vel vñdecim, ideo non est exquisitè numerus perquirendus. Dicendum ergo primò, q̄ quicunq; sciuerit determinatè certum numerum peccatorum suorū: vt si certò sciat q̄ peccauit decies, teneatur dicere determinatè, se decies peccasse hoc peccato. Quia aliàs celaret aliquod peccatum & esset fictio: vt si diceret se fecisse aliquod peccatum nonies, & scit certò quōd fecit decies. Secundò dicit Caietanus, nō esse necessarium magnam adhibere diligentiam ad cognoscendum distinctè certum numerum peccatorum. Cogitat aliquis, & scit se falsum iurasse multoties, semel in qualibet septimana, parum plus vel minus: & si amplius pensaret & fatigaret se, posset reperire certum numerū, dico q̄ illud non est necessarium. Nam dummodo parū plus vel minus attingat numerū peccatorū, licet nō determinatum, nihil impeditur eorū quæ sunt in cōfessione facienda. Non enim impeditur absolutio, quia sufficit illa notitia. Nec pœnitētia, quia non est imponenda ad equalitatem, cum sit arbitraria. Nec consilium, &c. ergo nihil impeditur. Satis est igitur, q̄ quis peringat numerum crasso modo, parū plus vel minus. Præcepta enim Dei debēt esse clara, is verò qui sæpe solet peccare, nō posset scire numerū determinatū. Tertiò dicit q̄ etiā aliquan-

quan-

quando nō est necesse adhibere diligentiam ad sciendū numerum, etiam sic crasso modo. Verbi gratia : est meretrix quæ fuit in lupanari decem annis, nūc cōuertitur & vult cōfiteri, satis est quōd dicat peccata fornicationis hoc modo, māsi in lupanari per decē annos admittēs cunctos : nec oportet quōd cogitet quot in hebdomada, mense, aut anno. Patet, quia per hoc cōfessor habet tantā notitiam, quantā illa potest ei dare. Quid enim refert, q̄ illa dicat se peccasse triginta mille vicibus? Et idem de concubinario, qui habet foeminā per annū qualibet nocte, nō est opus q̄ numeret vices : nec expedit illud dicere. Itē de illis qui frequentissimē blasphemāt. Satis est q̄ dicant hāc esse suā consuetudinē : ne faciamus eos mēiri. Et eodē modo de circumstantia magnitudinis rei furatæ, non est opus q̄ sciatur punctualiter. Non dubito de hoc.

QVÆRITVR, si quis confitetur se peccasse decies, vel duodecies, non recordatur tamen tūc, nisi decē, & postea recordatur distinctē alterius peccati, an teneatur illud confiteri in particulari? Respondeo quōd non, si includitur in numero prius dicto. Quia si tūc quando confessus fuit meminisset illius, sufficeret dixisse, iuravi falsum duodecies parum plus vel minus. Si autē dixit, iuravi falsū decies, & postea sit memor iuravi quatuordecim, tenetur cōfiteri ea quæ numerū prius dictū

dictum excedunt.

180

QVÆRITVR, an modus secretè cōfitendi soli sacerdoti, sit alienus ab institutione & mādato Christi. Respō. negatiuè, & ita firma fide tenendū est, sic enim diffinitur in cōci. Trid. sess. 14. de pœnitētia. Cano. 6. cui⁹ hæc sunt verba. Si quis dixerit modū secretè cōfitēdi soli sacerdoti, quē ecclesia catholica ab initio semper obseruauit & obseruat, alienum esse ab institutione & mādato Christi, & inuentū esse humanum anathema sit.

181

QVÆRITVR, an absolutio sacramentalis sacerdotis sit act⁹ verè & realiter iudicialis, hoc est, verè & realiter præstās & efficiens realē absolutionē, vel non, sed duntaxat declaret pœnitentē iā esse absolutū. Resp. firma fide tenendū esse q̄ sit actus verè & realiter iudicialis, hoc est, verè & realiter præstans & efficiens absolutionē quantum est ex se. Hoc patet, quia ita diffinitur in concil. Tridenti. vbi supra. Can. 9. cuius verba sunt. Si quis dixerit absolutionē sacramentalē sacerdotis non esse actū iudicialē, sed nudū ministeriū pronūtiādi & declarādi remissa esse peccata confitenti modo tantū credat se esse absolutum, aut sacerdos non seriò, sed ioco absoluat, anathema sit.

182

QVÆRITVR, deinde, an sacerdos possit sacramentaliter absolvere pœnitentem, cuius, cōfessionē nō audiuit? Resp. negatiuè.

Et

Et ita firma fide tenendū est: quoniā sic definitū est in Cano. 9. proximè allegato, his verbis. Si quis dixerit non requiri confessionem pœnitentis, vt sacerdos eum absolueret possit, anathema sit.

QVÆRITVR, vtrū sigillū cōfessionis sit necessariū? Resp. secundū omnes doctores. 4. d. 21. q̄ sacerdos tenetur ad sigillū confessionis, ad celāda peccata, quę in cōfessione audiuit sub pœna peccati mortalis. Probatur primò ratione naturali, quia facerem illi iniuriā. Item quia in cap. sacerdos. de pœnitentijs. d. 6. prohibetur omnibus sacerdotib⁹ reuelare peccata, & apponitur pœna grauissima oppositum facientibus: scilicet vt omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando pergat. Et sunt verba Gregorij. Idē habetur ca. omnis vtriusq; sexus. de pœnitentijs & remissionibus. & dicitur q̄ qui nō celauerit, detrudatur in arctissimū monasteriū, vbi perpetuā faciat pœnitentiā. Et quia si in hoc daretur aliqua exceptio, tolleretur confessio: nemo enim auderet confiteri peccata graua. Id circo propter nullū bonū quodcunq; sit illud, licet sigillū confessionis frangere: quia nullū potest esse equale bonū, nec tam necessariū, vt est confessio.

SED quid faciet cōfessor cū interrogatur de peccato q̄ audiuit in cōfessione, an possit dicere se nescire? Resp. secundū omnes, quòd sic

183

Confessionis sigillū necessariū.

184

Peccata in cōfessione auct-

ditā pos-
sumus iu-
rare nos
nescire.

fic. Sed quid si cogatur iurare: Dico q̄ potest
& debet iurare se nescire, quia intelligitur se
nescire extra confessionem, & sic verū iurata.
Sed fac quòd iudex, vel prælatus ex malitia
exigat à me iuramentum, an sciam in con-
fessione? Respō. q̄ coactus iuret se nescire in
confessione, quia intelligitur se nescire ad re-
uelandum, aut aliter quòd possit dicere. Sed
contrà si iuret se scire in confessione, iuraret
verū, ergo cū iurat se nescire in cōfessione
iurat falsum: quia sunt cōtradictorię. Resp. q̄
non sunt cōtradictorię. Quia in illa negatiua
intelligitur conditio subintellecta, scilicet q̄
non scit tali modo quòd possit illud dicere.

185
Error in
confessio-
ne factus
quomo-
do repa-
randus si
ne fractio-
ne sigilli.

QVÆRITVR, si confessor ex ignorā-
tia absoluit aliquem, quē non poterat à casu
reseruato, vel ab excommunicatione, vel si
oblitus est eum absoluerē, quomodo repara-
bitur defectus confessionis sine reuelatione?
Nider in suo cōfessionario dicit, quòd in cō-
cilio Constātiensi, vel Basilenſi fuit inter Pa-
tres hæc quæstio tractata, & quòd tunc fuit
varia sententia. Ego dico cum distinctione,
quia vel confessor timet probabiliter scanda-
lum reuocando pœnitentem, & quod con-
queretur de reuelatione cōfessionis: & in tali
casu relinquendus est, quia si habuit contri-
tionem erat in gratia. Si autem non timetur
quòd pœnitens dicet se non fecisse tale pec-
catum, & quòd non conqueretur de reuela-
tione

tionē confessionis, dico sine quocunq; scrupulo quòd possum illum reuocare ad confessionem & absoluere. Sed contrà, quia obijcit peccatum extra confessionem. Resp. q̄ non facio ei iniuriam, si dicam, tu cōfessus es mihi alia die, redeamus ad cōfessionem, quia volo tibi dicere vnum verbum, quod expedit tibi. Si nolit dimittatur. Si autem acquieverit dicam ei, cōfitearis peccata in generali, & si aliqua alia fecisti cōfiteri ea, quia feci talem defectum in alia confessione. Et probo quòd hoc liceat: quia vt infrà dicemus, de pœnitentis licētia, licet reuelare peccata eius alteri, ergo multò meliùs sibi ipsi, vel formaliter, vel interpretatiuè, si dederit licentiam: vt si beneuolè audiat me dicentem sibi, scias q̄ in cōfessione præterita fuit defectus quidam commissus, vis illum audire? Si dixerit quòd sic, sine quocunq; scrupulo dicatur ei, scias q̄ eras excommunicatus, & ego non potui te absoluere, &c. Palude in fine. d. 21. ampliorem concedit licentiam, dicens quòd non solum quando fuit commissus defectus in confessione, sed etiam ratione correctionis fraterne possum secretò admonere illum de peccato semel cōfesso mihi. Sed credo certè q̄ est falsum, omnino, & quòd nullo modo licet.

QVÆRITVR, an quando peccatum, quod in cōfessione audiui, est publicum, teneat illud filere? Resp. Caiet. in summa, quòd

236

Peccatū
publicū

de

in cōfessionē
audicū, an
possim^o
reuelare.

de tali peccato possum loqui post cōfessionē
eodē modo sicut antē: debeo tamē procedere
postea cautiū, & nullo modo dicere quod
scio illud in cōfessione, quia redderē audien-
tes certiores. Sed quid si à confessore petat
quis, an ille fuerit confessus illud peccatum
publicū. Resp. confessor, confessus est omnia
peccata sua. Potest etiā dicere, absolui illum,
quia per hoc nihil reuelo. Admonet tamen
Caieta. bonū esse quod quando peccata sunt
publica, petat facultatē confessor à poenitēte
ad loquendū de eis ad bonū finem. Sed quid
si vsurarius iactet se, q̄ absolui illū, cum non
sit verū. Nam si dico q̄ sic, mētior. Si autem
dico q̄ nō absolui eum, reuelo cōfessionem.
Dicat confessor quid ad vos? ego feci officium
meū. Sed quid faciet proprius sacerdos petē-
tibus Eucharistiam concubinæ, vel vsurario,
quos nō audiuit de confessione? Resp. q̄ nō
det illis. Sed quid si dicant cōfessi sumus tali
fratri, & interrogatus frater nō audet dicere
q̄ nō absoluit, ne eorū statum reuelet, nec q̄
absoluit, ne mētiatur? Respō. absolute, quod
si sint peccatores publici, debet eis Eucharis-
tiam negare. Quod si fuerint confessi cum
proprio sacerdote & nō absoluti, & nihilomi-
nus petant Eucharistiam, dico etiam, quod
debet eis negare, & si dixerint, iam tu absol-
uisti nos, dicat, ego nescio de hoc.

187

Peccata

QVÆRITVR, vtrū de licētia poeni-
ten-

ten-

tentis liceat confessionē reuelare? Alexan. & Scotus. 4. dist. 21. quæst. 2. 1. & Durandus ibidem dicunt q̄ non licet. Quia sigillū confessionis est de iure diuino, ergo pœnitens non potest dare licentiā. Itē quia esset scandalū. Sed respondeo absolute q̄ pœnitens potest dare licentiā, cōfessor tamē nō potest accipere, aut reuelare confessionē in detrimentum pœnitentis, qui sibi talem facultatem dat.

QVÆRITVR, utrū alia quę in cōfessione sciūtur præter peccata cadāt sub sigillo confessionis? Respō. q̄ sub sigillo arētissimo confessionis non cadunt nisi peccata pœnitentis, vel tertię personę: & solū huius sigilli fractor incurrit pœnas canonicas. Secundo dico, q̄ sub sigillo confessionis cadūt omnia alia, quę expresse, vel interpretatiue pœnitēs tradit sub sigillo cōfessionis: vt si dicat accipiatis hoc sub sigillo, & qui hæc reuelat, credo peccaret mortaliter: propter detrimentū q̄ faceret sacramēto, redderet enim cōfessionē fraudaliosam. Nō enim omnes intelligūt hęc differentiam sigilli maioris vel minoris. Ideo confessor sit cautus, vt taceat omnia illa quę sunt alicuius grauitatis. Alia verò quę non sunt de necessitate confessionis, nec refert pœnitenti q̄ reuelentur, non tenetur celare: sed tamen nō dicat se in cōfessione audisse. Breuiter in hac parte, mas vale ser corto, que largo.

in cōfessione au-
dita reue-
lare pos-
sumus de
pœnitenti-
tis licen-
tia.

188

Sigillum
cōfessionis, an se
extendat
ad alia
quām ad
peccata.

O

Quæ-

189
Peccata
in cōfes-
sione au-
dita, an
liceat in
cōmuni
reuelare.

QVÆRITVR, an in communi liceat reuelare peccata audita in cōfessione, taliter quòd nec directè, nec indirectè perueniant in notitiam pœnitentis? Verbi gratia: si dicat quidam confessus est mihi semel hoc peccatum. Respō. quòd hoc non est reuelare confessionem. Quia re vera multi viri sancti hoc fecerunt: maximè doctores qui ponunt casus, quos in confessione audierunt. Secundo dico, q̄ melius est hoc rarò facere: Sequuntur enim quādoq; scādala ex istis: ideò abstineāt sacerdotes ab his narrationibus.

190
Secreta
extra con-
fessionē
sub sigil-
lo cōmē-
data quo-
modo ob-
ligent.

QVÆRITVR, de illis qui cōmittunt alijs secreta sub sigillo cōfessionis, an tale sit secretum confessionis? Respō. q̄ qui recepit tenetur seruare illud secretū plusquam alia. Quia ex pacto additur nouum vinculum, & per consequens dico non esse conueniēs quòd homines sepe recipiant talia secreta. Secundo dico, quòd illud non est sigillum confessionis, nec frāgēs illud incidit in pœnas canonis. Quia ibi nulla iniuria fit sacramēto, cum nullū fuerit sacramentū: licet frāgatur fides. Notandū est etiā q̄ ea quæ dicuntur de sigillo cōfessionis, intelliguntur de quacūq; cōfessione, siue perfecta, siue nō, siue incepta, siue nō: & de omnibus illis quæ ordinantur ad confessionē, vel facultatē, vt ab illo absoluat a re seruatis, nō potest ille plus reuelare, quàm si iam accepisset in confessione.

Quæ.

QVÆRITVR, vtrum confessio voca-
 lis, quæ est in vsu ecclesiæ, sit instituta à Chri-
 sto? Antiquitus quando erant tēpora melio-
 ra, non tantum hæc quæstio iactabatur: quia
 tempore pacis arma nō sunt in tanto pretio
 & vsu. Nunc verò quia iam sunt hæretici,
 qui negent confessionem, propter peccata
 nostra, oportet quòd simus ad hoc bellum
 armati. Idcirco quaritur, an confessio sit de
 iure diuino? Respond. ex sententia omnium
 doctorum q̄ sic. Pater, ecclesiæ claues sunt ad
 remittenda peccata, secundū illud Matt. 16.
 Tibi dabo claues regni cœlorum, & quod-
 cunq; solueris super terram, &c. Sacerdotes
 autem habent has claues, & sunt iudices pec-
 catorum, iudices verò non possunt iudicare
 nisi causam cognoscant, ergo alij tenentur
 subdere se huic iudicio, aliàs frustra esset illa
 potestas: hæc autē subiecto sit per confessio-
 nem, ergo de iure diuino tenentur confiteri,
 Item Iacob. 1. Confitemini alterutrum pec-
 cata vestra. Quod Augusti. Beda, & alij san-
 cti, & Hugo de sancto Victore. lib. 2. de sacra-
 mentis. per. 14. cap. intelligunt de præcepto
 confessionis. Item (& hic est tota vis secundū
 Adrianū & veritatē) Ioā. 20. quorū retinue-
 ritis, retenta sunt: id est, quorum peccata non
 absolueritis, nō erunt absoluta ante Deum:
 ergo secundū euangelium debent cōfiteri
 & absolui in terra, aliàs nō erunt absoluta in
 O 2 cælo.

Confes-
 sio voca-
 lis est à
 Christo
 instituta.

cœlo. Hic est locus validissimus, & q̄ omnes
 sancti hoc dicāt in cōperto est. Vide Thomā
 Vualdēsem. lib. de sacramētis, & Roffensem
 colligētes dicta sanctorū omniū. De hac cō-
 fessione necessariò sacerdoti facienda multa
 egregia apud vtrūq; inuenies. Et cognosces,
 an expēdiat has ecclesiæ colūnas sequi potū
 quā nouos istos grāmatistas. Opinor neminē
 vsq; adeò cæcum & insanū esse, qui ob vnius
 Lutheri amētiā velit tāto discrimini seipsum
 exponere, quatenus ea peccata quæ vel no-
 uit, vel dubitat esse lethalia, sacerdoti nō ape-
 riat. Et maximè cū intelligat antiquissimos
 simul eruditissimos ac sanctissimos patres
 tantā cōfessionis huius necessitatē esse dicē-
 tes, vt quicumq; mortaliter deliquerit, cum
 oporteat, vel publicè, vel priuatim sacerdoti
 sua peccata detegere. Nec facile crediderim
 patres ipsos hāc vsq; adeò durā prouinciā no-
 bis imposuisse, priusquā exploratissimū ha-
 berent hāc cōfessionē, aut ab apostolis insti-
 tutam, aut in sacris scripturis dilucidè tradi-
 tam fuisse: ceu rē cūctis peccatorib⁹ apprimè
 necessariā, & quā contēnere nō possent absq;
 dispēdio salutis animarum. Expendat igitur
 quisquis secū, an tutiūs fuerit horū patrum
 simul & scripturarum assertionē admittere,
 suasq; animas à tanto periculo custodire: an
 Lutherū de confessione impiè oblatrantē &
 sentientē, suo capiti dūtaxat nō patrum, aut
 scri-

scripturarum testimonio innixum sequi: & cum eo funditus perire.

NOTANDUM Metiã de cõfessione q̄ beatus Renanus in annotationibus, quas fecit super Tertul. dicit se esse nactũ librũ quẽdam antiquissimũ cõciliorũ, & inter ea dicit fuisse vnũ factũ ante quã esset institutum ab ecclesia ieiuniũ quatuor dierũ ante Dominicam primã in Quadragesima, q̄ sic habebat. Presbyteri debent admonere plebẽ sibi subiectã, vt omnis qui se sentit mortifero peccati vulnere suaciatũ, feria quarta ante quadragesimã cum omni festinatione reccurrat ad viuificatricẽ matrẽ ecclesiã, vbi q̄ malẽ commisit, cũ omni humilitate & cordis cõtritione simpliciter confessus, suscipiat remedia pœnitentiã secundũ modũ canonicis auctoritatibus præfixũ: non solũ autẽ ille qui mortale aliquid cõmisit, sed etiam omnis homo quicunq; se cognoscit immaculatã Christi tunicã, quã in baptismo accepit, polluisse, ad propriũ sacerdotẽ festinet vnire: cũ puritate mentis omnes trãsgressiones, omnia peccata, quibus Dei offensam incurrisse meminit, humiliter confiteatur, & quicquid à sacerdote fuerit iniunctũ, ac si ab ipso omnipotẽtis ore fuisset prolatũ, ita diligentissimẽ attendat & sequatur, hæc ibi. Idẽ habetur in pœnitentiaro Romano, q̄ creditur profectũ ab apostolis ipsis vbi dicitur. Hebdomada ante quadra

O ; gesi-

192
Confes-
sio olim
fiebat in
princi-
pio. xl.

g. si m̄a cōfiteātur omnes. Iste erat cōueniē-
tissimus modus, & multò melior, quā qui nūc
est, q̄ cōfiteātur in fine quadragesime, sic ieiū-
niū nō multū eis prodest. Optimū esset si pos-
set reuocari ista cōsuetudo, nos ta nē nō pos-
sumus illam reuocare. Sed peculiare possēt
suos pœnitentes admonere quòd confitean-
tur ante quadragesimam.

193
Cōfessor
an tenea-
tur inter-
rogare
pœniten-
tem.

Q V Æ R I T V R, an sit necessarium vt
confessor interroget pœnitentem? Respon.
primò quòd est necessarium, vt confessor
plerunq; aliquid interroget. Patet, nam vt
suprà diximus, si pœnitens nō fecerit aliquā
conscientiæ examinationem, confessio non
solūm erit inualida, sed etiam mortalis. Si
hoc ex circūstantijs appareat, debet cōfessor
interrogare, an examinauerit conscientiam
suam: & si dixerit q̄ nō, non audiat eum. Si
non timeantur maiora mala, videlicet quòd
pœnitens nunquam cōfitebitur, tunc enim
interroget sacerdos. Oportet enim q̄ con-
fessores nō mittant pœnitētes in desperatio-
nem. Omnes sancti, & S. Tho. ita cōsulant.
Quando ergo confessor videt has circūstā-
tias, necessariū est q̄ interroget. Et si est pro-
babile cōfessori q̄ pœnitēs dimittit aliquod
peccatum, tenetur interrogare de eo: quia
tenetur quantum poterit non solūm ad ab-
soluendū, sed etiā vt pœnitens recipiat gra-
tiam, quā quidem nō reciperet, si ex magna
negli-

negligētia aliquod peccatū dimitteret. Dico præterea quòd si est mihi probabile quòd pœnitens fecerit sufficientem examinationem, licet credat confessor q̄ habeat alia peccata præter ea quæ dixit, si commodè potest interroget: sed non tenetur tunc interrogare sunt enim aliqui (que facā el alma a los penitentes.) Sufficit q̄ sit mihi probabile q̄ confessio sit sufficiens ad consecutionem gratiæ. Probatur, quia pœnitens non tenetur facere maiorem diligentiam quàm fecit, ergo non teneor eū interrogare: quare eū vexabo interrogationibus? confessor debet laborare ut sit beneuolus. Ex his sequitur q̄ nō oportet interrogare pœnitentem de omnibus peccatis mortalibus. Quidam à pueris quarunt, an sint simoniaci, &c. Isti faciunt confessiones odiosas & superstitiosas. Sed oportet interrogare pœnitētes de peccatis quæ probabiliter putātur habere: nec id nimis anxie. Cōfessor etiam sit nimis cautus interrogando, nō quærens noua peccata, quia poterit ea docere pœnitentem, & scandalizare: maximè circa peccata carnalia, quæ non debet interrogare nisi ex cōfessione haberet aliquod indicium q̄ habeant illa: tunc enim non debēt omitti quæ sunt de essentia confessionis, sed fiat sapienter. Verbi gratia: si cōfessor probabiliter credit pœnitentem habere aliquod peccatū turpe & verendum, interroget, nō apertè, sed

dicat, cogitasti aliquādo de hoc? Si dicat sic, quærat vlteriùs, & cōsensisti? si dicat sic, procedat, dicēs & fecisti? quo dicēte sic, vel nō nihil ampli⁹ interroget. Sed dimittat aliās fabulas.

194
Circūstā-
tia loci
quando
confiten-
da.

QVÆRITVR, vtrū circūstantia loci sit necessariò cōfitenda? Resp. q̄ solū in trib⁹ peccatis est necessariò confitenda, scilicet in furto, effusione sanguinis, & effusione seminis in ecclesia. Credo q̄ non sufficeret furari in ecclesia ad hoc vt sit sacrilegiū; nisi esset de ecclesia. Et effusio sanguinis debet esse notabilis, vt supra diximus. Et si quis habeat in ecclesia volitionē perpetrandi prædicta tria, vel aliquod eorum extra ecclesiam, non est sacrilegus. Si verò extra ecclesiam cōsentiat in aliquod horū, faciendum intra ecclesiam, teneretur confiteri de hac circūstantia, quia iam fit iniuria loco.

195
Circūstā-
tia tem-
poris an
sit confi-
tenda.

SE D vtrū circūstātia tēporis necessariò sit confitenda, putā peccare in festo? Respō. absolutè, q̄ non. Ita tenet Caieta. Syluester, Nider, & alij. Graui⁹ est peccare in die festo, sed non est grauitas necessaria ad confitendum. Et confessores debent de hoc admone-
re poenitentes.

196
Cōfesso-
res duos
habere,
vnū pro
grauius,

QVÆRITVR, an qui ex industria habeat duos confessores, vnū cui omnia confiteatur peccata, alterū cui leuia dūtaxat ad æstimationem, benefaciat? Resp. sine dubio, hoc esse sacrilegiū, & videtur magna fictio, &

irridet confessorē, faciēs credere eū q̄ ipse sit aliū pro-
 probus. Et certē videtur mortale, quādo pro- leuib' an-
 pter hoc faciat. Nō damnarē tamē eum qui liceat.
 semel incidit in mortale, non solitus peccare
 si confiteatur alteri, ne perdat opinionē, quā
 habet erga primū confessorē suum.

QVÆRITVR, si quis propter magnā
 consuetudinē, quā habet peccandi, credit se
 iterū peccaturū: ipse tamē omnino vult caue-
 re, & proponit nō peccare, an sit absoluēdus?
 Resp. omnino q̄ sic. Quia si tunc nō esset ab-
 soluēdus, nec etiā quādo dubitaret. Item iste
 potest facere q̄ in se est, & tamen q̄ nō pos-
 sit tollere hāc formidinem à se. Consuetudo
 enim relabēdi nō impedit cū habeat bonum
 propositū, & nihilominus propter experien-
 tiā nō poterit credere se deinceps nō pecca-
 turū, ergo. Et hęc de cōfessione sufficiant.

197
 Credens
 se pecca-
 torū pro-
 ponēs ta-
 men non
 peccare,
 an sit ab-
 soluēdus.

SEQVITVR DE SATISFA-
 ctione, tertia pœnitētix parte.

*Diffinitio satis-
 factiois adest
 in sequenti pa-
 gina.*

QVÆRITVR in primis, utrū
 postquā homo habuit cōtritionē
 de peccatis suis, & cōfessus est ea, remaneat
 & est in gratia, maneat ei aliquis post co-
 reatus pœnæ pro quo debeat satisfacere? Re-
 spon. q̄ sic. Et patet. 2. Reg. 12. de David, cui
 postquā dictū fuit, transtulit dominus pecca-
 tum tuum à te: iniūcta est pœna, vt morere-
 tur puer ex Bersabe natus. Et Lucæ. 3. Facite

198

Reatus
 pœnæ an
 remaneat
 cō-
 tritionē.

O s tru-

fructus dignos poenitentiae, & hoc fit per satisfactionem. Et Romano. 6. Sicut exhibuistis membra vestra, &c. quia si in Tyro, & Sidone. &c. Matthæi. 11. Item ecclesia orat pro mortuis. Et habetur etiam. 2. Machabæo. 12. Ut à peccatis solvantur: & non solum à venialibus, sed etiam à mortalibus, cum dicat ab omni vinculo delictorum: ergo post remissam culpam manet reatus poenae. Et hoc est certum & de fide.

129
Satisfa-
ctio quod
fit & quo
modo
possimus
Deo satisfacere.

QVÆRITVR, quid sit satisfactio? Res. S. Th. ex Anselmo, quod satisfactio est compensatio offense preterite ad æqualitatem iustitiæ.

QVÆRITVR ergo, utrum aliquis possit satisfacere? Res. quod satisfactio est pars iustitiæ, iustitia autem exigit æqualitatem. Et si loquamur proprie de æqualitate, ut satisfactio importat reddere æquale, dico quod nemo potest satisfacere. Quia nemo potest reddere Deo æquiualens, etiã si non peccassemus. Nam dijs, parentibus, & magistris, non potest reddi æquiualens, ut ait Aristot. Si verò loquamur de æqualitate proportionabili, quando ego facio quod possum, dico, quod hoc modo possumus satisfacere Deo: etiam proprie capiendo satisfacere, vel si vultis ex beneuolentia acceptatis. Ad questionem igitur cum dicitur, an homo possit Deo satisfacere, dico quod si consideretur homo secundum sua naturalia, seclusa gratia, nullo modo potest satisfacere.

satisfacere pro peccato. Quia quicquid possumus dare Deo, sine gratia, est nullius momenti. Cum etiam omnes iustitię nostrę sint coram Deo tanquam pannus menstruata, vt ait propheta. Item quicquid possumus facere, debemus Deo propter beneficia recepta. 1. Paralip. capitu. 29. Tua sunt domine omnia, & quę de manu tua recepimus, reddimus tibi. Et sic sine gratia est impossibile satisfacere Deo ad æqualitatē. Nec etiã sine gratia ex acceptatione Dei possumus satisfacere. Dicere enim quòd Deus acceptat opera nostra, est dicere q̄ illa sunt accepta & grata Deo: sed si homo nō habet gratiã, non potuerūt eius opera esse grata Deo. Posset quidē De⁹ remittere sua omnipotētia peccata propter actus existētis in peccato, sed hæc nō esset satisfactio, sed cōdenatio pura, & remissio. Secundo potest homo considerari in gratia. Et secundū hanc cōsiderationē, si nō habeamus respectum ad passionem Christi, adhuc nō potest satisfacere ad æqualitatem. Quia nō sunt condignę passiones huius tēporis ad futurã gloriã. Item quia illa opera sunt nostra, & si habent fructū, est ex parte Dei. Potest tamē talis satisfacere ex liberalitate acceptatis. Si verò cōsideretur homo in gratia, prout gratia est effect⁹ passionis Christi, sic proprijsimè & ad æqualitatē satisfacit Deo si iugamus merita nostra meritis Christi,

sti,

sti, qui etiã in quãtũ homo satisfecit ad equa-
litatem iustitiã & quantitatis.

200
Satisfacere
potest
vnus pro
altero.

QVÆRITVR, vtrũ vnus homo possit pro alteri⁹ hominis pœna satisfacere? Vbi gratia: Petrus post confessionem manet reus ad pœnã vt decẽ: est dubiũ, an ego possim satisfacere pro illo? Resp. ex omniũ sententia quod sic. Ita habet vsus ecclesiã. Nihil enim tam naturale est homini, quã vt quilibet vtatur re sua vt vult: quare ergo non poterò vti hoc ieiunio meo vt voluerò? vbi hoc prohibuit Deus possum dare tẽporalia mea, quare nõ spiritualia? Itẽ sufficiẽtissimẽ probatur ex cõsuetudine ecclesiã, in qua vnus pro alio satisfacit. Itẽ Collossen. 1. dicit. Nũc gaudeo in passionibus meis pro vouis; & adimpleo quã defunt passioni Christi in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia. Itẽ oratio mea valet alteri ad gloriã, iuxta illud, orate pro inuicẽ, vt saluemini, Iaco. 5. Ergo etiã ad remittẽdã pœnã. Et si oratio, ergo etiã alia opera bona. Itẽ omnes sumus inuicem mẽbra: vt dicitur Romano. 12. & Ephesi. 8. Sed membra vnus corporis influũt inuicẽ, ergo.

201
Satisfacere
p vno
peccato
& nõ pro

QVÆRITVR, vtrũ homo possit satisfacere pro vno peccato, nõ satisfaciendo pro alio? vtrum homo existens in mortali, possit satisfacere pro pœna peccati mortalis iam remissi? Resp. ex sentẽtia omniũ, impossibile est

est quod quis satisfaciat prius pro poena, quam alio, an pro culpa. Et hoc est notum & à nemine dubitatū. Si verò sit in peccato, an possit satisfacere pro poena peccati iam dimissi? Respō. quod vel ista opera satisfactoria sunt iniuncta à confessore, vel non, sed volūtariè assumpta. Si secundū, cōmunis sententia omnium est quod nihil profunt. 1. Corinth. 13. Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatē autē non habuero, nihil sum, nihil mihi prodest. Itē opera illa ex se non sunt aequalia satisfactioni quā debet nec etiā ex liberalitate acceptantis, quia nō acceptantur cū procedant ab inimico Dei, ergo nō sunt satisfactoria. Si autē sint iniuncta à confessore, licet Scotus videatur dicere quod valent, tamen S. Tho. 4. d. 15. & Henricus, quolibeto. 8. q. 18. & Adrianus. q. quā de hoc facit. 4. & Palude. 4. d. 15. & 22. dicunt, quod nullo modo valent. Et patet rationibus nunc factis, nullus potest satisfacere sine gratia: remissio enim peccati est maxima amicitia Dei, qua non utitur nisi erga amicos, ergo. Verum est quod alia opera iniuncta à cōfessore, & facta in peccato mortali, adueniente charitate, siue relinquunt post se effectū siue non (hæc enim distinctio friuola est, & nunquā placuit viris doctis) viuificantur & acceptantur à Deo: ut bene dicit Caie. quia satisfactio est pars sacramenti. Vnde si virtus confessionis redit, quare non & satisfactoria.

an
possit
pctor vel
pro pec-
cato iam
remisso.

factio: hoc piū est, sed tutius est implere in gratia pœnitentiā iniunctā. Verū est quod illa opera satisfactoria iniuncta à confessore, & facta in mortali, quāuis nō valeant ad remissionē culpæ, tamē per illa impletur præceptū cōfessoris, & nō tenetur pœnitens iterum implere pœnitentiā iniunctam.

102
Satisfa-
ctio fit p
opera pœ-
nalia.

QVÆRITVR, utrū satisfactio debeat fieri per opera pœnalia? Pro huius intelligentia oportet prius intelligere, quid sit opus pœnale. Opus pœnale idem est quod malū pœnæ, & malū nihil aliud est quàm priuatio boni. Triplex verò est bonum, honestum, vtile, & delectabile. Pœna propriè loquendo non est priuatio boni honesti, quia hoc est peccatū: sed est priuatio boni, vtilis, vel delectabilis, sicut dare eleemosynā, ieiunare, orare, &c. Nunc dico quod satisfactio debet fieri per opera pœnalia. Ita est communis doctorum sententia. Probatur, quia satisfactio est opus iustitiæ, offensa autem consistit in hoc quod subtrahimus Deo obedientiam, & accipimus facultatem peccādi, quam iure non habebamus. Cū ergo iustitia tēdat ad æqualitatem, dignū est, quod satisfaciamus per hoc quod subtrahamus à nobis quod iustū est, & nostrum est, scilicet, pecuniam, vel coenam: sicut in lege fiebat satisfactio per cōtrā passū, oculū pro oculo, &c. Confirmatur exemplo Christi qui potens per solā dilectionem Dei

satis

satisfacere, satisfecit per opera poenalia. Et quanto opus fuerit magis poenale, tanto erit magis satisfactoriū cæteris paribus. Secundo dico (& credo esse probabile ac verū) quod per omne opus bonū possumus satisfacere: etiam per dilectionem Dei. Hoc tenet Scotus. Et patet, quia etiam inter homines fit satisfactio non solum per opera poenalia, sed etiam per omnia opera illa quæ læso complacent. Item probatur, quia nullum est opus bonum, quod non sit poenale, ergo omne opus bonum est satisfactorium, quia lassat & defatigat hominem, vt contemplatio, & dilectio, quæ licet sint opera animæ, sed sunt animæ coniunctæ corpori: & haberemus magnum laborem si vellemus Deum diligere, vel proximum per vnā horam. Item per dilectionem Dei satisfacimus pro poena peccati venialis: nam per illam remittitur veniale, vt diximus: ergo dilectio Dei est opus satisfactoriū. Item quia dicere quod per dilectionem Dei, & contemplationem, & alia id genus opera non satisfacimus, esset motiuum magnū ad deterrendum homines à melioribus bonis.

QVÆRITVR, vtrum sit necessariū, Satisfacere an possimus per opera aliās debita: vt per ieiuniū quadragesimæ, aliās debita. vel orationē canonicarum horarū? Palude. 4. dist.

4. dist. 15. q. 1. art. 2. dicit absolute, q̄ nemo satisfacit per opera aliās debita, & præcepta. Vnde qui dat pauperi existenti in extrema necessitate omnia bona sua, non satisfacit. Idē dicit Maio. 4. dist. 15. q. 2. & Almain. q. 1. & Syluester. Et probāt, quia vnico pretio nō potest satisfieri duobus debitis, ergo eodem ieiunio non potest satisfacere quis pro peccatis, & ecclesiæ. Itē quia sequeretur q̄ cōfessor posset iniungere clerico, q̄ diceret horas canonicas in pœnitentiā, aut q̄ solueret decē aureos, quos debet, q̄ quidē esset irrisio. Sed his non obstantibus, ego non dubito quin possimus satisfacere per opera aliās debita & puto erroneum dicere contrarium. Ita tenet Adrianus. q. quam de hoc fecit. Et probatur, ecclesia instituit ieiunium quadragesimale & alia, vt pro peccatis satisfaciamus, hæc fuit eius intentio: & sæpissimè orat in quadragesima, vt acceptet Deus nostra ieiunia in remissionē peccatorū: ergo illa sunt satisfactoria pro peccatis. Ita dicendū est omnino, & vtinā vel sola ieiunia ab ecclesia instituta ieiunaremus. Ad argumentū igitur, cōfessor posset imponere clerico quòd diceret horas canonicas in pœnitentiā. Resp. primò, quòd non debet hoc facere, quia debet iuuare eū ad satisfaciendū, ac proinde debet aliquid de nouo imponere. Secundò dico, q̄ si faciat, factū erit, & aliquando expediet: vt si nobiles

nun.

nunquā ieiunent quadragesimā, bene faciet cōfessor præcipiēs illis, ieiunetis hos quindecim dies, qui remanēt de quadragesima. Alia argumēta facile solvuntur. Nam cū ieiunium quadragesimæ sit satisfactorium, ergo pro aliquib⁹ est satisfactoriū, ergo pro me. Mirabile enim est, quòd sit satisfactoriū pro alijs, & non pro me: Perderē ergo premiū satisfactionis ieiunādo quadragesimā propter Ecclesiæ præceptū? Certè non credo.

Q V Æ R I T V R, an qui impleteret poenitentiam cōfessoris, cū audit Missā de præcepto, satisfaciat? V. g. iniungit confessor septē psalmos, recito eos inter audiendū missam die Dominica, an satisfaciā præcepto cōfessoris? Aliqui sumistæ dicunt, quòd non implet, sed peccat. Adrianus tamen in. 4. in materia de satisfactione, oppositū dicit, scilicet, quòd nō peccat, sed præceptū implet cōfessoris. Et ita tenendum est.

204

Pœnitentia imposita an possimus implere in missa de præcepto.

S E D quid si alicui sit iniunctū quòd ieiunet tribus diebus, & ille ieiunauerit tribus diebus quatuor tēporū, vel quadragesime, an satisfaciat præcepto cōfessoris? Resp. quòd nō quia oportet stare ad intentionē confessoris, qui si nō explicet contrarium, intelligitur de diebus alijs non debitis. Secus esset de elemosyna, nā nō dubito quin si cōfessor iniungat poenitenti quòd det aureū pauperi, meli⁹ faceret & magis ad intentionem cōfessoris, si

205

Pœnitentia ponatur in rebus alijs non debitis.

P det

det illum pauperi existenti in extrema necessitate. Posset tamen confessor iniungere poenitenti pro satisfactione, vt ieiunet diebus residuis quadragesimę, vel vt audiat missam die Dominico, aut vt restituat pecuniã, quã debet, vt bene dicit Adrianus vbi supra. Quoniã opera aliãs debita, sunt meritoria, & poenalia, & per cõsequēs satisfactoria, & sic ieiuniũ iniunctũ, licet aliãs de præcepto, erit vera satisfactio sacramentalis.

206

Homo
per seip-
sum satis-
faciat.

D V B I T A T V R, an oporteat q̄ homo satisfaciat per seipsum? Resp. q̄ quilibet per se debet implere poenitentiã sibi iniunctã. Patet, quia id est præceptum, vt tenebimus pro nũc. Item quia poenitentia est vt medicina, modo medicina, quę est mihi necessaria, nõ cõfertur alteri: nisi cõfessor imponat sic poenitentiã, ieiuna tribus diebus, vel fac q̄ alius ieiunet pro te. Si autẽ ego nõ possum, bonũ est q̄ alteri committã vt ieiunet pro me.

207

Flagella
inflicta à
Deo sunt
satisfactio
iii.

Q V Æ R I T V R, utrũ flagella inflicta à Deo in hoc mũdo, sint satisfactoria pro peccatis? Vt Nabuchodonosor ambulãs in solitudine sicut fera, & Dauid quãdo occisus fuit à Deo puer eius? Videtur q̄ non, quia talia opera non sunt voluntaria, actus verò debet esse meritorius ad hoc quòd sit satisfactorius: sed non potest esse meritorius, nisi sit voluntarius, ergo. In oppositũ est, quia Nahũ. i. dicitur, nõ insurget bis tribulatio. Quod septua-
ginta

ginta interpretes verterunt, non iudicabit Deus bis in idipsum: ergo si per has tribulationes, quas patimur in hoc mundo, non satisfacimus, bis de eodem iudicamur. Ad hanc quæstionem respondet S. Tho. 4. d. 15. & in additionibus. q. 15. ar. 2. q̄ poena pro peccato potest dupliciter exigi. Vno modo ab illo cui non debetur satisfactio, sicut si occidi hominẽ, debeo satisfactionẽ Deo. Si autem alius homo verberaret me propter hoc, hæc poena non habet rationẽ satisfactionis, sed vindictæ: sicut si debeo tibi viginti, & ali⁹ accipit à me, per hoc ego non satisfactio tibi. Secundo modo potest exigi, seu infligi poena ab eo, cui debetur satisfactio: & talis poena vocatur proprie satisfactio, sicut illi qui puniuntur à cõmunitate & iudicib⁹. Hoc supposito dico, q̄ poena à Deo inflicta potest esse satisfacteria. Probat S. Th. quia poena illa potest esse op⁹ peccatoris, per hoc q̄ volũtariẽ acceptat, & patienter iustinet, sicut Iob qui dicebat, sicut domino placuit ita factum est, sit nomen domini benedictũ. Illud erat satisfactoriũ, quia iam erat proprium illius. Et ita de fide tenendum est, quia sic diffinitur in cõcil. Tridẽ. Sess. 14. de poenitentia. cano. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit pro peccatis ad poenã tẽporalẽ, minimẽ Deo per Christi merita satisfieri, poenis ab eo inflictis & patienter toleratis, anathema sit. Si autẽ quis renitatur tali poenã non

est satisfactoria : si talis resistentia sit vsq; ad peccatū mortale. Vnde infirmus qui vellet sanari si posset, sed quia nō potest, fieri bono animo, in nomine domini satisfacit, nō solū per patientiā quā habet, sed quia ipse pœnæ à Deo inflictæ sunt satisfactoriæ de se : sicut etiā pœnæ purgatorij: & multò meliùs. Dico prætereà (& hoc est multū probabile, & verisimile) q̄ quicumq; in gratia punitur à Deo in isto mundo, sufficienter punitur, & non punietur in alio seculo : & maximè si morte eū puniat, tūc enim nō dubito quin mors inflicta à Ch̄o (nō loquor de morte naturali) omnē pœnā deleat. Probatur, quia nulla est ratio iam q̄ Deus punit aliquem in vita, cur puniat partē & nō totum. Hoc non negaret Hieronymus, qui verbū mirabile dicit super illud Nahū. 1. Non confurget duplex tribulatio. Quod vos potestis videre (si placuerit) in suo fonte.

208
Pœnalia
opera sa-
tisfacto-
ria præci-
pua tria,
ieiunium,
elemo-
syna, &
oratio.

Q V Æ R I T V R, quæ sint opera satisfactoria pœnalia, utrū sint tria, quæ cōmuniter ponuntur à doctoribus & à Magistro sentē. 4. d. 15. scilicet ieiuniū, elemosyna, & oratio? Resp. q̄ sic. Probat S. Thom. quia vt supra diximus in satisfactione oportet q̄ sicut peccator vsurpauit sibi q̄ non debet, ita auferat sibi aliquid q̄ ei cōpetebat, putà bona naturalia per ieiuniū bona tēporalia per elemosynam. Bona autem spiritualia non debent aufer-

auferri, sed satisfacimus operibus spiritualibus cognoscendo, quod sunt Dei, & petendo auxiliū, quod fit per orationem. Et in his includuntur omnia opera poenalia. In ieiunio opera afflictiua ex natura sua, putā peregrinatio, silentiū, &c. Prædicare verò, legere, & similia intelliguntur sub eleemosyna, quia sunt bona proximis exhibita.

QVÆRITVR, an confessor audiens confessionē possit obligare poenitentem ad aliquā satisfactionē? putā ad hoc, vt ieiunet, vel det eleemosynā? Scot. 4. d. 18. & 19, tenet q̄ confessor nō potest obligare poenitentē, si ipse noluerit acceptare. Si autem semel acceptauerit, tenetur implere poenitentia sub poena peccati mortalis. Idē tenet Gabriel. d. 16. q. 2. dubio. 1. & 5. quia potest satisfacere in alia vita. Idem tenet Syluest. verb. confessio, 2. parrapho. 25. & 26. licet cū aliquibus limitationibus. Caic. etiā. q. 2. de satisfactione tenet, q̄ poenitēs nō tenetur acceptare poenitentia, saltē sub poena peccati mortalis, & si acceptet, nō tenetur eam implere sub poena peccati mortalis. Sed quicquid sit de his opinionibus, puto esse probabilius q̄ poenitens sub poena peccati mortalis tenetur acceptare poenitentia sibi iniunctā. Ita tenet Magist. 4. d. 18. & S. Tho. ibidem, & in additionibus. q. 1. artic. 3. & d. 16. in expositione textus. & Palu. 4. d. 20. q. 2. & Maio. d. 17. q. 2. & Alma.

209
Cōfessor
pōt obli-
gare poe-
nitētē ad
aliquā sa-
tisfactio-
nem.

dist. 18. & videtur sententia omnium sanctorum antiquorum, qui si peccatori graui iniungerent poenitentiam, & ille nollet acceptare, non reputarent eum (vt credo) esse in statu salutis. Et probo quod teneatur acceptare, quia in c. omnis dicitur, & iniunctam sibi poenitentiam pro viribus studeat adimplere. In praedicto, c. est praecipuum obligans ad confitendum semel in anno: sed subisdem verbis dicitur quod impleat poenitentiam iniunctam, & confiteatur: ergo etiam illud est praecipuum. Item c. statuimus. de maledicis. dicitur, si poenitentiam renuerit peccatori iniunctam a sacerdote, interdicator ei ingressus Ecclesiae, id est, excommunicetur, & ecclesiastica careat sepultura. Et licet hoc intelligatur de poenitentia publica, tamen eadem ratione intelligendum est de secreta: quia quantum ad clauis nihil refert vtrum confessio fiat publice, vel secreta. Et credo quod qui antiquitus publice confitebantur, non iterum confitebantur secreta. Probatur etiam, sacerdos habet potestatem remittendi & soluendi culpam & poenam: ergo & ligandi quo ad culpam & poenam. Item quilibet iudex in foro contentioso habet potestatem imponendi poenam pro crimine, & alius tenetur acceptare, quare ergo iudex ecclesiasticus non habebit hanc potestatem in suo foro? Sed iam de fide tenendum est, quod confessor potest obligare poenitentem ad aliquam satisfactionem: quia sic diffinitur in Concilio

cilio Tridē. Sess. 14. de poenitentia. cano. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit claves Ecclesie datas tantū ad soluendum, non etiam ad ligandū, & propterea sacerdotes dū imponūt poenam confitentibus agere contra finem clauium, & contra institutionem Christi, & fictionem esse, q̄ virtute clauium, sublata poena æterna, poena tēporalis plerunq; exoluenta remaneat, anathema sit.

QVÆRITVR, utrū sacerdos habeat potestatem imponendi quancunq; poenitentiam voluerit pro suo arbitrio? Respon. non oportet q̄ per poenitentiam iniunctā à confessore poenitens satisfaciat pro tota poena omnium peccatorū suorū. Nam aliās frustra esset Purgatoriū. Secundò dico, q̄ sacerdos non potest imponere quātantunq; poenam grauē: & quando esset intollerabilis, poenitēs nō tenetur obedire. Vtrū autē debeat sacerdos ponere aliquā poenitentiam sub consilio, fac hoc, & si volueris fac etiam istud. Palude cōsulit ita facere, & Syluester, & alij. Hoc etiam laudat S. Tho. Propter q̄ dico, quòd talis poenitentia propter consiliū sacerdotis est magis meritoria, quā si eā faceret ex arbitrio proprio solummodo.

QVÆRITVR, utrū secundus cōfessor possit cōmutare, vel tollere poenitentiam impositā à primo cōfessore? de hoc sunt opiniones. Syluester, & isti dicunt quòd nō potest,

210
Cōfessor non pōt imponere quācūq; voluerit poenitentiam.

211
Cōfessor pōt mutare vel tollere poenitentia ab alio cōfessore iniunctam.

nisi cōfiteatur. Sed puto probabilius q̄ potest, quia secūdus cōfessor est iudex, & habet potestātē super istū, & ideo satis est, q̄ pœnitens cōfiteatur peccatum illud, q̄ nō fecerit pœnitentiā sibi iniunctā ab alio: & potest cōfessor, vel tollere totā, vel minuere, vel etiam cōmutare. Vtrūm autem cōfessor teneatur semper aliquā iniungere pœnitentiā pœnitenti, posset dubitari. Sed dico, q̄ sic, quia est iudex, & grauiter peccaret si nullā impone- ret: nisi esset ex magna & rationabili causa, vt in articulo mortis, vel si videret q̄ pœnitens nullā acceptaret pœnitentiā (si tamen hoc contingere possit vnquam.) Hæc de satisfactione dicta sufficiant.

*diff.º extrema
vnctionis.*

*Est consignatio
facta à sacerdo-
te cum oleo in fir-
more, sub certa
verborū forma
in locis determi-
natis ab ecclia*

SEQUITUR DE SACRAMENTO extremæ vnctionis.

De quo (licet sit Sacramētum exeuntium) prius tractatur quā de Matrimonio, & de Ordine: quia prius agendū est de Sacramentis, quæ pertinet ad omnes Christianos, quā de ijs quæ spectant solū ad certū genus personarum. Et de hac materia tractatur à Doctoribus. 4. d. 23.

212
Extrema
vnctio
est sacra-
mentum.

PRIMO quæritur, an extrema vnctio sit sacramentum? Respon. secundū omnes catholicos, q̄ sic. Quia est inuisibilis gratiæ visibilis forma, nam significat gratiam interiorem, cum

cum eius effectus sit remouere reliquias peccatorum. Et confert gratiam, iuxta illud Iacobi. 5. & si in peccatis fuerit, dimittetur ei. Ex quo patet quod si peccator cum sola attritione recipiat hoc sacramentum, recipiet gratiam virtute illius, & remissionem peccatorum mortalium. Item probatur quod sit sacramentum, quia in c. ad abolendam. de hereticis. excommunicantur qui aliter sentiunt de sacramentis, quam sentit Romana Ecclesia: sed ecclesia Romana in Concilio Florentino. sub Eugenio. 4. determinauit quod extrema vnctio est vnum de septem sacramentis Ecclesie. Et in ca. illud superfluum. 95. d. idem determinatur, ergo ita tenendum est de fide, & oppositum est hereticum.

QVÆRITVR, à quo sit hoc sacramentum institutum, an à Christo? Magister. 4. d. 23. ex verbis Hugonis ait quod ab apostolis Iacob. 5. Sed cum sacramenta nouæ legis conferant gratiam, quam solus Christus confert: tenendum est omnino, quod Christus instituit hoc sacramentum. Nam instituere sacramenta pertinet ad potestatem excellentiam, quam solus Christus habuit. Quod autem dicit Magister, quod fuit ab Apostolis institutum, intelligendum est secundum S. Tho. quod est ab Apostolis promulgatum. Sed ubi legitur in sacra scriptura huius sacramenti institutio? S. Thom. & omnes alij dicunt, quod non est expressus locus ubi fuerit institutum. Habemus tamen quod sit sacra

213
Extrema
vnctio autem
fit à Christo
instituta.

P 5 men-

mētū ex traditione Ecclesiæ, quæ in his quæ sunt fidei errare non potest: & hoc sufficit nobis. Euangelistæ non curauerunt tradere, nisi necessaria ad salutē, vt de baptismo: Pœnitentia, Eucharistia, quæ sunt sacramenta necessaria. De Confirmatione verò, & Extrema vnctione propterea siluerunt, quianō sunt necessaria ad salutem: quāuis Marci. 6. videatur fieri de hoc sacramento mentio, cū duodecim vngebant infirmos oleo.

214
Vnctio-
nis extre-
mæ effe-
ctus.

QVÆRITVR, quis sit effectus huius sacramenti? Resp. q̄ hoc sacramentum non imprimit characterem, & ideo est iterabile. Patet, quia in Concil. Florent. dicitur quòd solūm tria sacramenta imprimunt characterem, Baptismus, Confirmatio, & Ordo. Secūdò dico, quòd effectus huius sacramenti sunt tres, scilicet, gratiæ collatio, peccatorum remissio, infirmantiū alleuiatio. Ita enim iuxta fidē asserendum est. Nam in Cōcil. Tridē. Sessio. 14. de sacramēto extremæ vnctionis, cano. 2. ita diffinitur. Siquis dixerit sacram infirmorū vnctionem, non conferre gratiā, nec remittere peccata, nec alleuiare infirmos, sed iam cessasse, quasi olim tātū fuerit gratia curationū, anathema sit. Tertiò dico, quòd effectus principalis huius sacramenti, est remissio peccatorum per gratiæ collationem, minùs principalis est sanitas corporis dicēte Iacobo, & alleuiabit eū dominus, & si in pec-
catis

gatis fuerit dimittentur ei. Sed tota difficul-
 tas est, ad remissionē quorū peccatorū ordi-
 netur. Ricardus, Bonauen. Scot. Durandus,
 & Maioris, dicunt, quòd ordinatur ad remis-
 sionem venialium. Sed contrā, quia contra
 venialia sunt multa remedia, & faciliora, vt
 aqua benedicta, oratio dominica unctio pe-
 ctoris, &c. & in cæremonijs huius sacramēti,
 vna est confessio generalis, in qua remittun-
 tur venialia: ergo nō ordinatur ad remissionē
 venialium. Itē, quia si ordinaretur ad remis-
 sionē venialium, deberet cōferri sanis. Dico
 igitur cum S. Tho. q̄ ordinatur ad reliquias
 peccatorum, quæ sunt, debilitas potentiarū,
 tristitia, & alia quæ impediūt animā cogitare
 de Deo. Et propterea cōfertur hoc sacramē-
 tum infirmis, vt possint facilius resistere tēta-
 tionibus demonū, quæ tunc maximè insur-
 gūt: & remotio illa est exhilaratio cordis, vt
 habetur in c. vnico. de sacra vnctione. Idem
 dicit etiā Palude. Nō negamus tamē quin re-
 mittat venialia, imò & aliquando remittit
 mortalia. In peccato ergo sunt tria, macula,
 pœna, & reliquæ. Ad tollendam maculā, in
 ingressu nouę vitę ordinatur baptism⁹. Post
 perditam verò vitam spirituaalem ordinatur
 pœnitentia ad tollēdam maculam. Ad pœ-
 nam verò nō est aliquid de per se ordinatū,
 Manet ergo ad reliquias peccatorū extrema
 vnctio. Et reliquæ istæ sunt quædam quali-
 tates

tates infectiuæ animæ, & naturalis impotentia, & ineptitudo quæ remanet post peccatū ad exercēdum bona opera, & ligamē quoddam animæ ad opera virtutis, quod prouenit à peccato. De secundo effectu, qui est sanitas corporalis, dicitur in Concil. Florenti. quòd non semper sequitur, sed quando expedit infirmis bene valere.

215
Extrema
vnctio
est unicū
sacramen-
tum.

QVÆRITVR, cūm hic sint multæ vnctiones, & multæ formæ, an vnctio sit unicū sacramentum, vel plura? Resp. secūdum omnes, q̄ est vnum sacramentū, sicut vnum artificiale, vt vna domus, & vna curatio: quæ fit in radicibus peccatorū, hoc est in quinque sensibus. Sed quæres, in qua illarum vnctionum datur gratia? Resp. S. Tho. q̄ in vltima.

216
Oleū oli-
uarū est
materia
sacramen-
ti vnctio-
nis.

QVÆRITVR, quæ sit materia huius sacramenti? Respō. quòd omnes conueniūt, q̄ est oleum. Et habetur ex verbis Iacobi. 5. Orent super eum vngentes eum oleo. Et in cap. vnico de sacra vnctione. Et in concilio Floren. Et ratio conuenientia est, quia hæc curatio est vltima, & debet esse perfecta, ac debet significare spem, qua tunc infirmus maxime indiget, quæ quidem spes significatur per lenitatem olei. Oleū enim est optimū ad curandū, quia maxime penetratiuum est. Nomine autem olei intelligitur oleū oliuarum: sicut nomine panis intelligitur tritice⁹, & nomine vini, vitis. Sufficeret autem oleū
rosa-

rosaceum, nisi sit multū corruptum. Et in ca. vnico. de sacra vnctione. præcipitur, quòd non mittatur balsamum. Idem habetur in concil. Floren. Hoc autē oleū de necessitate præcepti debet esse benedictū ab Episcopo: vt patet in dicto cap. vnico. Ratio quare debet esse benedictum est, quia materia omniū sacramentorū habentiū materiā, præter actus recipiēris, debet esse cōsecrata, seu sanctificata: quia est instrumentū ad cōferendā sanctitatem. Materia autē sacramentorū, quibus Christus vsus est, nō indiget alia sanctificatione: quia per contractū sui sacratissimi corporis eam sanctificauit, vt aquā in baptismo, panē in Eucharistia. Materia verò extreme vnctionis, & materia confirmationis indigent benedictione: quia his sacramentis non est vsus Christus. Posset autem simplex sacerdos ex cōmissione Papæ oleum cōsecrare, vt tenet Palude, Scot. & Caiet. 3. p. q. 72. art. 3.

QVÆRITVR, an esset verum sacramentū si quis vngeret oleo non consecrato; 217
 Palude & Duran. dicunt quòd Papa non
 posset vngere oleo non consecrato. Caieta. Oleū vn-
 dubitat, an consecratio olei sit de necessitate ctionis
 sacramenti. Et ideò probabiliter credo, quòd oportet
 non est de necessitate sacramenti, licet sit de esse conse-
 necessitate præcepti. Patet, quia Iaco. 5. est cratum.
 expressa materia huius sacramenti, & forma
 & minister: & tamē nulla fit mētio de conse-
 cratio-

eratione olei, ergo. Itē in. ca. pastoralis. de sacramentis non iterandis. Innocentius tertius requisitus, an ille qui erat cōfirmatus oleo nō benedicto, esset iterū cōfirmāndus? Resp. nihil est iterandū, sed cautē supplendū, q̄ incautē fuit omissum: ergo non erat repetēda forma, ac proinde fuit verum sacramentū. Et eadē ratio erit de extrema vñctione.

218
 Forma sacramenti
 vñctionis

QVÆRITVR, quæ sit forma huius sacramenti? Respō. q̄ forma est deprecatiua, quā nūc tenet ecclesia. Quia ex Iacobo patet sic debere esse, cū dicat, orent pro eo: oratio autem idem est quod deprecatio. Ratio verò quare forma huius sacramēti nō est indicatiua, sed deprecatiua, est quia iā infirm⁹ est à se destitutus, & eget aliorū precatione. Itē, quia iam transit ad aliud forū, & cōmendatur alteri foro per hoc sacramentū. Forma ergo qua nunc vtitur Ecclesia, est de necessitate præcepti: vt patet in Concil. Florē. Secūdo dico, si aliqua ecclesiæ vtantur forma indicatiua, videtur pium, quòd sufficiat. Et hoc etiam ponit Ricardus, & Durand. quia aliàs Ecclesia non permetteret tantum errorem. Quāuis Capreolus nō putet esse probabile, q̄ aliqua ecclesiæ vtantur forma indicatiua tantūm. Tertio dico, quòd Ecclesia posset mutare formā, dummodo esset deprecatiua: quia Iacobus non dicit nisi, orent. Est ergo forma: Per istā vñctionē & suam pijsimam
 miseri-

miseriordiã indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti per visum, auditum, &c.

QVÆRITVR, utrũ hoc sacramentũ sit de necessitate salutis? Respon. secundum omnes, quòd non, sed sola tria, Baptismus, Eucharistia, Pœnitentia, quæ ordinantur ad gratiam & remissionẽ peccatorum. Duo alia sunt, quibus nolle vti esset peccatũ mortale, vt cõfirmatio, & extrema vnctio. Alia duo sunt quibus licet nolle vti, vt matrimoniũ, & ordo. Vnde si quis etiam ex negligẽtia non reciperet extremã vnctionẽ, nõ peccaret mortaliter. Si verò ex contẽptu, peccaret mortaliter: vt si quis supposita fide huius sacramenti, nollet vti illo. Ita tenent omnes, & Caiet.

DE ministro verò huius sacramenti, dico, quod est solus sacerdos: vt patet ex verbis Iacobi. Nomine autem sacerdotis intelligimus solũ illũ, qui ab Episcopo ordinatus est sacerdos, & characterẽ sacerdotalẽ recepit. Et ita iuxta fidem catholicã firmiter tenendum est. Sic enim diffinitur in Concilio Tridentino, sessio. 14. de sacramento extremæ vnctionis. can. 4. cuius verba sunt. Si quis dixerit presbyteros Ecclesiæ, quos beatus Iacobus adducẽdos esse ad infirmũ inungẽdũ hortatur, nõ esse sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed etate seniores in quavis cõmunitate, ob idq; propriũ extreme vnctionis ministrũ nõ esse solum sacerdotẽ, anathema sit. Et quia hoc

ordina-

219

Vnctio-
nis sacra-
mentũ est
de neces-
sitate sa-
lutis.

220

Minister
sacramen-
ti vnctio-
nis est o-
mnis sa-
cerdos.

ordinatur ad remissionē peccatorū, & omnis sacerdos potest peccata remittere, ac proinde quilibet sacerdos potest hoc sacramentum ministrare, non ex commissione prælatorū, sed ex officio: quia hoc non pertineat ad iurisdictionē. De iure verò, & nō de necessitate sacramenti requiritur, q̄ sit proprius sacerdos. Sed proprio sacerdote deficiente, quilibet sacerdos (præter religiosos) in necessitate potest, & debet communicar infirmum, & vngere.

221
Vnctionis
sacramen-
tum infir-
mis dan-
dum.

QVÆRITVR, an sanis debeat hoc sacramentū conferri? Resp. secundū S. Tho. & alios, quòd non. Patet ex verbis Iacobi. s. Infirmatur quis in vobis. Itē quia hoc sacramentū est curatiuum, & exterius debet significare q̄ interiūs facit: curatio autē solis infirmis conuenit, ergo soli illi debent iniungi. Si autē quando vnguntur moriantur, nō procedatur vltterius. Si verò sit dubium, vngat sub dubio dicens: si es mortuus, non te vngo: si verò non es mortuus, per istam vnctionē, & suam pijsimam. &c.

222
Infirmi in
mortis pe-
riculo sūt
vngendi
sed non
omnes.

QVÆRITVR, vtrū omnes infirmi sint vngendi? Resp. q̄ cōmunis sententia est, q̄ solus infirmus, qui est in periculo mortis probabilis, est capax huius sacramenti. Probat S. Tho. quia hoc sacramentū est vltima medicina, vt etiam sonat ipsum nomen extrema vnctio: ergo est adhibenda quando

non

non est aliud remedium, nec spes. Nec tamē infirmi omnes qui sunt in tali periculo, sunt vngēdi. Nam primò excipiuntur pueri: quia in ipsa forma dicitur, indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti. Et eadem ratione excipiuntur perpetuò dementes, quia nunquam peccauerunt actualiter. Nec beatissima Virgo esset vngēda, quia caruit omni peccato. Is autē qui adultus baptizatur, si illico infirmetur ad mortē, est vngēdus, vt tenet Palud. & Host. quia instāt ei magna certamina. Excipiuntur etiā dānati ad mortē, quia nō sunt iā capaces salutis corporalis, qui est vnus effect⁹ huius sacramēti. Excipiūtur etiam furiosi & amentes, qui habent dilucida interualla, nisi fuerint bonæ vitæ, & formaliter illud petierint. Hoc est propter defectū venerationis.

QVÆRITVR, in quibus partibus est vngendus infirmus? Videtur q̄ in omnibus, quia significat hoc sacramentū perfectā animæ curationē, ergo debet vngi in toto corpore: quia anima est in qualibet parte corporis. Resp. q̄ in medicationibus corporalibus applicatur medicinæ nō omnibus partibus que dolēt, sed vbi est radix morbi. Et quia tres sūt radices morbi spiritualis, videlicet, ratio dirigens, appetitus mouens, & prosequens. Principia rationis per quæ intelligit, sunt sensus (nihil enim est in intellectu, quin prius fuerit in sensu) ideo vnguntur oēs sensus. Prin-

223

Infirmi in quib⁹ corporis partibus vngendi.

Q

CI-

cipium verò mouēs appetitum, est dilectio: vnde vngūtur renes, vbi viget dilectio. Feminae verò propter honestatem, nec in renibus, nec in vētre sunt vngēdæ. Pedes verò vngūtur, quia sunt profecutiui, & executiue se habēt. Vnctio quidē in sensibus est de essentia, non autem vnctio in renibus. Quia principium dirigens, est principium omniū aliorum. Et ideo in aliquibus partibus nō vngūtur: & melius esset q̄ non esset in vsu. At mutilati vnguntur in partibus proximis. Et etiā cæci à natiuitate sunt in oculis vngēdi. Quia tales possent per aliquas sensationes desiderare videre mulieres. Est autem in presentiarum summopere notandum, & firma fide tenendum, quòd ritus, & vsus, quem sancta Romana Ecclesia in administratione huius sacramenti obseruat, non repugnat sententiæ apostoli Iacobi, nec est contemnendus, nec mutandus. Sic enim diffinitur in cōcil. Tridēt. sess. 14. de sacramēto extremæ vnctionis, can. 2. cuius verba sunt. Si quis dixerit extremæ vnctionis ritum & vsum, quem obseruat sancta Romana Ecclesia repugnare sententiæ Iacobi apostoli, ideòq; eum mutandum, posseq; à christianis absq; peccato cōtemni, anathema sit.

224

Vnctio-
 nis sacra-
 mentum
 iterabile.

QVÆRITVR, vtrum hoc sacramē-
 tū sit iterabile? Resp. q̄ sic in diuersis infirmi-
 tatibus. Quia non habet effectū perpetuū, &

per

per iterationem non sit iniuria sacramento, quasi insufficientis sit. In eadē infirmitate potest iterari: quia habet pro materia infirmitatē periculofam, & sic quotiescunq; sit in periculo mortis, putà si cōualefceret, & iterū perueniret ad periculum mortis, esset vngēdus. Et hæc de extrema vnctione sufficient.

SEQVITVR SACRAMENTUM ordinis, de quo Magist. & docto. tractant in. 4. d. 24. & deinceps.

RIMO igitur querit̃, an omnes septem ordines sint ex institutione diuina? Postquam Magister egit de sacramentis, quæ spectant ad priuatum remedium singulorum fidelium, hic incipit tractare de sacramentis, quæ dantur in officium, & bonum cōmune: vt Ordo, & Matrimonium. Respond. igitur primò, q̃ de sacerdotio, & diaconatu nemo est qui ambigat, quin sint à Christo instituti, nec hæretici hoc negant. Sed de alijs est dubium. Et Magister quidem dicit, quòd Christus reliquit omnes illos ordines seruandos in Ecclesia. Et Palude. 4. dist. 24. questio. 1. tenet quòd omnes septem ordines sunt ex institutione diuina. Ita etiam sanct. Thom. videtur sentire, quia hic dicit, quòd omnes septem ordines conferunt gratiam ex opere operato, quod non posset esse, si ab Ecclesia

225

Ordines
oēs septē
an sint à
Christo
instituti.

diff. sacra^{ti} ordi-
nis.

é signaculum
quodam in quo
spualis potestas
seu officiu^u tribu-
tur ordinato.

Q. 2

essent

essent instituti. Resp. in primis, q̄ isti septē ordines nō sunt nouum inuentū, vt putant heretici, sed est antiquissimū institutū, quo nullum est antiquius. Quod probatur testimonijs sanctorū. Anacletus qui successit Clemēti in cap. 2. sui decreti dicit. Episcopus Deo sacrificans, testes secum habeat, & plures quā alij sacerdotes: in solēnioribus diebus habeat tres, aut quinq; Diaconos, & Subdiaconos, atq; reliquos ministros, qui sacris induti, &c. Ecce meminit Diaconorū, & Subdiaconorū, & aliorū. Et Ambrosius etiam super illud Ephe. 4. ipse dedit quosdā quidē apostolos, alios euāgelistas, fundat omnes ordines in sacra scriptura. Et Eusebius lib. 6. Ecclesiasticę historię, ca. 33. recitat epistolā Cornelij ad Fabianū Antiochenū, in qua numerat omnes ordines ecclesię, qui quidē præcessit nos mille annis & supra. Et Hierony. in argumento quod præponitur epist. 1. Thessal. dicit, Hos Thessalonicēses collaudat apostolus, scribēs eis per Titū Diaconum, & Onesimū acolythum. In sacra verò scriptura nō est de omnibus mētio. Possumus igitur dicere, q̄ omnes hi ordines fuerūt instituti à Christo in particulari ipso viuēte, vel saltē generaliter. Quia Christus dedit potestatē ecclesię constituēdi ministros, & consecrandi eos ad sacrificiū eucharistię. Et ad hunc sensum omnes hi ordines sunt instituti à Christo, per hoc q̄ dedit

pe-

potestatem ecclesiæ consecrandi, & ordinandi ministros quotquot viderit expedire.

QVÆRITVR, vtrum ordo sit sacramentū? Resp. & est conclusio catholica, ordo est sacramentū. Patet, quia in cōcil. Flor. numeratur inter septē sacramenta. Itē patet ex eis quę superius adduximus cū de sacramētis in genere ageremus. q. 5. Et item quia in cōcil. Trid. Sess. 23. de sacramēto ordinis. cano. 3. sic dicitur. Si quis dixerit ordinē, siue sacra ordinationē nō esse verē & propriē sacramentū à Christo dño institutū, vel esse figuratum quoddā humanū, excogitatū à viris rerum ecclesiasticarū imperitis, aut esse tantū ritū quendā eligendi ministros verbi Dei & sacramētorum, anathema sit. Sed est dubiū, vtrū omnes ordines sunt sacramēta? Durād. dicit, q̄ solū sacerdotium per quod datur potestas spiritualis est sacramentū. Alij autē ordines sunt quædā sacramentalia. Adducit ad hoc multas rationes in. 4. distin. 24. quæ. 2. quas ibi poteris videre. Contrarium tenent omnes doctores, videlicet, q̄ omnes ordines sunt verū sacramentū. Hoc asserit. S. Tho. Albertus Ma. Bonauē. Almain, Maio. Pal. &c. Et patet, quia quilibet ordo est sacræ rei signū, & in eo datur aliquid spirituale: quia si alij ordines essent sacramentalia, darentur simul cū sacerdotio. Sed ritus ecclesiæ est in cōtrariū, imò multi recipiūt minores ordines

Ordines
oēs, an
sint sacra
mentum.

noiētes vltcrius progredi, ergo. Ego, nisi esset
 opinio tantorū doctorū in contrariū, mallē
 tenere cum Dura. nescio enim quid cogat
 ponere quatuor ordines minores esse sacra-
 mentū. Nam quæ potestas est illa spūalis in
 acolytho, deferre cereos, & offerre materiam
 Subdiacono? Itē prima tōsura nec est sacra-
 mētū, nec propriē ordo: & in ostiario qui ha-
 bet aperire fores ecclesiæ, &c. Sed tamē quia
 oēs oppositum tenēt, non auderē hoc tenere
 Caiet. in. q. quā fecit de ritu ordinis, tenet cū
 Durā. q̄ solū sacerdotiū est ordo, & sacramē-
 tū à Christo institutū, omnia verò alia sunt
 sacramētalia. Idē videtur dicere. 3. p. q. 6. 4.
 ar. 3. 1. Dico igitur ad hāc quēstionē, q̄ tenē-
 da est cōmunis opinio. Secūdò dico, q̄ opi-
 nio Duran. & Caiet. est probabilissima, scili-
 cet q̄ solū sacerdotiū est sacramentū, vel saltē
 q̄ quatuor minores ordines nō sunt sacramē-
 tum. Hoc probatur, quia sacramentū est de
 iure diuino, sed non omnes ordines sunt de
 iure diuino, ergo. Probatur minor, nā. cap. à
 multis. de ætate & qualitate ordinandorum.
 Innocētius vir doctissimus allegās Urbanū
 Papā dicit, Urbanus ait quòd solū presbyte-
 ratus & diaconatus sunt sacri ordines, & q̄
 illi solū leguntur fuisse in primitiua ecclesia.
 Et illa sentētia Urbani habetur. capit. nullus
 dist. 60. & in dicto ca. à multis. dicit Innocē-
 tius tertius, subdiaconatus hodie inter sacros
 ordi-

ordines computatur, ergo nō antea. Item. 1. Timoth. 3. & ad Titum. 1. Paulus describit mores Episcoporum & Diaconorū: & nihil dicit de subdiaconis, nec de alijs minoribus ordinibus. Fit tamen mentio de minoribus ordinibus apud Dionysium capitu. 3. Ecclesiasticæ Hierarchiæ, vbi etiam meminit de ostiarijs. Et beatus Ignatius martyr epist. 8. ad Antiochenos cū duceretur ad martyriū. Saluto sanctum presbyterū vestrum, saluto Diacon⁹, subdiaconus, acolythos, exorcistas, &c. Et est determinatio concilij Laodica. 23. & Chalced. cap. 14. & Carthaginensis tertij. cap. 16. & Carthaginensis quarti capit. 6. & Toletani primi capit. 28. in omnibus his approbantur minores ordines. Et in epistola secunda beati Clementis, decretum Innocētij, & decretum Zozimi cap. 3. Sunt ergo minores ordines ab antiquo in ecclesia. Et sic est probabile q̄ sunt de iure diuino, & per cōsequens sacramentum.

QVÆRITVR, an in nouo testamēto sit sacerdotiū visibile, & externū. Sitq; aliqua realis & vera potestas cōsecrādi verū corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi, & peccata remittendi, & retinendi? Responde-
tur conclusione affirmatiua firma fide tenē-
da, vt diffinitur in concilio Tridentino, Sessio. 23. de sacramento ordinis. can. 1. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit non esse in nouo

227

Q 4

testa-

testamento sacerdotiū visibile & externum, vel non esse potestatem aliquando cōsecrandi & offeredi verū corpus & sanguinē domini, & peccata remittendi & retinēdi, sed officiū tantū & nudū ministerium prædicandi euāgelium, vel eos qui non prædicāt prorsus nō esse sacerdotes, anathema sit. Est etiam firma fide tenēdum, q̄ præter sacerdotium iam dictū sunt in ecclesia catholica alij ordines, & maiores & minores. Ita enim diffinitur vbi nunc supra cano. 2. his verbis. Si quis dixerit præter sacerdotiū nō esse in ecclesia catholica alios ordines & maiores & minores, per quos velut per gradus quosdā in sacerdotiū tendatur, anathema sit.

228

QVÆRITVR, an per sacrā ordinationē detur Spiritus sanctus & imprimatur character indelebilis: ita vt nullo pacto possit fieri laic⁹, qui semel prius fuit sacerdos? Resp. affirmatiuē, & ita est firma fide tenendū. Sic enim diffinitur in concil. Trident. vbi supra can. 4. vbi sic dicitur. Si quis dixerit per sacrā ordinationē non dari Spiritum sanctum, ac proinde frustra episcopos dicere, accipe Spiritū sanctū, aut per eā non imprimi characterem, vel eum qui sacerdos semel fuit laicum rursus fieri posse, anathema sit.

229

In sacra-
mento or-
dinis re.

QVÆRITVR, vtrū in hoc sacramento requiratur aliqua materia? Resp. q̄ sic. Quia omnia sacramenta constant ex rebus & ver-
bis,

bis, vt ait Augu. & Magist. Hæc est omniū ^{quiritur}
 sententia. Hoc patet ex diffinitis superius in ^{materia.}
 materia de sacramentis in genere. Est autem
 in sacramento hoc materia illud, per cuius
 traditionem confertur ordo. Sicut presbyte-
 ratus traditur per calicis cum vino & patene
 cum pane porrectionem. Diaconatus verò
 per libri euangeliõrum traditionem. Subdiaco-
 natus per traditionem calicis vacui cum pa-
 tena vacua superposita, &c. Vide concilium
 Florenti. cuius sunt verba præcedentia. Sed
 S. Tho. ponit differentiam inter materiam
 aliorum sacramentorum & materiam huius.
 Quia in alijs sacramentis tota efficacia est ab
 ipso Deo & sacramento, sed in hoc efficacia
 est partim à ministro: Episcopus enim dat
 potestatem. Idcirco in alijs sacramentis ma-
 teria concurret, vt det perfectionem sacramē-
 to: quia minister nihil facit: in hoc autē sacra-
 mento materia se habet solùm materialiter.
 Et licet in hoc cōueniant omnes, non est ta-
 men mihi certum, quòd sit necessarium ex
 iure diuino, quòd tradatur calix presbytero.
 Quia in scriptura non habetur, quòd fiebat
 nisi per manuū impositionē. I. ad Timoth. 4.
 & 5. Nec etiam requiritur manuū impositio:
 vt patet in ca. presbyter. de sacramentis non
 iterandis. Ideò forsã solis verbis consecrat
 episcop⁹ sacerdotes & alios ministros. Nolo
 tamen aliquod nouum asserere.

Q s

Que-

230
In sacra-
mento or-
dinis an
requira-
tur cōta-
ctus ma-
teriar.

QVÆRITVR, supposito q̄ requira-
tur materia, an sit necessarius cōtactus mate-
rie, puta calicis, vel libri? Caiet. quodli. 1. q. 16.
dicit q̄ sine dubio requiritur realis cōtactus:
nec hoc debet haberi pro opinione. Quia in
omnibus alijs sacramentis vbi est materia re-
quiritur cōtactus realis, vt in baptismo, con-
firmatione, & extrema vnctione, ergo etiam
hic. Et hoc etiam significatur in forma, quia
dicitur: accipe calicē, vel librū. S. Tho. in ad-
ditionibus. q. 34. ar. 5. 3. relinquit hoc sub du-
bio. Et credo q̄ posset sustineri, q̄ nō est ne-
cessarius iste cōtactus. Nec ego damnarē eū,
qui negligentia vel alia ex causa non tange-
ret calicē, & haberē eum pro sacerdote. Quia
tempore apostolorum non erat necessarium
nisi imponere manus. De alijs minoribus
ordinibus nō est dubiū nisi q̄ nō requiritur.
Verū est, q̄ si deficeret illud per quod eccle-
sia intēdit tradere officium, q̄ nō haberet il-
lud. Durand. dicit, q̄ in suo Episcopatu non
tradebatur liber Diaconis. Sed sequenda est
cōmunis opinio. Iste autē cōtactus debet esse
simul cū verbis, vt verificetur forma quæ de
præsenti dicit, accipe. Sed satis est, q̄ sit ibi si-
multas moralis: sufficit enim quōd post ver-
ba sine multa mora succedat cōtactus.

231
Ordo im-
primit
characte-
rem.

QVÆRITVR, an ordo imprimat
characterē? Resp. q̄ sic, quia character est po-
testas ad aliquid spirituale: & hic datur pote-
stas

stas circa sacramētū Eucharistiæ. Et ita etiam habetur in cōcil. Florē. Et de sacerdotio non est dubitādū. De alijs si nō sunt sacramēta nō est opus dicere, q̄ imprimant characterē.

QVÆRITVR, an sit ordo in his sacra-
ments? i. an possit fieri diaconus qui non est ²³² Ordo in
subdiaconus? Res. q̄ est præceptū q̄ seruetur ordinib⁹
ordo, & qui illum nō seruaret, peccaret mor- ^{recipiēdis}
taliter. Secundo dico, q̄ iste ordo non est de
necessitate sacramenti. Patet in ca. vnico. de
clerico ordinato per saltū. Et qui sic est ordi-
natus, debet suscipere ordines quos omisit
duntaxat, à quocunq; ordine incipiatur. Si
autem non sit baptizatus, & susceperit ordi-
nem, non est ordinatus: vt patet in c. veniēs.
de presbytero iam ordinato & nō baptizato
vbi præcipitur, quòd baptizetur, & iterū ordi-
netur. Si autē ordinetur antequā sit confir-
mat⁹, ordo tenet. Et puto quòd qui ex negli-
gentia hoc præteriret, non peccaret mortali-
ter, licet malè faceret. Quia non inuenio præ-
ceptum aliquod.

QVÆRITVR, an qui suscipit ordines
in peccato mortali peccet mortaliter? Res. q̄ ²³³
si suscipiat sacerdotium, peccat mortaliter, & ^{Ordines}
est sacrileg⁹. Idē est de alijs ordinib⁹ si sint sa- ^{recipiens}
cramēta. Si autē nō sint sacramēta, videtur q̄ ^{in pecca-}
nō sit mortale, licet sit graue peccatū: maxi- ^{to morta-}
mè si suscipiat Diaconatum, quia ordinatur ^{li, an pec-}
proximè ad Eucharistiā sed vtrū peccet mor- ^{cet mor-}
taliter. ^{taliter.}

taliter

taliter qui exercet officia sua in peccato mortali? De sacerdotio clarū est. De alijs ordinibus si sunt sacramenta est mortale. Et quia hoc cōmuniter non tenetur q̄ tales peccent mortaliter, ideo verisimilius est q̄ hæc non sint sacramenta Nihilominus (citra mortale) grauitèr peccat talis.

234
Ordinū
collator
quis sit.

QVÆRITVR, quis sit collator huius sacramenti? S. Tho. cū alijs dicit q̄ solus Episcopus est minister ex officio suo. Patet quia solus Episcopus potest consecrare templa, vasa, & vestes sacras: sed homo magis dicatur diuino cultui per susceptionē ordinis, quā illa, ergo. Item patet ex c. quāto. extra de cōsuetudine. Sed vtrūm cōferre ordines possit cōmitti non Episcopo? Respō. de minoribus ordinibus iam in iure est collata potestas aliquibus non Episcopis. Possunt enim minores ordines cōferre presbyteri Cardinales, & aliqui abbates sancti Benedicti circa monachos suos, & laicos sibi subditos. Vt habetur 21. d. c. 1. & 2. Et. d. 69. ca. quoniā. Et de ætate & qualitate. c. cum cōtingat. & c. abbates. de privilegijs. lib. 6. & in multis alijs locis iuris. S. Tho. 3. p. q. 72. ar. 11. & 4. d. 7. q. 3. arti. 1. q. 3. ait, quòd solus Episcopus habet ex officio suo conferre ordines, & quòd Episcopus nō potest cōmittere non Episcopo potestatem conferendi ordines, etiā minores: & si cōmitteret, nihil esset factum Papa verò potest cō-

mit-

mittere sacerdoti collationem minorū ordinum: & re vera iam commisit. Quarto dicit. S. Tho. quòd collatio ordinum etiam minorū non potest cōmitti nō sacerdoti, nec collatio maiorū ordinū potest cōmitti nisi episcopo dūtaxat. Idem tenet Palude. 4. d. 7. q. 4. cōclusionē. 2. Nā Episcopus & Papa nō habent maiorem potestatem circa corpus Christi verū quā sacerdos: licet circa corpus Christi mysticū, q̄ est ecclesia, Papa habeat plenissimā potestatem: ac proinde illa quę spectāt ad corpus Christi mysticū, subsunt potestati Papæ. Et quia potestas cōferendi ordines est solum potestas circa corpus Christi mysticū ideo Papa potest committere alteri talē potestatem. Quia verò potestas suprā corpus Christi mysticum, præsupponit potestatem suprā corpus Christi verū, ideo Papa nō potest cōmittere potestatem conferendi ordines, nisi sacerdoti, qui solus habet potestatem suprā corpus Christi verum.

QVÆRITVR, utrū Papa possit cōmittere potestatem cōferendi maiores ordines sacerdoti non Episcopo? S. Tho. & Palu. & omnes dicunt q̄ nō nihilominus (vt fertur) Papa de facto cōmisit quibusdā abbatibus S. Benedicti. Saltē de subdiaconatu vidi ego bullam Papæ quibusdam abbatibus ordinis Cisterciensiu concedentis quòd possent cōferre subdiaconatū. Et alij dicūt quòd diaconatū

narum etiam. Si hoc ita est, ego dico, quod factum tenet, excepto sacerdotio: alias esset intolerabilis error. Quamvis de hoc dubitet Maioris, dicens quod Papa extendit potestatem suam, & quod securius esset ab alio sumere. Sed puto illud securum & sine scrupulo.

236

S E D quæritur, vtrum Episcopi hæretici, schismatici, aut excōmunicati, possint ordines conferre? Respō. quod peccant tam recipientes, quam ipsi conferentes: nihilominus tamē veros ordines, & verū sacramentū conferunt: non est dubium.

237

Fœmina
ordinari
nō potest

Q V Æ R I T V R, de impedimētis ordinandorum, vtrum fœmina possit ordinari? Respō. secundum omnes quod non, Probat S. Tho. quia ordinati in ecclesia præficiuntur alijs, fœminæ verò officium est subesse. Et prohibitū est eis in ecclesia loqui, q̄ est officium sacerdotum. Item secundum Paulū. I. Corint. II. Mulieres non debent tonderi, sed initium ordinis est tonsura.

D E pueris verò nō habētibus vsum rationis dicit S. Tho. quod esset contra præceptū eos ordinare saltē maioribus ordinibus, quia minoribus permittitur in septēnio. Secūdo dicit quod si puer in cunis ordinaretur in sacerdotem, esset verè ordinatus. Quia hoc sacramentū nō requirit actū ex parte suscipientis sicuti & baptismus & cōfirmatio.

Quæ-

QVÆRITVR, de ordinandis quæ
 ætas, & qualitates & merita requirantur vt
 licitè atq; legitimè ordinentur. Respon. quia
 hac de re ad longum abūdè atq; apertissimo
 sermone differuit atq; diffiniuit Concilium
 Tridenti. Sessio. 23. de sacramento ordinis,
 agens de reformatione à cap. 4. & deinceps
 per quamplura, alia, vide, & consule locum
 præallegatum.

Homicida ante baptismū nō potest ordi-
 nari ex traditione ecclesiæ. Si autē de facto
 ordinetur, tenebit. Per homicidā verò intel-
 ligitur in proposito omnis voluntariè occi-
 dens, aut mutilans aliū, vel seipsum post ba-
 ptismum: siue id fiat licitè siue illicitè: omnis
 talis est irregularis, vt iudex, licitor, & etiā mā-
 dans, præcipēs, cōsulēs, vt aduocatus. Et extē
 ditur hæc irregularitas ad eos qui comitātur
 malefactorē seruantes, ne rapiantur illi qui
 sunt morte plectēdi, quia quodāmodo coope-
 rantur homicidio. Nescio tamen an hoc sit
 expressum in iure: si non est, nollem eos
 condemnare: nisi propterea quòd qui con-
 comitantur, sic sunt causa mortis, quòd non
 sequeretur mors, si ipsi nō custodirēt reū. Qui
 autē pugno extrahit dentē non dicitur muti-
 lator, ac proinde nec est irregularis: quia
 pœnæ iuris sunt restringēdæ, nō ampliandæ.
 De illis qui sunt causa quòd alij citiùs mo-
 riantur, vt assistentes infirmis, & vertentes
 illos:

Homici-
 da & mu-
 tilator
 non pōt
 ordinari
 nisi occi-
 dat in sui
 defensio-
 nē incul-
 pabilem.

illos: dico : q̄ si hoc faciant hoc pr̄textu vt
 citius moriantur, fortè manēt irregulāres. Si
 verò bona fide id faciant non puto eos incur
 rere irregularitatē, quę est grauissima ecclesie
 pœna. Si autem quispiam se defendēdo aliū
 occidat, antiquitus & tempore. S. Tho. erat
 irregularis, vt ipse ait. 3. p. q. 39. ar. 4. Sed hoc
 reuocatū est per nouā Clemētina, si se defen
 dat cū moderamine inculpatae tutelę. Et talis
 nō erit irregularis, sed poterit illotis manibus
 celebrare. Ecclesiastici quoq; ponentes iudi
 ces, & exortantes vt seruent iustitiā, nō sunt
 irregulāres. Non defendens autem aliū qui
 occiditur, si ex officio tenebatur defendere,
 est irregularis. Si verò nō tenebatur ex offi
 cio, non erit irregularis.

Q V Æ R I T V R, de annexis ordini.

240
 Clericis
 tonsura
 cōueniē
 ter datur.

Primò de tonsura, an sit conueniēs q̄ eccle
 siastici tondeantur? S. Tho. & omnes dicunt
 esse conueniens. Primò ratione figurę, nam
 significatur ecclesiasticos esse reges: iuxta il
 lud Petri, vos autē genus electum, regale sa
 cerdotium. Et figura circularis est perfecta,
 significat perfectionem, quam habere debet
 supra omnes alios, qui debet regere in spiri
 tualibus. Tondentur autē in superiori parte,
 ne mens eorū tēporalibus impediatur à diui
 nis contēplādis. Vel vt ait Beda, & Rabanus
 gestamus coronā, nō quia Apostolus Petrus
 sic attōsus est, sed propter passionē Christi in
 qua

qua

qua ipse coronā spineā portavit. In concilio Toletano. 4. sub Isidoro. c. 41. reprehenduntur omnes clerici qui in summitate capitis modicū circulū tōdebant, & dicitur, q̄ iste est modus hæreticorum, & mandatur q̄ detōso superius toto capite, inferius solū circulum coronæ relinquant. Hæc in Hispania seruabātur, iam omnia lapsa sunt in deterius. Tōsura autē ista nō est ordo secundū S. Tho. Nā ordines non dantur sine celebratione missæ, tonsura autē datur extra celebrationē. Item quia per tonsurā nulla potestas particularis spiritualis datur, nec tonsura ordinatur ad Eucharistiā, ad quā omnes ordines diriguntur: & sic propriè loquendo non est ordo, quanuis in c. cūm cōtingat. de ætate & qualitate ordinandorum. clericatus vocetur: sed capitur ibi ordo largè. Est autem Hispaniæ magnus abusus, q̄ tonsurantur sine quacūq; intentione veniendi ad chorum. Et ego non dubito quin peccent plusquam venialiter Episcopi qui hoc sciūt. Et tamen de hoc nō poenitent. De dignitate Episcoporū, Cardinalium, quā antiqua sit, & utrū dignitas Episcoporū sit iure diuino maior, quā ceterorū sacerdotū, quia rarò hac scientia fideles indigēt, nōnihil in presentiarū ponēdū iudicavi.

In primis firma fide tenēdū est in ecclesia catholica esse hierarchiā diuina ordinatione institutā, quæ constat ex Episcopis, presbyte

R ris,

ris, & ministris, ita enim definitum est in Concilio Triden. sessio. 23. Canō. 6. his verbis. Si quis dixerit in ecclesia catholica non esse hierarchiā diuina ordinatione institutā, quæ cōstat ex Episcopis, presbyteris, & ministris, anathema sit. Deinde etiam firmiter tanquā de fide est tenendum, Episcopos presbyteris esse superiores, habereq; potestatem cōfirmādi & ordinādi, nec huiusmodi potestas est Episcopis cū presbyteris cōmunis. Tandem firma est fide tenendū ordines ab ipsis Episcopis collatos, esse validos & firmos, veros & reales, sine vllō populi vel potestatis secularis cōsensu, aut vocatione. Postremò fide item firma est tenendum nō esse legitimos verbi & sacramentorū ministros, qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate sunt ritè ordinati, nec missi. Ista enim omnia definita sunt in cōcilio Tridē. vbi nunc supra Canō. 7. cuius verba sunt. Siquis dixerit Episcopos non esse presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi & ordinandi, vel eā quam habent illis esse cum presbyteris communem, vel ordines ab Episcopis collatos sine populi vel potestatis secularis consensu aut vocatione, irritos esse. Aut eos qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate ritè ordinati nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi & sacramentorum ministros, anathema sit.

Ex

Ex quibus constat hæresim esse, si dicas nō esse legitimos ac verè Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis sunt assumpti. Hoc corollarium etiam patet, vbi nunc supra cano. 8. Similiter hæresis est, si dixeris sacram vñtionem, qua ecclesia in sancta ordinatione vtimur, aliasq; sacramenti ordinis ceremonias non esse requisitas, sed contēnendas, & perniciosas, vt diffinitū est ibidē. Cano. 5. Et hæc de ordine dicta sufficiant.

SEQVITVR DE SACRAMENTO Matrimonij.

DE Sacramēto matrimonij tractat Magist. 4. d. 26. & reijcit illud in vltimum locum, quia minus spiritualitatis habet. Vel quia prius tractādū erat de sacramētis que ordinātur ad propagationē spiritualem & postremò de matrimonio q̄ quidē ordinatur ad propagationē corporalem, seu temporalem.

QVÆRITVR, in primis, vtrū matrimonium sit sacramentum? Respon. quòd sic, & nō est dubium. Nam ad Ephesios. 5. dicitur, sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & ecclesia. Et ita etiam determinatur in concilio Floren. sub Eugenio. 4. Idem patet ex his quæ superius habes de sacramentis in genere. quest. 5. Item in eodem concil. Tridenti. sessione. 24. de sacramento matrimonij eadē sentētia diffinitur in Can. 1.

R 2

cuius

*diff. Sacramenti matrimonij
matrimonium ē
viri & mulieris legitima coniunctio
in diuina vita cōsuetudinem retinens.*

241

Matrimonium est sacramentum.

BIBLIOTECA
PÚBLICA
PROVINCIA
BULLONA

cuius verba sunt. Si quis dixerit matrimoniū
 nō esse verē & propriē vnū ex septem legis
 Euangelicæ sacramētis à Christo domino in-
 stitutū, sed ab hominibus in ecclesiā inuectū,
 anathema sit. Vtrū autē cōferat gratiā? Resp.
 q̄ ex eo q̄ est sacramentū, cōfert gratiā non
 ponētibus obicē, & ritē suscipiētib⁹, vt deter-
 minatur in concil. Triden. sessione septima,
 cap. sexto, septimo, & octauo. Instituit autē
 Christus hoc sacramētū Matthæi. 19. quādo
 illud cōmendauit, & præcepit inseparabilita-
 tem dicēs, Quos Deus cōiunxit, &c. ex quo,
 & ex traditione Apostolorū, & magis ex tra-
 ditione Ecclesiæ, habem⁹ quòd matrimoniū
 sit sacramentum.

242

QVÆRITVR, an liceat fidelibus
 plures simul habere vxores. Resp. negatiue,
 & ita de fide tenendū est. Vt diffinitur in cō-
 cilio Triden. vbi supra Canone. 2. cuius ista
 sunt verba. Si quis dixerit licere Christianis
 plures simul habere vxores, & hoc nulla lege
 diuina esse prohibitum, anathema sit.

243

QVÆRITVR, vtrū status coniuga-
 lis sit anteponendus statui virginitatis vel
 cœlibatus. Resp. negatiue quòd nec præferē-
 dus, nec æquandus est illis. Et ita firma fide
 tenendum est. Sic enim diffinitur vbi supra
 Canone. 10. cuius verba sunt. Si quis dixerit
 statum conjugalem anteponendū esse statui
 virginitatis vel cœlibatus, & non esse melius
 ac

ac beatius manere in virginitate aut coelibatu quam iungi matrimonio, anathema sit.

QVÆRITVR, vtrū matrimoniū contractū per procuratores sit sacramētū? Resp. Caietanus, q̄ non. Quia nullum sacramētū potest cōfici per procuratores. Item quia receptio gratiæ est act⁹ personalis, & nō potest dari vni pro altero: sed in quolibet sacramento nouæ legis cōfertur gratia, ergo. Dicimus tamen q̄ licet talis contractus non sit sacramētū, est tamen verum matrimoniū. Et ita factum fuit Genesis. 24. per Eliezer seruum Abraham & patrē Rebecæ. Dicit Caie. quod facilius posset Papa dispensare in hoc matrimonio, quàm in eo quod est sacramentum contractum, scilicet inter præsentes, & per verba de præsenti.

244
Matrimonium per procuratores contractū non est sacramentum.

S E D cū in omni sacramento inueniatur materia & forma, queritur quæ sit materia: & quæ forma huius sacramēti? Palude. 4. d. 29. ait q̄ coniuges se habēt vt materia, & verba vt forma Capreo. d. vigesima sexta, dicit hoc esse probabile. Meli⁹ tamē dicitur cū S. Th. q̄ verba vnius cōiugis sunt materia, & verba alterius sunt forma: putà verba quæ primò proferuntur sunt materia, & quæ proferuntur vltimò sunt forma, quia perficiūt sacramentum. Ita ait S. Tho. 4. d. 26. q. 2. arti. 1. 2. & 4. d. 1. q. 1. arti. 1. quæstiuncula. 5. 2. Et ita tenendum est sine dubio.

245.
Matrimonij materia, & forma,

R 3

Quæ-

Matri-
monium
est obli-
gatio mu-
tua inter
virum &
uxorem.

QVÆRITVR, cum in matrimonio in-
veniatur quatuor, scilicet, cōsensus, cōtractus
mutua obligatio seu vinculū, & copula car-
nalis, quod horum sit matrimonium? Respō.
primò quòd non est copula carnalis: nam
inter Mariam & Ioseph fuit verum matri-
monium sine tali copula. Secundò dico, q̄
nec consensus est matrimonium. Patet quia
matrimonium semper durat, cōsensus verò
non semper durat. Et si dicas quòd durat vir-
tualiter, dico quòd hoc nihil est, quia aliquā-
do pœnitent ambo, & dolēt de matrimonio.
Tertiò dico, q̄ nec ipse cōtractus est matri-
moniū. Quia contractus non est nisi expres-
sio consensus, sed consensus non est matri-
monium, ergo nec expressio illius. Itē quia
matrimonium semper durat, estq̄; insepara-
bile, contractus verè finitur. Restat igitur, q̄
matrimonium est vinculum & obligatio illa
mutua inter virum & foeminam. Patet, quia
matrimonium nihil aliud sonat quā organū
quoddam & instrumentum ordinatū ad pro-
creandos liberos: sed vinculum istud, quod
ponimus ad copulam carnalem inter virum
& uxorem, requiritur & est necessarium, &
sufficiens ad procreationē liberorū, ac eorun-
dem instructionē: ergo illud est matrimoniū.
Istam mutuam obligationē ponit Paulus.
1. Corint. 7. Mulier potestatem sui corporis
non habet, sed vir: similiter & vir potestatem
sui

sui corporis non habet, sed mulier. &c.

QVÆRITVR, de causa huius vinculi, utrū ad hoc vinculum causandum requiratur & sufficiat consensus? Respō. quòd consensus requiritur, & est omnino necessarius & sufficiens causa matrimonij: & in hoc omnes doctores cōveniunt. Sed dices, nemo erit certus de matrimonio, quia nemo potest esse certus de cōsensu alterius cōiugis. Resp. quòd non requiritur quòd habeamus certitudinē euidētia, aut fidei de cōsensu alterius, sed sufficit certitudo moralis ad securitatem conscientiarum.

247
Consensus in matrimonio necessari⁹

SED quid si vnus coniugū habeat certas coniecturas quòd alter cōiux non consensit, vt quando quis contraxit cum puella, quæ omnino respuebat tale coniugiū, tamē victa fuit à parentibus, an talis possit exigere & reddere debitū? Scotus. 3. d. 4. & alij doctores dicunt, quòd quando nō cōstat q̄ fuit timor cadens in virum constantem, & quòd ex tali metu consensit, si illa dixit quòd accipiebat eum in virum, deponenda est conscientia, & licitum est reddere & exigere debitum: & non est dubium de hoc. Si autem non possit conscientiam deponere, quia vidit maximam resistētiam puellæ, & modò dicit se nō consensisse, dico q̄ hac cōscientia, durāte nec potest petere, nec reddere. Imò dico quòd in tali casu estò illa petat, non potest vir reddere

248
Dubitans de cōsensu coniugis quid factur⁹.

R 4 debi-

debitum, nec peccat per hoc, sed debet illi dicere quòd consentiat modò. Et si cõsentit, bene quidem. Si autem dicat quòd nec tunc vult cõsentire, nõ potest exigere, nec reddere: non est dubiũ. Si autẽ sit dubiũ pro vtraq; parte, deponat cõscientiã, & petat & reddat. Quòd si nõ potuerit cõscientiã deponere, nõ poterit petere, nec reddat debitũ. Si verò habuerit formidinẽ q̃ illa non cõsensit, dico q̃ sufficiet probabilitas pro altera parte, & agat contra illam formidinẽ. Et si in tali casu dicat quòd non consensit, non credat ei: nam si crediderit, non poterit ad eam accedere. Et si illa petierit debitum, faciat eam prius cõsentire, & postea reddat.

249
Coniugũ
altero di-
cente se
non con-
sensisse,
an alter
liber ma-
neat.

QVÆRITVR, quid faciendum quan-
do aliquis contraxit cum aliqua secrete, &
postea ille negat matrimonium, & contrahit
publicè cum alia, an illa prius relicta possit
contrahere cum alio? Respõ. q̃ si illa habeat
apparentias quòd ille non consensit secũ in
matrimonio: vt puta quia erat magna in-
æqualitas inter illos, quia ille erat nobilis, &
ipsa filia agricolæ, & ipse iurat se non cõsen-
sisse cũ ea, tunc apparentia sufficiens est quòd
nõ cõsensit: & sic illa poterit trãsire ad matri-
moniũ aliud. Si tamen illa non potest omni-
no credere nisi quòd consensit, dico quòd cũ
illa conscientia non potest accedere ad aliud
matrimonium.

Quæ

QVÆRITVR, an requiratur q̄ consensus interior exprimatur exterius ad hoc vt fiat matrimoniū? Resp. secundum omnes quòd sic. Patet apud S. Tho. 4. d. 27. q. 2. Et Palude. ibi. q. 2. art. 2. & Durand. ibi. q. 1. & Scotus. q. vnica. Et glossa cap. tuæ fraternitatis. extra de sponsalibus. Matrimonium enim est sacramentum, at in sacramento oportet quòd interueniat aliquod signum sensibile. Et in cap. cum apud, de sponsalibus. dicitur, quòd requiritur expressio exterior, non solū ad hoc quòd cognoscatur, sed etiam ad hoc vt sit matrimoniū. Itē probatur, quia nūquā homines se contraxisse putant donec proferrantur verba, quātuncunq; cognoscāt inuicē consensus interiores. Sufficiunt autem signa experimentia hunc consensum, & illa vocantur in proposito verba. Et etiam si pater loco puellæ dicat, quòd sic, illa præ verecandia tacente: hoc sufficit, non est dubium. Si verò alius à patre exprimeret consensum puellæ, ipsa tacente & consentiente, sufficiet in foro conscientia. Sed fortè in foro contentioso damnaretur, & non admitteretur.

250
Consensus interior matrimonij debet externis exprimi.

SED utrū ad matrimoniū sufficiat consensus & verba de futuro? Resp. quòd non: sed requiritur quòd consensus & verba sint de præsentī. Vt expressè habetur in cap. tuæ fraternitati. de sponsalib⁹: Accipio te in meā in crastinū, & deinceps, non est matrimoniū.

251
Consensus & verba de futuro non sufficiunt ad matrimonium.

R 5 Si

Si autem dixerit aliqua verba ambigua, quæ possunt habere duplicem sensum standum est in foro conscientie intentioni cum qua illa protulit: an scilicet dixerit ea animo contrahendi, an non. In foro autem exteriori standum est coniecturis.

252

Verba proferens consensum sine consensu interiori, verè contrahit.

QVÆRITVR, de illo qui contraxit cum aliqua proferens exteriorius verba, & interiorius non habens consensum, an sit matrimonium? Respond. quod non. Quia deficit consensus interior. Ideo caueant sibi fatua puella. Sed utrum saltim talis teneatur eam ducere in uxorem? Scotus. 4. d. 30. q. 1. dicit omnino quod sic: quia fecit illi iniuriam in illo contractu exteriori non consentiendo. Idem dicit Adria. & Palude. Ideo ne putent isti nequam homines impunè se hæc scelera patrare. S. Thom. d. 27. q. 1. ar. 2. quaestiuicula quarta, dicit, quod in foro conscientie non impunè agit, qui sic deludit puellam: non tamè dicit quod tenetur eam ducere. Nec qui dicunt quod tenetur eam ducere, sufficienter probant. Timeo tamen quod est sicut illi dicunt, & est verisimile, & vellem esse verum.

253

Matrimonium contrahens de presentia ei ante copulam potest reli-

QVÆRITVR, utrum qui contraxit matrimonium, possit ad religionem transire? Respondeo quod postquam matrimonium est consummatum, non potest. Et ita tenent omnes doctores. Et est determinatio ecclesie. Probat S. Thom. quia nullus potest dare testem reli-

con-

coniugum est sui iuris, iuxta illud Pauli, virgionē in-
 sui corporis potestatem nō habet, sed vxor, ^{gredi.}
 ergo. Et de hoc sunt multa iura in titulo de
 conuersione coniugatorū. Sed ab hac regula
 generali sunt exceptiones. Prima quando
 vnus coniugum commisit adulterium, alter
 potest transire ad religionem liberē: vt habe-
 tur expressē cap. Agathosæ. 27. q. 2. Secunda ^{Post ma-}
 exceptio est, si vterq; coniugū voluerit profi- ^{trimoniū}
 teri religionem, tunc licebit ambobus ingre- ^{consum-}
 di eam. Est tamen notandum quòd de licen- ^{matum}
 tia vnus coniugis, alter potest transire ad ^{quis pos-}
 religionem: dummodo ille qui dat licentiam ^{sit religio-}
 ingrediatur etiam religionem, vel sit in ætate ^{nem in-}
 senili, in qua non sit ei periculum cōtinētix. ^{gredi.}
 Nam si tale periculum ei immineret, illa licē-
 tia nihil valeret, & professio alterius nulla ef-
 set. Si autē sit in ætate tā senili, quòd iudicio
 prælatorum non sit ei periculum de castita-
 te, tunc potest dare licentiā, etiam si alter cō-
 iux maneat in seculo. De istis sunt multa
 loca in iure, videatis vos illa. Dicit etiā Palu.
 4. d. 27. q. 3. quòd quotiescunq; licet viro trā-
 sire ad religionem, licet etiam ei transire ad
 sacros ordines in seculo. In nullo doctore
 hoc inueni, & credo, quod dicit verum, quia
 tunc nullū est impedimētum. Vnde si vxor
 cōmisit adulteriū, maritus potest promoueri
 ad sacros ordines, etiam si non intret in reli-
 gionē. Et idem dicēdum est si vxor sit extra
 peri-

254
 Post ma-
 trimoniū
 ratum &
 non con-
 summa-
 tum alte-
 rum alte-
 ro religio-
 nem pro-
 fitente al-
 ter potest
 trāsire ad
 secundas
 nuptias.

periculū in cōtinētię, & dederit viro licentiā.
 QVÆRITVR, virū post matrimoniū
 reatū nō consummatū liceat intrare religio-
 nem? Resp. ex sentētia omnīū, & ex cōfuetu-
 dine & determinatione ecclesie, quòd sic: etiā
 altero coniuge reclamante. Hoc habetur in
 c. verū. & in. cap. ex publico. de conuersione
 cōiugatorū. Et facta professione alter cōiux
 qui remanet in seculo, potest transire ad secū-
 das nuptias. Hierony. dicit (& habetur in ca.
 scribit. 27. q. 2.) de Macario quòd post appa-
 ratum nuptiarū trāsijt ad eremū. Et in prolo-
 go euangelij Ioannis, dicit quòd Christus
 assumpsit Ioannē à nuptijs. Idem dicitur de
 beato Alexio filio Euphemiani.

255
 Spōso vi-
 matrimo-
 nium cō-
 summan-
 te, an spō-
 sa possit
 ingredi
 religionē.

QVÆRITVR, si sponsus vi consum-
 mauit matrimoniū, an possit illa transire ad
 religionē eo inuito? Videtur quòd non, quia
 iam matrimoniū est consummatū. In cōtra-
 rium est, quia ille fecit iniuriā, ergo videtur
 quòd talis iniuria debeat reparari: & cū ipsa
 ante iniuriam possit ingredi, poterit etiā post
 acceptā cōtumeliā. De hoc nihil vidi in iure
 determinatū. Ideo probabilis est vtraq; pars.
 Et ita putat Duran. licet ei magis probabile
 videatur, quòd non potest ingredi religionē,
 quia iam est ibi vinculum carnale, & nō ta-
 men spirituale. Et licet vir malè fecerit: non
 tamen debet hac pœna puniri. Caueret ipsa
 sibi, vel intraret antea religionē. Palude re-
 putat

putat magis probabile quòd possit transire. Vtraq; opinio videtur mihi probabilis. Tamen hoc est vnũ certũ, quòd liceat illa intret religionem, matrimoniũ non dirimetur, nec ille poterit transire ad secundas nuptias ipsa viuente: quicquid dicat Durandus.

Q V O D diximus suprà, scilicet q̄ ante consummationem matrimonij licet ingredi religionem, intelligendũ est de religione, in qua fit votũ solemne. Vnde à las beatas, quæ vocantur terceras, quas puto solũ facere votum simplex, non poterit transire. Quia ob tale votũ non posse dirimi matrimonium, ac proinde ni casarse el que quedaua en el siglo. Imò si illæ beatæ nubarent, licet peccarent, teneret matrimonium.

256

Ante consummationem matrimonij licet intrare Religionem, in qua fit votum solemne.

DE SPONSALIBVS.

S PONSALIA sunt promissio futurarũ nuptiarum, quæ iam in Hispania ferè non fiunt, sine desporios de presentì. Sũt igitur sponsalia, mutua promissio futurarum nuptiarum. Nec sufficeret dicere, Ego propono te habere in vxorẽ, nolo tamẽ me obligare. Talia nõ sunt sponsalia: vt malè putat Palu. 4. d. 27. sed requiritur stipulatio, & obligatio. Fiunt autem dupliciter, vt ait S. Tho. 4. d. 27. q. 2. ar. 1. Vno modo sine conditione quacunq; & talia statim sunt sponsalia. Alio modo

257

Sponsalia quæ dicuntur.

modo fiunt cum conditione: vt si dicā: Duce-
cam te, si dederis mihi mille aureos, vel si pa-
ter tuus consenserit. Nos simul tractabimus
de conditionibus appositis sponsalibus & de
appositis matrimonio.

258
Spōfalia
& matri-
monium
cū condi-
tione, ad
ueniente
cōditione
nō sūt p
hoc spon-
falia, aut
matrimo-
nium.

QVÆRITVR, vtrū si sponsalia cōtra-
hantur inter personas illegitimas, animo cō-
trahendi sub hac cōditione, si Papa dispen-
sauerit: an adueniēte cōditione sint vera spō-
falia? & si fuerūt verba de præsenti, an sit ma-
trimoniū cōditione adueniēte? Et augeatur
dubium: ponamus quod isti postquā venit
dispensatio, habeant eam ratam. In Flandria
fuit mihi magna cōtrouersia cum aliquibus
Iuristis super isto casu. Sed respondeo, quod
non est matrimoniū, & oppositum est error
intolerabilis. Ratio est, quia ante dispensatio-
nem hæc nō erat vxor istius, igitur nec post.
Quia Papa nō potest dare vxorē, sed solum
dat facultatē ducēdi illā. Et si talis trāsiret ad
secundas nuptias, nō compelleretur sumere
primā consanguineā. Allegabāt mihi multa
capita iuris, sed nihil omnino faciebant. Se-
cundò dico q̄ talis cōtractus nō solū non est
matrimoniū, sed nec est spōfalia vllō modo,
etiam adueniēte dispēfatione: sed quicquid
factū est, totū est irritū, & cōtractus est null⁹.
Est lex. inter stipulantem. ff. de verb. oblig. §.
sacram rem. vbi est casus, quod si fiat stipula-
tio de sacra re, vel de re de qua non est com-

mer⁹

merciū, de qua non poterat fieri sine cōsensu principis, stipulatio est nulla, & non reddit obligatio adueniēte cōsensu Principis. Ad eō est reprobatus ille contractus, vt sit super eo excōmunicatio. Sic igitur dico in proposito, quod prædictus contractus est nullus, etiam si iurarem: & peccarem iurando, quia est cōtra bonos mores. Sed quid si personæ legitimæ contrahant sub conditione honesta: vt si pater tuus consenserit, vtrum adueniēte cōditione sit matrimonium? Panormitanus, & Canonistæ dicunt q̄ sic, & Palu. videtur eos sequi. Sed Adrianus, & communis sententia Doctorum dicunt q̄ non, sed solū sunt sponsalia. S. Tho. 4. dist. 27. dicit quod si cōditio sit de futuro, etiam si verba sint de præsentī, idem est iudicium, sicut de consensu de futuro, qui exprimitur per verba de futuro, ac proinde adueniente conditione manent sponsalia. Et dato q̄ errore putans talē contractum esse matrimoniū, consummet illud, nō est adhuc matrimonium, quia ex errore processit. Itaq; regula generalis est, si in isto instanti nō est matrimoniū, quicquid postea superueniat, non erit matrimonium: nisi de nouo & de præsentī iterum fiat.

QVÆRITVR, an si quis apponat cō-
 ditionē impossibilē, scilicet contraho tecū, si 259
 digito tetigeris calum, aut si dederis mihi Conditio
 regnum, an sit matrimonium? Respond. q̄ impossi-
bilis, vel
turpis in
sit

matrimo est determinatio in c. finali. de cōditionibus
 nio habe appositis. vbi Papa in fauorem matrimonij
 tur p nō dicit, q̄ si apponatur in eo cōditio turpis vel
 adiecta. impossibilis, habeatur pro non adiecta. Et si
 absq; illa cōditione erat matrimoniū, etiam
 erit matrimonium ea apposita. Adrianus di-
 cit, quòd vel illa cōditio apponitur seriò vel
 ioco. Si primū dicit quòd ibi est verus con-
 sensus, ac proinde matrimonium. Si secun-
 dum dicit quòd non est matrimonium, quia
 non habuit consensum. Si deniq; nō habuit
 consensum interiorem, quicquid apponatur
 non erit matrimonium. Si verò habuit con-
 sensum, erit matrimonium, estò apponat cō-
 ditionem impossibilem. De hac conditione
 impossibili. S. Tho. nihil dicit.

260
 Cōditio-
 nes à ma-
 trimonio
 appositæ
 variæ.

De alijs conditionibus dicit S. Tho. quòd
 vel conditio est de præfenti, vel de futuro. Si
 primum, vel est contraria bonis matrimonij
 vt contraho tecum si fueris sterilis, & tunc nō
 tenet matrimoniū siue sit turpis cōditio, siue
 non. Vel nō est cōtraria bonis matrimonij,
 & sic siue sit honesta, siue non tenet matri-
 moniū stāte cōditione. Videtur loqui S. Th.
 cōtra illud ca. sed loquimur in foro cōsciētie.
 Vel conditio est de futuro, & tunc si sit ne-
 cessaria, vt contraho tecum, si sol oriatur cras,
 est matrimoniū. Quia iam habetur talis con-
 ditio pro apposita saltem in suis causis, & sic
 præsumitur de præfenti. Sed hoc nō obstāte,
 si in-

si intētio cōtrahendi est pro crastina die, solū sunt sponsalia de futuro. In foro tamē cōtentioso præsūmitur de præsenti. Si autē sit conditio cōtingens, secundū S. Tho. posita cōditiōne est matrimoniū, & nō appōsita nō erit matrimoniū: & hec siue cōditio sit honesta, siue nō. At secundū iura, si sit cōditio turpis, habetur pro nō adiecta: vt si dicat, contraho tecū, si occideris inimicū meum, & est matrimonium verum. Et hæc de his.

DE BIGAMIS.

BIGAMVS dicitur qui bis duxit vxorē de quo quæritur an sit irregularis ad sacros ordines suscipiendos? Resp. q̄ duplex est bigamia. Quædā propriè dicta, de eo qui bis duxit vxorē & de hac loquimur. Paulus, Titum. i. Oportet Episcopū sine crimine esse, vnius vxoris virū. Alia est bigamia interpretatiua & impropria, quæ habet idē impedimētū ac prima: vt si quis duxit viduā. Nam vna ratio quare bigamus expellitur ab Ordinibus, est propter significationē, quia tale matrimoniū non significat cōiunctionē Christi & Ecclesiæ. Quia Christus nō habuit nisi vnicā vxorem, vnicā Ecclesiā, eāq; virginē & incōtaminatam. Alia est etiā bigamia similitudinaria, quādo quis habens vnā vxorē viuā, cōtrahit cum alia. Item est bigamus, qui post votum

261
Bigamus
quis dica-
tur, & o-
mnis bi-
gamus
est irregu-
laria.

S sim-

simplex castitatis, duxit vxorē. Et qui post susceptos Ordines cōtraxit. Omnes isti sunt irregulares, & repelluntur ab Ordinibus suscipiendis. Omnes tamen istæ irregularitates sunt de iure positiuo.

262
Irregulari
tas biga-
miæ non
collitur p̄
baptismū

262
QVÆRITVR, vtrū irregularitas bigamiæ tollatur per baptismum? Fuit quaestio inter Hieronymum & Augustinum: Hieronymo dicente quòd tollebatur, quia manet noua creatura: Augustino verò dicente q̄ non, quia baptismus solūm tollit peccata, non alia vincula, sicut nec tollit matrimonium. Hæc autem opinio Augustini allegatur à Gratiano ca. acutiūs. 26. dist. & omnes Canonistæ tenent cum eo: & S. Tho. Maio. verò tenet cū Hierony. sed tenendū est cum Augustino. Quia signū est, q̄ postquā quis bis contraxit, quòd nō continebit. Et etiam quia esset in illo matrimonio imperfecta significatio coniunctionis Christi & Ecclesiæ. At vtrum possit Ecclesia dispensare cū bigamo? Dico quòd sic, sed nō sine magna causa propter verba Apostoli.

263
Copula
carnalis
superue-
niens sp̄
salib⁹, an
efficiat
matrimo-
nium.

263
QVÆRITVR, vtrū copula carnalis superueniens sponsalibus de futuro, efficiat matrimonium? S. Tho. distinguit. In foro conscientie, si nō est cōsensus, nō est matrimonium. In foro autē cōtentioso, quia nō est aliquod signū q̄ magis exprimat consensum, quàm copula, iudicabitur matrimonium: vt habetur

in cap. is qui. Et in ca. vlti. de spōsalibus. Sed quid si per ignoratiā credebatur quod per spōsalia erat iam vxor sua, & isto animo accessit ad illā, & cōsummauit matrimoniū, aliās nō cōsummaturus, an sit matrimoniū. Dico quod non. Et est expressa sententia S. Tho. nihil enim cōsensui tā contrariū, ac error. Itē ante hoc non erat matrimoniū, & nō sunt apposita requisiti ad matrimonium: ergo.

QVÆRITVR, si iste talis accesserit ad spōsam post spōsalia de futuro, non cōsummandi matrimonij gratia, sed animo libidinoso: si postea cōtrahat cū alia, an hoc secundum sit verum matrimonium? Respō. quod sic. Quia primum non fuit matrimonium, quanuis Papa illegitimauerit secundum in. c. is qui de spōsa. sed hoc fecit Papa, quia presumpsit quod primum fuit verum matrimoniū. Sed quid ille faciet, quia compelletur ab Ecclesia manere cū prima? Et generaliter dubitatur quid faciet ille qui cōtraxit primò cum aliqua secretè, & consummauit matrimoniū nemine sciente, & postea secundo contrahit cum alia publicè, si compellatur ab Ecclesia excommunicationibus ad manēdū cum secunda, quid faciet, cū illa non sit verè vxor? Respon. quod si ille potest contrahere matrimoniū cum illa, cū qua cogitur manere, debet cōtrahere. Si verò non potest vt in casu presenti, malum remedium habet. Non

264

Post accessum libidinosū ad sponsam de futuro, cū alia contrahēs de presenti verè contrahitur.

enim habet aliud remediū nisi q̄ ferat paciēter, nec apud Deū erit excōmunicatus. Debet tamen vitare scandalū, & abire in aliā regionem, vbi poterit audire missam, & communicare manendo cum prima vxore.

265

Post spō.
falia d̄ fu
turo libi-
dinose
corrum-
pēs spon-
sam tene-
tur eam
ducere
Virginē
vltroneā
corrum-
pēs nō te-
netur eā
dotare.

Sed mouet S. Tho. dubiū in .4. d. 28. art. 2. 4. de eo qui post sponsalia de futuro accessit ad virginē animo libidinoso, an talis teneatur eā ducere, quia stuprauit virginē? Et doctor sanctus concedit q̄ tenetur eam ducere postquā promisit, & si non potest eā ducere, debet eā dotare. Et addit q̄ hoc est verū quādo decipit eā, q̄ quidē est maximē notandū. Nam qui vltroneā virginē corrumpit, non tenetur eā dotare: quanuis enim promiserit ei se ducturū eā in vxorē aliquādo, ipsa tamē bene intellexit q̄ non debebat facere, quia erat magna in æqualitas inter eos, &c.

SEQUITUR DE MATRIMONIO clandestino.

266

VERITVR, an matrimoniū clandestinū sit verū matrimoniū? Respon. q̄ talia matrimonia rata erant & vera, quandiu ecclesia ea irrita non fecerat. Verū cū sancta Synodus Tridētina animaduernerit prohibitiones de non sic contrahendo (propter omniū inobedientiam) iam nō prodesse, & graua peccata perpēderet, quæ ex eisdē clādestinis cōiugijs ortū

ortū habebant, præsertim verò eorum qui in statu dānationis permanerēt, dū priore vxore, cū qua clam contraxerant, relicta, cū alia palā contrahunt, & cū ea in perpetuo adulterio viuunt. Cui malo cū ab ecclesia (quæ de occultis non iudicat) succurri nō possit, nisi efficacius aliud remediū adhibeatur. Idcirco sacri Lateranensis concilij sub Innocētio. 3. celebrati vestigijs in hærendo præcipit vt in posterū, antequā matrimonium cōtrahatur, ter à proprio cōtrahentiū parochō, tribus cōtinuis dieb⁹ festiuis, in ecclesia, inter missarū solēnia publicè denūtiatur inter quos matrimoniū, sit cōtrahendū. Quibus denūtiationibus factis, si nullū legitimū opponatur impedimentū, ad celebrationē matrimonij in facie ecclesiæ procedatur, vbi parochus viro & muliere interrogatis, & eorū mutuo cōsensu intellecto, vel dicat. Ego vos in matrimonio coniungo, in nomine patris & filij & spiritus sancti, vel alijs vtatur verbis iuxta receptum vniuscuiusq; prouinciæ ritum. Quod si aliquando probabilis fuerit suscipio matrimoniū maliciose impediri posse, si tot præcesserint denūtiationes, tunc vel vna tamē denūtiatio fiat, vel saltē parochō & duobus vel tribus testibus præsentibus matrimoniū celebretur. Deinde ante illius consummationem denūtiationes in ecclesia fiant, vt si aliqua subsunt impedimēta, facilius detegātur,

nisi ordinarius ipse expedire iudicauerit, ut prædictæ denūtiationes remittātur. Quod illius prudentiæ & iudicio, sancta Synodus relinquit. Qui aliter quàm præfente parochi, vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum inhabiles reddit. Et huiusmodi contractus irritos & nullos esse decernit pro ut eos præfenti decreto irritos facit, & annullat. In super parochum, vel alium sacerdotem qui cum minori testiū numero, & testes qui sine parochi, vel sacerdote huiusmodi contractui interfuerint, necnon ipsos contrahentes, grauius arbitrio Ordinarij puniri præcipit, &c. Hæc omnia ferè ad verbū sumpsimus ex prædicto Cōcil. Tridē. sessi. 24. in decreto de reformatione matrimonij. cap. 1. Vbi circa finem ordinat ut parochus habeat librum, in quo cōiugum & testium nomina, diemq; & locum contracti matrimonij describat, quē diligenter apud se custodiat.

267
Accedens
ad spon-
sam ante
benedicti-
onē Ec-
clesiæ nō
peccat
mortali-
ter.

QVÆRITVR, an sit peccatum mortale post matrimonium publicū de præfenti, accedere ad sponsam ante solennitatem nuptiarum, quòd etiā vocatur matrimonium. Videtur quòd sic, quia in cap. nostrates. 30. q. 5. est prohibitum. Et etiam quia videtur quòd sit quidam cōtemptus ecclesiæ. In cō-
trariū

trarium est, quia talis utitur re sua. Caie. facit de hoc quæstionem, & dicit quòd nō est peccatum. Patet, quia in lege naturæ non erat peccatum & in iure non est prohibitum tanquam mortale. Nam in illo capit. nostrates. dicitur, q̄ nō seruare illas cōditiones, nō esset mortale: & est iam vsus in multis partibus, ergo non est peccatum. Idem tenet Syluester verbo: debitum coniugale. §. 9. & allegat Innocent. Antonium, & Hostiens. in c. 1. de sponsalibus. Imò addit, q̄ si timetur aliquod periculum, vel si differuntur velationes, consulendum esset eis consummare matrimonium. Et q̄ hoc sit etiā de mēte S. Th. patet, quia. 4. d. 28. ar. 23. dicit, q̄ si sponsus per verba de futuro petat debitum à sponsa, si illa credit, q̄ ipse accedat cū affectu maritali, non peccat reddens debitū: ergo multò minus si sponsus per verba de præsenti petat. Sic igitur dicēdū est, q̄ nō est peccatū mortale, imò aliquādo nō erit nec veniale. Notāda sunt tamen verba Concilij. Trident. sessio. 24. de reformatione matrimonij. ca. 1. vbi sic dicitur. Prætereā eadē sancta Synodus hortatur, vt coniuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo nō cohabitent, statuitq; benedictionem à proprio parrocho fieri: neq; à quoquam nisi ab ipso parrocho, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alij

facerdoti concedi posse, &c.

268
Cōsensus
coactus
an suffi-
ciat ad
marrimo-
nium.

QVÆRITVR, vtrū cōsensus coactus
sufficiat ad matrimoniū? V. g. deprehēsus est
iuuenis cū puella, & cogitur à parētibus puel-
læ contrahere cū ea, vel mortem subire, & ille
ex metu cōsentit interiūs (nā si nō cōsentiret
interiūs, nō est dubiū quin nō sit matrimo-
nium, etiā si sine metu proferat verba) an sit
matrimoniū? S. Tho. 4. d. 29. arti. 2. & omnes
Docto. ponunt d. de duplici metu. Quidā est
metus cadens in virū cōstantē, alius cadēs in
incōstantē. Cōstans autē vir ab incōstanti hoc
distat, q̄ cōstans nunquam inducitur aliquo
timore ad perdendū famam, vt saluet omnes
res suas: quia plus valet fama quā res. At in-
constans potius vult perdere famā, quia diui-
tias, & vult incurrere maius malum vt euitet
minus malū. Itē vir constans non mouetur à
paruo timore, sed à magno: vt à timore mor-
tis, captiuitatis, seruitutis, & nō à timore per-
dendi centū aureos. Inconstans verò vir op-
posito modo mouetur à paruo timore. Hoc
supposito, est conclusio, Consensus coactus
timore cadente in virū constantem, impedit
matrimoniū: cōsensus verò coactus ex timore
non cadente in virū constantē, non impe-
dit matrimoniū. Patet cap. cū locū. Et cap.
veniens. Et cap. consultationi. de sponsa. Et
expresse in lege. metu. ff. qui metus causa.
Et cap. significauit. de eo qui duxit in matri-
moniu

moniū quā polluerat per adulterium. Sco. & etiam S. Tho. videtur dicere quòd hoc est de iure naturali & diuino. Quia in hoc sacramēto requiritur maxima libertas, & metus in emptione & venditione & alijs contractibus impedit contractus, ergo & etiam hunc. Et Genesis. 2. propter hāc relinquet homo patrē & matrē, & adhærebit vxori suæ: ipse adhærebit sua voluntate motus, & non ab alio. Idē tenet Gabri. Palu. dicit q̄ hoc est ex institutione ecclesiæ solū quæ potest dirimere matrimonia in quantū sunt cōtractus quidā, quæ tamē, seclusa institutione ecclesiæ, essent vera matrimonia. Hoc dicit. 4. d. 28. q. 1. ar. 3. Idem tenet Maio. 4. d. 20. q. 2. Vtrunq; est probabile. Vocatur autē metus cadēs in virū constantē, metus mortis, cruciatus: vt dicitur in c. cū dilectus. de his quæ vi, metusue causa fiunt. Metus stupri in muliere: si quis vellet eam opprimere vt contraheret, & ipsa hoc timens cōtrahit, nullū est matrimoniū. Metus vinculorū, & seruitutis. De seruitute habetur in lege. isti quidē. ff. qui metus causa. Et instit. tit. eo. §. 1. 2. & 3. De vinculis habetur in l. nec timorē. ff. eodē titū. Et etiā metus corū malorum quæ istis æquiparāt. Sed quæritur, si quis contraxit metu cadente in virū constantē, & postea cōsummauit copulā an sit matrimoniū? Dico, q̄ si consentit voluntariē, est matrimonium. Si verò nō cōsentit,

269

non est matrimonium.

Parentes
non pos-
sunt co-
gere fi-
lios ad
matrimo-
nium.

QVÆRITVR, an parētes possint co-
gere filios suos ad matrimoniū, nō expecta-
to eorum cōsensu? Respō. q̄ nō. Quia matri-
moniū est actio personalis, & requirit pro-
priū consensum. Possunt tamē parentes
ante legitimam ætatē filiorū pacisci pro eis:
& si illi quando venerunt ad legitimā ætatē,
non contradixerint: sponsalia reputantur:
quia patres sunt procuratores eorū. Sed utrū
filij teneantur obedire parentibus in matri-
monio, accipiendō quas parentes mandarūt,
vel an peccent mortaliter contrahentes sine
consensu parentum? Resp. quōd liberi con-
trahentes sine consensu parentum (imō etiā
ipsis inuitis) non peccant mortaliter, secluso
scandalo. Quia licet teneātur eis obedire, nō
tamen in matrimonio, in quo vno sunt do-
mini sui. Et si aliquæ leges dicant cōtrarium,
como la ley de Toro que manda, q̄ tales ex-
hæredentur. Dico, q̄ leges ciuiles nō habent
vim circa matrimonia, nisi sint acceptatæ in
iure canonico, hæc autem nō est acceptata:
imō nec in foro cōtētioso iudicatur secundū
eā: nō est dubiū. Vide de hoc Couarruui. 2.
par. de sponsa. cap. 3. §. 8.

270

Error per
sonæ quā
do impe-
diat ma-
trimoniū

QVÆRITVR, utrū error personæ im-
pediat matrimoniū? Resp. Magist. 4. d. 30. &
omnes dicūt q̄ sic. Error personæ, vt in la-
cob. Error cōditionis personæ, vt si puto me

con-

cōtrahere cū libera, & cōtraho cū ancilla, nō tenet matrimonium. Error persone impedit de iure naturali, quia tollit consensum. Iacob enim nō cōsenserat in Liā. Error cōditionis impedit iure positivo, vt patet in ca. proposuit. de cōiugio seruorum. Factū est autē hoc ab Ecclesia rationabiliter. Quia contrahens cum serua, manet quodāmodo seruus & filij manēt serui nō est autē æquum, q̄ quispiam sine culpa sua puniatur tā graui pœna. Alij errores qualitatis & fortunæ nō impediunt matrimonium: vt si putē eam pulchrā, & est deformis, diuitē, & est pauper, sanam, & est agra, bonā & est mala, &c. Si verò seruus putet se cōtrahere cum libera, & si illa sit ancilla, tenet matrimonium: vt dicit S. Tho. in additionibus, q. 52. ar. 1. ad primum.

QVÆRITVR, an vsus matrimonij propter solam delectationem, sit peccatum? 278

Resp. secundum omnes, q̄ sic. Quia omnis actus qui nō habet bonum obiectum, est malus: sed talis actus nō habet bonum obiectum (nā delectatio, cū sit quoddā naturale nullo obiectum bonum dicit) ergo ille actus non est bonus: & sic saltem, erit otiosus, & per cōsequēs venialis: cū secundum S. Th. nō detur actus indifferēs in indiuiduo. Item talis actus est abusus matrimonij, ergo est peccatum. Antecedēs patet, quia matrimonium nō fuit institutū ad illud, sed ad generādam

Matrimonij vsus, propter delectationem est peccatū veniale.

dam prolē. Idem est de eo qui comedit propter solam delectationem: quia comestionis finis non est ille, sed sustentatio.

272

Vfus ma-
trimonij
ad vitan-
dam tēta-
tionē, an
sit pecca-
tum?

QVÆRITVR, utrū vsus matrimonij propter vitandā tentationē carnis in seipso, sit peccatū? S. Tho. 4. d. 31. q. 2. ar. 2. dicit qd est veniale. Quia nō fuit ad hoc institutū, sed ad bonū fidei, puta ad reddendū debitū, vel ob prolem generandam. Et hæc est opinio ferē omnium sanctorū super illud. 1. Corint. 7. Hoc autē secūdam indulgentiā dico: quia indulgentia est de peccato veniali. Sed fortē intelligendus est. S. Tho. vt ait Palude, quando habet alia remedia ad sedādā passionē: puta orationē, vel ieiuniū, &c. Si verò nō sit aliud remediū, licitū erit accedere, propter illud finem. Idē dicendū est de illo qui accedit propter abundantiam seminis, quæ impedit facultatem de quo S. Tho. vbi supra, ad vltimū dicit quòd est veniale. Albertus autē dicit, quòd est licitum sic accedere.

273

Abusus
vxoris
peccatū
est.

QVÆRITVR, an abusus vxoris sit peccatū mortale? Resp. S. Tho. qd si sit extra vas foemineū, est mortale: & nō est dubiū de hoc. Si autē sit intra vas, dubitant Doctores, an si foemina supergrediatur viro, sit mortale? Caiet. ait, qd si ex hoc impeditur generatio est mortale. Et ita dicunt omnes Doctores. Albertus magnus dicit, qd potest isto modo sequi generatio. Quia matrix non solum est

rece

receptiua, sed & attractiua: & ideo credo, & non est mortale. Et idē putat Syluester verbo, debitū cōiugale. §. 4. Dicit tamen quòd tales sunt grauer reprehendendi.

QVÆRITVR, an oscula, amplexus, & tactus inter virum & vxorē, sint peccatū? Resp. secundū Caiet. & Syluestrū, & omnes alios bene sentiētes, q̄ omnes prædicti actus quantūcunq; videātur impudici, si vltimatē ordinātur ad copulā, nō sunt peccata. Et etiā si non ordinentur ad congressum ipsum, nō erunt mortale, dummodo fiant sine periculo pollutionis extra vas. Si enim sunt cum tali periculo, erūt mortale. Sine illo autē, vel erūt veniale, vel nullū peccatū. Aduertant in hoc confessores, ne sint nimis solliciti in interrogatione horū, quæ inter cōiuges fiunt. Nec curent, q̄ cōfiteantur de his venialibus: melius est enim q̄ ea sileant. Et admonendi sunt cōiuges, q̄ nō tenētur illa cōfiteri nisi quando sunt mortalia. Et instruantur quādo cōmittunt mortale, & quando non.

QVÆRITVR, utrū cōiuges teneātur reddere debitū, sub pœna peccati mortalis? Resp. secundū omnes, q̄ sic. Quia corpus vxoris est viri, & ecōtrā: & ob id iniuriā facit qui negat alteri q̄ suum est. Et si quidē vir periclitetur de incontinentia, debet vxor reddere statim debitū: quia esset periculū in mora. Si autē non sit hoc periculū, non est mortale, si

274

Oscula,
& tactus
coniuga-
torū non
sunt pec-
cata mor-
talia.

275

Cōuges
tenentur
reddere
debitum
sub pœ-
na pecca-
ti morta-
lis.

per

per aliquod breue tēpus differat. Neuter tamē cōiugum tenetur reddere debitum cum detrimēto salutis, vel propriæ personę. Vnde si sit marit⁹ leprofus, o cō mal de bubas, si est periculum, iudicio Medicorum, nō tenetur reddere. Quia licet cap. 2. de cōiugio leproso dicatur q̄ nō potest mulier sana relinquere maritum leprosum, & q̄ tenetur reddere debitum: tamē intelligēdum est, quādo hoc potest fieri sine infectione ipsius vxoris.

QVÆRITVR, utrūm quādo mulier patitur mēstruum, & sanguinis fluxum possit vir petere debitum, & illa teneatur reddere? Videtur q̄ non. Quia in lege veteri erat prohibitū: & Hierony. dicit super Esaiā. 44. q̄ si cōceptio fiat tēpore mēstrui, proles nascitur leprosa, maculosa, & debilis, quòd & approbat naturales: ergo S. Thom. 4. d. 32. q. 2. arti. 2. dicit duo. Primò, quòd in lege veteri erat mortale: nam erat præceptum in cōtrarium, Leuitici. 18. Secundò dicit, quòd præceptum illud partim erat ceremoniale, & partim morale: & ideò etiā nunc obligat ex ea parte qua est morale, & ex dāno quod sequitur in prole. Pro hui⁹ igitur declaratione ponit S. Tho. distinctionē. Duplex est sanguinis fluxus in mulierib⁹. Quidā innaturalis & perpetuus, sicut erat ille quē patiebatur mulier quæ tetigit fimbriam Christi. Et si vxor talem fluxum patiatur, licitum est quòd reddat,

278
Vir accedens ad vxorē mēstruatam an peccet mortaliter?

dat, & petat debitum. Quia melius est quòd sequatur foetus defectuosus, quàm quòd nullus sequatur. Alius est fluxus naturalis, qui provenit in quolibet mēse. Et tunc nō debet exigere, quia postea manet tempus. Si autē vir nesciēs illud, petat debitum, respondeat ipsa quòd non bene habet. Nō tamē debet dicere se mēstruatā esse (vt ait S. Tho.) quia viri faciliter agrè ferunt illud, & cōcipiunt horrore de mulieribus: & ne hoc sequatur, debēt potius hoc tacere mulieres, vel alia via se excusare: quia debet dari opera, vt inter eos, amor crescat. Tamē si maritus instet, illa nō multum repugnet sed reddat debitum propter periculum corruptionis in viro. Et quoniam non est certum, quòd ex tali cōcubitu sequatur proles infecta, vel si sequatur hoc erit rarò: ideò maritus accedens ad vxorem mēstruatā, vel illa petens ab eo debitum nō peccāt mortaliter, quicquid dicat Sylue. sed erit peccatum veniale, vt dicit Caiet. in Summa, & Palude. Et ita tenendum est.

QVÆRITVR, an spōsa ante benedictionem Ecclesiæ, teneatur reddere debitum marito petenti? Res. quòd infra duos menses ante benedictionem Ecclesiæ post matrimonium de præsenti non tenetur reddere debitum. Quia dantur illa ad hoc, quòd si voluerit Religionem ingredi, intret. Nec etiā post illos duos menses tenetur reddere ante benedictionem.

277

Spōsa ante ecclesie benedictiones, non tenetur reddere debitum sponso petenti.

LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO
JAN 10 1964

dictionem Ecclesie: sicut nec tenetur marito petenti in Ecclesia. Quia utrumque est prohibitum.

278
Accedere
ad uxorem
in festo,
an liceat,

In magnis festiuitatibus dicunt sancti, quod non debet convenire inuicem: quia oportet vacare diuinis. Si tamen de facto conveniant, licet sit aliqua irreuerentia, non tamen est mortale, & sancti consulunt, quod melius est. Vir autem qui habuit rem cum propria uxore nocte precedente communionem melius faciet non communicando illo die, sed differat in alium diem, & idem de uxore. Si autem communicent, non erit mortale, sed veniale, propter irreuerentiam.

279
Accedere
ad suam
uxorem in
ecclesia
tempore
belli, an
liceat.

In loco autem sacro, non licet accedere ad propriam quia pollueretur ecclesia. Tempore tamen belli, quando morantur in ecclesia per multum tempus, dicit Caiet. opusc. 16. q. 14. dubio. 4. & Palud. 4. d. 32. quod non licet villo modo accedere ad suam etiam uxorem. Maio. ait, quod illo tunc licet. Et Sylvester dicit, quod si timeatur corruptela in viro, liceret uxori reddere ei debitum. Hoc est probabile, & forte verum: sed opinio Caietani est securior.

280
Coniuges
an possint
con-
tinetiam
vovere.

QVÆRITVR, utrum coniuges possint vouere continentiam? Resp. Primum quod hoc non expedit, si sint in iuuentute, propter periculum. Secundum dico, quod si ex mutuo consensu hoc fecerint, licitum est, & votum tenet. Sed utrum alter solus possit vouere? Dico quod male faciet: quia est in iniuriam alterius. Sed quaeritur, an si fecerit votum vir, possit nihilominus

minus reddere debitū? S. Tho. in additionib⁹ ad. 3. par. q. 53. ar. 1. ad. 4. dicit q^d tunc tenetur reddere, & licitū est ei exigere: cū Paulus dicat: Nolite fraudare inuicē. Et non debet vir ponere se in tali statu, q^d non sit potens releuare vxorē ab onere petendi debitū. Caiet. lib. 16. questionū. q. 16. dicit q^d tale votum tenet. Et vir non potest petere, licet tamen, & tenetur reddere. Idem dicit Palud. Sed mihi magis placet opinio S. Th. Et ita tenēdū est.

QVÆRITVR, utrū Papa possit dispē-
sare in matrimonio rato nō cōsummato? Cō-
munis opinio Canonistarū est, q^d potest & q^d
sic dispēsati possunt trāfire ad secundas nu-
ptias, ex iuxta & rationabili causa, ad petitiō-
nem amborū cōiugū. Hoc Ioānes Andreas
super capitu. ex publico. in suis nouellis. Et
Archidiaco. in cap. qua propter. 27. q. 2. Et
Benedictus in cap. ex publico. Syluester al-
legat pro hac opinione. Summanū Angelicā
S. Antonius. 3. par. tit. 1. ca. 22. videtur esse cū
Canonistis: & dicit se legisse bullas Martini
& Eugenij. 4. in quibus dispēsātū est circa
hoc. Et Caiet. quodlibet. 1. q. 13. tenet q^d Papa
potest dispensare. Hęc opinio videtur pro-
babilis, sed malo tenere cū opinione cōmuni
q^d Papa nō potest dispensare. Nam Paulus
dicit. 1. Corint. 7. His autē, qui matrimonio
cōiuncti sunt, præcipio, nō ego, sed dñs, vxo-
rem à viro non recedere. Et Matth. 19. Quos

281

In matri-
monio ra-
to nō cō-
summa-
to, an pos-
sit Papa
dispensare?

T

Deus

Deus coniunxit, homo non separet. Et cum Christus dixerit ibidem, quod non licet uxorem dimittere, nisi propter fornicationem, iam inueniretur alia exceptio, scilicet dispensatio Papæ. Teneamus igitur cum tota caterua Theologorum, quod Papa non potest dispensare in matrimonio rato. Vide Sylvestrum verb. Divortium. §. 1. & 4.

282

Impedimēta ma-
trimonij
duplicia:
quædam
dirimen-
tia, alia
impediē-
tia.

QVÆRITVR, de impedimētis matri-
monij. Sunt quidem aliqua quæ impediunt
matrimonium: tamen si fiat, factum tenet: ut
est tempus in quo matrimonium fieri prohi-
betur: & tamen si fiat in diebus prohibitis,
factum tenet. Alia sunt impedimenta quæ im-
pediunt matrimonium faciendum, & diri-
munt factum: & hæc sunt sexdecim in his ver-
sibus contenta. Error, cōditio, votum, cogna-
tio, crimē: Cultus disparitas, vis, ordo, ligamē,
honestas: Si sis affinis, si fortē core nequibis?
Hæc facienda vetant connubia, facta retra-
ctant. Agamus igitur de his omnibus.

283

Impoten-
tia perpe-
tua diri-
mit matri-
moniū.

QVÆRITVR, an si fuerit aliquis im-
potens ad cōcubitum, teneat matrimonium
cū illo? Resp. quod duplex est impotentia. Que-
dam perpetua: & hæc tam in viro, quam in
fœmina irritat matrimoniū: ut si spado con-
trahat matrimoniū, non tenet, ut in. c. 1. de fri-
gidis, & maleficiatis. Si autē post matrimo-
nium superueniat impedimentū, non irritat
matrimoniū. Nā quod semel fuit matrimo-
nium,

nium,

niū, semper erit firmū. Et hoc impedimentū iure naturali irritat matrimonium: sicut iure naturali prohibētur dux fœminæ cōtrahere inuicē. Sed quomodo cognoscetur, an talis impotētia sit perpetua? Res. q̄ debēt esse per triēnium iūcti, & dare operā rei vxoricæ: & si post trienniū cōstet de impotētia alicuius, debēt separari: vt habetur in ca. laudabile, in illo titulo. Sed si statim possit agnosci q̄ sit impotentia perpetua, statim debēt separari.

Vide Syluest. verbo matrimoniū. 8. §. vlti.

QVÆRITVR, de pueris habentibus quidē vsum rationis, an possint contrahere ante decimū quartum annum? Resp. q̄ non. Quia est determinatio Ecclesie, q̄ pueri ante decimum quartum annum, & puellæ ante duodecimum non possint cōtrahere: vt patet in c. puberes. & c. cōtinebatur. de despōsa. impube. quod fuit determinatum propter rationem Aristo. dicentis, quòd ante illam ætatē nō sunt habiles ad generādum. Si tamē ante prædictā ætatē cōtrahant quanuis nō sit matrimoniū, sunt spōsalia, ex iuris dispensatione, & tenentur postea contrahere, vt patet in cap. vnico de despons. impuber. lib. 6. Si autē parū ante legitimam ætatem contrahant, & consumment matrimoniū, vt puta vir in anno. 13. & fœmina. in. 11. erit verū matrimoniū: vt habetur in ca. de illis. 2. de despōsatione impube. Et etiā citra iuris deter

284
Pueri ante
14. an-
num non
possunt
contrahe-
re,

Sponsa.
lia circa
septenniū
celebrari
possunt.

285

Maleficiū
& ligamē
impedit
matrimo
nium.

minationē, patet q̄ sit ibi verū matrimoniū, quia illa erāt spōsalia, & copula superueniēs facit matrimoniū, ergo. Et si sint iam habiles ad generandū, etiā si nō cōsummauerint, erit matrimoniū, malitia aetate supplente, vt etiā ait textus. Si spōsalia verò ex iuris dispositione possunt celebrari in septennio, & etiā si sint prope septenniū: vt tenet S. Tho. 4. d. 27. & est cōmunis opinio, licet Panormita. teneat contrarium.

Sequitur aliud impedimētū, scilicet maleficiū, q̄ aliquādo arte dæmonis (de quo ait Iob, q̄ non est potestas super terrā quæ cōparetur ei) inuenitur inter coniuges. Potest enim maritū reddere frigidū & facere ne possit membrū arrigere, & impedire decisionem feminis, applicādo actiua passiuis. Quauis possit esse tantus amor inter coniuges, quòd eorū calor preualeat, & superet ea quæ demō apponit, vt infrigidet. Vnde dicit Albertus Magnus, quòd ista maleficia maximè contingunt circa rusticos.

286

QVÆRITVR, ergo an hōc ligamen impediāt matrimoniū. Resp. q̄ si hoc cōtingat post matrimoniū, factū non impedit. Si verò ante matrimoniū, tunc si est perpetuū, impedit: si autē sit tēporale, nō impedit. Sic habetur in cap. vltimo de frigidis. Cognosce tur autē hoc maleficiū, si possit cū aliena, & non cū propria. Et debēt simul habitare per

trien-

trienniū, & si nō possint cōuenire, tūc reputabitur maleficium perpetuum.

QVÆRITVR, an amentia, seu furor impediatur matrimonium? Resp. q̄ amētes non possunt cōtrahere: & si cōtrahant, matrimonium nō tenet. Quia ad matrimonium requiritur cōsensus, & vsu rationis, quo illi carent. Itē, nemo se potest ad aliquid obligare, nisi volūtariē & liberē, isti autē nō habēt libertatem arbitrij, ergo. Ad irritandū verò matrimonium nō sufficit, quòd amētia præcesserit, vel sequatur ipsum matrimonium: sed requiritur quòd sit amens, tempore quo cōtrahit. Si autē post matrimonium cōtractū vir incidere in amentiam, nō dirimitur matrimonium: & puto probabilissimū, quòd tunc non teneatur vxor reddere debitū marito petēti: quia non liberē petit, nisi timeat corruptelas alias in viro, & quòd quærat alienas.

QVÆRITVR, de impedimēto criminis, quod est incestus: an si quis cognouit aliquā, & postea cōtrahit cū sorore eius, teneatur matrimonium? Resp. quòd crimē incestus dupliciter impedit matrimonium. Vno modo propter affinitatē: quia est affinis illius, cum qua cōtrahit, intra quartū gradum: & de hoc dicemus infra. Alio modo habet impedire matrimonium, ex hoc, quòd cognouit cōsanguineā eius, cū qua cōtrahit: & de hoc querimus, vtrū tale crimē incestus impediatur matri-

Amentia,
& furia,
an impediatur ma-
trimonium

Crimē in-
cestus im-
pedit ma-
trimonium

monium? Resp. S. Tho. in additio. q. 5. art. 4. q. si quispiam cognouit consanguineam uxoris ante matrimonium contractum, & etiam post sponsalia, debet matrimonium separari, propter affinitatem quam contraxit cum sua ipsa, cognoscendo consanguineam eius. At si talis incestus sequatur post matrimonium iam contractum, & consummatum, non dirimit illud: sed in poenam peccati, non potest vir petere debitum a propria uxore, & si petat, peccat mortaliter: nec uxor tenetur ei reddere debitum. Si tamen uxor petat, ille tenetur reddere: quia uxor non debet puniri pro peccato uiri. Habetur de hoc plura capitula, in titulo: Si quis cognouerit consanguineam uxoris suae. Et. 32. q. 7. c. si quis uiduam. & c. qui dormierit. & ca. concubuiti. Verum est, quod si quis ignorans esse consanguineam uxoris suae, accederet ad eam, quod poterit petere debitum ab uxore, quia illud non fuit peccatum incestus, sed fornicationis. Hoc dicunt Docto. & Palu. 4. d. 34. q. 1. ar. 2. Idem etiam dicendum est, si mulier cubuit cum consanguineo mariti intra quartum gradum: eadem enim poena punietur, qua maritus: scilicet quod non poterit exigere, & tenebitur reddere debitum.

Fornican-
te uxorem
potest di-
mittere

QVÆRITVR, an causa fornicationis possit uir uxorem dimittere? Resp. q. sic. Est enim expressum in Euangelio. Matth. 19. & est secundum ius naturale, quia oportet q. ma-
ritus

ritus sit certus de prole sua, q̄ nō potest certo sciri si sit adultera vxor. Etē quia matrimoniū est cōtractus, & dāt sibi inuicē fidē coniuges, ergo altero frangente, alius remanebit liber. Excipiūtur aliqui cas⁹ ab hac regula. Prim⁹ si ambo cōmiserint adulteriū, quia iā est ibi recōpensatio. Iste casus & alij sequentes sunt expressi in iure. 32. q. 6. per totam. Secundus, si maritus propriā vxorem prostituerit pro pecunia, vel alia re. Hic ponitur in ca. discretioni. de eo qui cognouit cōsanguineā vxoris suæ. Addit Palude, q̄ idem est iudicium, si ipse maritus viderit, & nō prohibuerit. Tertius, vbi vxor putans se cum viro congregi, decepta est ignoranter, aut cōtraxit, putans esse mortuum. Hoc habetur in c. cū per bellicam. 34. q. 1. & 2. & ibidē ca. in lecto. Quartus, si fuerit vi oppressa, vt habetur in c. proposito. 32. q. 5. Quintus, si vir postquā reconciliatus est vxori, cognouerit eam: tunc non poterit eam relinquere: vt dicitur. 32. q. 1. c. 1. & 2. & in. l. crimen. C. de adulterijs. Sextus, si vxor infidelis ab eo repudiata cōtraxerit cū aliquo, & postea veniāt ambo ad fidē, debēt iterū conuenire, extra de diuortijs, ca. gaudeamus. §. ultimo.

maritus,
nisi in qui
bus casib⁹

290

QVÆRITVR, an vir teneatur dimittere vxorē adulteram? Resp. q̄ nō, sed potest cum ea manere: nisi vxor sit adeò incorrigibilis, q̄ ratione scādali, ne maritus in peccatis

Vir quan
do tene-
tur vxorē
adulterā
dimitte.

T 4 eius

eius videatur consentire: tunc enim tenetur ab ea separari. Hæc verò separatio ab vxore adultera, quoad totū quidē potest fieri sine iudicio ecclesiæ, quoad habitationē verò nō. Ita tenent omnes Docto. Limitat tamē Syluest. verbo diuor. 8. quòd illud est verū, quādo adulteriū est occultum, si enim sit notum quòd adultera illa cū Mœcho plures dies habitauerit, tunc sine licētia ecclesiæ potest ab ea separari quoad habitationē. Patet ex cap. significasti. de diuortijs. vbi est casus expressus. Idē tenet Ioan. Andre. in cap. plerunq; de donationibus inter virum, & vxorem.

291
Ordo im
pedit ma
trimoniū

QVÆRITVR, an Ordo impediat matrimonium? Resp. q̄ sic, sed solum de iure positivo. Vnde etiā dicit S. Tho. q̄ Papa ex rationabili causa potest dispēfare. Nec Greci sacerdotes vtētes vxorib⁹, faciūt cōtra ius diuinum. Dico igitur q̄ sacerdos, Diaconus, & Subdiaconus, nō possunt cōtrahere, quia est prohibitū ab Ecclesia. Si autē cōtrahant, matrimonium est ipso facto nullum. Si verò post matrimonium ratū quispiā ordinetur, nō dirimitur matrimonium, sed tenet manere cū vxore: vt patet in extrauagāte antiqua, Ioān. 22.

292
Occides
vxorē, vt
cōtrahat
cū concu
bina, non

QVÆRITVR, an si quis occiderit propriam vxorē, vt cōtrahat cum cōcubina, matrimonium sit validum? Resp. q̄ tale matrimonium est irritū, & nullū ex determinatione Ecclesiæ, in. c. super hoc. de eo qui duxit in ma-

tri-

rimoniū quam polluerat per adulteriū. Sed potest cū
 si è cōtrario vxor virū occiderit, vt cōtrahat ea contra
 cū adultero, matrimoniū tenebit: quia in iure here.
 de hoc nihil est cautū. Si verò aliquis dederit
 fidē cōcubina, q̄ vxore mortua, cōtrahet, cū
 illa, non potest cōtrahere cum ea. Vide iura
 in illo titulo, de eo qui duxit. &c. At si quis- Occidens
 piam occiderit vxorē deprehensam in adul- vxore in
 terio, peccat mortaliter, secundum S. Tho. adultero
 quauis iura hoc non puniant. Si verò talis deprehen
 adultera sit iam à iudice damnata ad mortē, tam, pec-
 poterit maritus eā occidere sicut licetor: quic- cat.
 quid dicam canonistæ. Non potest tamē ma
 ritus ad hoc cogi, sicut licetor.

293

QVÆRITVR, vtrūm votū impediatur votū sim
 matrimoniū? Resp. q̄ duplex est votū. Quod plex, &
 dam est solenne, alterum verò simplex. Vo solenne,
 tum solenne impedit contrahendum, & diri impedit
 mit contractum. Votum autem simplex im matrimo
 pedit contrahendum, sed non dirimit con- nium, sed
 tractū. Sunt de hoc multa iura expressa in ti diuersi-
 tulo de voto. Et qui post votū simplex casti- modè.
 tatis cōtraxit, peccat quotiescūq; exigit debi
 tum? potest tamē reddere, non solum quādo
 vxor petierit, sed etiā quādo cūq; sibi vide-
 bitur honestum accedere ad eam, aut quādo
 senserit, quòd ipsa vult, aut quòd eget, aut q̄
 est periculum incōtinentiæ: vt dicit S. Tho.
 in additionibus. q. 83. art. 1. ad quartum.

QVÆRITVR, an cultus disparitas

294

T 5 (hoc

Fidelis cū
infideli
cōtrahe-
re nō po-
est.

(hoc est infidelitas) impediatur matrimonium?
Res. q̄ inter infideles sunt vera matrimonia.
Et ita tenēt omnes, & est determinatio eccle-
siæ in cap. gaudemus. de diuortijs. Secundo
dicit S. Tho. q̄ inter infideles non est tā per-
petuum, & tam indissolubile matrimonium
sicut inter fideles: quia nō est sacramentū, ac
proinde nec confert gratiam sed est quidam
contractus humanus. Si autē contrahat fide-
lis cum infideli, matrimonium nullum est de
iure positiuo, quia est prohibitum ab Eccle-
sia: vt patet in Concilio Toletano quarto
cap. 62. & in Concilio Agathensi, capi. sexa-
gesimo quarto.

295
Cogna-
tio carna-
lis, in qui-
bus gra-
dibus im-
pediat
matrimo-
nium.

QVÆRITVR, an cognatio carnalis
impediatur matrimonium? Respō. primò, q̄ iure
naturali prohibiti sunt parentes contrahere
cum liberis. Nam omnes homines, etiā gen-
tiles, dānat talia cōnubia: nec de hoc quispiā
dubitat. Et sunt egregiæ rationes assignatæ
in sacra Scriptura. Vide S. Tho. & etiā cum
alijs descendentes, &c. Itē in primo gradu
trāsuersali inter fratres, & sorores, probabile
est, quòd est contra ius naturale. Prohibiti
verò sunt ab Ecclesia quatuor gradus, qui ir-
ritant matrimonium: vt patet in cap. nō de-
bet, de cōsanguinitate, & affinitate. Fuerunt
antiquitus prohibiti septē gradus: vt patet. 3.
5. q. 5. Papa tamen potest dispētare in gradi-
bus, qui non sunt prohibiti iure naturali: vt
sit

fit pax inter familias, vel ob cōfœderationē regnorū, vel ob aliam rationabilem causam. In. 4. autē gradu causa rationabilis est q̄ ipsi cōtrahentes petāt. Dispēfatio tamē in gradibus iure humano prohibitis, fieri solita, successit causa quæstus: nihilominus tenet. De computatione consanguinitatis, vide Sylvestrum, & alios.

Impedit etiā matrimoniū affinitas vsq; ad quartū gradū: vt patet in cap. nō debet. de cōsanguinit. & affinit. Et non solūm affinitas inter cōsanguineos vxoris, sed etiā inter consanguineos scerti, & cōcubinæ meæ. Quāuis (vt credo) hæc vltima affinitas contrahatur propter ius humanū: & non ex natura rei, vt prima. Est autē regula ad cōputandum affinitatem, quòd in eodē gradu sum affinis Petro, in quo vxor eius est mihi cōsanguinea.

De impedimēto publicæ honestatis causato ex spōsalib⁹ de futuro, dico q̄ est vinculū inuentū ab Ecclesia, quæ decreuit, q̄ per hoc, q̄ aliquis contraxit sponsalia cum Maria, nō possit cōtrahere cum cōsanguinea eius vsq; ad quartum gradum. Et impedit matrimonium eodem modo ac affinitas: vt patet in ca. ex sponsalibus. de sponsalibus. lib. 6.

QVÆRITVR, an parētēs teneantur alere filios illegitimos? Resp. quòd nō est dubitandū quin tam pater, quàm mater teneantur alere filios, qui nondū attigerūt vsum ra-

tionis

296

Affinitas vsque ad quartum gradum impedit matrimonium.

297

Publica honestas ex sponsalibus impedit matrimonium vt affinitas.

298

Parentes an teneantur alere filios illegitimos.

tionis. Quia omnes gētes putāt dānabile relinquere filios in ætate infantili, in qua non possunt sibi victū querere. Et si exponāt eos vt ab alijs alātur, videtur certè quòd peccent mortaliter. Secūdo dico, quòd considerando prædictos filios postquā habent vsū rationis, est distinguendū. Nā quidā filij illegitimi sunt qui vocātur naturales, soluti cū soluta, suscepti ex cōcubina. Alij sunt ex cōcubitu dānato, vt suscepti ex adultera, vel moniali, qui vocātur spurij. Et in iure determinatur, quòd parētes teneantur alere primos filios, qui habētur à cōcubina, tanquam ab vxore. Alios verò filios spurios non tenentur parētes alere. Et in pœnam illius damnati coitus prætereuntur in testamentis, vt homines ab huiusmodi concubitu pessimo arceantur.

299

Amicus
cui pater
reliquit
bona pro
filio spu-
rio, tene-
tur illa ei
dare : &
spurius li-
citè reci-
pit.

Sed quid de casu qui sepe est in vsu? ego habeo filiā spuriam, quam nō possum instituere hæredē, quia leges hoc vetant: voco amicum meum, & cōstituo eum hæredem tali pacto, quòd omnia bona det filiaē meæ: vtrum talis amicus teneatur dare bona illa filiaē? & vtrum illa ei filia, cū bona cōscientia, possit ea retinere, ac dare : & recipere, & possidere, postquā lege municipalī prædicta bona sūt vallata? Resp. quòd omne promissum est de iure naturali adimplendū, & ideo talis amicus in foro conscientie teneatur dare ea bona filiaē meæ, si rex illa nō confiscauerit: & illa licitè recipiet, & possidebit licitè

citè

cite in foro conscientie, non est dubium.

Q V Æ R I T V R, an cognatio spiritualis impediatur matrimonium? Cognatio ista spiritualis diffinitur à S. Tho. & alijs: quòd sit propinquitas quedam orta ex hoc, quòd aliquis confert Sacramentum, vel tenet aliquem ad suscipiendum sacramentum, Baptismi scilicet, vel confirmationis. Triplex est igitur cognatio spiritualis: quedam, que vocatur Paternitas, que est inter regenerantem, & regeneratum: & capio regenerationem, ut se extendat ad confirmationem: nam in proposito, idem est iudicium de confirmante, & de baptizante: & talis non potest contrahere cum baptizato, vel confirmato: & cum uxore eius iam ab eo cognita, & cum filijs eorum. Secunda vocatur copaternitas, que est inter patrem spiritualem, & patrem naturalem, & matrem naturalem. Vide ca. primum de cognatione legali. lib. 8. ubi omnia ista ponuntur.

Cognatio legalis contrahitur per hoc, quòd quis adoptat sibi filium. Et sunt duæ species huius cognationis: scilicet Paternitas, & fraternitas. Paternitas contrahitur inter adoptantem, & filium adoptivum: qui quidem non possunt contrahere. Fraternitas verò contrahitur inter filios naturales adoptantis, & inter adoptivum. Et etiam impedit matrimonium, si filius adoptivus transit in potestatem adoptantis: sed si non transit (quod fit quando adoptans moritur, vel quando adoptatus emancipatur ab

300
Cognatio spiritualis, impedit matrimonium

301
Cognatio legalis impedit matrimonium.

ab adoptante) tunc potest contrahere cum filiabus adoptantis, vt patet in cap. si qua. de cognatione legali.

302

QVÆRITVR, an omnes illi & soli cōsanguinitatis & affinitatis gradus, qui Leuiti. 18. exprimuntur, possint impedire matrimonium cōtrahendum, & dirimere cōtractum? Respō. negatiuè, q̄ nec omnes illi, nec illi soli : & ita firma fide tenendū est nam in Concil. Triden. sessi. 24. can. 3. hoc diffinitur his verbis. Si quis dixerit, eos tantūm cōsanguinitatis, & affinitatis gradus, qui in Leuitico exprimuntur, posse impedire matrimonium cōtrahendum, & dirimere cōtractum, anathema sit.

303

QVÆRITVR, an in Ecclesia catholica sit autoritas, & potestas ad condendum de nouo aliqua legitima impedimenta, quę impediunt matrimonium cōtrahendum, & dirimant contractum. Similiterq̄; habeat potestatem deponendi, & annullandi ea impedimenta, quę olim legitime impediebāt matrimonium cōtrahendum, & dirimebāt contractum. Respon. affirmatiuè, & ita firma fide tenendum est : sic enim diffinitur in illo. 3. Cano. his verbis. Si quis dixerit, nō posse Ecclesiā in nonnullis illorum Leuitici impedimentis dispensare: aut constituere, vt plures impediāt, & dirimāt: anathema sit. Itē probatur, q̄ Ecclesia catholica prædictam habeat potestatem.

pote-

potestatem. Nam olim consanguinitas impediēbat, & dirimebat matrimonium, vsq; ad septimum gradum: postmodum autem fuit ordinatum & stabilitum, vt non impediāt nisi vsq; ad quartum gradum: vt habes de consanguinitate, & affinitate, cap. quare. Item olim vsq; ad Concilium Tridentinū, affinitas ex fornicatione contracta, impediēbat & dirimebat matrimonium, vsq; ad quartum gradum. At verò nunc post Cōcilium prædictum, nō impedit, nec dirimit nisi vsq; ad secundum gradum, vt habes sessione propriū allegata. c. 4.

Itē cognatio spiritualis, quę nascitur ex administratione sacramēti baptismatis, & sacramenti confirmationis, olim per tres gradus matrimonium impediēbat. At iā post præallegatum Concilium, duntaxat in duobus gradibus matrimonium impedit, & dirimit: vt habes in loco nunc præallegato, c. 2.

Item, publicę honestatis iustitia, quę ex sponsalibus de futuro oriebatur, impediēbat, & dirimebat matrimonium, etiā si essent inuvalida sponsalia: dum tamen inuvalidatio illa nō proueniret ex defectu cōsensu cōtrahentium. At verò post Tridē. conc. c. 3. loco citato, nihil impediunt, si sint inuvalida. Vnde cunq; inuvalidatio fuerit orta.

Item, publicę honestatis iustitia, quę olim per plures gradus impediēbat, & dirimebat

bat

bat matrimoniū, iā nunc, vt patet in c. illo. 3.
proximè allegato, nō excedit primū gradū.

Itē, clādestinus matrimonij contractus tē-
poribus anteactis non dirimebat matrimo-
nium sic contractū. nunc iā dirimit ipsum, vt
sancitum est in eodē Cōcil. & sess. de refor-
matione matrimonij, c. 1. Habet ergo Eccle-
sia potestātē & autoritatē ad condendum de
novo legitima impedimenta, quæ & impe-
diant, & dirimāt mateimoniū: & vt quæ olim
illud legitimè impediēbant, & dirimebant,
iam neutrum faciant.

304

QVÆRITVR, an sint aliquæ causas,
propter quas matrimoniū inter fideles semel
validū, & firmum, dissolui quoad vinculum
possit. Resp. quòd si de matrimonio rato, &
cōsumato sit sermo, sub Deo & Christo Iesu
dño nostro (sola morte alterius coniugū ex-
cepta) nulla est causa, nullaq; potestas, qua
possit matrimoniū quoad vinculū dissolui:
hæc sentētia est cōmunis, & vnanimi omnium
sanctorum Doctorū assertione probata, quæ
liquidò cōstat ex illo Matth. 19. Quos Deus
cōiunxit, homo nō separet. Essetq; hæreticū
oppositū asserere. Dicimus secundò, qd si de
matrimonio rato, non tamē cōsummato, lo-
quamur: vna est causa, qua quoad vinculum
dissolui potest. Et hæc est solennis professio
Religionis. Et ita firma fide tenendū est. Sic
enim vsus totius Ecclesię catholicę docuit ab
anti-

antiquo, & in super ita diffinitū est in Cōcil. Triden. sess. 24. de Matrimonio. can. 6. cuius verba sunt. Si quis dixerit matrimoniū ratū non consummatum, per solennē Religionis professionē alterius coniugum, non dirimi: anathema sit. Est & alia causa, qua dictum matrimoniū quoad vinculū dissolui potest, dispensatio videlicet summi Pontificis. Quod quidē nō aliter probatur, nisi per hoc, q̄ summus Pontifex aliquoties dispensauit, & licētiā, facultatemq̄; cōtulit, vt tales cōiuges ad secundas nuptias transirent. Hoc tamē non tantam firmitatē, aut probabilitatem habet quin oppositum securius, & probabilius dici posset, vt habes supra, q. 281.

Tertiō dicimus, q̄ matrimonij vinculū inter veros cōiuges, nec dissoluitur, nec dissolui potest per adulteriū alterius cōiugū: vnde tali adulterio interueniēte, neuter cōiugū potest aliud matrimoniū cōtrahere. Et ita firma fide tenendū est. Sic enim diffinitur in loco statim allegato Cano. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit Ecclesiam errare, cū docet & docuit iuxta Euāgelicā & Apostolicā doctrinā, propter adulteriū alterius cōiugū, matrimonij vinculū nō posse dissolui, & vtrunq̄; vel etiā innocentē, qui causam adulterio nō dedit, non posse, altero cōiuge viuento, aliud matrimoniū cōtrahere: moechariq̄; eum, qui dimissa adultera, aliam duxerit: & eam, quæ

V dimis-

dimisso adultero, alij nupserit: anathema sit.

Quarto dicimus, quod nec per heresim, nec per molestam cohabitationem, nec per affectatam absentiam a coniuge, potest inter veros coniuges vinculum dissolui matrimonij: & ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinitur vbi supra, cano. 5. cuius verba sunt. Si quis dixerit, propter heresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam a coniuge, dissolui posse matrimonij vinculum: anathema sit.

305

QVÆRITVR, an in Ecclesia inter veros coniuges possit multis de causis diuortium quoad totum, seu quoad cohabitationem fieri? Respon. affirmatiue, quod multas ecclesia catholica habet causas, propter quarum quamlibet potest supradictum facere diuortium. Et ita firma fide tenendum est: quoniam sic diffinitur vbi supra cano. 8. vbi sic habetur. Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationes inter coniuges, quoad totum, seu quoad cohabitationem, ad certum incertumue tempus fieri posse decernit, anathema sit.

306

QVÆRITVR, an sollemnitas nuptiarum certis temporibus fieri prohibita, licita sit, sintque merito obseruandæ benedictiones, aliaque ceremonie quibus Ecclesia in sollemnitate nuptiarum vtitur. Respondetur affirmatiue, & ita secundum fidem tenendum est, quoniam sic diffinitur in prædicto concil. & sessio.

sessio. cano. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit prohibitionem solennitatis nuptiarum certis anni temporibus, superstitionem esse tyrannicam, ab Ethnicorum superstitione profectam, aut benedictiones, & alias ceremonias, quibus Ecclesia in illis utitur, damnauerint, anathema sit. Sunt autem causae matrimoniales ad iudices Ecclesiasticos deferendae, ad quos proprie spectant: sic enim definitum est in praedicto Concilio. & sess. Can. 12. his verbis. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad iudices Ecclesiasticos: anathema sit.

QVÆRITVR, an professio solenni voto castitatis, & etiam illi, qui in sacris Ordinibus sunt constituti, possint matrimonium contrahere, quod firmum sit, & validum? Respondetur negativè neque; enim licitè contrahere possunt: quòd si contrahant, totum est irritum & inane. nam ita definitur ubi supra, cano. 9. his verbis. Si quis dixerit clericos in sanctis Ordinibus constitutos, vel regulares castitatem solenniter professos, posse matrimoniū contrahere, contractūque validū esse, non obstante lege Ecclesiastica, vel voto: & oppositū nihil aliud esse quā dānare matrimoniū posseque omnes contrahere matrimoniū, qui non sentiunt se castitatis, etiā si eam vouerint, habere donū anathema sit. Cū Deo id rectè petentibus non denegat, nec patiatur nos supra id quod possumus, tentari.

307

QVÆRITVR, an rationabiliter Ecclesia prohibuerit sacerdotibus, ne matrimonium cōtraherēt? (nec enim huiusmodi prohibitio est de iure diuino: vt dicit D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 11. & patet, quia Orientali Sacerdoti est licita copula carnalis vxoris, quā habuit priusquā ordinaretur.) Et videtur q̄ nō, quia Orientales Sacerdotes, vt diximus, sunt vxorati. Itē, quia multa scandala per abrogationem huius legis vitarentur, quæ passim contingunt: ergo melius esset, q̄ quilibet sacerdos suo arbitrio relinqueretur, vt ille qui vellet cōtinenter viuere, ita viueret, & qui vellet vxorē ducere, eā duceret. Præterea, Legales sacerdotes vxores habebāt. Itē & forti⁹, quia in primitiua ecclesia nō solū simplices sacerdotes, sed etiā Episcopi erāt vxorati, vt patet ex Apostolo. 1. Timot. 3. Oportet Episcopū irreprehensibilem esse, vnius vxoris virum. Quæstio grauisima est ad quā respondetur, magnis ex causis, & sanctissimè hanc legē ab Ecclesia inductā, & hætenus conseruatā: nec vnquā erit decens, vt rescindatur. Primū patet, vbi simul ad hoc vltimū responderetur argumentum. Nam primitiua Ecclesia, dum adhuc rudis ex gentibus constituebatur, leuiora dedit præcepta, ne territi fugerēt, ne laqueū viderentur iniicere, & plus imponere oneris, quā posset hominū sustinere fragilitas. Ideoq; Apostoli non præcipiūt cōtinētię

cælibatū, sed virginitatē cōsulūt, ieiunia non improbant. At ex eorū traditione obseruari, docet Hierony. tum in epist. ad Marcellam, tū in lib. de celebratione Pasche. In tenella igitur adhuc Ecclesia, dū ecclesiasticus ordo instituitur, propter conuersorū paucitatem, admissum est Sacerdotibus vti matrimonio prius contracto. Roborata verò Ecclesia, hominibusq; ad potiora prouocatis, addictus est Ecclesiastico Ordini cælibatus, vt nō nisi deinceps cælebs victurus, admittatur ad Ordines. Hinc Ambro. in epist. ad Ephess. ca. 4. ibi. Et ipse dedit quosdā quidē Apostolos, sic ait. Postquā omnibus locis Ecclesie sunt cōstitutæ, & officia ordinata, aliter cōposita res est, quàm cœperat.

Rationē autem huius mutationis assignat Hierony. contra Iouinia. lib. 1. c. 19. Si laicus inquit, & quicūq; fidelis orare nō potest, nisi careat officio cōiugali (1. Corin. 7.) sacerdoti, cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia, semper orandū est. Si semper orādum est, semper carēdū matrimonio. Nā in vetere lege, qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis nō erāt, sed purificabantur ad tēpus, ab vxoribus separati: vinū & sicerā nō bibebāt, quæ solēt libidinem prouocare. Et Amb. in. 1. ad Timo. epist. ca. 3. ibi Diaconi sint vnus vxoris viri, sic ait. Veteribus enim idcirco concessum est Leuitis, &

Sacerdotibus vxores ad vsum habere, quia multū tēpus otio vacabāt à ministerio, aut sacerdotio: multitudo enim erat Sacerdotū, & magna copia Levitarū, & vnusquisq; certo tēpore seruebat diuinis ceremonijs, secundū institutū Dauid. Hic enim. 24. classes constituit Sacerdotū, vt vicibus deseruirent. Vnde Abia octauā classē habuit, cui⁹ vice Zacharias fungebatur sacerdotio. Lucæ. 1. sicut continetur in Paralipomenō lib. 1. cap. 24. ita vt tempore, quo non illos contingebat deseruire altari, domorum suarum agerent curam. At vbi tempus imminebat ministerij, purificati aliquantis diebus, accedebant ad templū offerre Deo. Nunc autē, septē Diaconos esse oportet, aliquantos Presbyteros, vt binis sint per ecclesias, & vnus in ciuitate Episcopus, ac per hoc omnes à conuentu foeminae abstinere debere, quia necesse est, eos quotidie præstò esse in ecclesia, nec habere dilationē, vt post conuentū legitimè purificentur, sicut veteres, &c. Hactenus Ambro. De Gentiliū verò sacerdotum castitate, audi Hierony. lib. 2. cōtra Iouinia. cap. 3. epist. 6. Antequā, inquit, religio nostra fulgeret in mundo, vnicubas semper habuisse inter matronas decuit, per illas fortunæ muliebri sacra fieri solitum. Nullū sacerdotem bigamū, nullū flammem bimaritum leges. Hierophantes quoq; Atheniensium vsq; hodie cicuta sorbitione

caltra

castrari, & postquam in pontificatū fuerint electi, viros esse desinere.

Q V O D verò nūc nō expediat, vt prædicta ecclesiæ prohibitione sacerdotes sint coniugati rescindatur, probatur. Primò, quia matrimonij onera multa sunt, totūq; hominem requirunt: & tenetur vxoratus, vxoris, filiorumq; curam habere. 1. Timot. 5. Si quis suorum, & maximè domesticorū, curam nō habet, fidem negauit, & est infideli deterior: quomodo ergo sacerdos, miles Christi, vxoratus, & multis filijs circūseptus, poterit semper diuino intendere ministerio? 2. Timot. 2. Nemo militās Deo, implicat se negotijs secularibus, &c. Prætereà, si hæc rescanderetur lex, maior esset ambitio circa beneficia ecclesiastica non solūm obtinenda, sed etiā multiplicanda. Nam plura non sufficerent multis filijs onerato, cū tanta nunc sit pro filijs illegitimis procurādis ambitio. Prætereà tota honestas, & habitus clericorū periret, & vacarēt vestibis pretiosis, vt vxoribus placerent, eorūq; castitas nō esset maior. Si enim liceret eis vel vnā habere, cū ad eam visitādā plures deberent accedere, nequaquam essent vnā contenti. Hinc de beato legimus Augusti. foeminarum verò nulla in domo eius mā sit, nec etiam germana, nec filia fratris, quæ Deo pariter seruirebāt: dicebat enim, qd et si de eis nō posset oriri suspicio tñ de alijs quæ ad

cas aduētarent, posset oriri. Prætereà, in elemosynis elargiēdis, patres pauperum essent multò contractiores, quàm nunc sunt.

311

Ad illud de sacerdotibus Oriētalibus, Res. q̄ ex dispensatione Ecclesiæ Græcis sacerdotibus permissum est, uti matrimonio ante ordines contracto. Schismatici enim cùm essent, voluit pia mater Ecclesia, vel sic in gremium suum eos recipere. Cæterū post Ordines sacros receptos, matrimoniū contrahere, nemini permissum est, ut patet in canonib⁹ Apostolorū. can. 25. Et in Concil. Neocæsariensi. can. 1. & in. ca. cùm olim. de clericis cōiugatis. Ad aliud verò argumentum q̄ plura scandala sacerdotum vitarentur. Resp. quòd hæc scandala nō parit cælibatus, sed abolitio amoris & timoris Dei, libera concupiscētia, appetitus effrænis, horror virtutis, & interdū Pontificū, & aliorū promouentiū vitio, hæc accidunt: qui nō doctiores, non meliores, sed nobiliores, ditiores, & argutiores in Clerum eligunt, & simpliciores quosq; (probos tamē & innocentes, tanquā inidoneos) repellunt, qui affinibus, cognatis, & amicis (quasi terrenæ forent militiæ) officia largiuntur, nō utilitati consulentes egentis Ecclesiæ, sed potentum, aut amicorum parere volentes iussioni. Quodq; his deterius est, illis donant Clericatus gradum, quorum fuerunt aliquando obsequijs deliniti, magis personæ commodum, quàm

quàm accipientis personam attendētes. Quibus dicitur Micheæ. 3. Qui ædificatis Sion in sanguinib⁹, & Ierusalē in iniquitate. Igitur, quisquis se non continere iudicauerit, se initiare Ordinibus non sinat, sed vtatur sibi admissio fornicationis remedio in Matrimonio. Si autē sacris se initiari fecerit, factum est ei illicitum quod prius licuisset. Et si putans se continere posse, ordinatus fuerit, & postea carnalis petulātia sic efferbuerit, vt sibi ei impossibile videatur continere, oret Deū & in eo confidens, dicat cum Apostolo: Omnia possum in eo qui me confortat. Audiatq; Christum dicentem Lucæ. 11. Petite, & accipietis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Impossibile autem dicunt, non quia gratia Dei assistente impossibile sit, sed quia negligētia torpentes, nō conātur vt sint cōtinētes. Orent ergo huiusmodi, abstineāt, ieiunent, corpus inedia subiiciāt, occasiones libidinē prouocātes, fugiant, ad bona opera se cōferant, & diuino fulti auxilio, poterunt continere, quod sibi prius impossibile, suspirati fuerant. Dicit enim negligens se nō posse continere, non quia non potest, sed quia non vult. Nam deliciarum affluentia, epularum & pcculorum copiam refecare iste non cupit, muliercularum consortia, & alia concupiscentia incentiua vitare refugit, otium studio repellere negligit, iuxta Hierony. cō-

Philip.
pen. 4.

filium ad Rusticū monachum. Ama studia
 Scripturarū, & carnis vitia nō amabis. Itaq;
 plerisq; sacerdotibus non virtus continendi,
 sed voluntas deest. Vellent namq; pleriq;
 hominum esse boni, sed non sunt: non quia
 esse non possunt, sed quia non volunt, vt ait
 August. lib. 2. de peccatorum meritis. ca. 17.
 Nam contra naturam est, corpus voluptatū
 sine voluptate frui: teste Hierony. cōtra Io-
 uinia. lib. 2. cap. 37. epist. 6. Istis quoq; dicit
 Chryso. homilia in Psalm. 50. Non possum,
 ais, me continere, hoc pusillanimitatis est, &
 negligentie tua: qui Dei praecepta cotēnere
 malles, quā facere.

Laus Deo, pax viuīs,
 requies defunctis.

FINIS SVMMÆ DE
 septem Ecclesiae mysterijs, &
 Sacramentis, ad lau-
 dem Dei omnipo-
 tentis.

DE

309

DE CLAVI- BUS.

¶ Hæc materia tractatur in. 4. dist. 18. & D. Thom. in additionibus ad tertiam partē. q. 17. Claves enim in Ecclesia esse debent.

 ICITVR autē clavis potestas, qua remouetur obstaculū intrādi regnū cœlorum. Impedimētum enim totius humanæ naturæ, ex peccato primi hominis consequutū, per passionem Christi amotum est: & ideò post passionem vidit Ioān. Apoc. 4. in cœlo ostium apertum. Sed alicui adhuc quotidie manet clausum propter peccatū originale, q̄ cōtra- xit, & propter actuale, q̄ cōmittit: & propter hoc egemus Sacramētis, & clauib⁹ Ecclesiæ, in quibus efficacia passionis manet. Quia ex latere dormientis in cruce. Sacramēta fluxerunt quibus Ecclesia fabricatur.

Hæc autē Clauū potestatē Apostolis contulit Christus, vt expressè determinatur in c. firmiter. de summa Trinita. & fide. Catho. Quando autē fuerit Apostolis collata? Armachanus absurdè errās libr. 11. de questionibus Armenorū. c. 14. & 15. cōtra omniū Doctorū sententiā dicit, q̄ Marci. 3. cū Dominus duodecim Apostolos elegit. Sed patet hoc esse falsum,

312

313

falsum, quia Matth. 16. pro magno vni promisit Petro, dicens: Dabo tibi clauis regni cœlorum: nō ergo antea habebat, aut nihil promisit. Itē antequam ipse eis consecrasset, sacramentumq; constituisset potestatem dedisset consecrandi: ac si Cæsar constitueret regem aliquem super regno non cōstituto. Dico ergo q̄ in cœna (Matth. 26.) contulit totam potestatem Ordinis. Potestatem autem iurisdictionis in foro interiori, Ioan. 20. Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Potestatem autem iurisdictionis in foro exteriori, Matthæi. 18. Quęcunq; alligaueritis super terrā, &c. Nec inconuenit, quod Apostolis Christus (potestatem excellentiæ habens) Apostolicam potestatem iurisdictionis consummatam & perfectam cōtulerit ante sacerdotium. Vnde & ecclesia nunc tēporis iurisdictionem in foro exteriori dat etiā nō sacerdotibus, & potestatem Ordinis dat ijs, quibus nondū contulit potestatem iurisdictionis.

314

Et nota, q̄ illa potestas data in foro exteriori, Matth. 18. (Ibi enim fundant scholastici autoritatem excōmunicādi. Et Hierony. ibidem & August. lib. 1. contra aduersarium legis, & Prophetarū, ca. 17. Aduertendum, inquam, q̄ hæc potestas excōmunicandi, potest dici clavis regni cœlorum, si regnū cœlorum capiatur pro Ecclesia militante. Augu. loco

loco

loco citato, & super Ioan. tracta. 50. & habetur. 24. q. 1. cap. quodcunq; . Si autē regnum cœlorum capiatur pro Ecclesia triumphāte, potest dici clavis indirectē, & secundariō. Nā quatenus excōmunicatio excludit à Sacramētis, quibus regnū cœlorū aperitur, potest dici, q̄ claudit regnū cœlorū. Quatenus verō absolutio ab excōmunicatione, admitti ad sacramenta, ex cōsequēti regnum cœlorum aperit.

S E D vtrum omnes Apostoli habuerint claves? Et videtur q̄ nō. Quia Matth. 26. soli Petro sunt promissæ. Res. cū Caiet. lib. de primatu Romanæ ecclesiæ. ca. 5. & 6. q̄ sine dubio omnes Apostoli à Christo, & non à Petro susceperunt claves. Patet in ca. firmiter. de summa Trinitate, & fide catholica. Etiam habetur in ca. loquitur. 24. q. 1. & ex Hiero. libr. 1. contra Iouinianū. Petro autē collatæ sunt claves. Ioan. 21. ibi: Pasce oues meas. Eadem enim potestas requiritur ad pascendas oues Christi, & ad aperiendum, vel claudendum regnum cœlorum. Nam quando Christus viuus erat & præsens, non egebat Vicario: consentaneū est ergo, vt post resurrectionē eum instituerit: & nō videtur vbinā hoc fecerit nisi Ioan. vlti.

Dico prætereā, q̄ sicut peculiariter claves Petro cōmissæ sunt, Matth. 16. sic Ioan. vlti. aliqua peculiaris potestas data est Petro præter

ter cæteros: potestas enim Petri in duobus
 maximè excessit potestatem aliorum Apo-
 stolorum. Primùm, quia Petri potestas etiã se exten-
 dit supra ipsos Apostolos. Nam vt arguit In-
 nocent. de maioritate, & obedientia. c. 6. qui
 dixit: Pasce oues meas, nõ distinguens inter
 has oues, & alias: alienum à suo demõstrat ouili-
 qui Petrum pastorem nõ recognosceret. Quo eo-
 dem argumẽto vtitur Bonifacius. 8. in extraua-
 ganti vnã sanctã. Secundo excellebat in hoc qd
 potestas Petri erat ordinaria in vniuersum
 orbem: aliorum verò Apostolorum erat extraordi-
 naria, ex priuilegio peculiari. Vnde factum
 est, vt successores Petri successerint in vni-
 uersa potestate, respectu omnium ouium Christi
 successores verò Apostolorum nõ successerunt
 Apostolis in potestate extraordinaria. Imò
 crediderim omnem potestatem Episcoporum (qui
 sunt Apostolorum successores) à Petro, & suc-
 cessoribus Romanis Pontificibus esse deriuatã:
 ita qd successor Petri est immediatus Vicarius
 Christi, & à Christo accepit potestatem: vt de-
 finitur in concilio Floren. & in concilio Constã-
 tien. sessio: 8. sed successores Apostolorum, nec
 susceperunt potestatem ab ipsis Apostolis, nec
 à Christo immediate, sed mediate à Romano
 Pontifice. Et sic intelligo decretum Leonis Pa-
 pæ. 19. dist. ca. ita dñs. Eodem modo dico, cla-
 ues Petri in duobus differre à clauibus Apo-
 stolorum. Primò in vniuersalitate: accepit
 enim

enim ad aperiendū, nō huic, aut illi, sed omnibus fidelib⁹, nullo excepto. Secūdo, quia sic eas accepit, vt ab eo accipiāt omnes, quicūq; clauēs habuerint. Nā q̄ Apostoli nō acceperint à Petro, fuit ex peculiari priuilegio: quo & Paulus gloriabatur: Potestatē Apostolicam non ab hominibus accepi. Et quāuis inca. firmiter. dicatur Christū cōtulisse clauem Apostolis, & eorum successoribus: dico q̄ non est eadem ratio de Apostolis, & successoribus Apostolorū. Quia Apostoli, ex priuilegio, immediatē à Christo acceperūt potestatem ligandi, atq; soluēdi, etiā in totū orbem: quod malè Turrecremata negat. Sed successores Apostolorum, cū manifestē ordinentur ab hominibus, potestatē Ordinis nō immediatē à Deo accipiūt, potestatē autē iurisdictionis accipiunt à Romano Pontifice immediatē. Sed nihilominus Christus confert clauēs successoribus: licet per medios ministros. Quemadmodum idem ipse est qui tollit peccata mundi: licet per ministros Sacramentorum.

S E D vnde cōstat, clauēs Petro, & cæteris Apostolis cōcessas nūc in Ecclesia permanere, cū non maneat potestas faciendi miracula, quæ Apostolis est collata, nec baptizandi in nomine Iesu Christi, quòd Apostoli fecerunt. Resp. constat potestatē istā viuētib⁹ Apostolis, ad alios esse deriuatam. Patet h c c
Actuū.

Actuū. 20. Attēdite vobis, & vniuerso gregi, &c. Et. 1. ad Timot. 4. & ad Titū. 1. Secūndō dico, secūndū fidē catholicam tenendū esse, clauēs Apostolis concessas, nunc in Ecclesia perseuerare. Patet ex cap. firmiter. Et ex ecclesie consuetudine, quæ est colūna & firmamentum veritatis. Et Matth. vlti. Ecce ego vobiscū sum vsq; ad consummationē seculi. Petro enim non sunt datæ clauēs propter ipsum, sed propter Ecclesiā. Quare perseuerante Ecclesia, potestas data Petro debuit perseuerare. Et sic intelligatis decretū Augu. 24. q. 1. cap. quodcūq; Vnde & patet, quare dicātur clauēs Ecclesie, quia scilicet propter Ecclesiam Apostolis & successoribus datæ sunt. Clauēs autē Ecclesie appellari, frequentissimū est: vt apud Augu. lib. 1. de doctrina Christiana, cap. 18. refertur.

CLAVIS autē est potestas ligādi, atq; soluendi: qua Ecclesiasticus iudex dignos recipere, indignos excludere debet à regno: vt dicit Magist. senten. 4. dist. 18. & Glossa ex Hierony. Matth. 16. Et cōprobatur à Ioan. Papa. 22. in extrauagan. quia quorūdam, de verborum significatione. Et aduerte, regnū cœlorum multipliciter cap. Primō pro sacra scriptura, vt Matthæi. 21. Auferetur à vobis regnum Dei, &c. Secūndō, pro Ecclesia militante, vt Matth. 13. Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro, &c. Et
Matth.

Matt. 25. Simile est regnū coelorum decē vir-
ginibus, &c. Tertiò, vt etiā includat duplicē
statū, scilicet militantē, & triumphantē: vt
Matth. 5. Beati qui persecutionem patiūtur
propter iustitiā, &c. quia ipsorū est regnum
coelorū: & nisi abundauerit iustitia vestra, &c.
nō intrabitis in regnū coelorū. Aperire autē
regnū coelorū, cōtingit dupliciter. Vno mo-
do ex autoritate & potestate, vt Papa cū
explicat locū Scripturæ, diffiniendo verum
sensem. Itē, cū sacerdos ex officio baptizat.
Secundò modo, non ex autoritate, sed per
simplex ministeriū, laicus qui baptizat in ne-
cessitate, & vir doctus qui aperit locū abditū
sacrarum literarū, aut qui docet, qua via ad
regnū coelorū perueniendū sit. Dicēdū ergo,
clauē esse potestātē aperiendi & claudendi
regnū coelorū, si sit plenaria potestas, quomo-
docunq; accipiatur regnum coelorū. Et hanc
promisit Deus Petro, eaq; vtitur Pontifex,
quando diffinit aliquid secundū fidem tenē-
dum, vel dispensat in voto, vel relaxat iura-
mentum: id enim est aperire regnū coelorū,
ex autoritate, & potestate. Secundò dico, q̄
præcipuus actus clauium est ligare, & solue-
re: & sic per eum diffinitur, sicut diffinitur hu-
manus intellectus per discursum, & potētia
visiua, per visionem coloris.

319

S E D quæritur, vtrū sit idē clavis cū chara-
ctere? D. Tho. 4. d. 18. dicit, q̄ sic. Cōtrariū di-

X cit

cit Scotus. d. 19. q. 1. & Marfi. 4. q. 12. ar. 2. Sed distinguendū est de claue Ordinis, & de claue iurisdictionis: vtraq; enim requiritur ad aperendum regnum coelorum. Clavis iurisdictionis non est idem cum caractere. Clavis autem ordinis idem est cum caractere sacerdotali. Character enim est potestas sacerdotalis, quæ datur sacerdoti ad consecrandum. Datur etiam eidem, ad absoluendum à peccatis: ita quod inde habet homo potestatem absoluendi, vnde habet quod sit sacerdos. Est ergo vna potestas quæ ad duos actus se extendit, scilicet consecrandi & absoluendi. Quemadmodum eadem potentia est, qua simplicia intelligimus, & qua discurremus.

310

Q V I A verò actus clauium requirit idoneitatem in eo, in quem exercetur, quia per clauem recipit iudex ecclesiasticus dignos, & excludit indignos: ideo indiget iudicio discretionis: & ad explendum actum, oportet vt habeat iurisdictionem. Vnde ponitur duplex clavis: scientiæ scilicet, & iurisdictionis. Et scientia quæ est habitus, non est clavis, sed autoritas scientiæ actum exercendi. Communiter etiam Doctores ponunt clauem Ordinis, & clauem iurisdictionis. Quæ distinctio necessaria: est si potestatem excommunicandi, & absoluendi ab excommunicatione, ad clauem dicimus pertinere, cum diuo Augusti.

311

Potestas clauium se extendit ad remissionem culpe.

culpæ. Nã licet Deus remittat per se culpam, virtute tamẽ eius sacerdos agit instrumẽtali- ter, vt instrumẽtũ animatũ, nã aliãs ad remis- sionem culpæ, nõ exigeretur votũ recipiẽdi effectũ clauium. Vide Caieta. in opuscul. 27. quæstionũ, & q. 12. de effectũ abfolutionis. Et Adrianũ. q. 2. de Clauibus. Et Thomã Vual- densẽ lib. de sacramentis, à capitu. 143. vsq; ad. 146. inclusiue. Extendit etiam se potestas clauium ad remissionẽ poenæ æternæ, quod fit, quando remittitur culpa: & etiam tem- poralis, in eo qui cum contritione accedit. Nam sicut applicatur nobis in Sacramento meritum passionis Christi, ad remissionem culpæ, ita quoq; eius satisfactio ad remissio- nem poenæ: remittere enim huiusmodi poe- nam, pertinet ad remissionẽ peccati. Et quã- uis D. Th. videatur dicere, q̄ clauis remittũt poenam proportionabiliter ad peccata (vt si peccatũ est paruũ, parua poena remittitur: si magnũ, multũ poenæ, sed nõ tota: quia aliãs frustra imponeretur satisfactio.) Tu tamen tene, clauis tantum poenæ remittere, cæteris paribus, cũ peccatũ est paruum, quantum si esset magnum. Quia Sacramentũ æqualiter se habet, & dispositio est æqualis. Nihilomi- nus habita ratione contritionis, confessor debet iniungere satisfactionem. Quia nescit, an tota poena remissa sit. Et q̄ poenitẽtia nõ sit moderanda secũdum quantitatem pecca- ti,

ti, sed secundū cōtritionē pœnitētis, patet ex Innocēti. c. 8. de pœnitētijs & remissionib⁹.

322

Potest autē sacerdos ligare ad pœnā. Scot. d. 18. & 19. asserit, nullū pœnitentē obligari ad acceptandū pœnitentiā, quā iniungit Sacerdos. Idē Gabrie. d. 16. q. 2. Quia ad satisfactiōnē pro pœna duo sunt remedia, alterū in hac vita, alterū in purgatorio: ergo pœnitens poterit suo cedere fauori. Quia ex misericordia Dei satisfactio p̄sens acceptatur pro futura pœna. Secundò dicit, q̄ si pœnitens acceptet pœnitentiā iniunctā, tenetur illam implere sub mortali: quod tamē videtur irrationabile. Nam si sacerdos non potest obligare ad mortale, mea acceptatio non inducit peccati mortalis obligationem: nō enim volo implere pœnitentiā iniunctā, nisi eo modo, quo Sacerdos obligare potest. Propterea Caiet. q. 2. de satisfactiōne ad. 2. tenet contrarium, q̄ non tenetur acceptare pœnitentiā, nec acceptatā sub mortali adimplere. D. Th. hic nō dicit, an teneatur, sed q̄ sacerdos ligat, nec dicit an ad mortale, vel veniale. Sed d. 16. in expositione textus dicit, q̄ est p̄ceptū de satisfactiōne. Et ita tenet Syluest. verbo. Confessio. 1. §. 26. Et ita tenendū est, quòd est p̄ceptum obligans ad mortale, si pœnitentia iniuncta sit rationabilis. Probat̄ur, quia est sacrilegiū, voluntariè relinquere Sacramētū imperfectū. Itē in foro cōtētioso
iudex

iudex habet potestatem imponendi poenam pro delicto, quam reus subire tenetur, ergo & iudex ecclesiasticus in foro conscientiae. Itē in. ca. omnis vtriusq; sexus. de poenitent. & remis. iniunctam poenitentiam pro viribus studeat adimplere. Itē suadetur ex c. vlti. de maledicis. Vide de hoc supra in materia de satisfactione. quaest. 209.

EST autē sacerdoti prudentia necessaria ad poenitentibus imponendum poenitentiam. Si sciret quantae poenae sit debitor poenitens, cum sit iudex, tenetur aequalem imponere. Sed in poenitentiae iniunctione multa debent pēfari: vt habetur in ca. 8. de poenitenti. Nihilominus arbitrium Sacerdotis, non debet esse aut seuerum, aut remissum: videntur enim ridiculae poenitentiae huius temporis. Sed in tribus casibus licet poenitentiam leuē iniungere. Primò in articulo mortis, & vbicunq; poenitens est impotens ad poenitentiam grauem implendam. Secundò, quando indulgentia conceditur poenitenti ex rationabili causa: illa enim habetur loco satisfactionis. Secus, quando indulgentia est indiscreta: vt habetur. cap. 10. de poeniten. Tertiò, si appareat magna contritio, & peccatum non fuit adeò graue. His adde-rem etiā cū poenitens est tā imbecilli animo, vt per grauem poenitentiam scandalizetur.

SED an vnus confessor possit mutare poenitentiam iniunctam ab alio confessore? Res. quod si

poenitētia fuit irrationabilis : poenitens non tenetur eā implere, nec habet opus cōmutatione. Si autē poenitētia erat rationabilis, sed fit dura poenitēti, nō potest commutari nisi à superiori. Quia par in parē nō habet potestātē. Et ita intelligo decretū Urbani Papæ de poenitētia. d. 6. c. vlt. placuit vt deinceps nulli Sacerdoti liceat quēlibet cōmissum alteri sacerdoti, ad poenitentiā suscipere, sine eius cōfēsu cui prius se cōmisit, nisi pro ignorātia illius cui poenitens confessus est. Sed vide de hoc supra, in materia de satisfactione. q. 211.

Sacerdotes legales non habebant clauēs.

325

Quia illius sacerdotij potestas non se extendebat ad cælestia, sed ad cælestium figuras. Et in hoc præfertur sacerdotium Christi legali sacerdotio: per hoc, quòd Christus assistens Pontifex futurorum bonorum, ad tabernaculum cæleste introducit, &c. Illi ergo sacerdotes nō habuerunt clauēs, sed in eis clauū figura præcessit. Christus autē habuit clauē autoritatiuē, in quantū Deus: excellentiē, in quantū homo: habuit enim potestātē aperienti, & claudendi regnum cœlorū. Soli uerò sacerdotes ordinati ab Ecclesia habēt clauēs Ordinis, & potestatem absoluendi à peccatis, in foro poenitentia. Hæc conclusio habetur in Concil. Floren. Etiam in materia de Ordine latius ostendimus cōtra Hæreticos. Clauem autem iurisdictionis (quæ nō directè se ex-

se extendit ad ipsum cœlum, sed mediante militate ecclesia) non sacerdotes habere possunt, vt Archidiacono. & electi. Lege quartum argumentum. D. Tho. in additioni. ad tertiã partē. q. 19. ar. 3. Vnde nota, q̄ fœminæ nullã potestatem spiritualẽ habent. Vnde de legibus & præceptis earũ debet iudicari, id quod de legib⁹ matris familias in domestica gubernatione. Nam si materia est grauis, & præceptum necessarium ad conseruationẽ boni cõmunis, obligabit præceptũ Abbatisſæ ad peccatum mortale. Sin autem materia nõ est grauis, quãuis ipsa velit obligare ad mortale, lex eius & præceptum non obligat ad mortale. Verum est, q̄ cùm ex voto obedientiæ monachæ teneantur suæ superiori obedire, forsitan cùm exigere obedientiã à subditis, etiã, in re nõ admodũ graui, si subditæ violãt obedientiã, votum suum videntur infringere. Sed hoc mihi certum non est. Illud verò primo loco diffinitum est mihi certissimum. Vnde perperam monachas instituunt, qui absolutè docent, præcepta suarũ superiorum non obligare eas ad peccatũ mortale. Quẽadmodum si quis doceret leges principum fœminarum nullas ad mortale obligare. Sed verum est, non habere potestatem obligãdi in ordine ad finem supernaturalẽ, hoc enim pertinet ad vsum clauium.

Mali sacerdotes vsum habent clauium: ini-

quitas enim ministri non tollit liberalitatem Domini, sed sacerdos est solū minister: ergo nō potest sua malitia donū à Deo transmissum, per eum nobis auferre. Preterea, nullus potest scire de alio, an sit in statu salutis: si ergo nullus posset vti clauibus in absoluendo, nisi existens in gratia, nullus se sciret absolutum, q̄ est inconueniens. Hæresis fuit Vicleph condēnata in concil. Constāt. sess. 8. & 15. q̄ mali sacerdotes priuātur iurisdictione, quæ etiā manifesto Ecclesię vsu condēnatur. Sed contrā videtur id q̄ habetur. 24. q. 1. ca. audiuius. & 1. q. 1. c. etiā corde. sed loquitur de diuiso ab ecclesia, vt patet legenti. Est etiā argumentū. c. remissionē. 1. q. 1. & de cōsecra. d. 4. cap. quomodo. ex Augusti. sed loquitur de sanctis, vel bonis Catholicis, vel de publicis peccatoribus, qui non tolerantur.

Schismatici, hæretici, excōmunicati, degradati, vsu clauium nō habēt: quia priuātur subditis, in quos potestatem quā habent, exerceant. Sicut nec possent cōsecrare, nō habentes panem: nec baptizare, si non habeant aquā. Illi ergo qui priuati sunt, non possunt vsu clauium habere. Sed nota, q̄ in concil. Constan. statutū est, non teneri fideles vitare excōmunicatos, nisi sint nominatim excōmunicati, vel manifesti percussores Clericorū. Vnde fit, vt nō omnes excōmunicati & suspensi priuati sint iurisdictione, illi videlicet

cet qui tolerantur, & quos euitare non debēt. Tempore autem D. Tho. nondū id fuerat constitutum. Peccant tamen illi administrātes Sacramenta: quia concilium dicit, hanc relaxationem in nullo excommunicatis debere suffragari. Hoc tamē intellige cū grano salis, peccat enim si est in mora petendæ absolutionis. Itē quādo licitè potest se excūsare ab administratione sacramentorū. At quādo tenetur administrare Sacramēta petenti, nō peccat administrādo aliās esset perplex⁹.

328

Sed nunquid in mortis articulo huiusmodi poterunt absoluerē? D. Tho. hic in additionibus. q. 19. art. 6. nullum casum excipit. Sed supra. q. 8. generaliter dixit in articulo mortis, quemlibet sacerdotem absoluerē posse. Sed. 3. par. q. 82. art. 7. ad. 2. dicit, q̄ solus Baptismus permittitur esse ratus Hæreticis & schismaticis, in ar. necessitatis. In nullo autē casu possunt consecrare, vel aliud sacramentum cōferre. Et idē hac. q. ar. 5. 3. Et est communis opinio. Sed Palude. d. 25. q. 1. circa finem, tenet q̄ in articulo mortis licitū est ab Hæretico recipere pœnitentiam: quia est sacramentum necessitatis, sicut baptismus. Idē Syluester verbo. Confessor. 1. §. ultimo. Et Maio. d. 17. Et glo. de sponsa. c. 11. Et reuerà, de excommunicatis Catholicis non dubito, quin in art. mortis possint Sacramentū pœnitentiæ ministrare. Nō enim video causam,

X § quare

PROVINCIA
BRISCA

quare fideles in art. mortis præsente sacerdotē catholico, priuentur sacramēto necessario ex iure diuino. Nec esset minus intolerabile, prohibere absolutionem in art. mortis, quā referuare casus: præsertim cū communiter homines habeant attritionem. Item, licet recipere baptismum, ergo absolutionem: quia vtrūq; est in diuino præcepto, & sacramentū necessitatis. Item cap. quod non est. de regulis iuris dicitur, quòd necessitas non habet legem. Et idem mihi probabile est de heretico à quo periculū non timetur: & qui non errat in articulo sacramenti poenitentię, præsertim si de iure diuino quilibet sacerdos habeat auctoritatem in art. mort. Non valet quod afferri solet in contrarium de Hermegil. ex. 24. q. 1. cap. vlti. tum quia ibi loquitur de comunione, quæ nō est sacramentū necessitatis: tum quia id fecit, ne faueret Arriano Episcopo: quem pater ob id destinarat.

329

Sacerdos autem nō potest vti claue in quēlibet, sed in eos tantū, qui ei in sortem venerint: nisi in necessitatis articulo, vbi nemini Sacramenta sunt deneganda. Hanc opinionem D. Tho. probabiliorem facit. Martinus s. qui in Concil. Constantiens. circa finem inter reliquas interrogationes ponit hanc, vtrū credat auctoritatem iurisdictionis Papæ & Episcopi esse maiorem in soluendo, ligandoq;, auctoritate simplicis sacerdotis, etiā habent-

bentis curā animarū. Proprius verò sacerdos in aliquibus casibus nō debet absoluerē sibi subditū, sed remittere ad superiorē. Primus, quādo est solennis pœnitentia imponenda: quia eius proprius minister est Episcopus. Sed iam hæc pœnitentia recessit ab usu. Secundus de excommunicatis, quando inferior Sacerdos nō potest absoluerē. Tertius, quando inuenit irregularitatem contractam pro cuius dispensatione debet ad superiorem remittere. Quartus, de incendiarijs. Quintus, quādo est consuetudo in aliquo Episcopatu, quod enormia crimina ad terrorem seruantur Episcopo. Et nota solutionem ad primū in additio. q. 20. art. 2. in qua dicit, q̄ Sacerdos non debet audire confessionē mulieris, cum qua peccauerit, sed debet ad alium mittere: nec illa debet ei confiteri, sed petere licentiam ad alium eundi: vel ad superiorem recurrere, si ille licentiam denegaret: tum propter periculum, tum quia est minor verecundia: si tamē absolueret, absoluta esset. Et q̄ August. dicit, nullus officio sacerdotis vti debet, nisi immunis ab illis sit, quæ in alijs iudicat. Dicit. D. Tho. intelligendū secundū congruitatem, & non secundū necessitatē Sacramenti. Et hæc de Clauibus dicta sufficiant.

SEQUITUR VLTIMVS

de Excommunicatione.

tractatus.

q̄De

- ¶ De Excommunicatione tractatur in 4. d. 18. & à S. Tho. ibi. & in additionibus, q. 21. Nos breuiter absoluemus hunc tractatum quatuor punctis.
- ¶ Primò dicemus, quid sit Excommunicatio, & quæ causæ illius.
- ¶ Secundò, de casibus, in quibus potest homo peccare, ex hoc solùm, quòd est excommunicatus.
- ¶ Tertio, de eo qui potest excommunicare.
- ¶ Quarto & vltimo dicemus de excōmunicatione minori, quid sit, quæ causæ eius, & quis possit ab ea absoluerè.

330

QUOAD primū, excōmunicatio est separatio à cōmunionē Ecclesiæ, quoad fructum, & suffragia generalia: & est diffinitio excommunicationis maioris. Pro cuius intelligētia est notandū, q̄ excōmunicatio nō est peccatum: nam quodlibet peccatum (etiā veniale) est maius malum, quàm excommunicatio, sed est pœna: pœna autē est priuatio alicuius boni: & sic excommunicatio est priuatio communicationis Ecclesiæ, quæ quidem est quoddam bonū. Secundò nota, q̄ inter Christianos sunt quatuor gradus communicationis. Primus est communicatio humana, quæ etiā inuenitur inter infideles: sicut comedere simul, colloqui, tractare: & hæc cōmunio nō est propriè fidelium, sed conuenit eis, quatenus ciues, & politici sunt. Secundus est, cōmunicatio, quæ consistit in hoc, quòd est simul cōueni-

ueni-

uenire in Ecclesia ad orandū, ad recipiendū, sacramēta, ad electionē Canonicā, actiuā, & passiuā, & ad audiendū diuina officia. Terti^o est, cōmunicatio bonorū & suffragiorū, quæ ex intentione Ecclesiæ applicantur, seu offeruntur pro omnibus Christianis. Quartus est, communicare, seu habere partē in bonis, & meritis aliorum fidelū, quæ titulo charitatis applicantur omnibus existentibus in gratia: secūdū illud Psalmi. 118. Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientiū mādāta tua. His suppositis, sit prima propositio Excommunicatio non priuat quarta cōmunicatio. Probat, quia illa cōmunicatio fundatur in charitate, charitatē autē nō expellit nisi peccatū: sed excōmunicatio nō est peccatū, vt diximus, ergo. Secunda propositio, Excōmunicatio priuat hominē reliquis tribus cōmunicationibus. Vnde solet ab alijs diffiniri (& bene) excōmunicatio est priuatio à quacunq; licita cōmunicatione fidelium. Consule Caiet. quodlibe. 2. q. 12. Et nota antiquam consuetudinē Ecclesiæ in excōmunicatione, q̄ gradatim fideles cōmunicatione priuabantur. Et fortē tot erant genera excōmunicationum, quot genera cōmunionum. Vnde Syluest. tria genera ponit, verbo excōmunicatio. 1. §. 1. Aliquādo enim priuabātur sola cōmunionē Eucharistiæ, quæ anonomatice Communio dicitur: vt tradit

Dio-

Dionys. de ecclesia. Hierar. cap. 3. & ostendit
 Vualdē. lib. de sacramētis c. 95. Et de hac in-
 telligo decretū Ioānis Papæ. 3. q. 4. c. Engel-
 trudā. Aliquādo priuabantur Christi fideles
 Ecclesiastico cōuētū ad officia diuina audiē-
 da, vel ab oratione communi: quæ omnes
 poterāt appellari minores excōmunicatio-
 nes, & eas videre licet. 5. q. 2. c. præfenti. Et. 11.
 q. 3. c. ad mensam. Et in concilio Niceno, ca.
 11. & 12. Et Chrysof. Homil. 17. in Matth.
 circa finem Aliquando fideles priuabantur
 omni communione, quasi præscisi ab eccle-
 siastico corpore: & hanc veteres appellebant
 anathema, qua voce Iudæi extremā detesta-
 tionem significare solebant teste Hierony.
 super. 1. c. epistolæ ad Galatas. Nos hac tem-
 pestate duas tantū excōmunicationes noui-
 mus. minorem, qua quis priuatur cōmunio-
 ne passiuā Sacramentorum omnium maio-
 rem, qua etiam priuatur alijs fidelium cōmu-
 nicationibus: vt habes de Clerico excōmuni-
 cato. cap. vlt.

QVÆRITVR, vbi habetur in sacra
 Scriptura, q̄ Ecclesia possit hac pœna puni-
 ri? Resp. quod excommunicatio fundatur in
 autoritate Pauli. 1. Corint. 5. Iam iudicauī vt
 præfens tradere huiusmodi hominē Satanæ,
 in interitū carnis. Et reuerā intelligitur, quod
 tulit in eum sententiam excommunicatio-
 nis, vt S. Thom. exponit. Item fundatur in
 auto-

autoritate. 1. Ioan. 5. Est peccatum ad mortē, non pro illo dico ut roget quis. Qui quidē locus, licet multipliciter intelligatur, videtur quòd sensus legitimus & literalis sit ille, de quo dicitur: Si Ecclesiam nō audierit, sit tibi ut Ethnicus, & publicanus. Item ad Titū. 3. Hæreticum hominē post primam & secundam monitionem deuita. Quē locum adducit S. Tho. ad hoc propositum in. 2. d. 43. & quæstionibus de malo. q. 3. ar. 15. 3. & ita videtur exponere, & fortē illa est expositio literalis, & Matth. 18. Si Ecclesiam nō audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & publicanus.

QVÆRITVR, quomodo intelligatur, quòd excōmunicatio priuat à receptione Sacramentorū? an sit sensus, quòd faciat eam illicitā, ita videlicet, quòd nō potest excōmunicatus sacramentum suscipere, sine hoc quòd peccet: tamen si de facto suscipiat, verum suscipiat Sacramentum. Vel an sit sensus, quòd non potest sine peccato suscipere, nec si de facto suscipiat, tenet Sacramentū ita q̄ ultra hoc, q̄ peccat, sacramentum est nullū? Hæc quæstio est vna de vtilioribus, & difficilioribus totius huius materiæ. Et tota difficultas est de sacramēto pœnitentiæ, vtrū sit nullum, per hoc quòd sumitur ab excōmunicato. Pro cui⁹ intelligētia est in primis notandū, quòd excōmunicatio non habet ex iure diuino priuare à receptione Sacramen-

mentorum, nec à participatione sacrificiorū
 Ecclesiæ. Nam de iure diuino nullus est ex-
 communicatus, licet veniat excommunican-
 dus ab Ecclesia, secundū eius placitū, & limi-
 tationē. Secundò nota, q̄ in potestate Eccle-
 siæ est, facere q̄ sacramentū poenitentię, & Sa-
 cramentū matrimonij sit nullū, vbi suscipere-
 tur ab excōmunicato, etiam inuincibiliter
 ignorāte se esse excōmunicatū. Quòd tamē
 non posset Ecclesia facere de alijs Sacramen-
 tis imprimētibz characterē: quia habent
 determinatā materiā de iure diuino, quę non
 potest subtrahi, nec mutari. Hoc supposito
 dico, q̄ de hac re sunt diuersę sententię: licet
 omnes conueniant in hoc, q̄ si excōmunica-
 tus sciens, vel vincibiliter ignorans se esse ex-
 cōmunicatum, suscipiat aliquod sacramen-
 tum, peccat mortaliter, & est sacrilegus. Si
 verò accedat bona fide cū ignorātia inuinci-
 bili iuris, vel facti: excusatur à mortali, & de
 hoc non est dubiū. Sed loquēdo de annulla-
 tione, quidā dicunt, q̄ si excōmunicatus etiā
 inuincibiliter ignorās se esse excōmunicatū,
 accedat ad sacramentū poenitentię, & absol-
 uatur, nullum omnino Sacramentum susci-
 pit. Probant, quia excōmunicatio tollit iu-
 risdictionem, ita q̄ excommunicatus nullius
 est subditus: sed nullus sacerdos potest absol-
 uere non subditū: ergo. Patet consequentia,
 quia licet ignorātia excuset à peccato, tamē
 non

non potest facere quod sit validum, id quod esset irritum, si fieret cum scientia opposita. Et hinc est, quod usus Ecclesiae habet, quod ante absolutionem à peccatis praemittatur absolutio ab excommunicatione, ne annulletur Sacramentum. Secunda, alij dicunt, quod si excommunicatus accedat ad Sacramentum poenitentiae cum ignorantia inuincibili, quae excuset illum à sacrilegio, verum suscipit Sacramentum, nec tenetur amplius confiteri de illis peccatis, sed quaerere absolutionem ab excommunicatione & interim non miscere se diuinis. Haec sententia est Caieta. in summa. verbo, impedimenta absolutionis. Et Palu. 4. dist. 18. q. 4. Adria. q. 2. de confessione circa finem. Probat, quia licet absolutio Sacramentalis sit iure prohibita excommunicato, nullo tamen iure est irrita, si de facto suscipiatur, nec usus ecclesiae habet contrarium: & qui hoc cogitant, decipiuntur, ergo. Item, alia Sacramenta non annullantur, per hoc, quod suscipiantur ab excommunicato, ergo nec hoc: nam detis unde habeatis contrarium. Item, quia alias iniusta esset sententia Ecclesiae, si vellet ignorantiam inuincibilem condemnare. Si quis autem excommunicatus per ignorantiam vincibilem, accedat ad sacramentum poenitentiae, dummodo confiteatur fictionem, vere suscipit Sacramentum, & recedente fictione, consequitur effectum. Haec solus Caiet. tenet expressè. Et probatur, quia poe-

nae non sunt amplianda, sed potius restringenda: ut patet de reg. iuris, in. 6. reg. 13. & 49. Item eodem iure excluditur excommunicatus à participatione Sacramenti matrimonij, & Sacramento absolutionis: sed Ecclesia prohibens excommunicato matrimoniū, nō irritat illud: sed si fiat, tenet: ut patet extra, de eo qui duxit eam, quam polluit per adulteriū. ca. 6. & de matrimonijs contractis contra interdictum Ecclesiae, cap. 2. unde ergo discrimen in verbis eisdē generalibus? Si autē quis celebrauerit pro excommunicato, & applicuerit ei sacrificiū, siue inuincibiliter, siue vincibiliter ignoret excommunicationē, applicatio facta tenet. Prohibentur enim Christiani cōmunicare, non tamē inuadatur excommunicatio.

QVÆRITVR, utrū annulletur Sacramentum per hoc, q̄ confertur ab excommunicato? Respon. & sit prima propositio. Si sacerdos excommunicatus quacunq; excommunicatione, etiam propter notoriā Clerici percussione, tenter conferre quodcunq; Sacramentum, excepto sacramento poenitentiae, verum Sacramentum confert, quauis peccet. Nec de hoc est dubiū, siue faciat scienter, siue ignorāter, & tam vbi toleratur, quā vbi nō toleratur. Secūda, Loquendo de Sacramento poenitentiae, si sacerdos sit excommunicatus nō nominatim, aut propter notoriā Clerici percussione, & tenter absolueret, verū
 Sacra-

Sacramentum confert. Ita determinatur in
 extrauagāti concilij Cōstanti. ante q̄ nullus
 excommunicatus poterat conferre Sacramē
 tum pœnitentiæ. Et hæc secunda propositio
 intelligenda est vt prima, videlicet tam vbi
 talis sacerdos toleratur ab Ecclesia quā̄m vbi
 non toleratur, & tam vbi crimen, propter q̄
 est excommunicatus, est secretum, quā̄m vbi
 est publicum. Tertia, si sacerdos sit excom-
 municatus nominatim, aut propter notoriā
 Clerici percussione: & cū hoc toleratur
 ab Ecclesia, verum sacramentum pœniten-
 tiæ confert, si de facto conferat illud. Patet,
 quia licet in iure nihil sit de hoc cautum, ta-
 men non est credēdum, q̄ Ecclesia toleraret
 eum in publica administratione sacramēto-
 rum, & cū hoc vellet, q̄ facta per ipsum ef-
 sent irrita: profectō esset intolerabilis error.
 Quarta, si sacerdos sit excōmunicatus nomi-
 natim, aut propter notoriam Clerici percus-
 sionē: & cū nō toleretur ab Ecclesia, si tentet
 absoluere, nullū omnino cōfert sacramentū.
 Patet, quia ista seruabatur ante cōciliū Cōstā
 tien. & ibi relinquitur ita seruādū perpetuis
 tēporibus, quoad ista duo genera excōmuni-
 catorū: ergo. Itē, quia talis nullā omnino ha-
 bet iurisdictionem: ergo.

QVÆRITVR, de causa excommuni-
 cationis, an sit peccatum mortale? Quæstio
 hæc potest dupliciter intelligi. Primò de

iure. i. utrū nō debeat Ecclesia excōmunicare nisi propter mortale. S cundò de factō, an si excōmunicet propter veniale, vel aliud factum, q̄ non sit peccatum, excommunicatione teneat. In primo sensu cōmunis opinio est, q̄ null⁹ potest iure excōmunicari, nisi propter mortale. Patet ex verbis Domini, Matt. 18. vbi tradita fuit potestas excōmunicādi. Si peccauerit in te frater tuus, &c. Clarū est, q̄ de venialibus nō requiritur illa diligētia. Itē, ex concil. Meldensi. 11. q. 3. ca. nemo. Et hoc tenendū est pro certo, licet aliquādo viderim oppositum defendi. Secundò dico, quòd licet excommunicatione: possit iure ferri pro quolibet mortali, quia finis ipsius est salus Christiani, vt patet. 1. Corinth. 5. quam tollit quodlibet mortale, tamē non debet ferri nisi pro grauissimis criminibus, de quibus aliter non speratur sanitas. Patet, quia est vltima medicina ecclesiastica, & nocet plusquam si gladijs feriretur, vt ait August. Itē, quia excōmunicatio non debet ferri, quo vsq; peccator non audiat Ecclesiam. Itē, quia Paulus non meminit excommunicationis, nisi propter incestū, cū tamen essent plura alia crimina. Vnde patet, q̄ pro tēporali damno non potest ferri excōmunicatio, nisi sit nimis graue. Et quidem iudices pessimè faciunt, & graui- ter peccant, cōcedendo excōmunicationes pro rebus leuibus, por las vuas, māçanas, &c.

Et

Et est vna de pessimis consuetudinibus quorundam ministrorum Ecclesiastica potestate abutentiū, quæ omnia iam corrupta sunt. Et anathematis nomē, quo audito, maiores nostri tremebāt, irrisioni nostris tēporibus expositū est. Et ego credo, q̄ istæ excōmunicaciones non obligāt, nisi praesumatur esse mortale id pro quo ferūtur; nō enim de hoc dubito.

Sed vtrum statim q̄ homo peccat mortaliter, possit excommunicari? Resp. quòd non, quousq; sit cōtumax & rebellis Ecclesie. Patet Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eū, adhibe tecum, dic Ecclesie (& vltimò venit excōmunicatio) sit tibi quasi Ethnicus. Idē constat ex Paulo: Hæreticum hominem post primā, & secundā admonitionem, deuita. Vnde de iure nullus potest excōmunicare, nisi præcedat trina admonitio: vt patet in cap. Sacrosancta. de sentē. excōmunicat. Trina tamen admonitio nō est de essentia excōmunicationis, vt bene notat Palude. d. 18. in. 4. & Duran. ibidē, & glossa in ca. prædicto, & in cap. statumus. Nec hoc est contra Euangeliū: nā in Euangelio ostēditur Ordo iuris, non tamē dicitur, q̄ ille est necessarius. Verū est quòd nō expedit aliter fieri, quàm in Euangelio expressum est. Nihilominus, si quis semel admonitus excōmunicaretur pro mortali, excōmunicatio esset valida. Nō dubito tamē, quin admonitio

335

fit de essentia excōmunicationis: ita q̄ si quis excōmunicaretur antequā esset admonitus, excōmunicatio non teneret. Contra hoc potest fieri vnum argumentū, quia incurrentes excommunicationes latus in iure, nō admonentur prius: vt patet de incendiarijs, de percussoribus Clericorum, &c. qui quidem ipso facto incurrunt in sententiam, ergo. Resp. q̄ tales iam sunt admoniti ab Ecclesia, & à lege Christi prohibēte talia crimina: & ista est sufficiens admonitio.

336

QVÆRITVR, vtrū excōmunicatio iniusta sit valida, vel vtrum habeat aliquem effectū? Nota, q̄ excōmunicatio, sicut & quælibet alia sententia, dupliciter potest esse iniusta. Primò, quia ipso iure est nulla, vt si aliquis excommunicet non subditum, talis cōtinet intolerabilem errorem, & nullum effectum habet, tam in foro exteriori, quā in interiori. Ita dicitur extra, de sententia excōmunica. cap. per tuas. &c. statuimus in. 6. eod. titu. Secundò dicitur excommunicatio iniusta ex parte iudicis, quia videlicet male iudicauit, quacunq; ex causa id fiat, siue ex odio, siue ex defectu probationis, siue ex ignorantia: talis tamen non est ipso iure irrita. Et de hac est nostra disputatio modò, vtrum liget? Est questio nimis grauis, & de qua sunt diuersæ sententiæ. Caieta. 2. 2. q. 70. arti. 4. ad. 2. tenet expressè, q̄ talis sententiā omnino est nulla,

nulla, ita quod nullum prorsus habet effectum apud
 Deum, nec apud homines. Probat, quia excom-
 municatio non potest ferri nisi pro mortali:
 sed iste, ut supponimus, non peccauit mor-
 taliter: ergo. Item, quia sententia iniusta non
 est sententia: nam secundum S. Tho. 2. 2. q. 70.
 art. 4. iudicium iniustum non est iudicium,
 ergo. Adria. quodlibeto. 6. tenet eandem sen-
 tentiam. Oppositum tenet Ricard. d. 18. q. 5. ar. 3.
 Alexand. 4. par. q. 82. membro vlti. Syluest.
 verbo excommunicatio. 2. §. 2. & 3. Palu. 18.
 q. 1. ar. 3. & Duran. d. 18. q. 4. Gratia. 11. q. 1. ca.
 qui iustus. & videtur esse sententia S. Tho.
 q. 21. additio. art. 4. omnes isti dicunt, quod excom-
 municatio iniusta ex parte causae, si non sit
 iure irrita, est valida. Horum sententia vide-
 tur fundari in capitu. per tuas. de sententia
 excommunica. parapho. verum inanis. vbi
 dicitur, quod iniuste excommunicatus de-
 bet recurrere ad superiorem, & petere abso-
 lutionem ab excommunicatione iniusta, ne Ec-
 clesiae sententiam contemnere videatur, & ex
 hoc amplius ligetur. Reuera videtur mihi, quod
 omnes isti Doctores loquantur breuius quam
 oporteat, ideo dicam vobis quod sentio. Et
 sit prima propositio: Iniuste excommunica-
 tus non priuatur suffragiis Ecclesiae communi-
 bus. Hanc tenent omnes doctores, etiam illi
 qui asserunt, sententiam iniustam ligare.
 Signanter Ricardus. arti. 7. q. 2. & Palude. q. 1.

art. 1. & Alexand. vbi supra membro. 1. solus Durand. eam negat: sed rationes Caietani, & Adriani sufficienter eam probant. Ecclesia enim nō approbat iniquam voluntatem, & sententiā iudicis, quātum ad hoc, cūm sit dānum innocētis sine aliqua vtilitate publica. Secunda propositio, talis sententia, quæ non est ipso iure irrita, quantū ad hoc valida est, q̄ sic excommunicatus, non solum propter scandalū, sed absolutē tenetur vitare omnē cōmunionem, & vitari. Has duas propositiones tenet beatus Gregor. homi. 26. tractans illud Ioann. 20. Quorū remiseritis peccata, & patet hæc. 2. ex multis iuris capitibus, & ex Urbano Papa. 11. q. 3. cap. quibusnā. Quia si semel daretur facultas cuilibet discernēdi an causa sit iuxta, vel non, esset magna cōfusio & schisma: ideō Ecclesia iustissimē præcipit, vt talis remedia quærat iuris, & interim sententiā timeat, & ei pareat. Tertia propositio, si talis participaret in diuinis, vel alij eidē communicarent publicē, easdē poenas incurreret coram Ecclesia, ac si sententia iusta esset. Si enim non est delata appellatio ad superiorē, & conuincor de cōmunicatione contra præceptum Ecclesiæ: iudex profectō iustē me cōdemnavit, tanquam irregularem. Hæc Innocentius extra. de sententia excommunicati. ca. 40. & Gregorius in homilia citata. Quarta propositio: licet ex vi præcepti Ecclesiastici

ci (etiam in secreto) ille teneatur cuitare, & cuitari (quia præceptum Ecclesiæ æqualiter obligat excōmunicatū in publico, & in secreto) ex epicheia tamen, siue ex licentia præsumpta, aut rati habitione potest cōmunicare sine scandalo. Quia in alijs præceptis sanè interpretamur intentionē Ecclesiæ, cū nō est verisimile, ipsam velle obligare. Hic autem nullo pacto est verisimile, Ecclesiam ad abstinentiū obligare voluisse. Nec enim vult alicui innocenti inferre damnum, nisi propter bonū publicū. Priuare autē in publico, necessariū est ad publicā vtilitatē: in secreto autem priuare, non est necessariū. Hanc puto esse mentē, & Caiet. & S. Tho.

QVÆRITVR, vtrū excōmunicatio ignorata liget? Ad hoc sit prima propositio: Si ignorantia inuincibilis sit facti & iuris. i. si sit talis, quæ excuset à tota culpa mortali, excuset etiam à canone, non incurritur excōmunicatio. In hoc omnes conueniunt, nec potest negari. Quia excōmunicatio nō potest ferri nisi pro mortali: sed iste nō peccauit mortaliter, vt supponimus: ergo. Patet hæc de constitutio. cap. 2. rem, quæ culpa caret, in damnū vocari non conuenit. Secūda, si quis peccet mortaliter, & excōmunicatio non sit formaliter lata pro illo facto, nō incurrit sententiam canonis. i. si aliquis sciat se peccare mortaliter, & ignoret inuincibiliter id, pro

337

Y s quo

quo lata est excommunicatio, non est excommunicatus. Verbi gratia, occido Petrum, & scio me peccare illum occidendo, ignoro tamen inuincibiliter illum esse clericum, non incurro excommunicationem. Patet, quia excommunicatio non est lata contra percussorem hominis, sed Clerici: vt expressè habetur. capitu. si verò. extra de sententia excommunicationis. Tertia, si factum, pro quo lata est excommunicatio, sit aliàs licitum vel non condemnatum iure diuino: ignorantia canonis excusat à pœna. V. g. si Papa nunc sub pœna excommunicationis præciperet, ne quis vestiretur serico, & ego ignorarem canonem istum, non incurrerem excommunicationem, quia non pecco mortaliter, cum ignorare inuincibiliter. Probatur ex. c. proposuisti. 82. d. Quarta, in omnibus statutis latis ab Ordinarijs citra Papam, ignorantia iuris si sit inuincibilis, excuset à sententia canonis, etiam si faciam mortale, pro quo est formaliter lata excommunicatio. V. g. Episcopus fert sententiam excommunicationis in concubinos, ego ignoro illam, non incurro eam: estò sim concubinos. Et hoc generaliter est verum in omnibus quorūcunq; Prælatorū inferiorū Papa. Et etiā in Religionibus patet, quia ita habetur extra de sententia excommunicationis, lib. 6. c. vt animarum periculis. vbi hoc ipsum expressè continetur. Et
in

in his quatuor propositionibus omnes conueniunt Doctores, nemine discrepante. Sed tota difficultas est de sententijs iuris latis à Papa, quibus est annexa excommunicatio. V. g. lata est in iure excōmunicatio cōtra incendiarios: est dubiū, an cadens in factū, & ignorās inuincibiliter ius, incurrat excōmunicationē? De hoc sunt diuersę sentētię inter Docto. Adria. q. 3. de clauibus. Scot. d. 16. q. 98. Maio. d. 18. q. 2. & Glo. in. cap. à nobis de sentētia excōmunicationis. & in cap. vt animarū. Ioan. Andr. ibi. Bart. in. l. cūctos populos. de summa Trini. Omnes isti tenēt partē affirmatiuā, videlicet q̄ ignorantia iuris non excusat à pœna, seu excommunicatione. Probāt ex prædicto cap. vt animarū. in quo Papa in fauorem animarum instituit, q̄ nō incurrat excōmunicationē qui sciens factū, ignorat ius: sed præcipit id obseruari in statutis Ordinariorum inferiorum, nullā prorsus faciens mētionem de statutis Pape: ergo cū solū exceperit summus Pōtifex Ordinariorum sententias, fit vt sentētia iuris communis in sua vi perseueret. Itē, quia ignorantia iuris, cui est annexa irregularitas, nō excusat à tali pœna, vt habetur in. c. cū illorum. de sententia excommunicationis, ergo nec ignorātia iuris, cui est annexa excōmunicatio, excusabit ab ea. Hęc est horum sententia, & quidem videtur q̄ sit tutior, præsertim
quia

quia fauet vsus ecclesiæ, quæ cōmuniter irretitos his laqueis, remittit ad superiores per cōfessores, estō pœnitentes laborarent inuincibili ignorātia. Oppositam sententiam tenet Syluest. verbo, excōmunicatio. 2. §. 3. & excōmunicatio vltimo parrapho. 3. & verbo, Ignorātia. 1. parrapho. 8. & summa Angelic. Et videtur esse Caieta. & Anto. Qui omnes tenent, quòd ignorantia inuincibilis iuris excuset ab excōmunicatione. Probatur, excōmunicatio non potest ferri, nisi pro contumacia, vt patet ex Euange. sed qui ignorat inuincibiliter, non est contumax: ergo. Item si aliquis sciat substantiā mali actus, & ignoret inuincibiliter aliquā circumstantiam eius, non imputatur ei ad malitiā talis circumstantia: ergo. Ad argumēta vtriusq; opinionis potest faciliter responderi. Et quāuis sapientissimus Magister Victoria in neutrā partem apertè declinet, tamen primam sententiā reputat tutiorē. Et ideò tenendū est, q̄ si fiat id, pro quo lata est formaliter excōmunicatio, incurritur, estō inuincibiliter ignoretur ius. Nec valet solutio Syluestri, quia etiam Pōtifex est Ordinarius, & quòd eius sententiæ etiam excipiuntur in illo cap. vt animarum periculis, quia est contra communem vsu loquendi. Nam in titu. de officio iudicis ordinarij, Iurisperiti cōmuniter distinguūt Ordinarium à summo Pontifice.

QVÆRITVR, an incurrat sententiã
 Excõmunicationis, qui facit, aut omittit ali-
 quid, inuincibiliter, credēs se incurrere excõ-
 municationem propter illud? V. g. furatus
 sum decem aureos in ecclesia, & credo inuin-
 cibiliter, q̄ ob illud crimē sit posita excõmu-
 nicatio, cū tamen non sit: est dubium, an
 incurram? Et videtur quòd sic, quia qui facit
 actum aliàs bonū, si cogitat esse malū, peccat
 propter illam conscientiam: ergo. Respõ. q̄
 in tali casu pecco mortaliter, & incurro tanta
 culpam & pœnam, quantam incurrissem, si
 de facto fuisset imposita excommunicatione
 pro illo opere, sicut ego cogito: quia cõscien-
 tia est quæ damnat, vel absoluit. Secundo di-
 co, q̄ talis quamdiu habet illam consciētiam,
 debet se in omnibus habere, ac si verè esset
 excõmunicatus: nam aliàs peccauit, propter
 conscientiam, quam habet. Tertio dico, q̄ talis
 de facto nullam excommunicationē incur-
 rit. Probatur, quia ipse non potuit supra se
 ferre talem sententiam nec alius tulit: ergo.
 Item, quia si ille cogitasset eodem modo, q̄
 propter illud opus incurrebat mortem tem-
 poralem, non incurrisset illam, propter solā
 suā imaginationē, ergo. Ad argumētū in cõ-
 trariū dico, q̄ nō est idē iudiciū de culpa & de
 pœna, nā culpa pēdet ex vniuscuiusq; volū-
 tate: pœna autem nō nisi à iure, vel à iudice.

Iam verò de secundo principaliter quæri-
 tur,

tur, vtrū liceat cōmunicare cum excōmunicato? Hic sunt breuiter tria definienda. Primum, in quibus sit licitū communicare cum excōmunicato, & in quibus non. Secundum, an incurrat aliquam cēsuram, qui participat cum excōmunicato in prohibitis. Tertiū, an sit semper mortale peccatū, participare cum excōmunicatis in prohibitis. Quoad primū sit prima propositio. Post cōcil. Cōstan. duo genera excōmunicatorum tenemur vitare, scilicet, excōmunicatos nominatim, & excōmunicatos propter notoriam Clerici percussione: cum his, inquam, est prohibitum participare in his, quæ in hoc carmine continentur: Os, orare, vale, communio, mēsa negatur. Hoc tamen intelligendum est, quando tales excōmunicati non tolerātur in ministerio Ecclesie. Nam si tolerantur per cōmunem errorē, iam diximus suprā, quod sacramenta ab eis collata sunt valida, ac proinde nō tenemur vitare eos etiā in istis. Hoc patet ex iure, & ex prædicto concilio. Secunda, Cum omnibus excōmunicatis, quocūq; modo sint excōmunicati, est licitum participare in his, quæ hoc carmine cōtinentur. Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse. Vide in summa Caiet. declarationē horū verborū. Tertia, Excōmunicatio non nominatim, nec propter notoriā Clerici percussione, nullus tenetur vitare post conciliū Cōstant. etiam

etiã in cõtentis in primo versu. Vnde possu-
mus cum eis colloqui, diuina officia audire,
inducere eos ad administrandum sacramēta,
si eis ex officio, vel ex cõmissione hoc incū-
bat: quia sic ordinauit Cõcilium in fauorem
animarum. Hæc est aliquorum, non omniũ.
Nam Syluest. Caiet. & Adria. tenent oppo-
situm, quoad participationem Sacramento-
rum, tam actiuam, quàm passiuã: aiūt enim
eos peccare in tali administratione Sacramē-
torum, ac proinde non licere fidelibus eos in-
ducere ad eam. Forsitã Cõcilium nõ ordina-
uit, nisi q̄ facta per tales essent valida: quia
hoc maximè expediebat animabus. Quoad
secundum, de quãtitate poenæ, sit prima pro-
positio. Qui participat in prohibitis cum ex-
cõmunicatis, de quibus loquitur prima pro-
positio, incurrit sententiam excõmunicatio-
nis maioris in duobus casibus. Primò, quãdo
participat in crimine, pro quo fuit lata excõ-
municatio. Secundò, quando excõmuni-
catio fertur sub hac forma: Excommunicamus
Petrum, & omnes participãtes, & cum
illo cõmunicantes. Extra hos duos casus so-
lùm incurritur excõmunicatio minor: & de
hoc non est dubitandum. Secunda propo-
sio: Participare cum excõmunicatis, de qui-
bus in prima propositione, est peccatũ mor-
tale, solùm in tribus casibus: scilicet, si parti-
cipet in diuinis, vel in crimine, vel in con-
tem-

tēptu Ecclesie, seu clauium. In omnibus alijs
 solūm erit veniale participare cum eis. Hæc
 omnia habentur ex determinatione concil.
 Cōstan. vt Adria. Antonin. Caiet. Syluest.
 & vsus Ecclesie testatur. Hoc dico, quia illa
 determinatio non extat apud nos, nec in pre-
 dicto cōcil. ex defectu impressorū. Sed mul-
 ti testantur, se vidisse illam. Et Papa Eugen.
 in quibusdā ordinationib⁹ reuocauit omnia
 facta in concilio Basiliensi: vbi fuit ordina-
 tum. quòd omnes excommunicati vitaren-
 tur, quod erat contra determinationem con-
 cilij Constant. Nota hic. quòd quilibet fide-
 lis tenetur iure diuino vitare excommunica-
 tum (quocunq; modo sit excommunicatus)
 in duobus casibus, præter eos quos recensui-
 mus. Primus, quando eius conuersatio est
 mihi nociua, qua moueat nocendo in fide,
 vel circa bonos mores. Secundus, quando ex
 mea conuersatione ipse sumit fauorem, para-
 autorizar su doctrina falsa, o error, propter
 quod est excommunicatus. Extra hos duos
 casus, non est de iure diuino vitare excōmu-
 nicatum, sed solūm de iure positiuo.

QVÆRITVR, vtrum excommuni-
 catum ab Episcopo Salmantino, vel Burgē-
 si, &c. teneātur vitare qui sunt de alio Episco-
 patu, supposito quòd sciant illum esse excō-
 municatum? Videtur quòd nō. Quia supra
 Burgenses nullam potestatem habet Episco-
 pus

pus Salmantinus, quomodo ergo poterit illos obligare ad non participandum cum suo excommunicato? Scotus. 4. dist. 19. quest. 5. respondet (& bene) quòd omnes qui sunt in Ecclesia Dei, tenentur vitare eum, in quocunq; loco existat excommunicatus. Sed tamen non bene respondet ad argumētum in contrarium, nam dicit, quòd Episcopus non habet de iure diuino potestatem excommunicandi, nam sic nō posset obligare non subiectos ad non participandum cum suo excommunicato: sed habet talem potestatem ex concessione Papæ, à qua habet quòd possit priuari omnibus suffragijs, & communicationibus licitis. Sed dico, quòd Episcopus de iure diuino habet potestatem excommunicandi subditos, ex officio, & ordinaria & propria potestate. Et quicquid potest Papa in toto orbe, potest etiam Episcopus in suo Episcopatu, stando duntaxat in iure positiuo: paucis exceptis, vt creare Episcopum. Vnde ad argumentum, quomodo potest Episcopus obligare nō sibi subditos: dico quòd potest, ex eo quod est de iure diuino, quòd excommunicatus in vno loco, vitetur in omnibus alijs: vt patet ex serie Euangelica: Si Ecclesiā non audierit, sit tibi quasi Ethnicus, & publicanus. Omnibus christianis dicitur illud, nō solum dicitur illis, qui vnus sunt Episcopatus, sed omnibus. Secundo dico cū Maio. 4.

d. 18. q. 4. quòd illa obligatio non prouenit ex sentent. Episcopi, sed ex dispositione iuris humani, quod quidem præcipit, quòd excommunicatus in vno Episcopatu, vitetur in alijs omnibus, vt habetur in Concilio Niceno. cap. 5. & in concilio Sardicen. cap. 16. & 17. & in concil. Citrocheno ca. 2, & 3. Hec autem habentur. 11. q. 3. in multis cap. si quis presbyter, & cap. quisquis, &c.

348

Q V Æ R I T V R, an obligatio ad non participandũ cum excommunicatis, sit tãta, q̄ obliget ad sui obseruantiam, etiam cum periculo mortis? V. g. Tyrannus, vel alius excõmunicatus minatur mihi mortem, nisi communicem cum illo, vel dicam ei Missam an tenear mori potiùs, quàm id facere? Est quæstio grauis, & disputatur in prima secundæ. q. 96. art. 4. Sunt opiniones, quidã dicunt, q̄ lex humana ex natura sua, & de per se nõ potest obligare ad sui obseruantiam cũ periculo mortis, & si aliquando obligat, est de per accidens, quia scilicet adiungitur bono communi, vel fidei, vel religionis. Probant, quia debet esse iusta: vt si Papa obligaret me ad nunquam comedendum carnes feria sexta, certè esset lex impia: ergo. Caiet. prima secundæ loco citato, tenet oppositum. Dicit enim q̄ Papa & Rex possunt cõdere legem, quæ ex sua natura, & de per se obligat ad sui obseruantiam, cum periculo mortis. Dicit
secũ-

secundò, q̄ si aliqua lex non obligat isto modo, est solum ex benignitate legislatoris, qui noluit obligare cum tali periculo, non autē ex vi legis. In summa autem sua dicit multa respondens ad quæst. Primò ait, quòd in humanis non est mortale communicare cum excommunicatis in prohibitis, & q̄ ab excommunicatione propter talem metum excusatur. Secundò dicit, quòd in diuinis, etiam secluso contemptu Ecclesiæ, nullo modo licet communicare cum excommunicatis, etiam ob vitandam mortem. Quia talis participatio est mortalis, quæ nullo metu excusatur: vt dicitur in capit. sacramentis. extra, de sententia excommunicatio. Certè ista sententia est nimis grauis, & odiosa. Vnde dico, q̄ metus mortis excusat à mortali, & ab excommunicatione, propter participationem in diuinis cum excommunicatis incurrendam, secluso contemptu Ecclesiæ. Probo, quia non est verisimile, q̄ Ecclesia intendit obligare ad obseruantiam suarum legum, cum detrimento salutis propriæ, Cum ergo excommunicatio sit pœna ecclesiastica, & de iure positiuo: non est dicendum, q̄ obligat cum periculo mortis. Et sic ad. cap. sacramentis. dico q̄ illa decretalis est intelligenda: quando in contemptum Ecclesiæ minatur mors. Vel quando committitur peccatum mortale, interueniente morte. Vel quando participat in crimine criminoso cū

excommunicato. vt ait S. Tho. quodlibeto.
12. ar. 9. & Syluest. verbo, metus §. 7. & Du-
rand. d. 18. q. 5.

342

Q V Æ R I T V R, vtrū ipsemet excōmu-
nicatus teneatur vitare fideles? & loquor de
omnibus excommunicatis, quocūq; modo.
Respondeo, & sit prima propositio: Excom-
municatus cuius excōmunicatio est occulta
nō tenetur ratione excōmunicationis absti-
nere in publico consortium aliorum, & com-
munionem, etiam in diuinis, sed potest & de-
bet se in omnibus ita habere, ac si non esset
excommunicatus. Hæc est conclusio Syl-
uestri, verbo excommunicatio. 3. §. 5. Proba-
tur, nullus tenetur se infamare, imò omnes
tenentur iure diuino & naturali, ad tuēdam
famam, maximè propriam (curam habe de
bono nomine) ergo. Item, quia quilibet tene-
tur non scandalizare alios: sed si excommu-
nicatus secretè, fugeret aliorum consortia,
scandalizarentur illi nescientes causam: ergo
non debet fugere. Secunda, publicè excom-
municatus tenetur vitare alios fideles tam in
publico, quā in secreto: de hoc nō est dubiū.
De quantitate autem culpæ publicè excom-
municati, si publicè communicet cum alijs
in diuinis & prohibitis idem est iudicium ac
de peccato participantium cum eo, nō pec-
cat ille magis quā illi: excepto quòd fideles
post Concilium Cōstantiense habēt faculta-
tem

tem inducendi excommunicatos non nominatim, nec propter notoriam Clerici percussionem, ad aliqua, in quibus si se intromitterent ipsi excommunicati nō rogati, grauius peccarent.

Sed vtrum vnus excommunicatus teneatur vitare alium excommunicatum? Videtur quod non, quia olim leprosi, qui hos excommunicatos figurabant, poterant inuicē colloqui & conuersari, ergo. Item quia excommunicati non sunt iam de corpore mystico Ecclesie, à quo separat excommunicatio, ergo. Resp. q̄ sine dubio tenēdum est, q̄ ita est prohibitum excommunicato, participare cū alijs excommunicatis, sicut cum alijs fidelibus, & æquē peccat communicando cum illis, ac cum istis. Et omnes excommunicati, sic ad inuicem communicantes, incurrunt excommunicationē minorem. Patet, quia aliās excommunicati essent melioris conditionis, vt sic: quàm non excommunicati: qui quidē priuantur illa conuersatione. Itē, quia adhuc sunt membra Ecclesie per fidem. Secundo dico, q̄ excommunicati ob hoc solū q̄ sunt excommunicati, nō sunt exempti à legibus & præceptis suorum prælatorum, & Papæ. Quia nō sunt omnino extra Ecclesiam, sicut ethnici, nec sunt totaliter abscissi: & idcō tenentur superioribus parere, & secus, faciētes peccant, & incurrunt alias excommunicatio-

nes, & poenas.

344

Dico vltimò, q̄ titulo excommunicationis maioris prohibetur non solū licita conuersatio cum excommunicato, sed etiam illicita. Vnde mulier subijciens se excommunicato, grauius peccaret, quàm si peccaret cum non excommunicato. Itaq; præter malitiam, quā habet illud peccatum ex suo genere, habet aliquam rationē circumstantiæ excommunicationis. Hoc patet, quia in prohibitione cōmunicationis, includitur prohibitio illicitæ communicationis à fortiori: & non dubites de hoc.

345

Dico deniq; non sacerdotes posse excommunicare, dummodo iurisdictionē habeant in foro cōtentioso, vt Archidiacono, legati, & electi. Sed est graue dubiū, an occulte excommunicatus possit excommunicare: ita quòd talis sententia valeat? Palu. 4. d. 18. q. 2. respondet, quòd sic. Probat ex cap. ad probandum. de sententia & re iudicata. Et ex. l. Barbarius. ff. de re iudicata. Et habetur. 3. q. 7. c. 1. & 8. q. 4. c. non ne. Idē tenet Gratianus. 3. p. q. 7. in fine. Contrariū Syluest. verbo excommunicatio. 2. §. 1. Nam Alexander. 24. q. 1. c. audiuimus. dicit excōmunicatū excōmunicare non posse, nec enim deicere potest quē quam iam prostratus. Idem patet in cap. aduersus. de immunitate ecclesiarum. & ibi Glossa. Et in cap. exceptionē. de exceptionibus.

bus. Ad hoc respondetur, publicè excommunicatum suspensum esse ab officio & beneficio ecclesiastico, de iure communi, ecclesiastico tamen, nam à civili non est suspensus, ita quòd sententiæ non valeant: nisi cùm per annum perseuerat in excommunicatione, vt habetur extrà de hæreticis. ca. excommunicamus. §. credentes. Suspensus quoq; est à beneficio suscipiendo: ita quòd non possit accipere, nec retinere si accipit. patet, de clerico excommunicato. capit. postulastis. A fructibus etiam percipiēdis beneficij quod habuit ante excommunicationem, ipso iure suspēditur. de appellatio. c. pastoralis. parrapho. verum quia. Sed nō priuatur beneficijs habitis ante excommunicationem eo ipso: priuandi tamen sunt & expoliandi, si diu in excommunicatione permaneant: vt patet de ætate & qualitate. ca. cùm bonæ memoriæ. Et de hæreticis. ca. excommunicamus. parrapho. credentes. Sunt item ab officio suspensi. Patet. 24. q. 1. c. audiuiimus. Et de excessibus prælatorum. capit. vlt. Et omnes Iurisperiti atq; Theologi ita sentiunt. Occultè autem excommunicatus non est suspensus ab officio. Nā publici officij gesta ab excommunicato occulto valent, nec sunt irrita quāmdiu toleratur ab ecclesia. Et hæc est opinio communis Ricard. 4. d. 18. art. 7. q. 1. Caiet. in sum. verb. absolutio. Innoc. ca. veritatis. de & contum.

Panor. ibid. Syluest. verb. Excōmunicatio. 3. §. 10. 11. & 23. Nam si actus occultè excommunicati irritarentur, postea cūm detegere-
tur excommunicatio, multi de suo statu du-
bitarent. Item patet ex concil. Constant. in
quo ad euitāda scādala & multa pericula so-
lū priuamur à cōmunicatione excōmunica-
torum, qui sunt specialiter nominati, vel per-
cussores clericorū: & tamē si essent irrita que
facerēt, teneremur abstinere. Itē in. c. ex pia.
de exceptio. lib. 6. Itē sentētia lata ab excō-
municato occultè, tenet quantū ad exteriora,
& non solūm ratione scandali. 8. q. 4. cap.
nonne. Credo tamen, quòd per talem sentē-
tiam non priuatur excōmunicatus suffragijs
cōmunibus. Quia ex parte ferentis erat nul-
la, sed valida ratione præcepti ecclesiastici, &
propter vtilitatem communē. Confirmatur,
quia concilium Constant. voluit illam indul-
gentiam esse, non in reuelationem excōm-
municati, sed populi Christiani: ergo cū pri-
uare suffragijs pertineat ad auctoritatē ipsius
excommunicantis, non debet releuari suf-
fragijs inquam, id est, bonis interioribus que
Deus præbet membris suæ ecclesiæ. Nam
bene priuat eum orationibus publicis, missa,
officio diuino. An autem publicè excōm-
municatus possit dare facultatem audiendi
confessiones? Palud. 4. d. 23. q. 2. tenet q̄ sic.
Ego credo quòd non, quia est suspēsus. Oc-
cultè

cultè autè excōmunicat⁹ licet potest alteri cōmittere, ipse verò licitè absoluerè nō potest.

Quo ad quartum & vltimum de excommunicatione minori, dicimus primò, quòd excommunicatio minor est censura ecclesiastica, qua homo excluditur à passiva tantum participatione sacramentorum: & ex consequenti à passiva electione canonica. Quia sic disponit ius, extra de clerico excommunicato. Et hæc excōmunicatio post concil. Constant. in duobus tantum casibus incurritur. Primus si participatio interuenit cum nominatim excommunicatis publicè. Secundus, si cum excommunicatis propter manū violentam in clericū notoriā (extra casus à iure permisso) & peccat mortaliter peccato sacrilegij excōmunicatus minore excōmunicatione, si se ingerit passivè participationi cuiusq; sacramēti. Quia exclusus ab ecclesia indignus accedit: sicut excōmunicatus maiore ingerēs se diuinis. Participātes autè cū excōmunicato minore, nullā ex participatione incurrūt censuram. Quia excommunicatio minor non transit in tertiam personam.

Sed utrū quilibet sacerdos possit absoluerè ab excommunicatione minori? Resp. quòd non secundū Caiet. verb. absolutio. & verb. excommunicatio minor. circa finem & Syluest. verb. absolutio. 1. parrapho. 2. & est communis opinio. Probat Caieta. quia que-

cunq; excommunicatio est vinculum fori contentiosi, ergo exigitur in absolvente potestas iurisdictionis in eodē foro: at simplex sacerdos nō est iudex, nec habet nisi potestatem ordinis, ergo. Confirmatur ex ca. nuper de sentē. excom. Oportet ergo recurrere ad ministrum ecclesiæ habentem aliās potestatem iurisdictionis: & posset Diaconus, imo simplex clericus habens iurisdictionem, absolvere à minore excommunicatione, multò magis quàm à maiore. Quoniam utriusq; absolutio nō spectat ad potestatem ordinis, sed iurisdictionis. Et ista pro materia excommunicationis sufficient.

LAVS DEO.

P. Ad Bibliothecam

Cæsaraugustanam, S.

TABVLA.

¶ Sequitur tabula quæstionum, & articulo-
rum in hac summa conten-
torum.

Quæstio. 1. de sacramentis in communi. Quid sit
sacramentum. pagina. 7. numero. 1.

Vtrum differant sacramenta nouæ legis à sa-
cramentis veteris legis, pag. 9. num. 2.

Sacramenta nouæ legis quot sint, pag. 11. num. 3.

Sacramenta septem nouæ legis à quo fuerint institu-
ta, pag. ead. num. 4.

Sacramenta septem, an omnia sint verè & propriè sa-
cramenta, pag. 12. num. 5.

Sacramenta septem nouæ legis, an contineant gra-
tiam, &c. pag. 12. num. 6.

Sacramentorum sufficientia ostèditur, pag. 13. nu. 7.

De Baptismo.

Baptismus quando fuerit institutus, pag. 15. nu. 8.
& pag. 15. nu. 9.

Vtrum obligatio baptismi, & aliorum sacramentorū
nouæ legis inceperit statim post Christum passum,
pag. 16. num. 10. Et quando legalia cessauerunt, pa-
gi. 17.

Promulgatio Euangelij quando fuit facta sufficien-
ter, pag. 18. num. 11.

Baptismi materia quæ sit, pag. 20. num. 12.

Baptismi forma quæ sit, pag. ead. num. 13.

Error in forma, an vitiet Sacramentū, pag. 21. nu. 14.

Baptismus in nomine Christi, an sit validus, pag. 22.
num. 15.

Baptismus in nomine Trinitatis, an sit validus, pa-
g. 23. num. 16.

Baptizans, an propriam personam exprimere debeat,
pag. ead. num. 17.

TABVLA.

- Baptizare vnum vtrum duo simul possint. pag. 24.
 Baptizata persona, vtrum debeat explicari, pag. 24.
 num. 18.
 Vtrum sit necessarium, quòd puer baptizandus mergatur aqua, pag. 25. num. 19.
 Baptismus vtrum remittat omnia peccata, etiam actualia, pag. 26. nu. 20.
 Vtrum baptismus remittat totam pœnam, pag. 26.
 Vtrum in baptismo detur gratia, pag. 27. nu. 21.
 Vtrum baptismus in omnibus conferat æqualem effectum, pag. 28. num. 22.
 Vtrum peccator in actuali peccato sit baptizandus, pag. 29. num. 23.
 Vtrum recedente fictione, incipiat valere baptismus, pag. 29.
 Vtrum sint plura baptismata. pag. 30. num. 24.
 Vtrum pueri sint baptizandi, pag. 31. num. 25.
 Vtrum furiosi & amentes sint baptizandi, pagin. 31. num. 26.
 Vtrum pueri iufidelium inuitis parentibus sint baptizandi, pag. 31. num. 27.
 Vtrum mali ministri conferant vera sacramenta, pag. 34. num. 28.
 Vtrum ministras Sacramenta in mortali, peccet mortaliter, pag. 36. num. 29.
 Vtrum liceat recipere Sacramenta à malis ministris, pag. 36. num. 30.
 Vtrum liceat recipere baptismum ab excommunicatis, pag. 38. num. 31.
 Vtrum puer intra vterum possit baptizari, pag. 39. num. 32.
 Quid faciendū de muliere damnata ad mortē, pag. 39. num. 33.
 Qua ætate sunt pueri baptizandi, pag. 40. num. 34.
 Vtrum ad baptismum requiratur intentio baptizantis.

TABVLA

tis. pag. 41. num. 35.

Vtrum baptismus possit iterari. pag. 42. num. 36.

Vtrum puero secretè baptizato, sint repetendæ solēnes benedictio. Eccles. pag. 44. num. 37.

Vtrum in baptismo puer faciat votum, pa. 45. nu. 38.

Vtrum in baptismo debeant concurrere simul materia & forma. pag. 46. num. 39.

¶ Quæstio. 2. de confirmatione.

Vtrum confirmatio sit à Christo instituta. pagin. 47. num. 40.

Quæ sit materia confirmationis, pag. 48. num. 41.

Vtrum balsamum sit de necessitate confirmationis, pag. 49.

Vtrū chrisma debeat esse consecratū, pag. 50. nu. 42.

An chrisma debeat ab Episcopo consecrari, pag. 51. nu. 43.

Quæ sit forma confirmationis, pag. 51. nu. 44.

An confirmatio imprimat characterem. pag. 52. n. 45.

An possit aliquis non baptizatus confirmari. pag. 53. num. 46.

An confirmatio conferat gratiam, pag. ead. num. 47.

An omnes debeant confirmari, pag. 54. num. 48.

In qua ætate sit conferendum hoc sacramentum cōfirmationis, pag. ead. num. 49.

An solus Episcopus possit hoc sacramentū cōferre, pag. 55. num. 50.

Quis sit ritus sacramenti confirmationis, pag. 55. n. 52

¶ Quæstio. 3. de Eucharistia.

Vtrum Eucharistia sit sacramentum, pagina. 57. num. 52.

Vtrum sit de necessitate salutis. pag. 58. num. 53.

Vtrū sint aliquæ figuræ huius Sacramenti, pagin. 59. num. 54.

Vtrum

TABVLA.

Vtrum materia Eucharistiæ sit panis & vinum. pag. ead. num. 55.

Vtrum panis consecrādus debeat esse azymus. pag. 61. num. 56.

Vtrum requiratur certa, & determinata quantitas panis. pag. 61. num. 57.

Vtrum oporteat materiam consecrationis esse presentem pag. 62. num. 58.

Vtrum vinum sit materia huius sacramenti. pag. 62. num. 59.

Vtrum in aceto possit consecrari. pag. 63.

Vtrum in musto possit consecrari. pag. eadem.

Vtrum aqua sit miscenda cum vino. pag. 63. nu. 60.

Vtrum in Eucharistia maneat substantia panis. pag. ead. nu. 61.

Vtrum omnia accidentia panis & vini maneant. pag. 65. num. 62.

Vtrum hæc conuersio sit instantanea, vel successiva, pag. ead. nu. 63.

Vtrum Christus sit totus in tota hostia, & totus in qualibet parte, pag. 66. nu. 64.

Vtrum continentia & existentia corporis, & sanguinis Christi, & totius Christi, sub speciebus panis & vini, sit vera & realis, pag. 67. nu. 65.

Vtrum realis existentia & continentia totius Christi & partium eius in sacramento Eucharistiæ, duret dūtaxat pro tempore, quo sacramētum est in vsu. &c. pag. 68. num. 60.

Vtrum in sacramento Eucharistiæ Christus sit adorāndus adoratione latriæ, non solum interno cultu, sed etiam externo, pag. 68. nu. 67.

Eucharistia, quod in sacrario reservari liceat, & ad infirmos deferri, ostenditur, pag. 69. nu. 68.

Vtrū Christus moueatur in Eucharistia, pag. 69. n. 69.

Vtrum Christus possit videri in hostia cōsecrata, pag.

70.

TABVLA.

- gi. 70. num. 70.
 Quid faciendum, quando in hostia apparet puer, vel
 alia forma quæuis, pag. 71. num. 71.
 An accidentia in hoc sacramento habeant aliquod
 subiectum, pag. ead. num. 72.
 An liquor non consecratus possit misceri vino cōse-
 crato, pag. 73. nu. 73.
 Quæ sit forma consecrandi panis, pag. 74. nu. 74.
 Quid demonstratur per pronomen hoc, pa. 76. n. 75.
 Qui sine effectus Eucharistiæ, pag. 77. nu. 76.
 Vtrum per hoc sacramentū remittatur mortale pec-
 catum, pag. 78. nu. 77.
 Vtrū prærequiratur confessio ante Eucharistiæ sum-
 ptionem, pag. 80. nu. 78.
 Vtrum aliquando liceat sumere sine præuia confes-
 sione, pag. 82. nu. 79.
 Vtrum Eucharistia sit danda peccatori perseveranti
 in peccato, pag. 83. nu. 80.
 Vtrum nocturna pollutio impediatur sumptionem Eu-
 charistiæ, pag. 84. nu. 81.
 Vtrum sumens Eucharistiam debeat esse ieiunus. pa.
 86. num. 82.
 Vtrum in necessitate liceat consecrare post prandiū,
 pag. 88. num. 82.
 Vtrum Eucharistia possit dari non habentibus vsu
 rationis, pag. 89. num. 84.
 Vtrum liceat quotidie communicare, pag. 91. nu. 85.
 Vtrum sit præceptum de Eucharistiæ sumptione, pa.
 93. num. 86.
 Vtrum sit necessariū sumere Eucharistiā sub vtraq;
 specie, pag. 94. nu. 87.
 Vtrū minister Eucharistiæ sit sacerdos, pa. 96. nu. 88.
 Vtrum communicare laicos, pertineat ad sacerdotes
 solos, pag. ead. nu. 89.
 An malus sacerdos possit consecrare, pag. 97. nu. 90.

T A B V L A.

An missa mali sacerdotis tantum proficit ac missa boni, pag. 98. num. 91.

An hæretici, schismatici, excommunicati possint cōsecrari, pag. 99. num. 92.

An liceat audire missam, aut recipere Eucharistiam ab hæreticis, schismaticis, & excommunicatis, pag. 100. num. 93.

An liceat sacerdoti abstinere omnino à celebratione, pag. 102. num. 94.

Quod sit opportunum tempus ad celebrandum, pag. 103. num. 95.

An liceat pluries in die celebrare, pag. 104. num. 96.

Quo tempore missa sit celebranda, pag. 106. num. 97.

In quo loco sit celebrandum, pag. ead. num. 98.

Quomodo Ecclesia violatur, & reconciliari debeat, pag. 107. num. 99.

Quando inceperit missæ celebratio, pag. 109. nu. 100.

Quomodo sit occurrendum defectibus in missa contingentibus, pag. 110. num. 101.

Missæ an sit sacrificium, pag. 111. num. 102.

Christus quod in ultima cœna seipsum sub speciebus panis & vini Deo patri pro nobis obtulerit, ostenditur, pag. 113. num. 103.

¶ Quæstio. 4. de pœnitentia.

An pœnitentia sit sacramentum, pag. 114. nu. 104.

Quæ sit materia pœnitentiæ, pag. 116. nu. 105.

Quæ sit forma, pag. 117. num. 106.

An pœnitentia sit sufficiens remedium contra peccata, pag. 118. num. 107.

An pœnitentia sit necessaria post peccatum, pag. 119. num. 108.

An per pœnitentiam pœna debita peccatis remittatur, pag. 120. num. 109.

Quomodo remittantur peccata venialia, pag. 121. nu.

T A B V L A.

num. 110.

An peccata remissa semel, redeant per sequens peccatum mortale, pag. 123. num. 111.

An per pœnitentiam restituatur gratia perdita, & virtutes, pag. 124. num. 112.

Per omnia bona opera restituitur aliquid de gratia perdita, pag. 126. num. 113.

Quid sit contritio, pag. 127. num. 114.

Vtrum sufficiat solum dolere de præteritis, vel an requiratur propositum cavendi futura, pag. 128. nu. 115.

Vtrum contritio debeat esse distincta de singulis peccatis, pag. 129. num. 116.

Vtrum quicumque dolor, licet parvus, sufficiat ad remissionem peccatorum, pag. 131. num. 117.

Vtrum de maiori peccato sit habenda maior contritio, pag. 133. num. 118.

Vtrum contritio debeat procedere ex dilectione Dei, super omnia, pag. ead. num. 119.

Vtrum omnis qui habet contritionem, consequatur gratiam infallibiliter, pag. 135. num. 120.

Vtrum attritio possit fieri contritio, pag. 136. nu. 121.

Vtrum tota vita præsens sit tempus contritionis, & quando tenetur homo confiteri, pag. 137. nu. 122.

Vtrum post hanc vitam sit locus pœnitentiæ, pag. 139. num. 123.

Vtrum peccata venialia remittantur post hanc vitam, pag. ead. num. 124.

Vtrum remittatur per contritionem tota poena debita peccatis, pag. 140. num. 125.

Vtrum confessio sit de necessitate salutis, sicut baptismus, pag. 141. num. 126.

Vtrum confessio sit tam necessaria, sicut baptismus, pag. 143. num. 127.

Vtrum confessio sit de iure naturali, ead. pag. nu. 128.

Vtrum teneamur confiteri peccata venialia, pag. 144.

TABVLA.

num. 129.

Vtrum possit aliquis confiteri peccatum quod nō ha-
bet, pag. 145. num. 130.

Item de scrupulosis, pag. 146.

An qui confitetur veniale quod nō fecit, peccet mor-
taliter, pag. 147. num. 131.

De tempore quo obligat præceptum confessionis,
pag. 148. num. 132.

Vtrum aliquando teneamur statim cōfiteri, pag. 151.
num. 133.

Vtrum teneamur confiteri in articulo mortis, ead. pa-
gi. num. 134.

Vtrū ante Eucharistiam teneamur confiteri, pag. 152.

Vtrum ad recipienda alia sacramenta, teneamur cō-
fiteri, pag. 153. num. 135.

Vtrum ad administranda sacramenta teneamur con-
fiteri, pag. 154. num. 136.

Vtrum teneamur confiteri semel in anno, pagin. 155.
num. 137.

Vtrum obliuiosus teneatur scribere peccata ad con-
fitendum, pag. ead. num. 138.

In qua ætate tenetur homo confiteri peccata sua,
pag. 156. num. 139.

Vtrum Papa possit dispensare in præcepto confes-
sionis, pag. 157. num. 140.

Vtrum sit necessarium confiteri sacerdoti, pag. 158.
num. 141.

Vtrum venialia possint confiteri Laico, pag. 159. nu-
mer. 142.

Vtrum mortalia possint Laico confiteri, pag. ead. nu-
mer. 143.

An sacerdotes in peccato mortali existentes potesta-
tem habeant absoluendi pœnitentes in confesio-
ne sacramentali, pag. 162. num. 144.

Vtrum confessio sit facienda proprio sacerdoti, pa-
gi.

TABVLA.

gina.ead.num.145.

Quis sit proprius sacerdos, pag. 163.

Vtrum in abſentia proprij ſacerdotis liceat confiteri alteri, ibid.

Vtrum petens à proprio ſacerdote licentiam, & non obtinens, poſſit confiteri cuiſcunq; voluerit, ibid.

Cum non expediat proprio ſacerdoti confiteri, quid faciendum, pag. 165. num. 146.

Vtrum qui in Paſcha communicauit ſine cōfeſſione præuia: teneatur iterum confiteri illo met anno, pag. 166. num. 147.

Qui ex cauſa non communicauit in Paſcha, an teneatur poſtea communicare pag. ead. num. 148.

Vtrum de licentia proprij ſacerdotis liceat alteri confiteri, pag. ead. num. 149.

Vtrum potens eligere confeſſorem, poſſit eligere ſacerdotem non expoſitum, pag. 167. num. 150.

Vtrum proprius ſacerdos poſſit audire ſibi ſubditū in alio Episcopatu, pag. 168. num. 151.

Vtrum nō ſacerdos habens curam animarum poſſit concedere facultatem eligendi confeſſorem, pag. ead. num. 152.

Vtrum rati habitio det facultatem abſoluendi, pag. 169. num. 153.

Quis ſit proprius ſacerdos ſingularum perſonarum, pag. 170. num. 154.

Itinerantium, & peregrinorum, quis ſit proprius confeſſor, pag. 172. num. 155.

Vtrum in articulo mortis quilibet poſſit abſolui à quolibet ſacerdote, pag. ead. num. 156.

Vtrum confeſſio in formis ſit valida, pag. 173. numer. 157.

Vtrum ſacerdos debeat abſoluere eum, quem ſcit imperfectè dolere, pag. 176. num. 158.

Vtrum confeſſio debeat eſſe integra, pag. 177. nu. 159.

T A B V L A.

- Vtrum confessio non integra ex negligentia examinationis, sit valida, pag. 178. num. 160.
- Vtrum requiratur maxima diligentia ad examinandam conscientiam, pag. ead. num. 161.
- Vtrum confessor debeat eum audire, qui nō fecit examinationem, pag. 179.
- Vtrum habens peccata reseruata, possit integrè confiteri, pag. 180. num. 162.
- Vtrum inferior aliquando possit absoluerè à reseruatīs, pag. 181.
- Vtrum per confessionem informem satisfiat præcepto Ecclesiæ, pag. ead. num. 163.
- Vtrum in necessitate confessio dimidiata sit valida, pag. 182. num. 164.
- Vtrum virtute absolutionis remittātur peccata oblita, ibid. num. 165.
- Vtrum in confessionibus generalibus de peccatis aliās confessis, liceat dimidiare confessionem, pag. 183. num. 166.
- Vtrum ex defectu satisfactionis sit iteranda confessio, pag. ead. num. 167.
- Vtrum confessio facta sacerdoti ignorantī, sit valida, pag. 184. num. 168.
- Vtrum confessio in qua sacerdos non aduertit ad peccata, sit valida, pag. 185. num. 169.
- Vtrum liceat confiteri peccata semel iam confessa, pag. 186. num. 170.
- Vtrum confessio per nuntium teneat, pag. 187. numer. 171.
- De confessione per interpretem, pag. 188. num. 172.
- De confessione per scripturam, pag. ead. num. 173.
- Vtrum teneamur confiteri circumstantias peccatorū, pag. 189. num. 174.
- Quæ circumstantiæ sint necessariò confitendæ, pag. 190. num. 175.

T A B V L A.

- De circumstantijs aggrauantibus, pag. 191. num. 176.
- Utrum confessor possit absoluere pœnitentem contra propriam opinionem, pag. 194. num. 177.
- Utrum necessario sit confitendus numerus peccatorum, pag. 195. num. 178.
- Utrum si quis confiteatur se peccasse decies, vel duodecies, & non recorderetur tunc nisi decem, & postea recordatur distinctè alterius peccati, teneatur illud confiteri in particulari, pag. 197. num. 179.
- Utrum modus secretè confitendi soli sacerdoti, sit alienus ab institutione & mandato Christi, pag. 198. num. 180.
- Utrum absolutio sacramentalis sacerdotis sit actus verè & realiter iudicialis, hoc est, verè & realiter præstans & efficiens realem absolutionem, vel nō, sed duntaxat declaret pœnitentem iam esse absolutum, ibid. num. 181.
- Utrum sacerdos possit sacramentaliter absoluere pœnitentem, cuius confessionem non audiuit, pag. ead. num. 182.
- Utrum sigillum cōfessionis sit necessarium, pag. 199. num. 183.
- Quid faciet confessor, cum interrogatur de peccato confesso sibi, pag. ead. num. 184.
- Quomodo reparabitur defectus factus in confessione, pag. 200. num. 185.
- Utrum sacerdos teneatur filere peccatum publicum sibi confessum, pag. 201. num. 186.
- Utrum de licentia pœnitentis liceat confessori reuelare peccatum, pag. 202. num. 187.
- Utrum alia quæ sciuntur in confessione, præter peccata, cadant sub sigillo confessionis, pagina. 203. num. 188.
- Utrum in communi liceat reuelare peccata audita in confessione, pag. 204. num. 189.

T A B V L A.

- Verum secreta quæ extra confessionem committuntur sub sigillo confessionis, sint licet secreta confessionis silenda, pag. ead. num. 190.
- Verum confessio sit à Christo præcepta, pagin. 205. num. 191.
- Confil. de cōfessio. ante Quadrages. pa. 207. nu. 192.
- An teneatur confessor interrogare pœnitentem, pag. 208. num. 193.
- Verum circumstantia loci sit necessariò cōfitēda, pag. 210. num. 194.
- Verum circumstantia temporis etiam, pag. ead. n. 195.
- Verum liceat habere duos confessores, vnum pro magnis, alterum pro leuibus, pag. ead. nu. 196.
- Verum ei, qui credit se iterum peccaturum, sit neganda absolutio, pag. 211. nu. 197.
- Verum post confessionem, maneat reatus ad pœnā, pag. ead. nu. 198.
- Verum possit aliquis satisfacere pro peccatis, pagin. 212. num. 199.
- Verum vnus homo possit pro alio satisfacere, pagin. 214. num. 200.
- Verum possit homo satisfacere pro vno peccato, & non pro alio, pag. ead. nu. 201.
- Verum satisfactio debeat fieri pro opera pœnalia. pag. 216. num. 202.
- Verum possit fieri satisfactio per opera aliās debita, pag. 217. nu. 203.
- An implens pœnitentiam iniunctam à confessore, dū audit Missam de præcepto, satisfaciat, pagin. 219. num. 204.
- An is, cui iniungitur quòd ieiunet, satisfaciat ieiunādo in die præcepto ab Ecclesia, pag. ead. nu. 205.
- Verum homo per se ipsum debeat pœnitentiam iniunctam implere, pag. 220. num. 206.
- Verum flagella inflictā à Deo, sint satisfactoria pro pecca-

TABVLA.

peccatis, pag. ead. num. 207.

Vtrum opera pœnalia satisfactoria sint tria, ieiuniũ,
elemosyna oratio, pag. 222. nu. 208.

An confessor audiens confessionem, possit obligare
pœnitentem ad aliquam satisfactionem, pag. 223.
num. 209.

Vtrum pœnitens teneatur adimplere pœnitentiam
iniunctam, ibidem.

Vtrum possit confessor imponere quamcunq; pœni
tentiam voluerit pro suo arbitrio, pagina. 225.
num. 210.

Vtrum secundus confessor possit commutare, vel
tollere pœnitentiam iniunctam à primo confesso
re, pag. ead. nu. 211.

Quæstio. 5. de Extrema vnctione.

Vtrum Extrema vnctio sit sacramentum, pa. 226.
num. 212.

Vtrum sit à Christo instituta, pag. 227. nu. 213.

De effectu eius, pag. 228. num. 214.

Vtrum sit vnum sacramentum, an plura, pagin. 230.
nu. 215.

Vtrum oleum sit materia eius, pag. ead. num. 216.

Vtrum oleum debeat esse consecratum, pagina. 231.
nu. 217.

Quæ sit forma huius sacramenti, pag. 232. nu. 218.

An sit de necessitate salutis, pag. 233. num. 219.

Vtrũ omnis sacerdos sit minister Extreme vnctionis,
pag. ead. num. 220.

Vtrum sanis debeat conferri, pag. 234. nu. 221.

Vtrum omnes infirmi sint vngendi, pag. ead. nu. 222.

In quibus partibus debeant vngi infirmi, pagin. 235.
num. 223.

Vtrũ Extrema vnctio sit sacramentum iterabile, pag.
236. num. 224.

TABVLA.

¶ Quæstio. 6. de Ordine.

Vtrum septem Ordines sint ex institutione diuina, pag. 237. num. 225.

Vtrum Ordo sit Sacramentum, pagina. 239. numer. 226.

Vtrum in nouo testamento sit sacerdotium visibile, & externum. Sitq; aliqua realis & vera potestas cōsecrandi verum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, & peccata remittendi & retinendi, pag. 241. num. 227.

Vtrum per sacram ordinationem detur Spiritus sanctus, & imprimatur character indelebilis, ita vt nullo pacto possit fieri laicus, qui semel prius fuit sacerdos, pag. 242. num. 228.

De materia eius, pag. ead. num. 229.

An sit necessarius contactus materię, pagina. 244. num. 230.

Vtrum Ordo imprimat characterem. pa. ead. nu. 231.

An in suscipiendis Ordinibus sit ordo, prioritatis, scilicet, pag. 245. nu. 232.

An suscipiens Ordines in mortali, peccet mortaliter, pag. ead. nu. 233.

An exercens officia Ordinis in peccato, peccet mortaliter, pag. 246.

Vtrum solus Episcopus possit Ordines cōferre, pag. ead. num. 234.

Vtrum Papa possit cōmittere Sacerdoti simplici collationem maiorum Ordinum; que las de, pag. 247. num. 235.

Vtrū Heretici possint Ordines cōferre, pa. 248. n. 236.

Vtrum fœmina possit ordinari, ibid. nu. 237.

Pueri an possint ordinari, ibid.

Quæ ætas, & qualitates, & merita requirantur, vt licitè atq; legitimè ordinentur, pag. 249. num. 238.

Vtrum

T A B V L A.

- Vtrum homicida & mutilator possit ordinari, pag. ead. nu. 239.
- De irregularitatibus, pag. 250.
- Vtrū prima tonsura sit conueniens, pag. 250. n. 240.
- ¶ Quæstio. 7. de Matrimonio.
- Vtrum matrimonium sit sacramentum, pag. 253. num. 241.
- Vtrum liceat fidelibus, plures habere vxores simul, pag. 254. num. 242.
- Vtrum status conjugalis sit anteponendus statui virginitatis, vel cœlibatus, pag. 254. num. 243.
- Vtrū possit fieri per procuratores, pag. 255. nu. 244.
- De materia matrimonij, ibid. num. 245.
- An consensus sit de essentia matrimonij, pagina. 256. num. 246.
- vtrum consensus sufficiat ad matrimonium, pa. 257. nu. 247.
- Quid faciet coniux, quando habet coniecturas, quòd alter non consensit in matrimoniū, pa. ea. nu. 248.
- Quid faciet mulier, quando is qui cum ea contraxit secretè, postea contrahit cum alia publicè, pagina. 258. num. 249.
- An requiratur, quòd consensus interior exprimaturs verbis, pag. 259. num. 250.
- vtrum ad matrimonium sufficiat cōsensus, & verba de futuro, pag. ead. nu. 251.
- vtrum contrahens per verba de præsentis sine consensu interiori, verè contraxerit, & ad quid tepeatur, pag. 260. num. 252.
- vtrum post matrimonium, liceat transire ad Religionem, pag. ead. nu. 253.
- Post matrimonium consummatum, quis possit Religionem ingredi, pag. 261.
- vtrū post matrimonium ratum non consummatū
a s liceat

T A B V L A.

- liceat intrare Religionem, pag. 262. nu. 254.
 Vtrum sponso vi matrimonium consummante, spó-
 sa possit ingredi Religionem, pag. ead. nu. 255.
 Ante cõsummationem matrimonij, licet intrare Re-
 ligionem, in qua sit votum solenne, pa. 263. nu. 256.
 Quæ vocentur sponsalia, ibid. nu. 257.
 Vtrum sponsalia cõtracta inter illegitimas personas
 Papa dispensante, sint rata, pag. 264. nu. 258.
 Vtrum sponsalia conditionata, adueniente cõditio-
 ne, sint valida, pag. 265.
 Vtrum conditio impossibilis apposita matrimonio,
 vitiet illud, pag. ead. nu. 259.
 Quid si apponatur aliæ conditiones, pa. 266. nu. 260.
 Quid sit bigamus, & quotup. pag. 267. nu. 261.
 Vtrum bigamiæ irregularitas tollatur per baptismũ,
 pag. 268. nu. 262.
 Vtrum copula superueniens sponsalibus, faciat ma-
 trimonium, pag. ead. nu. 263.
 Vtrum cum quis accessit post spósalia de futuro, ad
 sponsam, non animo consummãdi matrimoniũ,
 & postea contrahit cum alia, matrimonium sit va-
 lidum, pag. 269. nu. 264.
 Vtrum qui accessit ad sponsam de futuro animo libi-
 dinoso tantũ, teneatur illam ducere, pagin. 270.
 num. 265.
 Vtrum matrimonium clãdestinum sit matrimoniũ,
 pag. ead. nu. 266.
 Vtrum accedere ad sponsam ante benedictionẽ Ec-
 clesiæ, sit peccatum mortale, pag. 272. nu. 267.
 Vtrum cõsensu metu coactus sufficiat ad matrimo-
 nium, pag. 274. num. 268.
 Vtrum matrimoniũ ex consensu coacto, firmetur co-
 pula superueniente, pag. ead.
 Vtrum parêtes possint cogere filios ad matrimoniũ,
 pag. 276. nu. 269.

Verum

TABVLA.

Verum filij circa matrimonium teneantur obedire parentibus, ibid.

Utrum error personæ impediatur matrimonium, pag. ead. num. 270.

Utrum usus matrimonij propter solam delectationem sit peccatum, pag. 277. nu. 271.

Utrum usus matrimonij propter vitandam delectationem carnis, sit bonus, pag. 278. nu. 272.

Utrum abusus vxoris sit mortale, pag. ead. nu. 273.

Utrum amplexus, oscula, & tactus inter cōiuges, sine peccatum, pag. 279. nu. 274.

Utrum coniugati teneantur sibi inuicem reddere debitum, pag. ead. nu. 275.

Utrum accedere ad vxorem menstruatam, sit peccatum, pag. 280. nu. 276.

Utrum sponsa ante benedictionem Ecclesiæ teneatur reddere debitum, pag. 281. nu. 277.

Utrum peccent coniuges, conueniendo in festis magnis, pag. 282. nu. 278.

Utrum in loco sacro possit reddi debitum cōiugale, pag. ead. num. 279.

Utrum coniuges possint vouere continentiam, pag. ead. num. 280.

Utrum Papa possit dispensare in matrimonio rato non consummato, pag. 283. nu. 281.

Quot sint impedimenta matrimonij, pag. 284. n. 282.

Utrum impotētia coeundi impediatur matrimonium, pag. ead. num. 283.

De ætate contrahentium, pag. 285. nu. 284.

Utrum maleficium impediatur matrimonium, pag. 286. num. 285.

Utrum ligamen impediatur matrimonium, pagin. ead. num. 286.

Utrum furia & amentia impediatur matrimoniū, pag. 287. nu. 287.

Utrum

T A B V L A.

- V**trum crimen incestus impediatur matrimonium, pag.
 ead. num. 288.
Vtrum vir possit admittere uxorem fornicariam, pa.
 288. nu. 289. & 290.
Vtrum Ordo impediatur matrimonium, pa. 290. n. 291.
Vtrum uxoricidium impediatur matrimonium cum cō
 cubina, ead. pag. nu. 292.
Et an occidens uxorem in adulterio deprehensam, pec
 cet mortaliter, pag. 291.
Vtrum votum impediatur matrimonium, pagina. ead.
 nu. 293.
Vtrum impediatur cultus disparitas, ibid. nu. 294.
Vtrū cognatio impediatur matrimonium, pa. 292. nu. 295.
Vtrum impediatur affinitas, pag. 293. nu. 296.
De impedimēto publicę honestatis, an impediatur ma
 trimonium, pag. ead. nu. 297.
Vtrum parentes teneantur alere filios illegitimos, ibi.
 num. 298.
Vtrum amicus qui accepit hæreditatem ab amico, ta
 li pacto, ut det eam filię spurie, teneatur eam ei dare
 & illa licitè possideat, pag. 294. num. 299.
Vtrum cognatio spiritualis impediatur matrimonium,
 pag. 295. num. 300.
Vtrum cognatio legalis impediatur, pag. ead. num. 301.
Vtrum omnes illi, & soli consanguinitatis, & affinita
 tis gradus, qui Leuitic. 18. exprimuntur, possint im
 pedire matrimonium contrahendum, & dirimere
 contractum, pag. 296. nu. 302.
Vtrum in Ecclesia Catholica sit autoritas & potestas
 ad condendū de nouo aliqua impedimenta legiti
 ma, quę impediatur matrimonium contrahendum,
 & dirimant contractum. Et an habeat potestatem
 deponēdi & annullandi ea impedimēta, quę olim
 impediabant matrimonium contrahendū, & diri
 mebant contractum, pag. ead. num. 303.

utrum

T A B V L A.

- Utrum sint aliquæ causæ, propter quas matrimoniū inter fideles semel validū & firmum, dissolui quo ad vinculum possit, pag. 298. nu. 304.
- Utrum Ecclesia inter veros coniuges possit multis de causis diuortium quoad totum, seu quoad cohabitationem facere, pag. 300. num. 305.
- Utrum solennitas nuptiarum certis temporibus fieri prohibita, licita sit, &c. pag. ead. nu. 306.
- Utrum professi solenni voto castitatem, & etiam qui in sacris Ordinibus sunt constituti, possint matrimonium cōtrahere, quod firmum sit, & validum, pag. 301. num. 307.
- Utrum ecclesia rationabiliter prohibuerit, sacerdotibus, ne matrimonium contraherent, pag. 302. nu. 308. & 303. num. 309. & 305. nu. 310.
- Et quid dicendum de sacerdotibus Oriētalibus, pag. 306. num. 311.

¶ Quæstio. 8. de Clauibus.

- C**laui quid sit, pag. 309. nu. 312.
- Claves quando fuerint datæ Apostolis, ibidem, num. 313.
- Utrum potestas excommunicandi dicatur clavis, pag. 310. num. 314.
- Utrum omnes Apostoli à Christo immediatè receperint claves, pag. 311. nu. 315.
- Utrum potestas Petri fuerit maior, quàm aliorū Apostolorum, pag. ead. num. 316.
- Utrum Episcoporum potestas sit immediatè à Christo, pag. 312.
- Utrum claves Apostolorum adhuc in Ecclesia permaneant, pag. 313. num. 317.
- Clavis definitio, pag. 314. num. 318.
- Regnum cælorum multipliciter capitur in sacris literis, pag. ead.

TABVLA.

- Vtrum prædicator regnum cœlorum aperiat, ibid.
 Vtrum clavis & character, sint idem, pagina. 315.
 num. 319.
 Clavis duplex, scientiæ scilicet, & iurisdictionis, pag.
 316. num. 320.
 Vtrum claves culpam & pœnam remittant, pag. ead.
 num. 321.
 Vtrum Sacerdos possit ligare ad pœnam, pagina. 318.
 num. 322.
 Qualem satisfactionis pœnitentiam confessor impo-
 net, pag. 319. num. 323.
 Vtrum vnus confessor possit pœnitentiam ab alio im-
 positam mutare, pag. ead. nu. 324.
 Vtrum Legales sacerdotes claves habuerint, pag. 320.
 num. 325.
 Christus clauem habuit, pag. ead.
 Sacerdotes habent clauem Ordinis. pag. 326. nu. 327.
 Fœminæ nullam potestatem spirituales habet. pag.
 eadem.
 Vtrum Abbatisæ, & Priorisæ præcepta possint im-
 ponere, ibid.
 Vtrum mali sacerdotes clauium vsum habeant, pag.
 ead. num. 326.
 Vtrum hæretici, schismatici, excōmunicati, degrada-
 ti, clauium vsum habeant, pag. 322. num. 326.
 Vtrū huiusmodi prædicti in mortis articulo possint
 absolueri, pag. 323. nu. 328.
 Vtrum excōmunicati, in articulo mortis possint cō-
 fessionem audire, ibid.
 Vtrum sacerdos in quemlibet vti clauē possit, pa. 324.
 num. 329.
 In quibus casibus non debet proprius sacerdos sibi
 subditum absolueri, pag. 325.
 Vtrum si sacerdos absoluat fœminam, cum qua pec-
 cauit, absolutio teneat, pag. ead.

Que-

LIBRARY
 OF THE
 UNIVERSITY OF
 TORONTO

INSTITUTO
 DE HISTORIA
 DE LA
 UNIVERSIDAD DE
 SEVILLA

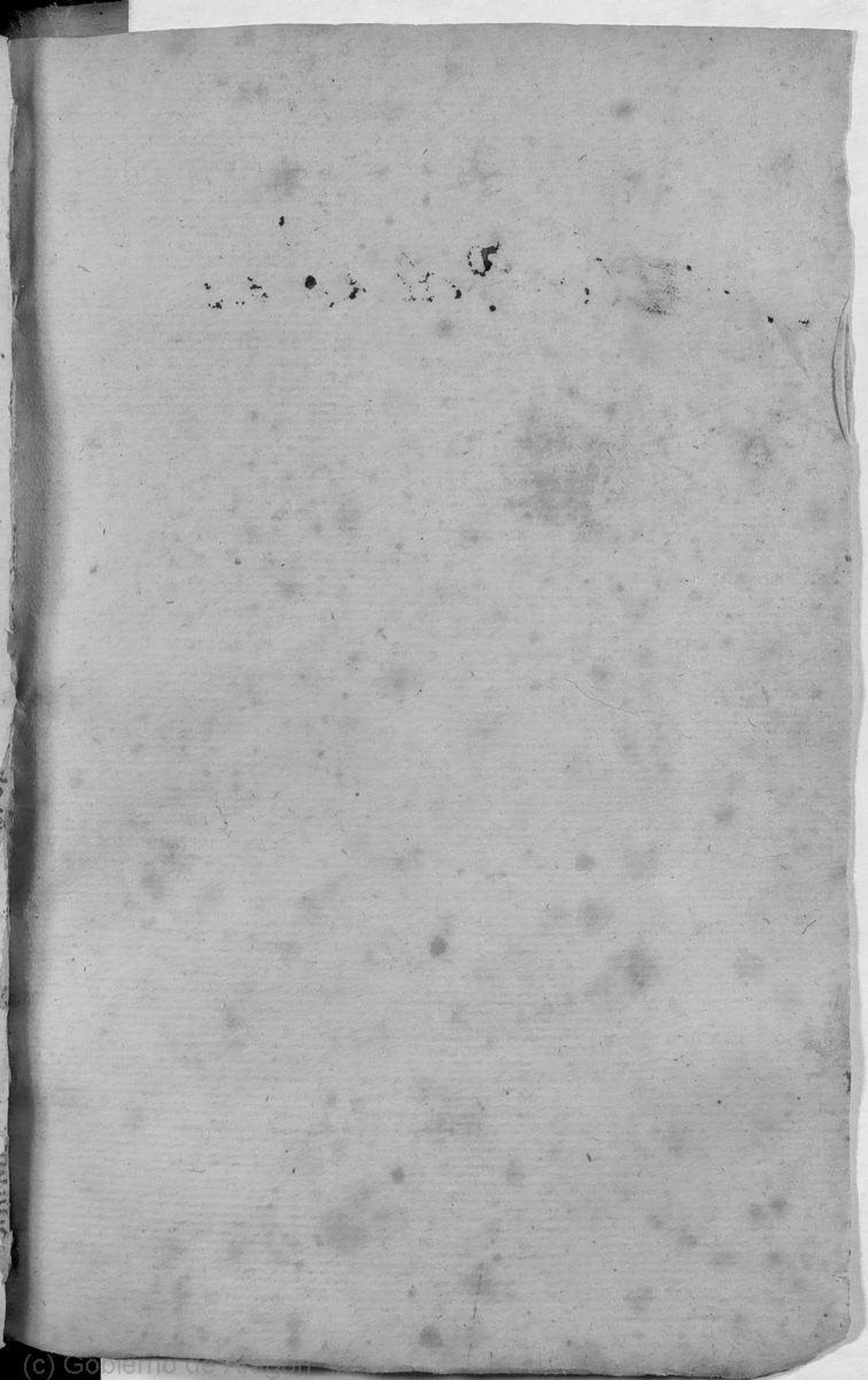
[Faint, illegible handwriting]

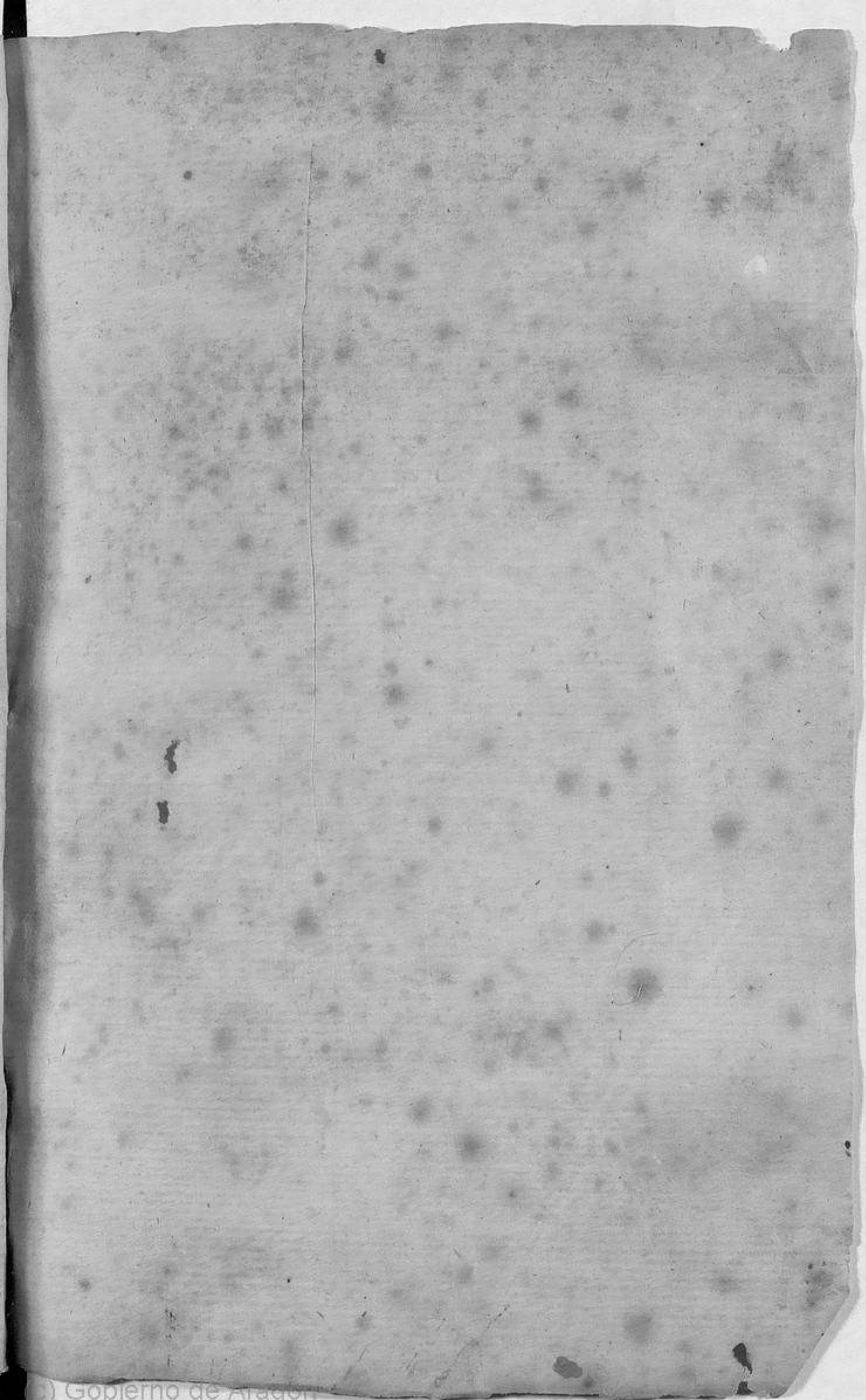
[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

Cs del Con^{to} de Loreto

Boletín
N.º 3

De Differentiis

Four